SEBASTIAN BARRY

Autor nominalizat la Premiul Man Booker
pentru romanul *Zile fără sfârșit*

UN GENTLEMAN DE OCAZIE

clasici contemporani **LITERA**

SEBASTIAN BARRY
Autor nominalizat la Premiul Man Booker
pentru romanul *Zile fără sfârșit*
UN GENTLEMAN
DE OCAZIE
clasici contemporani LITERA

Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Capitolul 17
Capitolul 18
Capitolul 19
Capitolul 20
Capitolul 21
Capitolul 22
Capitolul 23
Capitolul 24
Capitolul 25
Capitolul 26
Capitolul 27
Capitolul 28
Capitolul 29

clasici contemporani
LITERA

Clasici contemporani Litera
pune laolaltă scriitori contemporani laureați
sau nominalizați ai unor prestigioase premii literare
care le prefigurează statutul de „clasici".
Operele de ficțiune cele mai noi, cele mai vândute,
cele mai iubite din zilele noastre –
cărți pe care abia aștepți să le citești.

Sebastian Barry s-a născut în 1955 la Dublin și a studiat la Trinity College din Dublin. Printre posturile sale academice se numără cele de *writing fellow* la University of Iowa (1984) și la Trinity College, Dublin (1995–1996).

A publicat piese de teatru, poezie și mai multe romane, printre care *The Whereabouts of Eneas McNulty* (1998), *Annie Dunne* (2002) și *Calea cea lungă* (*A Long Long Way*, 2005), carte aflată printre finalistele la Premiul Man Booker și la International IMPAC Dublin Literary Award. Romanul său *Jurnalul ascuns* (*The Secret Scripture*, 2008) a fost finalist la Premiul Man Booker și a câștigat Premiul James Tait Black Memorial și Premiul Costa, iar *On Canaan's Side* (2011) a fost nominalizat la Premiul Man Booker și a câștigat Premiul Walter Scott. Cele mai noi romane ale sale sunt *Un gentleman de ocazie* (*The Temporary Gentleman*, 2014) și *Zile fără sfârșit* (*Days Without End*, 2016), ultimul dintre ele nominalizat la Premiul Man Booker și câștigător al Premiului Costa și al Premiului Walter Scott.

Sebastian Barry trăiește în comitatul Wicklow din Irlanda, împreună cu soția și cei trei copii.

S E B A S T I A N B A R R Y

Un gentleman de ocazie

Traducere din limba engleză
VIRGIL STANCIU

LITERA
București
2020

The Temporary Gentleman

Sebastian Barry

Copyright © 2014 Sebastian Barry

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România

tel.: 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Un gentleman de ocazie

Sebastian Barry

Copyright © 2019 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Alexandra Diaconescu

Corector: Păunița Ana

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată

de Cristina Vidrașcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BARRY, SEBASTIAN

Un gentleman de ocazie / Sebastian Barry;

trad. din lb. engleză: Virgil Stanciu. – București:

Litera, 2019

ISBN 978-606-33-3611-9

ISBN EPUB 978-606-33-6103-6

I. Stanciu, Virgil (trad.)

821.111

Pentru Jacquie Burgess,
frumoasă și înțeleaptă

hic amor, haec patria est.

Virgiliu, *Eneida*

De mine amintește-ți, soarta să mi-o uiți.

Nahum Tate, *Dido și Aeneas*

CAPITOLUL 1

– E o noapte splendidă, fără îndoială. Nici nu ți-ar trece prin cap că undeva se desfășoară un război.

Cuvintele, deloc profetice, fuseseră rostite de un tânăr sublocotenent de marină pe puntea largă, cufundată în beznă, a navei noastre de aprovizionare aflată în drum spre Accra. Era un omuleț bondoc cu pielea arsă și înroșită de soarele de peste zi. Bucuros să aud accent irlandez, l-am întrebat de unde este, iar el, cu entuziasmul special rezervat de irlandezi compatrioților când se întâmplă să-i întâlnească în străinătate, mi-a răspuns: „Donegal“. Atunci am vorbit despre verile din Bundoran, unde tata se deplasa adeseori cu orchestra. A fost o plăcere să stau cu el în bătaia vântului câteva minute, în timp ce motoarele duduiau ritmic la mare adâncime sub noi.

De fapt, încărcătura consta din opt sute de soldați și ofițeri care se îndreptau cu toții spre diferite părți ale Africii Britanice. Se auzeau hărmălaia micilor conclavuri de jucători de cărți și muzica de estradă improvizată a băutorilor de whisky, iar un aer plăcut, cenușiu precum blana de cârtiță, trecea peste navă ca un val binefăcător. Vedeam coasta întinsă a Africii, o linie ce zvâcnea continuu ici și colo. Singura iluminare provenea de la luminile vesele ale navei și de la sumbrele iluminări filosofice ale Dumnezeului din cer. Altminteri, tărâmul din fața noastră era favorizat numai de beznă: o trăsătură precisă de tuș negru, intens.

De câteva zile eram foarte binedispus, întrucât pariasem pe câștigător la cursele de cai din Middle Park, Nottingham. Din când în când îmi strecuram mâna în buzunarul drept și făceam să zornăie o parte din câștig, sub forma câtorva jumătăți de coroană. Restul fusese depozitat într-un buzunar interior al uniformei – un teanc de frumoase bancnote albe, foșnitoare. Mă dusesem la Nottingham într-o permisie scurtă, care nu-mi permitea să acopăr lungul traseu de-a curmezișul Angliei și Irlandei până în Sligo.

Franța căzuse în ghearele lui Hitler și – brusc și bizar – coloniile de felul Coastei de Aur se văzuseră împresurate de un inamic nou: forțele armate ale

Franței de la Vichy. Nimeni nu știa ce avea să se întâmple, dar eram transferați în grabă pentru ca, în caz de nevoie, să fim pregătiți să aruncăm poduri în aer, să minăm canale și să distrugem șosele. Auziserăm că regimentele coloniale erau întărite cu noi recruți, mii de oameni de pe Coasta de Aur bulucindu-se ca să apere Imperiul. Presupun că atunci s-a înrolat și Tom Quaye, deși, firește, nu-l cunoșteam încă.

Așadar, stăteam acolo, emoționat de câștigul meu, fără să mă gândesc la prea multe, ca întotdeauna puțin amețit de faptul că mă aflam pe mare, oarecum îndrăgostit de coasta necunoscută și de țara misterioasă din față. De asemenea, aveam în mine cam o sticlă de whisky scoțian, deși mă țineam pe picioare ca un copac pe rădăcinile lui. Era un moment de pură euforie. Părul meu roșu, același păr roșu care mă făcuse la început vrednic de atenția lui Mai – căci nu eu am salutat-o primul, ci ea pe mine, cu întrebarea parșivă din curtea universității: „Presupun că ți l-ai vopsit?“ –, părul meu roșu era pieptănat pe spate, chipiul de sublocotenent ținându-l apăsat ca un capac de oală, obrajii îmi fuseseră bărbieriți de ordonanța mea Percy Welsh, lenjeria îmi era apretată, pantalonii, călcați la dungă, pantofii bine lustruiți reflectau semnalele lunii – când, brusc, babordul navei parcă s-a ridicat în aer, chiar sub ochii mei, cu o erupție enormă, un gheizer, o explozie cutremurătoare, o sfâșiere asurzitoare cu zgomot metalic și un vast con roșu de flăcări, mare cât torța Statuii Libertății. Dintr-odată, tânărul sublocotenent din Donegal era la fel de mort ca un marsuin din cei eșuați pe plaja de la Enniscrone după o furtună, pe punte, lângă mine, doborât de o bucată colțuroasă de metal zburător. Oameni urcau de dedesubt în valuri furibunde, ușile scuipându-i afară ca pe o melasă clocotindă; se auzeau țipete și întrebări, exact când giganticul perete de apă dislocată s-a prăbușit, nimerind puntea și turtindu-ne pe ea ca pe niște boțuri de aluat. Doi geniști de-ai mei încercau să mă dezlipească de punte, ea însăși ruptă și plină de cratere din cauza imensei forțe, și ploua peste noi cu alte fragmente izolate de vapor, care zdrăngăneau, bubuiau, trosneau și ucideau.

– A fost o afurisită de torpilă, a zis, absolut redundant, sergentul meu, un omuleț numit Ned Johns, din Cornwall, cel mai priceput om la dezamorsarea unei bombe neexplodate cu care lucrasem vreodată. Cunoștea probabil marca și calibrul torpilei, dar, chiar dacă le cunoștea, nu le-a numit. În secunda următoare, vasul imens a început să se încline spre babord, și, înainte de a apuca să-l înhațe, Ned Johns a alunecat la vale pe nou-creata pantă, s-a izbit de balustradă, și-a adunat trupul și s-a ridicat, s-a uitat înapoi la mine și apoi a fost

trântit peste copastie, dispărând din vedere. Știam că eram în apă mult sub linia de plutire, simțeam acest lucru, mai mult sau mai puțin, cu întreg corpul, ceva vital smuls din navă avea un ecou în furca pieptului meu, o avarie produsă adânc, adânc, în vreo sală a motoarelor sau o despărțitură a calei.

Celălalt asistent al meu, Johnny „Fats“ Talbott, un tip atât de slab încât putea fi utilizat ca liță, cum zicea cândva sărmanul Ned Johns, mă folosea acum ca pe un soi de bolard, dar fără succes, pentru că vasul, se pare, reacționa târziu la lovitură: s-a ridicat cutremurându-se pe verticală, iar balustrada înălțată la trei metri, într-o mișcare bizară și imposibilă, l-a prins pe bietul John cu garda complet lăsată, fiindcă se încorda ca să reziste unei forțe venite din direcția opusă, și pe-aci i-a fost drumul, fulgerător, din spatele meu, trăgându-mă de cracul pantalonilor de uniformă și împrăștiindu-mi jumătățile de coroană, ca pe niște gloanțe, în toate părțile.

Așa că preț de o clipă de un calm straniu am rămas acolo, arătând lumii un picior despuiat, cu chipiul, inexplicabil, la locul său, udat în așa măsură, încât mă simțeam constituit sută la sută din apă de mare. O scară de metal plină de oameni, apărută Dumnezeu știe de unde, poate chiar din vintrele navei, dar mai probabil de la marginea punții de comandă, cu o duzină de persoane agățate de ea ca maimuțele din junglă, zbierând și strigând, a trecut pe lângă mine de parcă ar fi fost un vagonet propulsat de demonul acelui atac, a străbătut de-a curmezișul puntea răvășită și s-a prăbușit în marea neagră, clocotindă, de dedesubt. Totul părea că urlă în acel moment: înaltul cer nocturn cu stelele lui eclipsate, întinsa și imaculata tipsie de argint a oceanului, vaporul sfârtecat, oamenii contrariați și distruși – și apoi, precipitat, s-a întronat tăcerea, cu cea mai scurtă domnie a vreunei tăceri din imperiile tăcerii, și întreaga panoramă – coasta din depărtare, marea, puntea – a fost un moment la fel de liniștită ca un tablou, ca și cum cineva tocmai ar fi terminat să-l picteze în studioul său și acum se uita lung la el, contemplându-l, întinzând mâna ca să pună o tușă finală de fum, de foc, de sânge, de apă, iar după aceea am simțit cum întreg vaporul mă lasă în voia Domnului, scufundându-se sub ghetele mele atât de brusc, încât timp de o secundă a existat un spațiu între mine și el, așa că am rămas acolo ca un înger, un om înaripat, suspendat. Apoi gravitația a rupt vraja, gravitația a făcut țăndări blestemata de iluzie și, urlând, m-am prăbușit și eu, nenorocitul, odată cu vaporul, puntea s-a rupt pe valuri, a izbit apele sacre așa cum un puști sparge gheața de pe o băltoacă iarna, în Sligo, producând un zgomot ca atunci când

se frânge ceva solid, ceva înghețat, sticla să zicem, dar nu sticla, ceva infinit mai moale și mai primitor, adâncurile, temutele adâncuri, motivul pentru care pescarii nu învață să înoate, să ne înghită apele repede, să nu fie zbateri și speranță și înot, nu, lasă-ți membrele să se odihnească, fii calm, încrede-te în Dumnezeu, roagă-te repede Mântuitorului, ceea ce eu am și făcut, asemenea unui pescar din Aran, încredințându-mi sufletul Domnului și trimițând ultimul semnal de iubire să zboare de-a curmezișul Europei până la Mai, la Mai și la copiii mei, în sus pe coasta africană murdărită de noapte, peste Canare, de-a lungul vechii cizme a Angliei și apoi peste străvechea Irlandă, cea cu formă de bebeluș, ultima expresie a iubirii mele, te iubesc, te iubesc, Mai, îmi pare rău, îmi pare rău.

Oceanul s-a închis deasupra capului meu cu o voință de fier, și forța fantastică a vasului ce se ducea la fund m-a supt în adâncuri ca și cum o sută de demoni mă apucaseră lacomi de picioare, plonjam adânc, tot mai adânc: trufașul transportor de trupe fabricat la Belfast, trupurile celor înecați deja, nenumăratele documente și planuri strategice, cutiile de sardele îmbarcate la Alger, fabuloasele înzestrări pentru luptă, camioanele noi-nouțe, stocurile de anvelope, cei cincizeci și trei de cai, țărușii de lemn, cheresteaua, cutiile cu explozibil atent depozitat, totul se ducea în jos, în jos, la Neptun, într-o clipită, fără glorie sau lașitate, o acțiune a zeilor, a ciudatelor legi fizice, masa aceea enormă de metal lovită pe neașteptate, zdrobită, ruinată, distrusă, futută ca-n iad, cum s-ar fi exprimat Ned Johns, iar eu simțeam apa în jur ca și cum m-aș fi aflat în organismul unei creaturi fizice, ca și cum acesta ar fi fost sângele ei, iar forțele în acțiune, explicabile științific, ar fi fost tendoanele și mușchii făpturii. Apa mi-a astupat gura și a găsit canalele secrete din urechile mele, căuta să intre în mine, dar eu înhățasem, furasem, inspirasem cu exuberanță instinctivă o ultimă înghițitură mare de aer, pe care o transportam spre adâncuri în coșul pieptului, în jurul inimii, acesta era răspunsul meu cântat, urechile îmi bubuiau acum de bubuitul mării, mi se părea că aud cum însuși vaporul țipă într-un vocabular dement al suferinței, ca și cum un om ar putea învăța undeva acest limbaj, sfâșietoarele țipete agonice ale unei nave. Tot timpul parcă stăteam încă în picioare pe punte, ceea ce nu era posibil, și apoi am crezut că vasul se răsucea într-o parte, ca un colos în culcușul lui, și n-am avut de ales decât să merg cu el, ca un somon căutând golurile dintr-o cascadă ca să-și croiască drum până la albia de pietriș din ghearele apei simple, și acum am crezut că mă năpusteam peste bord, departe de punte, propulsat mai rapid decât vaporul de

o forță necunoscută, și că înaintam frecându-mă de metal, simțeam alge lungi și cochilii de scoici, firește că nu puteam să le simt, dar credeam că da, și tocmai când vasul s-a răsturnat, sau așa mi-am imaginat, nu puteam ști, în cel mai întunecat și mai profund abis negru, un moment de beznă totală, mișcare violentă, brusc am simțit chiar chila transportorului de trupe, ceva masiv, rotund și bun, sfânta chilă, baza credinței marinarului, garantul somnului său dintre carturi, dar ridicată aiurea, într-un loc greșit, ruptă violent de la locul ei normal, și în momentul acela, dar chiar în momentul acela, cu un geamăt năprasnic, un oftat sinistru și amenințător, un fel de tăcere asemenea celui mai sinistru zgomot al creației, chila s-a oprit și a repornit în direcția opusă, ca spinarea unei balene, ca și cum vaporul ar fi fost acum o creatură a mării, și, dat fiind că mă țineam de chilă, călăream pe ea, ca o muscă pe o șa, m-a proiectat într-un fel înapoi, m-a catapultat lent, eram însuși Omul Ghiulea de la vechiul circ de două parale de la Enniscrone, copilăria fulgerându-mi prin cap, întreaga mea viață fulgerând, iar apoi parcă eram înfășurat în sarturile micului arbore de la prova și mi-am strâns trupul într-o minge etanșă, iarăși din instinct pur, fără vreun gând în minte, și, în vreme ce vasul răpus se întorcea încet într-o parte, înfrumusețându-și damnarea cu cel puțin o voltă superbă de balerină, odgoanele înfășurate m-au rostogolit în fel și chip, imprimându-mi o viteză stranie, fără ca voința mea să conteze vreun pic, iar eu m-am destins, ca un îndrăgostit ridicându-se triumfător din patul nupțial, mi-am întins brațele, am plesnit cu ele oceanul și am înotat, am înotat, căutând suprafața, rugându-mă s-o găsesc, am continuat o milă după ce n-am mai putut respira, gata să-mi cresc branhii pentru a supraviețui, și dintr-odată totul a fost acolo, cerul excepțional de simplu, luminile goale ale lui Dumnezeu în porturile senine ale constelațiilor, și am înșfăcat ca un copil lacom ceva plutitor, un fragment din ceva, un fragment distrus și prețios, și am plutit strângându-l tare, pe jumătate scos din minți, fără memorie un moment, oh, Mai, Mai, pentru o clipă toată absență și prezență, o ființă decupată și distrusă, o ființă bizar reînnoită.

Slavă Domnului, în noaptea aceea navigam în convoi. Și, prin mila lui Dumnezeu, dintr-un motiv cunoscut doar căpitanului și echipajului său chircit, submarinul s-a topit în adâncuri, fără ca vreunul dintre noi să-l fi văzut. Motoarele unei corvete înțesate de mitraliere ca niște țepi s-au auzit lângă mine, am înregistrat cu o satisfacție sălbatică vocile încrezătoare, brațe au coborât în întuneric să mă apuce și m-au tras afară din haos. M-am năruit,

stors de vlagă și greu ca plumbul, lângă bocancii salvatorilor mei, ca să zac cu ceilalți supraviețuitori, unii cu răni pe care sângele se înnegrise, câțiva goi pușcă, căci hainele le fuseseră supte de ape.

Acolo am zăcut, vibrând de viață, triumfător, îngrozit. Mi-am dat seama că-mi verificam buzunarul interior ca să mă asigur că teancul de bancnote era la locul lui, de parcă aș fi urmărit mișcările altuia, ca și cum aș fi fost două persoane, și am râs de prostia celuilalt eu al meu.

Puterea aburului ne-a purtat până la Accra a doua zi dimineața.

CAPITOLUL 2

Acum este anul 1957 și sunt iar la Accra, după multe veniri și plecări. Războiul s-a sfârșit de mai bine de doisprezece ani. Coasta de Aur a devenit Ghana, prima țară africană care și-a câștigat independența. Ca fost observator ONU, am asistat la toate cu imens interes și emoție – enorma politețe a britanicilor care se retrăgeau, splendidele discursuri, frazele ciceroniene. Ne pricepem de minune să plecăm. Cu toate acestea, guvernatorul și scheletul vechii administrații au rămas deocamdată pe poziții. Există șuvoaie de întuneric în acest nou fluviu strălucitor și cuvântul de ordine pare să fie „încetul cu încetul", de teamă să nu fermenteze și să iasă la suprafață vechi dușmănii și vechi reglări de conturi, ca în Irlanda anilor '20.

Mă voi întoarce nu peste mult timp la Sligo. E straniu să te afli într-o țară devenită recent independentă – dar nu chiar atât de straniu, dacă te gândești că propria-ți patrie a fost eliberată cândva. Nu înțelegeam ce înseamnă libertatea. Acum o înțeleg mai bine, ceva mai bine. Stau cu chirie în cocioaba asta de ipsos, cu un vechi model din spirale și pătrate pe exterior, ca la templele locale. Nu a fost un templu, ci mica, modesta proprietate a unui oficial mărunt, domnul Peter Oko, care bucuros și-a închiriat această locuință secundară omului alb angajat pe bani buni la ONU și rămas aici în timp ce mulți alții din categoria sa, „ceilalți" care au dominat Africa trei sute de ani, și-au strâns catrafusele și au șters-o. La prima mea venire, acum mai bine de un an, doamna al cărei nume nu mi-l amintesc mi l-a descris în scrisoarea de la ONU drept „simpaticul domn Oko, care vă va ajuta la toate". Iar el a corespuns întocmai descrierii. Avea două treimi din înălțimea mea și un petic de calviție de mărimea unui penny pe creștetul frumos, vorbea o engleză fluentă, mai fluentă decât a multor irlandezi, și m-a ținut bine informat și cazat în condiții decente pe toată perioada contractului. Mai vârstnic doar cu câțiva ani, se referea la mine ca „fiul său", de pildă în sintagma „domnul McNulty, fiul meu", și în general și-a câștigat pentru sine și pentru toți concetățenii săi o reputație bună în inima mea. Îmi amintesc de Accra când era toată numai

acoperișuri de tablă și mușuroaie de furnici, cu mult înainte de război, îmi amintesc de disperarea consoartelor europene, care cereau vechii administrații de aici, prin intermediul unor scrisori insistente și frenetice, informații despre următorul transport de rochii, pălării și, cel mai urgent lucru, ciorapi antițânțari, pe când noi stăteam la umbră, vulnerabili, în reședința noastră îndepărtată.

Ziarul local de limbă engleză, *The Accran Clarion*, ale cărui pagini s-au împuținat de la douăzeci la o singură foaie, afirmă că mai sunt mici probleme ici și colo, de exemplu reizbucnirea vechii dușmănii dintre Togoland și Coasta de Aur, pe care eu și alții ne trudiserăm s-o rezolvăm cu doar câteva luni în urmă. Dacă oamenii în uniforme noi-nouțe vin să-mi ceară să dispar din Ghana lor, firește că trebuie să-mi iau tălpășița. Deocamdată, însă, nimic nu tulbură încântătoarea atmosferă de aici, de la marginea orașului, unde casele cedează locul unor răzoare de un verde viu pe care cresc impetuos legume. Atlanticul nu se vede, dar îl pot mirosi, la un kilometru depărtare, acea întindere cețoasă și infinită, cu profunzimi imense și uneori cu valuri terifiante. Sunt destul de mulțumit că nu e la vedere. Când am inspectat-o anul trecut, mă refer la casă, cu domnul Oko, iar el se vânzolea arătându-mi farmecele și hachițele ei, primul meu gând a fost: „Dar lui Mai i-ar fi plăcut să fie la mare, ca să înoate". Însă al doilea gând a fost că ea nu va fi aici cu mine.

Mai.

Iar eu mă voi întoarce în Irlanda, trebuie, trebuie, am obligații acolo, nu în ultimul rând față de copiii mei.

1922. Iat-o, prima oară când am văzut-o, plutind în fustele ei negre și largi, cu fața drăgălașă deasupra corpului cu oase lungi, pe aleea de zgură a universității, ascunsă de trunchiurile copacilor și apoi revelată, așa încât se învârtea sub ochii mei ca o rolă de film, o umbră pe jumătate roasă de lumina soarelui, sub faimoșii platani. Bluza sclipitor de albă, cu sânii moi mișcându-se vizibil dedesubt, părea un scut ce strălucea în desiș. Eu însumi încă foarte tânăr, la vârsta când creierul parcă nu găzduiește nici un gând despre trecut sau despre viitor; mișcarea timpului și a lumii – încremenită. O urmăream de sub arcada sumbră a intrării în curtea interioară pătrată. Era încă primul meu an la universitate, pe vremea Războiului Civil.

Ea avea multe prietene, cea mai importantă fiind o fată splendidă și foarte populară pe nume Queenie Moran, dar nici una nu făcea parte din gașca mea

preponderent masculină, băieți cu minți tehnice care studiau ingineria și tipi din aceia morocănoși, misterioși, pe care-i înseninau doar distantele galaxii ale matematicii și fizicii. Prietenele ei erau fetele noi ale secolului, venite la universitate fără teamă sau complexe, care se fâțâiau spilcuite pe aleile colegiului cu siguranța de sine a unui Cortés sau Magellan. Uneori putea fi văzută în roiul mic al acestor femeiuști care ieșeau de la cursuri vorbind repede și tare, prea conștiente, nu mă îndoiesc, de singuraticele priviri masculine proiectate înspre ele. În ceata lor erau și băieți, din cei care se pricep să se insereze într-un grup de domnișoare (un talent în sine), fii de doctori și chiar de notabili ai noii guvernări, cu fumul victoriei și cel al înfrângerii rotindu-li-se pe deasupra capetelor.

Am aflat că locuia pe Grattan Road când am urmărit-o acasă într-o seară, păstrând distanța în spatele ei ca un detectiv sau un tâlhar, în timp ce ea înainta repede pe faleză. M-a impresionat că n-a privit deloc înapoi, nici o singură dată. Întinderea de sticlă neagră a golfului de pe partea stângă și îngrămădirea de cocioabe și de vilișoare de pe dreapta au părut s-o dirijeze eficient pe tot drumul până la Salthill.

A dispărut printre niște stâlpi de poartă semeți, cu sfere de granit în vârf. Știam că trebuiau să fie și țepușe de metal ascunse care să-i păzească, și m-am pomenit sperând că tatăl ei nu avea o țepușă asemănătoare în el, fiindcă reședința sugera un statut și o grandoare considerabile. Am urmărit-o cum a deschis ușa mare din față, a intrat, și-a tras de pe ea pălăria și paltonul stacojiu și, cu botina dreaptă ridicată în spate, ca o patinatoare, fără a privi înapoi în mohorâta seară, a închis ușa cu o lovitură de picior.

Ca s-o fac să-mi adreseze cuvântul, a trebuit să-i ațin calea de nenumărate ori. Nu știam ce alt tertip să utilizez. M-am pus în drumul ei când a ieșit gânditoare de la un curs despre comerț. O observasem intrând și-mi petrecusem ora cât ținuse prelegerea umblând creanga – după care, mai mult sau mai puțin, m-am aruncat în calea ei. Înfricoșat, dar cu hotărâre.

– Presupun că ți l-ai vopsit? a zis ea, privindu-mi chica roșie. Cine ești, la urma urmei? Oriunde mă duc, hop și tu, ca un *Jack-in-the-box*.

– Păi, numele meu chiar *este* Jack, dacă tot l-ai menționat.

– Dar care Jack ești? m-a întrebat, ca și cum în viața ei ar fi existat o sută.

– Jack McNulty, am zis. John Charles McNulty. Apoi am adăugat, ca pentru a clarifica definitiv problema: De la Inginerie.

A rămas tăcută o clipă. Brusc, am observat că era și ea nervoasă, nu știu sigur cum mi-am dat seama, dar am știut. Firește că era nervoasă, era o fată de numai nouăsprezece ani, acostată de un roșcovan îmbujorat și total necunoscut.

– Un nume respectabil. Eu sunt Mai Kirwan, s-a prezentat, ca și cum toată lumea ar fi trebuit să cunoască acest nume, iar ea nu făcea decât să-i confere un chip.

Pe urmă, de parcă eram diplomați undeva la o graniță, mi-a întins o mână înmănușată. Mănușa – din piele vopsită portocaliu. M-am holbat o clipă la mâna ei, după care m-am grăbit să i-o strâng ușor. Ea mi-a zâmbit, apoi a râs.

– Nu mă îndoiesc că te voi mai întâlni pe-aici, a spus, probabil neavând în vocabular expresii care să ne ducă mai departe.

– Fii sigură, i-am răspuns, fii sigură.

Pe urmă a trecut pe lângă mine într-un plăcut abur de parfum și a dispărut.

Acesta a fost începutul.

E acum seară pe câmpiile limitrofe. Tom Quaye și-a petrecut toată ziua la mine și a gătit o delicioasă tocăniță de pește cu bame și sâmburi de palmier. Tot timpul îngână cântece în ewe, dar vorbește o engleză excelentă, învățată de la un preot irlandez cu mulți ani în urmă. Ba chiar are un ușor accent de Roscommon, care-mi stârnește dorul de casă. Pe Tom l-a găsit domnul Oko. Este omul bun la toate perfect pentru mine, întocmai cum a fost în Regimentul Gold Coast, în timpul războiului. A supraviețuit ororilor din Birmania, ajungând la gradul de sergent-major. E o namilă de om, lat în umeri, care disprețuiește încălțările – într-adevăr, din câte îmi amintesc, subofițerii din acel regiment nu purtau pantofi nici măcar la paradă. Are exact vârsta mea, până și aceeași lună a nașterii, după cum am observat din actele sale scrupulos întocmite.

După război, la demobilizare, existaseră unele probleme privind pensiile, așa că el și camarazii săi au organizat un marș de protest la Accra, iar poliția i-a omorât pe câțiva. Ceea ce era un mod lamentabil de a le mulțumi pentru apărarea Imperiului, desigur. Dar Tom nu vorbește prea mult despre asta: este mai preocupat să facă o tocăniță bună sau să-și îndeplinească sarcinile corespunzător. Să mătură afară furnicile. Să șteargă paharele de whisky până strălucesc. Pur și simplu își vede de treabă. Viață. Viață prețioasă.

Îl plătesc cu doi șilingi pe zi, adică un șiling mai puțin decât primea Eneas la Royal Irish Constabulary în anii ’20, acasă în Irlanda, ceea ce a însemnat distrugerea lui. „Vechea condamnare la moarte“, cum o numea bizar Eneas, pronunțată împotriva lui de propriul său prieten, Jonno Lynch, în cel mai pur stil irlandez. Acum Eneas este undeva în exil și nu-i cunosc coordonatele. Banii câștigați lesne sunt o chestie periculoasă.

În armată, îmi spune Tom, primea un șiling pe zi, spre deosebire de majoritatea celorlalte naționalități, care căpătau doi. Îi mai și reținea o treime din soldă, urmând să-i fie restituită ca un fel de bonus, după război. În cazul lui, suma s-a ridicat la 23 de lire pentru trei ani pe front, inclusiv în Birmania. Cât despre pensie, zice că numai flăcăii răniți au dreptul la ea și că oricum este de mizerie. Mii de veterani nu și-au putut găsi de lucru, și în consecință i s-au alăturat toți lui Nkrumah[1]. Cel mai bun lucru la care puteai spera era un post în poliție, dar Tom nu voia așa ceva, în special după ce fusese o țintă vie pentru gentlemenii de acolo. Susține că a fost fericit când domnul Oko i-a transmis că putea primi un soi de slujbă la mine, deși probabil nu știa că pe o durată atât de scurtă. Îi era suficientă și o zi, bănuiesc.

Tom are la țară nevastă și copii, pe care nu-i vede niciodată. Undeva în amonte, pe fluviul Volta – mi-a spus numele satului, dar nu l-am reținut. Se pare că motivul pentru care nu-i vede este că nu-l lasă soția. Mi-a spus că-i trimite regulat mesaje, întrebând dacă-și poate vedea fiii și fiicele. Mesagerul trebuie să ia autobuzul, să meargă pe jos treizeci de kilometri și apoi să închirieze două bărci. Foarte costisitor pentru Tom. Dar ea îi răspunde de fiecare dată, prin alt mesaj, că nu. Era ciudat, când vorbea despre asta, să vezi confuzia de pe chipul lui de obicei încrezător, „masculin“.

I-au trebuit câteva luni ca să aibă încredere în mine. Îl poftisem să ia loc, dar nu s-a așezat, a rămas în picioare și mi-a povestit despre consoartă.

– Mă rog ca într-o zi să mă cheme acolo, a încheiat el.

Pe noua masă de scris – cumpărată de la labirinticul magazin universal Kingsway din Accra, unde mi-am croit drum cu coatele printr-o mare de neveste – stă o fotografie veche de-a mea, într-o ramă pătată de muște. Un puștan bucălat de șase ani, pe plaja din Strandhill, cu o lopățică de lemn și un zâmbet rece așa cum numai băieții pot să aibă. Țin țanțoș lopățica în sus, înspre cel care mă fotografiază. Tata, cu aparatul lui Brownie, în cutie. Când privesc fotografia mă văd, firește, pe mine, dar îl văd și pe el, în picioare pe

nisip în costumul său negru, încruntându-se la obiectiv, dar zâmbind totodată, fiindcă era uneori o persoană contradictorie, ca ploaia cu soare.

Când eu, Eneas și Tom – Teasy a venit mai târziu – eram mici, tata intra la noi noaptea și se transforma în ceea ce numea el „marele păsăroi". Stătea lângă patul nostru și întindea brațele, iar noi încercam să dispărem sub pături, culcați toți trei în rând într-un singur pat. Cu ochii strâns închiși, pe jumătate înspăimântați, pe jumătate nebuni de încântare, simțeam cum „marele păsăroi" se apleacă încet, încet, deasupra noastră, apoi sărutul omenesc ni se așternea pe rând pe frunți.

La zece ani l-am rugat să nu mai fie „marele păsăroi" și i-am urmărit chipul schimbându-se de emoție când a fost de acord. Partea proastă era că fără asta nu mai putea ajunge la partea cu sărutul, așa că eu, Eneas și Tom am fost văduviți de el.

Mama, mărunțică, îmbrăcată în negru ca și cum ar fi fost deja văduvă, era piatra de temelie a stabilității mele, ca un pilon de pod. Dacă în copilăria mea a fost uneori severă, ăsta nu era decât un obicei care pusese stăpânire pe ea. Și erau dăți, mai ales când tata era plecat la Roscommon sau la Mayo cu micuța lui orchestră, când ea era înclinată să te ia la braț și să-ți spună lucruri, lucruri amuzante, scurte și surprinzătoare, mici adevăruri, poate povestioare din tinerețea ei de dinainte de căsătorie. Alteori se posta pe lespedea din fața șemineului din salonaș și ne demonstra câte un dans de-al ei, executându-l cu multă pricepere. Iar copiii ei o priveau cu gurile căscate cum bătea cu tălpile pe placa neagră de ardezie.

Rareori i se adresa direct tatei, spunea „el" și „lui" chiar și când tata stătea în patul vechi, alături de ea. Curios obicei.

Supărările ei ocazionale își aveau rădăcinile în groaza de a fi implicată într-un mister, în ceva nebulos – povestea necunoscută a propriei origini. Fusese crescută de familia Donnellan, dar până la urmă aflase că nu era fiica lor. Asta i-a sfâșiat sufletul. Uneori, pe mama o înfricoșa propriul sine, iar marea ei temere – însă cuvântul „temere" nu-i cuprinde toată suferința – era că ar fi fost un copil din flori, ceea ce, pe atunci, ca și acum, putea picura un strop de chin în sufletul oricui. Nu că mi-ar fi vorbit vreodată despre asta, nici când ieșisem din adolescență; mi-a povestit Pappy, într-una dintre bârfele sale șoptite despre familie.

Cât despre tata, nimic nu-i plăcea mai mult decât să umble de colo colo cu orchestra. Gătit în costumul cel mai bun, cu pălăria de paie pe-o sprânceană,

își încărca instrumentele în cabrioleta cu ponei, luându-mă deseori și pe mine. Eram socotit util la curățatul unui mușțiuc sau la înlocuirea unei corzi. Ca să nu stric imaginea selectă a orchestrei, purtam și eu un frac mic, perfect cusut de mâna lui, până la năstureii de tablă.

Dar tata era și croitorul Azilului de Nebuni din Sligo – asta era adevărata sa slujbă.

An de an, personalul de acolo organiza un dans, închizându-i pe nebuni în cotloanele îndepărtate ale enormei clădiri și trăgând vechile bănci afară din Sala Lunaticilor. Cu ocazia asta, stăteam în dosul estradei improvizate, cu briceagul pregătit și cu strunele de rezervă. Aveam o vedere privilegiată asupra cururilor vioaie ale instrumentiștilor și canotierelor lor săltărețe. Șerpuiau și-și contorsionau trupurile ca algele marine, râșnind muzica serii, în timp ce mica adunare de petrecărești forfotea pe uriașa tobă a dușumelei într-un maelstrom democratic. Era ceva maniacal în sălbăticia dansului, că doar nimic altceva decât o manie nu-și avea locul într-un balamuc. Brațele erau azvârlite în aer ca niște crose, picioarele pendulau cu mișcări extravagante. Tipe normal sobre și distante erau aproape aruncate în aer în timpul dansurilor în grup. Iar eu stăteam acolo, cu o mutră deschisă și curioasă, entuziasmat de tot ce vedeam, în vreme ce tata își biciuia viola sau freca violoncelul cu arcușul de parcă încerca să-l taie în două cu un fierăstrău.

Apoi, după ce totul se sfârșise, iar dansatorii pestriți se risipiseră pe la casele lor, ne retrăgeam în odăița din spate și înfulecam sendvișuri uriașe, albe, marmelada arătând ca sângele pe pâine, și beam pahare de lapte rece-rece, singura muzică fiind acum strigătele și lamentările plutitoare ale celor internați, cuprinși de mânie sau de tristețe în sălile pline de ecouri ale clădirii.

Lângă fotografia micuță cu mine însumi, acum o adevărată relicvă, se află un dagherotip cu străunchiul meu, Thomas McNulty, scalpat de o ceată de comanși în preriile centrale ale Texasului. Era militar în Cavaleria Statelor Unite. Imaginea este atât de decolorată, încât abia pot să-l disting în uniforma lui albastră. Tata a fost botezat după el, la fel și fratele meu, de unde necesitatea apelativelor Old Tom și Young Tom. Această fotografie mi-a inspirat, când eram mic, dorința de a mă face soldat.

Era picătura noastră de „genealogie“, o chestie în general cam subțirică în familie. Tata mi-a mai spus, pe un ton foarte solemn, că fuseserăm cândva exportatori de unt în Sligo și locuiserăm într-un conac numit Lungey House, după colț față de reședința de acum din John Street. Acest loc vechi era în

prezent o ruină infectă, lipsită de orice farmec. Într-o altă mărturisire, pornită și mai din inimă, mi-a destăinuit că, până la Cromwell, strămoșul nostru Oliver McNulty fusese șeful clanului, pierzându-și însă moșiile în beneficiul unui frate convertit la protestantism.

Deși nesprijinită pe documente, în mintea tatei această poveste reprezenta istoria fidelă și importantă a unor fapte reale. Iar eu, inevitabil, am tras din ea o concluzie despre rolul meu în lume și n-am pus absolut nimic la îndoială.

Kwame Nkrumah (1909–1972) – om politic ghanez. Conducător al mișcării de independență, a devenit primul președinte al Ghanei, fiind înlăturat de la putere printr-o lovitură militară în 1966. (n.tr.)

CAPITOLUL 3

Aseară i-am împrumutat iar motocicleta mea marca Indian lui Tom Quaye, ca să se ducă la un dans în Osu. El locuiește într-o magherniță de tablă, undeva în spatele palmierilor, la un minut distanță. Purta un costum atât de șic, încât i-ar fi năucit pe localnicii de la vest de Shannon.

E pur și simplu îndrăgostit de motocicleta aia, ca și subsemnatul.

– Acum, domnule maior, dacă nu vreți să călăresc motorul ăla, spuneți-mi. Doar pentru că stau călare pe el nu înseamnă că-mi aparține.

Știam precis ce voia să zică.

I-am explicat de câteva ori că nu prea am dreptul la titlul de maior, acum că războiul a trecut, dar lui nici că-i pasă.

Dă dovadă de o foarte plăcută solicitudine față de mine. Mă întreb ce trăsătură a mea determină acest comportament. Cred nesmintit că-mi ascund cu mult succes sentimentele, dar se vede că nu-i așa, că inima mi-e cusută la vedere pe mânecă. Altminteri nu pot explica generozitatea lui Tom Quaye, pe care o socotesc autentică – adică nu e doar bunăvoința unui angajat.

– Am să vă iau în curând să auziți muzica highlife[2], a spus el azi-dimineață. Muzica highlife îi face bine omului. Puteți conduce dumneavoastră, iar eu stau la spate, mi-a mai zis, de parcă n-ar fi fost sigur că așa vor sta lucrurile.

Apoi, ca să disperseze subiectul pentru moment, a cântat domol, repede și foarte armonios:

Ghana, avem acum libertate,
Ghana, meleag al libertății,
Truda celor bravi și sudoarea frunții lor,
Truda celor bravi care a dat roade.

Apoi a ridicat în dreptul capului un saxofon imaginar, și dacă n-a fost imaginea leită a fratelui meu Tom, cu ani în urmă, în sala de dans de la Strandhill, nu știu ce a fost. Acea amintire suprapusă pe momentul prezent m-a făcut să râd.

– Fii atent, Tom, că acuși mă apuc să cânt „Faith of Our Fathers“[3], i-am zis. O să regreți.

– Cred că e bine ca omul să cânte. De ce facem povară pământului, dacă nu ca să cântăm? Altfel totul e atât de *yeye*, a spus el, începând să vorbească în pidgin. Vă spun, de când m-a lăsat nevasta, dacă nu cânt, înnebunesc.

Krezy, a pronunțat el în loc de „*crazy*“. *Krezy*. Roscommon pur. Ghana pură.

Adevărul este că n-ar trebui să fiu aici, în Ghana. Ar trebui să fiu acasă, în Sligo, aranjând ceva pentru copiii mei. Ar trebui să fiu acolo, chiar și pe margine, gata să ajut, gata să dau sfaturi. Asta poate face un tată. În loc de asta, hălăduiesc pe aici, prin Africa, precum un misionar falit, fără biserică, fără un țel, amânând pur și simplu ora plecării. Nu-i de mirare că domnul Oko, cel cu chipul blând, s-a uitat atât de ciudat la mine când i-am spus că intenționez să mai rămân o vreme. De ce să rămân? Treaba mea aici s-a terminat.

Inima mea însă, inima mea e frântă. Știu precis că este. De aproape patru ani mă chinui să trăiesc cu inima asta zdrobită, care se simte din ce în ce mai rău, ca un motor cu o defecțiune neglijată care-i slăbește și celelalte piese. Acum trebuie să încerc s-o repar, trebuie. E necesar să recapitulez totul, să găsesc rupturile și să mă rog de Dumnezeul Lucrurilor Bune să mă dreagă și pe mine, dacă este posibil. Să notez asta în vechiul registru de procese-verbale al defunctei Gold Coast Engineering and Bridge-Building Company. Atunci omul reîntors în Irlanda va fi un om mai bun, un om refăcut. Pentru asta mă rog acum.

Acum o oră m-am sculat de la masă și am ieșit pe verandă. O adiere de vânt sufla prin ursuzenia de plumb a curții, vântul care, dacă bine-mi amintesc, anunță apropierea sezonului ploios.

I'm white inside, but that don't help my case
Because I can't hide what is in my face

Onestitate mai mare n-ai să găsești. Ăsta a fost Louis Armstrong, aici, la Accra, dintre toate locurile posibile, anul trecut, când dădea în clocot oala libertății. Picat din cer, ca o divinitate neagră. Un mare concert în aer liber la Osu. Satchmo surâzând, surâzând. Ce n-ar fi dat Tom să fie de față, mă refer la Tom fratele meu. Tom Quaye probabil că a fost, trebuie să-l întreb. Soțiile albe

au râs, încântate de melodicitatea pură a evenimentului, la doar câțiva pași de soțiile negre, care râdeau, la fel de încântate.

M-am întors acasă la Sligo cu Austinul – îmi stăruie în memorie mirosul prăfos, de turtă coaptă, al scaunelor de piele, în timp ce o luam pe „scurtături" regretate, de-a curmezișul drumurilor înalte din ținutul mlăștinos – în weekendul de după prima discuție cu Mai și i-am povestit mamei despre ea. I-am spus cât de imposibil, cât de lipsit de șanse era demersul meu.

– De ce n-o duci la spectacolul cu lanterna magică, măi *amadánule*[4]? m-a întrebat mama. Ședea în salon, lipind într-un album mici decupaje din ziare și lucrușoare care-i stârniseră interesul. În micuța încăpere era întuneric, dar genul de întuneric în care cumva vezi totul, ca și cum ai fi devenit pentru moment pisică. Ăsta e întunericul pe care mi-l amintesc atunci când mă gândesc la mama. Ea probabil că șade acolo și acum, când scriu asta.

– Ce? am întrebat.

– Spectacolul cu lanterna magică, Jack.

– Mam, Mam, acum nu mai există lanterna magică, există „cinemaul".

Mama nu era bătrână, dar se prefăcea că este. Avea un păr roșu minunat. Când mă adusese pe lume avea doar șaptesprezece ani împliniți. Tom deținea o slujbă la cinematograful din Sligo, așa că ea știa bine la ce mă referem. Poate că prefera vechiturile.

– Preamilostivă clipă, ce știu eu despre timpurile moderne? Dar îți spun, Jack, când o să aibă prilejul să te înțeleagă un pic, totul o să fie nemaipomenit.

– N-am absolut nici o șansă ca ea să meargă la film cu unul ca mine, am zis.

Așa că am pândit-o din nou, ca un veritabil Dick Turpin[5].

Nici măcar n-a vorbit când m-a văzut, a scos doar un „He", ca pentru a zice: „Știam că vei veni". Poate chiar spera? Oricum, avea o înfățișare luminoasă și veselă, părea destul de mulțumită că mă vede. Inima mi-a căzut în ghetele negre lustruite, dar s-a înălțat imediat înapoi până la pălăria trilby de pe creștet. În momentul acela îmi pierdusem tot interesul pentru geologie și inginerie – până în urmă cu o săptămână, cele două pasiuni ale existenței mele. Nu mă mai interesa decât știința despre Mai.

Umerii ei în rochia albastru-închis mă făceau să tremur – invizibil, speram și mă rugam eu. Îmi dădeau o senzație stranie de os tare și posibilă grație care cedează. Pieptul îi stătea umflat în pieptarul brodat al corsetului. M-a amețit. Avea ochii negri, părul negru ca disperarea. Tenul ei, despre care cred că putea

fi descris drept măsliniu, era atât de delicat, încât înnebuneam de dorința de a-l atinge, de a-i dezmierda obrajii cu o mână tremurândă – deși îmi țineam brațele ferm pe lângă corp. Măsline de pe vechile dealuri ale Mediteranei, zărite în treacăt de pe puntea vasului, pe vremea când străbăteam apele lumii cu marina comercială, în tinerețe, înainte de a mă gândi măcar să merg la universitate...

– Ei? a zis ea, cu umbra de gentilețe pe care începeam să i-o recunosc – un condiment, o picătură de bunăvoință amestecată cu asprimea.

– Mă întrebam dacă ai vrea să vii cu mine sâmbătă la Gaiety, să vedem filmul? *Rin Tin Tin*.

Nici nu mai eram sigur că vorbesc englezește. Am fost surprins să constat că părea să mă înțeleagă.

– *Rin Tin Tin*, a repetat, așa cum ar recita cineva un credo sacru. Nu am prea multă încredere în tine, cu haina aia caraghioasă de automobilist și cu mănușile de șofat ieșindu-ți din buzunar.

Oh, ce spirit de observație! Într-adevăr, îmi așezasem mănușile pe tivul buzunarului, ca să vadă că posedam astfel de accesorii. M-am făcut alb ca varul de rușine.

– N-o să fiu răutăcioasă cu tine, Jack McNulty, a adăugat ea, regretând pesemne că-mi provocase o dezolare atât de flagrantă. Uneori vorbesc cu prea multă emfază. De fapt, te tachinez doar. Apoi, după o mică pauză: Îmi ești simpatic.

– Dacă mi-ai face această onoare, aș fi un om fericit.

– Nu știu nimic despre asta.

– Cum adică? am întrebat-o.

– Să-i faci pe alții fericiți e o încercare sortită întotdeauna eșecului, a zis ea.

Poate, gândindu-mă acum, ar fi trebuit s-o ascult mai atent, să analizez atunci și acolo ce spunea, dar un talaz sălbatic, asemenea celor ce se năpustesc asupra unei extremități a Irlandei, Maharee de pildă, trecea prin mine, scuturându-mi fiecare globulă de sânge. Acum înțelegeam că bruschețea ei caracteristică era o formă de onestitate, o specie de comunicare căreia era bine să-i acorzi toată atenția, un semnal Morse ce trebuia decodat. De câte ori, ca simplu mus în măruntaiele vapoarelor, nu ascultasem mesajele în alfabetul Morse din cabina operatorului radio, mereu atent să aud un semnal Mayday! Dar acum nu acordam atenție acestui lucru. Ceea ce mă atrăgea în acel moment era curentul secundar de bunătate din vocea ei, care mă îneca încântător.

– Trebuie să ajung acasă, a spus ea. Țin să fiu acolo când se întoarce tata de la lucru.

– Te duc eu, cu Austinul, am zis dintr-un impuls, cu pretinsă nonșalanță.

– Nu.

Chiar așa, un singur cuvânt, sec.

– N-ar fi un deranj, am stăruit.

– Nu, a repetat ea. Îmi place să mă plimb când bate vântul, așa că merg pe jos.

Prin urmare, am fost mai mult sau mai puțin obligat să mă dau în lături și s-o las să treacă. Îi oferisem tot ce-mi venise în minte, aproape tot ce aveam. Aș fi vrut să-i leg piciorul cu un lanț, cu celălalt capăt pe piciorul meu. Voiam să fim înlănțuiți laolaltă, în asemenea manieră încât să nu mai poată scăpa nici unul. O dorință bizară, aprinsă. Deși mă străduiam să n-o privesc insistent, mă holbam, mă holbam.

Trecuse cu vreo doi metri de mine când, din puțul sufletului, am mai scos o frază:

– O să te invit și săptămâna viitoare, dacă nu te superi. În caz că...

– În caz că, ce? a întrebat ea oprindu-se exasperată, sau cu o emoție pe care o luam drept exasperare. Devenise brusc vehementă, puternică, și s-a întors spre mine cu picioarele înfipte în pavaj. Parcă era gata să mă amenințe cu un revolver cu șase focuri. În caz că, ce? a repetat ea, cam isteric, mi-am spus.

Splendizii ei ochi negri mă străpungeau.

– Că te răzgândești, am îngăimat.

– Crezi că mă răzgândesc vreodată? s-a oțărât ea. Arăt eu ca o tipă nedecisă? m-a întrebat apoi, de data asta fără supărare, ci simplu ca bună ziua, chiar oarecum surprinsă.

– Cu siguranță, nu.

Avântul cu care vorbisem m-a speriat. Fără să vreau, am râs. Poate tot involuntar, a râs și ea. O răbufnire de vânt dinspre râu ne-a zgâlțâit pe amândoi în clipa următoare, iar brațul ei drept s-a ridicat ca să-i strângă mai bine haina și o mână de-a mea s-a repezit să-mi țină pălăria. Atunci ea a scuturat din cap, încă râzând, s-a răsucit pe călcâie și a pornit mai departe, tot râzând, cu capul dat puțin pe spate, spre încântarea mea, spre marea mea încântare, râzând, râzând.

Data următoare când am invitat-o să ieșim împreună se pare că trecusem prin toate încercările la care trebuia să se supună un tânăr cavaler, așa că a acceptat.

Rin Tin Tin se dusese unde se duseseră și celelalte filme ale săptămânii, iar în locul lui rula o melodramă sfâșietoare. În foaier, din motive acum obscure, am scos o fotografie de-a mea, adusă anume ca să i-o arăt. Eram eu, la vârsta de șaisprezece ani, pozând cu ceilalți ofițeri la bordul unui vas, undeva în Straits Settlements[6].

– Ei da, arăți frumușel, a zis ea fără vreo ironie detectabilă. Zău că da. Se luminase văzându-mă, iar eu eram imens de încântat. Ce trebuia să faci în uniforma aia?

– Eram operator radio. Un curs de doi ani, dar l-am terminat în șase săptămâni.

Mărinimoasă, a lăsat lauda de sine să treacă nebatjocorită.

– Arăți cam de doisprezece ani, a comentat.

– N-aveam decât șaisprezece.

– Uniforma te întinerește grozav, a zis ea trecându-și brațul pe sub al meu, ca să intrăm în cinematograf.

– Da, am răspuns.

– Ce băiat drăguț!

A spus asta râzând într-un fel misterios, dar foarte, foarte plăcut.

Highlife Music, originară din Ghana începutului de secol XX, prelucrează structurile și ritmurile muzicii populare africane Akan. (n.tr.)

Imn catolic compus întru slăvirea martirilor acestei religii din perioada trecerii la anglicanism (n.tr.)

Cuvânt gaelic pentru „prostovan“ (n.tr.)

Hoț de cai și tâlhar la drumul mare, executat în 1739 și devenit eroul multor povestiri și balade, ulterior personaj de seriale TV (n.tr.)

Fostă colonie britanică în strâmtoarea Malacca, unde se află acum orașul Singapore (n.tr.)

CAPITOLUL 4

Când am început s-o duc aproape săptămânal la cinema în Galway, mi-am dat seama că pentru ea filmele constituiau un soi de religie. Pe pereții foaierului erau afișate o duzină de fotografii de staruri, iar ea cunoștea toate numele, așa cum un bun pravoslavnic știe toate icoanele din bisericuța satului. Ceva curgea în ea din ochii aceia visători, și de fapt și în ochii ei se vedea ceva asemănător când îi ridica spre portrete.

The Town Hall, „Primăria", așa se numea cinematograful. Avea înfățișarea unui vechi palat oriental și mirosea a pudră, a dezinfectant și a șoareci. Ușierul postat la intrare i-ar fi dat serios de furcă lui Tom Quaye la concursul pentru gradul de sergent-major.

Acum discutam ca niște apucați, în primul torent volubil de iubire. Pe ea o interesa absolut totul, într-un mod care pe mine mă lăsa rece. Eu mă complăceam într-un fel de penibilă ignoranță în ceea ce privește politica și, ca să spun adevărul, politica, până și în timpul Războiului Civil, părea că se întâmplă la periferia tuturor lucrurilor, în cel mai bun caz în coada ochiului. Istoria era ca muchiile pârlite ale foilor din Cartea Vieții – ca și cum s-ar fi petrecut cu adevărat un incendiu grozav, asta nefiind însă povestea propriu-zisă. Până acum, necazurile îndurate de fratele meu Eneas din cauza politicii mă îndemnaseră să tac mâlc atunci când venea vorba despre astfel de chestiuni. Dar pe Mai o interesa pătimaș guvernul cel nou, pe care-l susținea, nefiind, prin constituția ei, capabilă decât de adorație la altarul lui Michael Collins[7], care s-a dovedit a fi și un fel de prieten de familie, prin intermediul unei mătuși din Cavan. Noroc că și fratele meu Tom era un partizan entuziast al lui Collins, așa încât puteam să prezint opiniile lui drept ale mele, în ceea ce speram că este un subterfugiu îngăduit.

– Țara asta veche are nevoie de un strat de vopsea nouă, declara ea cu fervoare, radiind, ca și cum s-ar fi uitat și acum la pozele starurilor; fără îndoială, Collins se amesteca în imaginația ei cu Gary Cooper și alții de aceeași teapă. După ce-mi iau diploma, spunea, voi încerca să obțin un post la guvern,

să vezi dacă nu. S-ar putea să predau câțiva ani și apoi să-mi fac simțită cumva prezența la Dublin și mai apoi...

Acest „și mai apoi“ era cam vag, dar ambițiile ei erau oneste și inspiratoare.

Într-o seară, poate cam la șase săptămâni de când o curtam – dacă asta făceam, niciodată nu i-am pus un nume –, mi-a spus că după întâlnire mă va duce la ea acasă, să-i cunosc tatăl. Vestea, venită pe nepregătite, m-a speriat zdravăn. Ea însăși se gătise ca pentru un eveniment la Curte, dar era întotdeauna frumos îmbrăcată oricum, ar fi putut concura cu Lilian Gish. Din fericire, îmi cumpărasem recent un veston elegant cu guler din piele, și cea mai bună pălărie trilby a mea, gri ca o vidră, îmi ședea pieziș pe cap. Ea purta pe o încheietură o brățară cu granate, ca niște picături de sânge, și un scurt șirag de perle la gât, bijuterii dăruite de tatăl ei.

Tatăl ei.

Un tânăr cu doi ani de serviciu ca operator radio e normal să aibă ceva bănuți puși deoparte. În ciuda marilor cheltuieli pricinuite de mersul la universitate, mai aveam câteva lire la bancă. Speram că tatălui ei i se va părea un lucru impresionant.

Nu am dat prea multă atenție filmului de pe ecran. Ședeam alături de ea și-i priveam, în strania intimitate oferită de cinematograf, fața ridicată spre umbre și lumini. Pudra albă cu care-și dăduse îi conferea lucirea argintie a unei flori naturale. Părul negru îi era strâns într-o plasă fină, cu fărâme minuscule de beteală care captau scurt lumina când întorcea capul. Zâmbea sau se încrunta, plângea, dar totul într-o stare nepământeană, de parcă ar fi dormit cu ochii deschiși, sau ca și cum eu aș fi dormit și aș fi visat-o pe ea.

După reprezentație am ieșit afară, pe pingelele vulnerabile din talpă de talpă, pe strada inundată de o aversă de vară cu un temperament violent, un glanț mare, agitat, de un negru strălucitor.

– Să intrăm câteva minute la Rabbit's, până stă ploaia, am propus, deși de obicei nu eram înclinat s-o duc la pub, acesta nefiind un loc pe care domnul Kirwan l-ar fi recomandat pentru fiica sa.

Eram recunoscător pentru pretextul ploii, fiindcă aveam nevoie de curaj, indiferent din ce sursă. Am pus-o la adăpost într-un separeu, cu alte câteva femei făcute leoarcă de ploaie, i-am cumpărat o limonadă roșie, apoi am intrat în barul propriu-zis, cu toți bărbații aceia înșirați la tejghea, și am comandat două whisky-uri pe care le-am dat de dușcă elegant.

Apoi m-am simțit pregătit, sau cel puțin o idee mai pregătit.

În ultimele trei zile n-am fost capabil să scriu nimic. N-am fost în stare să fac altceva decât să inspir și să expir.

Într-o după-amiază, cam cu trei ani în urmă, m-am hotărât brusc să mă las definitiv de băut. Mi-a venit uite-așa ideea – când mă îndreptam pe jos spre club – că era timpul. M-am răsucit pe călcâie și m-am întors acasă. După patruzeci de ani de băut. Partea ciudată este că nu mi-a lipsit deloc, n-am suferit renunțând; mi s-a părut doar un lucru corect, o reușită.

Tom Quaye știe la fel de bine ca și mine – sau și mai bine – că sezonul ploios e iminent și că după ce ploile încep să răpăie n-are nici un haz să pornești cu Indianul, pentru că acest capăt de oraș se va transforma într-o mocirlă. Există o caricatură de pavaj ici-colo, dar nu ne-am alege decât cu hainele leoarcă și bocancii distruși, și nici măcar Tom n-ar putea cârmi Indianul prin noroi și prin pâraiele nou-formate, care în scurtă vreme vor domina totul și pe toată lumea.

Așa că n-am prea avut contraargumente la propunerea lui de a petrece o seară relaxantă la Osu. De fapt, în așa măsură m-a băgat în sperieți cu venirea ploilor, că pentru prima oară m-a neliniștit gândul de a rămâne aici singur, deși mă descurcasem de minune luni în șir. Deci am plecat impetuos cu el, la o oră după asfințit, când o lumină roșie plină și grea încă ședea pe orizont și verdele profund al plantelor sticlea straniu; cedând în fața poftei lui Tom de a apuca ghidonul, mă cocoțasem pe șubredul loc din spate.

Așa am purces la drum, semănând mai mult decât ne-am fi dorit cu un duo de comici, niște ciudați Stan și Bran, deși sper că asta se vedea doar în mintea mea. Eram nevoit să mă țin de vechea lui cămașă kaki, având ocazia să observ numărul remarcabil de găuri din ea, ca într-un sac de grâne căzut pradă șobolanilor.

Am făcut un popas la umila lui locuință, și în cel mai scurt timp imaginabil el a reapărut pe ușă în costumul elegant pe care i-l mai văzusem, cu părul de sub pălărie lins și lucios ca un cărăbuș și, așa cum am descoperit după ce ne-am reocupat locurile pe motocicletă, mirosind de trăsnea a ulei parfumat.

Un fel de mâhnire pogorâse asupra lui Tom, de parcă simțea povara responsabilității de a mă distra, iar eu, cu frânturi de conversație și mici comentarii neterminate, mi-am dat toată silința, de pe locul din spate, să-l înveselesc. Poate nu-i mai convenea să-l inițieze pe acest fost maior irlandez,

vârstnic și cu un început de calviție, în viața de noapte din Osu, dar, dacă așa stăteau lucrurile, a tăcut mâlc. Când am ajuns la porțiunea mai bună de șosea dintre districtul nostru și Osu, a dat frâu liber motorului și parcă a găsit și în el însuși o viteză în care să se simtă mai bine. În surdină, cânta, ca de obicei, o melodie numai pentru el, de data asta în limba lui maternă, ewe.

Nu peste multă vreme făceam slalom sau o tăiam direct prin marea de suflete ieșite sâmbătă seara, care produceau o larmă infernală pe străzile din Osu. Am trecut ca vântul pe lângă cinematograful Regal, pe care-l zăream pentru prima oară – Mai ar fi pontat aici cu mult înainte. Prezența ursuză, joasă, a țărmului atlantic, o vastă întunecime mătăsoasă la stânga noastră, încadra acest loc straniu de ordonat de la capătul lumii, cu barăcile lui de tablă și sistemele de iluminat improvizate, lămpile Tilley și generatoarele de curent, și brusc mintea mi s-a umplut de amintirile nopților din Sligo: cabrioletele cu felinarele lor mari scurtând drumul spre Strandhill de-a curmezișul întinderii largi de nisip adus de flux, dacă luna era suficient de luminoasă, prietenii și cunoscuții strigându-se unii pe alții, aproape înnebuniți de anticiparea dansului. Fordurile și Austinurile intrând pe plajă ca niște animale vag lucioase, orbind pâlcurile înfrigurate de pietoni care-și târau picioarele, abia își târau picioarele după lungul drum din oraș până acolo, ținându-și pălăriile răvășite de vânt în furtuna bubuitoare și în ploaia cu zăpadă, fetele mai atrăgătoare cerând prin semne să fie luate în mașini, ca să scape de potop și de necazuri. Și Mai, mai vie ca toți ceilalți, radiind o simplă bucurie omenească.

Tom a oprit Indianul într-un loc unde era în siguranță și mi-a dat curtenitor cheile, apoi am intrat, ciocnindu-ne de oameni și scuzându-ne, într-un local care se mândrea cu gloriosul nume The Silver Slipper. Neliniștea persistentă legată de oportunitatea prezenței mele acolo mi-a fost atenuată de faptul că „Pantofiorul de argint“, în varianta „An Slipear Airgid“, era melodia preferată a tatei la flaut, ca să nu mai menționez și numele unei celebre săli de dans din Bundoran.

Odată trecută de intrare, cu bilete cumpărate cu câțiva penny, mulțimea tălăzuia printr-un coridor și apoi, ca purtată de o viitură, se răsfira într-o sală mare, cu lumini ce te amețeau instantaneu și cu o orchestră care, pe o scenă de dimensiuni generoase, cânta muzica highlife admirată de Tom. Ceea ce la început părea a fi un vârtej tunător și amorf se definea, după ce ți se adaptau ochii, în bărbați în costume albe largi, ca al lui Tom, și în femei în rochii de

vară colorate, întregul fiind un fel de conspirație menită să te zăpăcească și să te lase fără grai în primul moment.

Prietenii lui Tom erau acolo, jubilând de încântare. O gașcă prietenoasă, deși Dumnezeu știe ce credeau despre mine. Printre ei, o tipă excepțional de frumoasă, care s-a aplecat în față să mă salute cu o gentilețe surprinzătoare. Mi-am dat seama că dusesem o viață de prizonier virtual. Se pare însă că tot ce simțeam era panica. Am acceptat prima gamelă cu vin de palmier care mi s-a oferit și am deșertat-o.

Apoi petrecerea a intrat într-o altă viteză, bine cunoscută mie din nenumăratele seri când mă îmbătam. Zilele mele de bețiv – fuseseră vreodată și altfel de zile? În ultimii câțiva ani, da, mi-am dat singur răspunsul.

Noi învârtejiri și averse de culoare s-au adăugat agitației și veseliei autentice din sală. Orele se scurgeau zgomotos, una după alta. La un moment dat, creierul meu probabil că a contenit să mai înregistreze – am o amintire ștearsă despre porțiuni de șosea neagră și lucruri care apăreau brusc din întuneric, iar mirosul părului pomădat al lui Tom îmi asezona memoria ca pe o aiuritoare salată de resturi și mărunțișuri, de viziuni și fragmente. Apoi nimic, nimic, nimic și un brusc sentiment de oroare pricinuit de amintirile captate, pe cine strânsesem în brațe și sărutasem în bezna învârtejită, sau fusese doar un vis, de ce avusesem o vreme senzația că cineva șade pe mine, ce mama dracului era asta? Pe urmă nimic, nimic și din nou nimic.

Apoi, în lumina strălucitoare a dimineții, am deschis ochii ca să constat că mă aflam în patul meu, cu plasele de țânțari enervant de răscolite, cu burta dezgolită către lume și pijamalele împrăștiate, le vedeam pe masa de scris din camera vecină, și mai vedeam o lungă, sinistră dâră de pișat pe podeaua ceruită, iar pe toată lungimea brațelor, abdomenului și picioarelor, înțepături roșii de țânțari. În mijlocul dușumelei, bizar de sigură de sine, o piramidă de căcat.

A urmat ceea ce probabil m-a trezit de-a binelea, zgomotul făcut de către Tom Quaye care se prezentase la datorie și saltul meu acrobatic către blagoslovita scârnă, pentru numele Domnului, pentru numele Domnului, s-o ascund, să nu vadă nimeni o așa rușine, și totuși Tom intrând pe ușă, inocent, înainte de a fi putut ajunge eu la ea, deschizându-și larg brațele la vederea spectacolului oferit de patronul său gol pușcă și spunând, cu uimire și cu o bunătate care m-au înfiorat până în măduva oaselor:

– Domnule maior, v-ați căcat pe podea?

*

Contemplu îndelung de la fereastră curtea pârjolită de afară. Un muscoi mare, negru ca un tăciune s-a cutremurat și a încremenit acum o clipă în aer, atât de puternică este strânsoarea arșiței. Vremea este un soi de macagiu celest.

În capul meu e vid. Micul moment de dinaintea gândirii, îmi spun. Până gândurile nu dau buzna din nou. De o mie de ori am simțit asta în viață. Nu prea are nimic de-a face cu adevărata liniște, este doar trupul care-și revine după ravagiile alcoolului.

Există, găsesc, o calitate specială a singurătății. M-am îmbătat de unul singur, m-am simțit vinovat singur, iar acum mă bucur singur de pacea asta înșelătoare, pentru care sunt totuși recunoscător.

Iată mica mea bibliotecă, aranjată de-a lungul mesei de lucru, completată de doi fluturi de noapte uriași, morți, și un gândac cât o cărămidă, care n-a avut puterea să închidă complet aripile înainte de a se prăpădi:

Proiectarea structurii podurilor
Lăncierul din Bengal, de F. Yeats-Brown.
Balade de cazarmă
Fundațiile podurilor și ale clădirilor, de Jacoby și Davis
Dulăul din rai[8]

Patriot și revoluționar irlandez (1890–1922) (n.tr.)
The Hound of Heaven, celebru poem mistic al poetului englez Francis Thompson (1859–1907) (n.red.)

CAPITOLUL 5

„*Buveur*-ul din Sligo“, așa obișnuia să-mi spună tatăl lui Mai, dar niciodată în față. Astăzi, porecla mi s-a întors în zbor. Camerele acelea masive de la Grattan House, împovărate de acumulările vieții tatălui ei, bunăoară comoda din sufragerie, vedeam scândurile podelei deformate sub picioarele curbe, cu labe de lei, iar doamna Kirwan înzestrase picioarele goale ale tuturor pieselor de mobilier, scaune, mese și ce mai poftiți, cu câte o mică șosetă brodată. Totuși, întreaga încăpere părea gata să se pună numaidecât în mișcare, comoda să pășească înainte, fotoliul s-o ia spre ușă, dar asta nu se întâmpla; toate – aveai impresia – stăteau cu sufletul la gură, și vasta abundență de eșarfe de mătase care constituia logia de afară mișca și se umfla în ferestrele largi, delimitată totuși de giulgiurile decolorate de soare și prăfuite ale draperiilor. Încăperile acelea îmbâcsite și eu intrând acolo pentru prima oară, cu Mai doar puțin în fața mea, și infima schimbare petrecută rapid în ea, pe care o detectasem cumva, aproape cu un al șaselea simț nedorit, o distanță apărută între noi, ca și cum s-ar fi lepădat temporar de mine în aura dominatoare a tatălui. Tocurile ei pătrate lovind sonor scândurile înnegrite. Mama ei, osoasă ca o pisică, cu zâmbetul de copil, de parcă nimeni n-o privea, ca și cum ar fi fost, într-o măsură oarecare, invizibilă, într-o rochie atât de demodată încât părea că o greșeală se comisese undeva în timp și tocmai intram în penultimul deceniu al secolului al XIX-lea. Pantofii mei cei buni, cu flecuri la tocuri și ținte de metal, ca să le dea stabilitate, bătând și ei în podele un tam-tam mai slab decât al lui Mai, dar oricum producând prea mult zgomot ca să mă simt în largul meu, relaxat. Apoi sufrageria însăși, mirosul de cambulă friptă și de varză, după cum aveam să descopăr, și cei doi așteptând, mama diminutivă și tatăl ultraprezent, cu vesta, și burta, și favoriții lui, cu o bărbie bine rasă, o chelie mare și o bruscă revărsare de păr negru, ca de cal, pe obraji, cu fața întoarsă într-un anumit mod, așteptând, dar poate și gata de atac, un adevărat *pater familias*, bărbat solid cu un aer de imensitate și vorba agreabilă, de Galway, a unuia care face cumpărături în magazine fără să-l îngrijoreze prea mult prețurile, iar în

preajma sa îl puteai simți pe părintele *lui*, un bărbat tot atât de substanțial, dar și pe tatăl acestuia, o fantomă dublă, din vremea îndepărtată când celor care purtau un nume începând cu Mac sau O', ca mine, le erau interzise străzile orașului; dar în ochii lui vedeam, mare, ca un păstrăv negru, un blând bun venit combinat cu o respingere fermă, ca o armonie nereușită într-un șlagăr.

Deși Mai însăși – copilul preferat al tatei – mă adusese la ea acasă, deși sacoul meu avea gulerul bordat cu piele și acul de cravată din aur avea pe el un diamant, deși navigasem pe oceanele planetei, băusem bere la Galveston și în porturile din Straits Settlements, mă rugam lui Dumnezeu să nu mă ia drept un terchea-berchea, un potențial distrugător al vieții fiicei sale iubite. Speram să trec cu bine, prin puterea voinței, de încercarea aceea, dar știam că-mi va fi greu să prosper în casa familiei lui Mai.

Din acest motiv am oprit Austinul la vechiul han din Salthill și am mai înghițit un whisky dublu. Așa se explică remarcabila mea indiferență față de eveniment, în momentul când s-a produs; oricum, am îndurat chestionarul tatălui mai mult sau mai puțin anesteziat cu patru doze de whisky.

Domnul Kirwan a vorbit despre munca sa, despre populația din Galway și chiar despre cei din Sligo, unde făcea de asemenea afaceri. Despre felul în care se codea o anumită clasă de locuitori din Sligo să-și facă polițe de asigurare.

– Există oameni care nu se prea gândesc la viitor. Nu-i poți convinge să trăiască rezonabil nici în prezent.

Apoi mama ei a vorbit foarte frumos despre Collins, și mi-am dat seama că vederile politice ale lui Mai nu se înfiripaseră din neant. Mama părea nervoasă, da, însă o iubea extrem de mult pe Mai, și chiar în timp ce vorbea muta spre fiica sa felurite farfurii și alte obiecte nesolicitate. A luat cuvântul și Mai, despre lucruri pe care nu le înțelegeam complet, menționând persoane cunoscute ei și părinților, locuri, date, evenimente. Vorbea însă ca un om mare, nu ca un copil, ca și cum ceilalți se așteptau de la ea să aibă opinii, și încă ferme, dacă așa voia. Tatăl nu se dădea îndărăt s-o vexeze cu păreri contrarii, iar mai târziu s-a lansat într-un lung discurs despre ororile Războiului Civil, din pricina cărora suferise însăși localitatea Salthill, unde un sărman hotelier fusese târât în stradă și împușcat, n-am înțeles de care tabără și din ce motiv.

John Redmond, liderul vechiului Partid Irlandez de la Westminster, fusese, am tras eu concluzia, omul ideal pentru domnul Kirwan, dar acum era mort, și tot visul acela vechi se destrămase. Domnului Kirwan nu-i cădea bine când o țară era câștigată prin forța armelor.

– Dar indubitabil, tati, a zis Mai, Michael Collins este exact un John Redmond cu arme.

– Da, a spus el, da, vehement în seara aceea uitată din Galway, și nu asta-i problema, nu-i asta întreaga problemă, Mai?

– Dar, tati, nu John Redmond i-a format pe Voluntari? Nu el i-a înarmat împotriva celor din Ulster?

– Bine, bine, dar n-a intenționat să-i folosească niciodată, a răspuns tatăl.

– Eu cred că dacă ai puști trebuie să le folosești, a exclamat Mai triumfătoare, măcar ca să nu ruginească.

– Le poți păstra într-o condiție excelentă gresându-le, a zis înțelept tatăl.

Și tot așa, într-o convivialitate plăcută, stimulatoare.

N-am spus-o, dar știam că tatălui meu nu-i păsa care nemernic era la guvernare, deși îl simpatizase pe fostul rege și-l întrista dispariția lui. „Lumea parcă nici nu observă eforturile regelui de a aduce pacea în Irlanda“, obișnuia să spună, cu vioara sau piculina suspendate între melodii.

Brusc, m-am simțit totuși îmboldit să deschid și eu gura, fiindcă în minte mi se înfiripa un plan, poate plecam în Africa cu Mai după ce ne căsătoream – bine, dacă aveam să ne căsătorim vreodată, mi-am spus șezând acolo, în acel anturaj.

– Sunt foarte recunoscător că încă mai avem unele legături cu monarhia.

– Ce vrei să spui, Jack? a râs Mai.

– Prin jurământul de fidelitate și așa mai departe. Regele continuă să fie șeful statului. Cred că, una peste alta, e un lucru bun.

Deși domnul Kirwan n-a reacționat urât, am simțit că declarația mea îl indispusese. Părea că face un mare efort ca să-și scoată din minte această idee. Îi venea greu, pentru că, normal, nu voia să mă jignească, dar în același timp nu putea fi de acord.

Aveam și eu dificultățile mele. Ședeam într-un fotoliu fără brațe în timp ce el își înșira ideile; un fotoliu fără brațe și un bărbat aproape lipsit de picioare. Whisky-ul, făcându-și intrarea subtilă și parșivă în fluxul meu sangvin, stârnise acum râușoarele cele mici și tura nemilos orice organ al corpului până la care izbutea să ajungă, așa că inima îmi bubuia, tâmplele, eram sigur, pulsau vizibil, și un fel de cârcel îmi luase în posesie partea de sus a picioarelor, care voiau, independent de mine, să lovească viguros în blatul mesei. Acest lucru am reușit să-l țin sub control. Dar suprafața lungă și lată a mesei înota în luciul ei profund, ca o piscină sub niște pomi negri, și când mi-am ridicat mâinile ude

de transpirație de pe blatul de lemn am constatat că lăsasem pe el douăsprezece urme spiralate.

Domnul Kirwan își lansase peroraţia pe ruta mai lungă, iar după opt sau nouă minute se întorsese circular, la opiniile sale despre asigurări și recalcitranța locuitorilor din Sligo, în timp ce consoarta sa zâmbea continuu, nervos, iar Mai se încrunta acum neutru și-și mânca grijulie peștele.

– Și nu mă îndoiesc că tocmai din această cauză multe familii din Sligo, multe văduve necăjite, cu liotele lor de copii, suferă consecințele reticenței bărbaților din Sligo, fie ei grădinari sau oameni obișnuiți, de a lua măsuri pentru viitorul familiei.

Cumva, mi-l imaginam ținând acest discurs cu mult timp în urmă, să spunem pe Magheraboy Road, într-un februarie ploios în Sligo, sau afară, în satul Strandhill, cu economia lui aflată pe muchie de cuțit, neuitând nici o clipă totala sa lipsă de succes la cetățenii nerecunoscători. Dar nu-i acordam întreaga atenție, o priveam pe Mai cum mânca acum cu minuțioasă ferocitate, întrebându-mă care era adevăratul ei scop, adevărata ei stare, suferea, își ținea capul aplecat, făcea să treacă totul cu remarcabilă eficacitate, nu-mi dădeam seama. Apoi mintea mea a ieșit afară pe fereastră și am coborât mintal panta lungă a grădinii până la zidul dinspre mare; simțeam țărmul inundabil de dincolo de împrejmuire, mă gândeam la fluxurile notoriu de înalte din primăvară și toamnă, parcă și vedeam apa umflându-se pe deasupra zidului și revărsându-se peste tufele de trandafiri și peste violete, totul cu ochii minții, câtuși de puțin o inundație reală, iar atunci am zâmbit, un zâmbet ajutat de whisky, totul era în ordine cu lumea, și am spus brusc, nu total nelegat de vorbele domnului Kirwan, dar oarecum, cred:

– Sincer, mă îndoiesc.

Uite-așa, nu pronunțat cu dicție perfectă, ci cu siguranță nedeslușit; poate tocmai neclaritatea mea obraznică l-a ofensat, căci s-a oprit din perorat, sau mai degrabă a refuzat să-și continue peroraţia, șezând acolo în fotoliul lui cu brațe splendide sub cuvertura simplă pe care mama s-ar fi dat în vânt s-o brodeze, un blazon gol care parcă-și aștepta desenul final, înnobilarea finală a Kirwanilor, ori poate că nu mai spera la ea, pierzându-și nădejdea în clasele de mijloc, ascunse și secretoase, ale Irlandei. Ațintise asupră-mi o privire fixă, nezâmbitoare, care nu necesita cuvinte, arăta întru totul ca o sentință finală pentru acest măgar de Jack McNulty, *buveur*-ul din Sligo: să fie azvârlit pe vecie în cea mai adâncă și mai igrasioasă temniță, iar cheia să se piardă.

Căci dacă Mai se bucura de toată toleranța cu privire la ideile și remarcile pe care le exprima, mi-am dat seama, prea târziu, că dubiosul aspirant la mâna ei nu avea parte de aceeași îngăduință.

După cină, în scrumul dezastrului, Mai a cântat o nocturnă de Schubert („Nu pe cea celebră", a precizat ea) la o pianină străveche, perfect acordată. Era de aceeași culoare sumbră, maro-închis, ca rochia în care, dintr-un motiv neprecizat de ea, se schimbase. Melodia era lentă și melancolică, o nocturnă interpretată în chiar ultima seară a copilăriei, ba nu, exact în zorii feminității depline, și l-am văzut pe tatăl ei plângând în fotoliu, iar mama ei vărsa lacrimi, și eu la fel, în timp ce Mai continua să cânte, cu ochii uscați.

În linii mari, n-a fost un mare succes. Ciudat însă că n-avea ce să nu-mi placă la Frank Kirwan. Poate că eram un specimen pe care tocmai îl înfipsese în insectarul său, dar îl consideram, în esență, o persoană cât se poate de agreabilă. Mi-aș dori să fi obținut aprobarea lui. Mi-ar plăcea să fi stat în compania lui mai des și mai de timpuriu.

Deși nu sunt sigur că tatăl ei și-a schimbat vreodată semnificativ părerea despre mine, avea sufletul îndeajuns de robust ca să mă tolereze, și după aceea am fost în vizită acolo de multe ori, chiar dacă numai ca să vorbesc în salon cu mama ei, cu ușurința unei persoane agreate – se cere spus că mama ei a fost întotdeauna binevoitoare cu mine –, în timp ce domnul Kirwan ocupa undeva în casă un spațiu denumit cabinetul său de lucru.

Strânsesem de-acum destule informații ca să observ anumite detalii despre membrii familiei Kirwan. Nu totul era cum părea, dar aproape. El vindea polițe de asigurare în valoare de un șiling te miri cui, dar, fiind un Kirwan, se putea considera reprezentantul faimoaselor Triburi din Galway. Mai îi iubea semeția și incapacitatea de a comunica. Poate că nu erau calitățile cele mai bune pentru un agent de asigurări, iar în lunile de vară, mama lua în gazdă turiști plătitori, deși casa nu avea nici o firmă care să anunțe așa ceva. Totul – foarte discret. Ploile și vânturile verii biciuiau Salthill cu un aer de catastrofă acceptată, dar, oficial, locul era o stațiune de la malul mării. Erau întotdeauna, e adevărat, câteva zile dogoritoare, cu soare și speranță, și per total era o lume diferită de a tatei, de căsuța lui înghesuită din John Street, de slujba lui de la Azilul de Nebuni, de orchestra lui de dans și de soția indirectă.

Unul dintre lucrurile care mi-au întărit dragostea pentru Mai a fost iubirea ei pentru tatăl său. Mă întrebam dacă odată cu trecerea timpului puteam să mă

bucur și eu de o iubire atât de profundă, s-o câștig, cum ar veni, din partea ei. Dacă Mai mă lăsa deseori perplex, pentru că era o persoană complicată, cu o mie de fețe, o admiram colosal, din ce în ce mai mult, pe măsură ce treceau lunile. Calitățile ei erau considerabile, mintea nu-i era nici superficială, nici vicleană, cât despre profunzimi, ale ei cu certitudine nu erau ascunse. O socoteam persoana cea mai remarcabilă din câte întâlnisem vreodată. Avea momente de gingășie atât de complete și de profunde, că nu mă lăsa doar fără răsuflare, ci și fără inimă, fără suflet, fără un țel pentru care să trăiesc. Le lua pe toate pentru ea, iar eu eram mândru că făcea asta.

Mă întorc la povestea asta după o oră. Sunt zguduit să-mi amintesc de mine însumi, stângaci și nu foarte treaz, în camera aceea dispărută în trecut. Cei doi, doamna și domnul Kirwan, au murit de mult, dar amintirea acelei cine stângace are încă puterea să mă consterneze. Să fii respins pentru un singur moment de fermitate neavenit, prost plasat. Dar nu se cuvine ca un om din Sligo să-și apere concetățenii? De ce l-a enervat atât de tare scurta mea întrerupere? Să mai fi fost ceva ce mi-a scăpat? Ceva nelalocul lui? Șlițul descheiat, mă gândesc cu groază. Accentul meu diferit, ochii mei, sufletul, tinerețea mea? A văzut el ceva despre mine într-un text ciudat, plutind deasupra capului meu? Ce i-aș fi putut face fiicei preaiubite, efectul pe care l-ar fi putut avea asupra acesteia un bărbat bețiv – unul care bea ca în Vestul Irlandei, vârtos, nereținut, antidotul ploilor deprimante și al iernii lungi cât întreg anul? Dacă da, pot simți puțină simpatie pentru el, ca tată. Și pentru mama ei blândă, cu inima sprințară, care totuși părea să aibă o suferință mintală – stătea închisă în camera ei ore întregi, șezând pe muchia unui pat îngust de o persoană, contemplând pe geam reprezentația din vastul amfiteatru al golfului Galway, o reprezentație fără cuvinte, în afară de cuvintele secrete ale lui Dumnezeu.

O amintire pe care am purtat-o cu mine asemenea micii vietăți ajunse într-un butoiaș cu mere, care se strecoară înăuntru nevăzută și când ambarcațiunea ta ajunge în Madagascar și magazionerul deschide butoiul, n-a mai rămas nici un fruct întreg și necompromis.

CAPITOLUL 6

Când fratele meu Tom era încă adolescent, și-a găsit o slujbă ca organist la Casa Filmului din Sligo. Nu-i este dat oricui să-și vadă fratele într-o asemenea postură. Proprietarii făcuseră tot posibilul ca să înzestreze bine instituția, inclusiv prin instalarea unor lifturi hidraulice, foarte interesante pentru mine ca tânăr învățăcel într-ale tehnologiei. Acestea fuseseră inventate în timpul Primului Război Mondial, ca o tehnică pentru ridicarea nacelei zeppelinului – așa scria în manualul meu.

Trei sute de chipuri ridicate în așteptare, populația diversă din Sligo care-și putea permite să dea șase penny pe un bilet. Începea cu o beznă stygiană, urmată de o puternică emisie de sunet undeva sub pământ, apoi podeaua avanscenei se deschidea și un gheizer de lumină țâșnea în sus, ca o veritabilă erupție. Pe urmă se vedea ridicându-se o mașinărie care purta orga cea mare, apoi fratele meu, dacă mai era cu adevărat fratele meu, în orbitorul său costum alb, cu șapca precum un chipiu militar, cu trupul lui îndesat, spatele rigid și brațele distorsionate de lumină, încât păreau brațele groase și lăbărțate ale unei gorile, puternic ca Zeus, umblând pe claviatură ca un vrăjitor și parcă șezând călare pe soarele însuși, într-atât de grandios era fluxul de lumină care-și forța drumul afară, strălucitor și frenetic, de o nebunie splendidă, apoi zgomot după zgomot și încă și mai mult zgomot; în cele din urmă, cu o maiestuozitate calculată, le lăsa pe toate, oprea totul, așa încât preț de o clipă publicului i se tăia răsuflarea, ca prin unda de șoc a unei detonări. Inimile li se opreau, speranțele le erau suspendate, trecutul nu mai înțepa, pentru moment, pentru un singur moment, iar apoi vieții i se îngăduia să revină, primele secvențe ale filmului se aprindeau și pâlpâiau, vii, iar Tom arunca scânteia unei singure note în tăcerea aceea, o notă ca un mic Lucifer, lăsându-ne mărinimos să ne revenim, să ne liniștim tremurul genunchilor, ici-colo câte un suflet mântuit dregându-și glasul, câte un mic râset ici și colo, un tânăr cutezător strângând-o tare pe fata cu care ieșise, țipătul surprins al acesteia, apoi râsul, marea fericire a

râsului, viața și moartea lui, viața și moartea, și fratele meu Tom, căpitan peste toate.

The Plaza, Strandhill. Tata – Old Tom, fratele – Young Tom, sala lor de dans. Uneori îmi imaginez că toți mai pot fi găsiți acolo, toți cei care contau pentru mine, Tom și Eneas, tipele de care ne credeam îndrăgostiți, fetele de care eram fără discuție îndrăgostiți, frumoasa Roseanne, voioasa și vibranta Mai și cum o chema pe iubita lui Eneas, nu Viv, ba da, Viv, etern prezente între pereții aceia subțiri, foșnetul și tumultul Atlanticului, complementând-o adesea cu o altă muzică pe cea din interior, izbucnirile turbate și toanele înșelătoare și ciudatele furii și manii ale mării. Dar, vezi bine, totul s-a petrecut cu mult timp în urmă, sute de destine și de povești felurite mi-au înghițit camarazii. Așa cum soarta m-a înghițit pe mine. Suntem cu toții în burdihanul enorm al balenei întâmplărilor, luăm bezna drept o noapte plăcută, planctonul fosforescent ce înoată acolo îl luăm drept stele.

Mai dansând, în tinerețe. Cât de mândru eram de ea, cât de bucuros să le-o arăt prietenilor și fratelui meu! În timp ce făcea notele să țâșnească din trompetă, îl vedeam urmărind-o cu ochii. Ea adora toate noile dansuri americane, le dansa implicându-se la puterea „n“ și am fost obligat, vrând, nevrând, să le învăț și eu repejor. Atâta voioșie în asta: în puterea ei, în pașii ei aprigi, în bunăvoința cu care-mi tolera lipsa de stil, câtă vreme ropoteam de-a lungul orelor cu ea, împletindu-ne brațele și picioarele, cu sălbăticia aceea calculată. Încinsă la față, cu o energie infinită, întotdeauna gata să ridice mănușa dansului următor. Fața ei lucind în penumbra ajutătoare, ochii ei numai ambră și negru de turf, trupul răsucindu-i-se în rochiile elegante, îndoindu-se sau săltând, picioarele vânjoase ca ale unei acrobate de circ, splendidele gambe ferme, mâinile delicate, obișnuința de a fi fericită, bucuria radioasă și molipsitoare.

Mai se împrietenea cu oricine, ca și cum de asta îi depindea viața. Eu primeam felicitări călduroase, și când era ea de față, și când nu era, ca și cum găsirea ei ar fi fost o performanță. Dar îmi recunoșteam și singur norocul. Simțeam că sunt cel mai norocos băiat din Sligo, din toată Irlanda.

De Roseanne, pianista din orchestra lui Tom și, bineînțeles, iubita acestuia, îi plăcea în mod deosebit lui Mai, nu numai pentru că amândouă cunoșteau multă muzică de același gen, ci și fiindcă Roseanne însăși era frumoasă ca o actriță de cinema, strălucea cu o tinerețe și o frumusețe diferite de ale lui Mai,

dar tot atât de misterioase. Lucru destul de neobișnuit, era prezbiteriană. Fusese cândva chelneriță la Café Cairo, și presupun că toți tinerii din Sligo, inclusiv eu, aveau o slăbiciune pentru ea.

Era marea șansă a tinereții noastre că asemenea fete se găseau acolo, în Sligo, trăind, respirând, gata să ne dăruiască timpul zilelor lor și, când era vorba de dans, cel puțin, și pe acela al nopților.

Cât despre Tom, pe vremea aceea tocmai se implica în politică, sperând să fie ales în consiliul municipal când se termina Războiul Civil, dacă avea să se termine vreodată, iar pe Mai o fascinau toate astea, să aibă în față o persoană pe care o credea capabilă să rezolve lucruri, să dea țării stratul nou de vopsea pe care-l râvnea ea. Când totul avea să fie nou, dichisit, iar viitorul avea să ne strălucească în față, aidoma cărării proiectate de lună pe mare la Rosses.

Apoi iureșul îndreptării spre mașini și discuțiile la întoarcerea în Sligo, pe drumurile albe din Strandhill ce luceau în lumina lunii, ocolind fluxul spumos din estuar, și mulțumirea mea de a sălta la ore mici peste terenurile mlăștinoase și pe lângă ferme până în orașul Galway, ca s-o duc în siguranță acasă la tatăl ei. Mai extenuată ca un copil după o zi plină, trează ca un copil, nepunând în gură nici o picătură de băutură, niciodată, cu trupul ei cald atingându-l pe al meu în mașină, în timp ce ștergătoarele de parbriz se luptau cu ploaia, iar eu mă aplecam în față scrutând bezna găurită de faruri.

Ingrediente pentru nimic, poate, pentru absolut nimic – dar și pentru totul, pentru tot ce prețuim la sfârșitul zilei.

Oare totul să fie doar în imaginația mea? A existat cu adevărat o asemenea fericire? A existat, a existat.

Către sfârșitul anului, Michael Collins a fost ucis în Cork. A fost ca și cum glonțul i-ar fi străpuns corpul și apoi ar fi trecut prin inimile tuturor celor care-l iubeau, bunăoară a lui Mai. Îl venerase, iubise ideea pe care o întrupase, viitorul care stătea în puterea lui, cum gândea ea. Dar l-au asasinat.

Suspectând că Tom Quaye ar putea fi un istoric al căderii mele din grația divină mai priceput decât mine, am încercat să-l trag de limbă în legătură cu noaptea petrecută împreună la Osu, însă e un om pe care foarte greu îl faci să vorbească dacă n-are chef. Ascultă, privindu-mă țintă în ochi, dar apoi întoarce capul și se apucă de altceva.

Astăzi a pus un nou element într-una dintre lămpile Tilley și apoi, din nu știu ce motiv, deși am încercat să-l descurajez, mi-a scos din dulap vechile cizme de cavalerie, unul dintre puținele lucruri rămase din uniforma militară, pe care de data asta le adusesem cu mine, socotind că ar fi utile ca protecție împotriva țânțarilor. Dar, în numai doisprezece ani de la sfârșitul războiului, constat că gambele mi s-au îngroșat prea mult ca să mai încapă în ele. Le pot trage în picioare, însă nu mai reușesc să le scot, ca și cum picioarele ar fi dopuri în sticle de vin și n-aș avea un tirbușon la îndemână. Atunci Tom Quaye trage de ele, târându-mă încet de-a curmezișul podelei, cu scaun cu tot, până când puuf! piciorul cedează și predă afurisita de cizmă. Așa că încălțările duc acum o existență întunecoasă și prăfuită în dulap. Dar Tom Quaye ține neapărat să le lustruiască, și azi după-masă le-a scos la lumină, unde le-a împroșcat destul de furios cu cremă și a muncit la ele zdravăn cu o cârpă, doar, doar le-o reda strălucirea din cazarmă. Zadarnică osteneală, însă.

În timpul ăsta, eu încercam să-l trag de limbă despre Osu. Mă mai sâcâiau încă unele frânturi de conversație, iluminări scânteietoare și momente prea vag amintite. Mai întâi am încercat să mă strecor în sufletul lui vorbind despre preaiubita lui muzică highlife, ceea ce n-a făcut decât să-l lanseze într-un panegiric la adresa lui E.T. Mensah, omul care a compus „Freedom Highlife“, parte din repertoriul „sotto voce“ al lui Tom. Se pare că lui Tom – ca și mie – nu-i place să lovească drept în floare cuiele, preferă să abordeze tangențial problemele, sau mai degrabă să se îndepărteze tangențial de ele. Dar așa se petrec lucrurile în lume. O întrebare directă într-un cerc de bărbați este în majoritatea contextelor un fel de insultă, lucru pe care-l înveți de tânăr în barurile din Sligo.

Primise de la o femeie căreia-i spunea „Tușa-Mătușă“ o fiertură groasă într-un cornet de hârtie și, după ce-a pus cizmele înapoi în dulap, a întins-o într-o farfurioară, a amestecat-o cu apă, folosind o linguriță minusculă pentru sare pe care n-o întrebuințez niciodată, supraviețuitoare a unei mici colecții de obiecte similare de la socrii mei, și apoi, fără a-mi cere acordul, mi-a descheiat cămașa albă, dezgolindu-mi pieptul și burta. Încă vorbind despre highlife, cu ocolișurile și drumurile ei principale, fără a se întrerupe prea des, s-a apucat să tamponeze cu alifie toate înțepăturile de țânțar despre care știa că mă mâncau înfiorător. Pântecul meu, în special, era o nesuferită constelație de steluțe roșii pe cale de dezintegrare. Le-a lăsat să se usuce, după care mi-a pus cămașa la loc, de parcă aș fi rămas brusc ciung, mi-a încheiat nasturii și, chiar înainte să plece,

pentru că-și terminase serviciul, a schițat ceea ce eu am luat drept o plecăciune în direcția mea, gest mut care m-a lăsat cu gura căscată.

– Mersi, Tom, am zis. Doamne, ce bine te răcorește chestia asta, e grozavă! Cât o fi vrând Tușa-Mătușă pentru ea?

– Am să-i dau șase penny, cu voia dumneavoastră, domnule maior.

– De bună seamă, am aprobat, scoțând bănuții din buzunarul pantalonilor. O, uite una veche, am zis, privind, cum fac întotdeauna, datele înscrise pe monede, un obicei vechi.

Era un penny tocit, brun-închis, din 1860, cu capul unei Victoria mai tinere. Tom Quaye a zâmbit, dar n-a catadicsit să se uite.

Pe când el se pregătea de plecare, nu pentru prima oară am simțit o urmă de regret. Îmi place să-l am în preajmă. Când trăiești ca Robinson Crusoe pe insula lui, totul începe să se adune în ce ți-a mai rămas – și ceea ce mai am eu, pentru moment, este prietenia acestui om, pe care, bineînțeles, îl plătesc să vină la mine și să-mi poarte de grijă. Nu tocmai un imperiu format din neamuri și prieteni. Dar, remarcabil, mie-mi ajunge deocamdată.

Așa că a plecat, fredonând, cum îi este năravul. Ușa s-a închis pe cântecul său și plasa de țânțari a zăngănit inept pe ea, ca ideea pe care și-o face un băiețaș despre răpăitul tobelor:

Până să-nceapă ploaia
Va bate vântul
Te-am prevenit,
Dar nu m-ai ascultat

Domnul Kirwan mi-a interzis să mai calc pe la ei. Într-o zi, pe când se întorcea acasă de la afacerea lui cu vânzarea de asigurări, a avut loc un accident nefericit în orașul Sligo. Un ghinion îngrozitor. Presupun că se îndrepta spre gară, ca să-și revină după oamenii antipatici din Sligo. Era o seară mohorâtă, întunecoasă, de decembrie, iar eu îmi petrecusem ziua cu tovarășii la Hardigan's Bar. Mi-l amintesc vag, stând în picioare deasupra mea pe Wine Street, cu aceeași privire absentă și cu jobenul incongruent proiectat pe norii mânați de vânt. Eu eram canarisit ca o căruță la zidul băncii. N-aș fi fost capabil să îngaim un răspuns dacă mi-ar fi pus vreo întrebare, dar el nu s-a obosit s-o facă. Îmi amintesc mugetul râului în apropiere, fiindcă ploua de trei zile și bătrânul Garvoge ieșise din matcă.

A doua zi dimineață, înainte de plecarea la universitate, am discutat toată problema cu mama.

– Sfântă Crimee! a exclamat ea, de data asta nu pe un ton optimist. Asta nu-i bine.

Apoi mi-a ținut, pe bună dreptate, o predică despre temperanță. Eneas, cât a mai stat în Irlanda înainte de a se exila, nu fusese un mare băutor, dar Tom, încă flăcău, de fapt, spetindu-se la cinematograf și cu tatăl său în orchestră, deja bea peste măsură. Ea se trudea să-l repare pe Old Tom ca pe o pompă defectă. Bărbații McNulty beau whisky. Acum asociez whisky-ul cu cerurile înnorate tumultuos dintre Strandhill și oraș, cu trezirea în șanțuri inclemente și apoi cu căutarea pe o rază tot mai mare, în pulsânda greață a dimineții, a automobilului meu, ca pe un tăuraș abandonat undeva în mizerie și haos.

Domnul Kirwan s-a rugat de Mai, a pledat stăruitor, zicea ea, a îngenuncheat în fața ei, implorând-o, implorând-o. A invocat cerurile ca s-o facă să priceapă în ce pericol se afla. Acum nu mă mai numea *buveur*-ul din Sligo, termen ce putea fi interpretat, eronat, drept afectuos. I-a spus că orice asociere cu mine putea fi un dezastru pentru ea, că era sigur c-o voi trage la fund cu timpul la același nivel cu mine, și tot așa, și tot așa.

Dar ea îmi relata toate astea cu un ciudat râset în substrat. Se amuza. Ședeam în cafeneaua mică de la marginea plajei Strandhill. O adusesem la Sligo cu Austinul și mai târziu aveam să dansăm la The Plaza. Golful de acolo, primitiv și larg, de parcă ar fi fost lăsat în părăsire și necunoscut omenirii, fără vreo casă la vedere, ne arăta armată după armată de cai bălani, capetele lor cu coame albe ridicându-se și rostogolindu-se pe culorile aspre, violente, ale apei, nuanțe bizare de albastru și negru, ca și cum albastrul și negrul puteau fi foc, și, aruncată de pe acele pogoane învolburate, spuma care urca spre cer. Iar eu și Mai șezând la o măsuță, într-o coșmelie de tablă, cu ochii atrași de vânzoleala mării în timp ce povesteam. Într-un contrast deplin, calmul ei straniu.

– El crede că astăzi sunt la Queenie Moran, a zis ea. Va trebui să fim isteți ca Toma din Aquino.

CAPITOLUL 7

Cu toate acestea, la absolvire, Mai și-a respectat făgăduiala făcută sieși și a plecat în Anglia ca să predea. Spunea că va sta un singur an. În paltonul ei rusesc cu guler de blană, cu mănușile galbene, având la picioare valizele elegante cu numele ei înscris în aur pe ele, cadou de la tatăl său, stătea în gară, părând momentan mâhnită. A păşit mai aproape de mine şi, ridicând o mână înmănuşată în galben, mi-a atins obrazul.

– Ai grijă, Jack, a zis, ceea ce a sunat atât a drăgălăşenie, cât şi ca o avertizare.

– Tu să ai grijă, Mai, te rog.

Mi-a dăruit unul dintre săruturile ei răscolitoare.

Pe urmă iat-o singură în vagon, rama geamului creând impresia unui portret în ulei, o pictură de gen care să-mi sfâşie inima. Apoi mi-a trimis o bezea şi a dat din capul ei drăgălaş. Cascada părului ei negru, pălăria ca o barcă ce încerca s-o înfrunte, ochii negri în vagonul întunecat, nu atât absenți, cât profunzi, adânci ca un puț, cu apa o monedă îndepărtată, dincolo de strălucire şi beznă. Privind, privindu-mă pe mine, în timp ce trenul ieşea din gară. Fusese aceea o umbră de îndoială pe faţa ei, doar pentru o clipă? Tremuram tot.

Ce să mă fac fără ea, cum să trăiesc fără ea?

*

Satul acesta al lui Tom, numit Titikope, undeva în amontele fluviului Volta, este atât centrul lumii sale, cât şi lucrul cel mai important din câte a pierdut. Sunt sigur că locul acela se delectează cu realitatea proprie. Dar există şi în interiorul minții lui Tom. Deşi el, personal, este un element exclus al acelui loc imaginar, Tom îl poartă în miezul ființei sale.

Am aflat că numele soției este Miriam, că are un fiu şi o fiică. După calculele mele, progeniturile sale sunt destul de mari, fiind născute înainte de război.

Şi războiul continuă să-i pună probleme lui Tom. Nu doar în chestiunea economiilor şi a pensiei, ci în primul rând prin efectul participării lui la el.

Tot ce povestește despre experiențele sale de război se învârte în jurul faptului că nu mai este dorit acasă de către soția sa. Prin urmare, atunci când câinele istorisirii sale pare a se îndepărta și a da târcoale în jur, nu, nu-i decât o iluzie, pentru că de fiecare dată se întoarce la Miriam. Vorbește despre prostituate și despre omoruri, dar nu pentru că ar crede că asemenea lucruri sunt răspunzătoare de dilema sa. Nici nu sunt, câtuși de puțin. E vorba de ceva cu mult mai misterios. Anvergura diferenței dintre cum gândește el lumea și cum o gândesc eu este, de fapt, ceea ce-l face interesant. Sentimentul lui de vinovăție nu este vinovăția obișnuită a unui european ca mine.

Când a plecat din sat ca să se înroleze în Regimentul Gold Coast, nu avea idee că va lipsi trei sau patru ani, fără permisie. Într-o seară, șeful de trib local a venit în satul său și, vorbind cu patimă despre regele englez și despre pericolul reprezentat pentru Coasta de Aur de francezii din Sierra Leone, l-a impresionat pe Tom atât de tare, încât și-a lăsat soția și copiii mici ca să se înroleze, deși nu mai era chiar tânăr. Soției i-a promis că se va întoarce până la sfârșitul sezonului ploios, ori, dacă nu, imediat după aceea. Bineînțeles că n-avea habar când urma să se întoarcă, nu știa nimic despre asta, nu știa nimic despre lume, nici măcar nu văzuse până atunci un oraș, darămite un loc ca Accra.

Oricum, înainte de a-și da seama pe deplin ce se întâmpla, el și noii lui camarazi au fost transportați cu hurducături de-a curmezișul Africii până în Kenya, unde au fost puși în cantonament lângă Nairobi. Acolo au nădușit nouă luni. Tom și-a luat o prostituată care să-i gătească și să împartă patul cu el. Pentru femeile de teapa aceea exista o cerere teribilă. La marginea taberei se iscau bătăi aprige, bărbații încăierându-se cu ferocitate. Erau implicați și soldați albi, tipi din Africa de Sud și Rhodesia.

După aceea au fost transportați prin Arabia și India până în Birmania, unde Tom a învățat să-i urască pe japonezi și să fie necruțător cu ei. Nu lăsau în viață nici unul dintre prizonierii pe care-i luau.

După încheierea păcii, a așteptat un an demobilizarea, blocat în Birmania. Războiul se terminase de mult când a ajuns în Coasta de Aur, iar ai săi, neavând nici o veste, îl socoteau mort și deja ținuseră ceremonia de doliu. Ceea ce însemna, m-a lămurit el, că era mort pe bune, sau cel puțin strigoi. Așadar, în clipa când s-a ivit la marginea satului, oamenii au început să se văicărească înspăimântați și uluiți, iar vraciul a presărat pe el țărână sacră, ca să-l readucă printre cei vii.

Și Miriam, soția lui, îl credea mort și nu era de părere că șamanul putea schimba ceva pudrându-l cu țărână. În marea sa frică de sufletele de pe lumea cealaltă, n-a vrut să aibă nimic de-a face cu el și l-a rugat să plece, iar Tom, în zăpăceala și suferința lui, i-a dat ascultare.

S-a întors la Accra și a căutat ceva de lucru. A participat, alături de foștii camarazi de front, la marșuri de protest. A fost arestat ca agitator și torturat. Domnul Oko, ofițer de legătură cu ONU, l-a scos din pușcărie.

Auzind toate astea, i-am înțeles mai bine relativa tăcere din primele luni după ce ne-am cunoscut. La ce bun să-i povestească astfel de lucruri unui străin alb, când era mai bine să-și vadă de trebușoara la care lucra și să-și păstreze pentru sine istoria personală?

Vara a adus-o pe Mai acasă. Îmi scrisese regulat scrisori pasionale de la școala englezească. Acum îmi expediase o carte poștală, dându-mi întâlnire la Rosses Point în duminica următoare. Marea ei prietenă, Queenie Moran, lucra ca asistentă medicală districtuală la Sligo, așa că Mai putuse să-și mintă tatăl că se ducea în oraș ca s-o vadă.

Am șofat până la Rosses printr-o înlănțuire zăpăcitoare de lumină solară și nori de ploaie și am parcat pe micul promontoriu de unde șirul lung de trepte coboară până la țărm. Ultimele automobile executau o întoarcere pe vârful de stâncă acoperit cu nisip, iar plimbăreții se îndreptau spre casă. Un întuneric timpuriu lua în stăpânire totul. Știam că autobuzul nu ajungea până aici, ci avea s-o lase pe Mai la o oarecare distanță, așa că am ieșit din mașină ca s-o aștept. Tremuram în toată puterea cuvântului.

Se părea totuși că n-avea să vină. N-o văzusem de foarte multă vreme și poate la Crăciun avusesem impresia că nu făcea cine știe ce eforturi ca să ne întâlnim. Poate că totul se terminase, și era mai bine așa. Ce era, la urma urmei, idila noastră, dacă nu o nepotrivire între doi oameni aparținând unor lumi diferite? Asta era o părticică din reacția mea, absolut corect. Dar cea mai mare parte a ființei mele era prinsă acum într-un flux, undeva între dor și angoasă. Vântul sărat îmi biciuia fața și, chiar dacă ploaia se mai abținea, o puteai mirosi, aproape c-o vedeai cum umblă peste suprafețele întinse ale mării de dedesubt. Mă simțeam abandonat. Apoi, brusc, ea s-a înființat lângă mine.

– Mai, am zis.

– Jack, e înfiorător de frig aici. Ce-o fi fost în capul nostru?

– Mi-a fost dor de tine, Mai, mi-a fost foarte dor, am spus, întrebându-mă dacă să risc s-o sărut sau să-i ating obrazul cu mâna.

Dar ea stătea nemișcată, parcă oprită în zbor, cumva intangibilă, în paltonul cu guler de blană, cu părul pieptănat lins pe spate și ascuns sub pălărie. Știa întotdeauna ce-i venea cel mai bine. Apoi s-a înclinat totuși, m-a sărutat și și-a reluat poziția. Ce fericire, a trebuit să-mi scutur capul ca să împrăștii amețeala pe care mi-a provocat-o. Stătea acum acolo, surâzând, în largul ei. M-am folosit de ocazie ca s-o contemplu. Chipul, ochii după care tânjisem. Cum începe un suflet să fie legat de altul? Deseori e ca și cum ai deține o opinie pe care lumea întreagă caută s-o respingă. Dar ea mi se părea mândră, frumoasă și onestă. Stând acolo în pantofii mei bine lustruiți, în propria-mi tinerețe, și privind-o, știam că o iubesc.

Parcurseserăm jumătate din marea faleză, braț la braț, când s-a dezlănțuit potopul. Ea a slăbit strânsoarea de pe brațul meu și am fugit aplecați peste nisipuri, mână în mână, ploaia însăși cuprinsă de frenezie, sărind pe noi, și după aceea Mai izbucnind pe neașteptate în râs, un minunat râs care satisfăcea toate adjectivele ce i se puteau aplica, un râs eliberat, cristalin, și am știut că era pentru ea o bucurie autentică să gonească așa, pantofii noștri de piele erau distruși de apa de mare și de ploaie, pretutindeni un imperiu al umezelii, până când am ajuns în locul pe care pesemne îl alesese drept destinație, o cavitate în stânca cea mai îndepărtată, în care ne-am aruncat imediat, nu o grotă adâncă, dar destul de încăpătoare ca să putem sta în picioare, cu o lungă secțiune scobită, unde marea își croise drum cu forța înăuntru și afară, înăuntru și afară, timp de milioane de ani, începând cu mult înainte ca ființe ca noi să fi existat pe pământ. Acolo, brusc, ea m-a strâns în brațe, m-a tras pur și simplu la piept, ca și cum gestul ar fi fost o poruncă de un fel sau altul, și Dumnezeu știe dacă eram îmbrăcați sau goi, n-aș fi putut spune, numai niște zărghiți și-ar scoate hainele în vara irlandeză, amintirea însăși are culoarea noii obscurități și a ploii vechi, suntem izolați acolo, dar ea mă sărută, pot pretinde că am consemnat asta cu acuratețe, ca un istoric bun, o sărut și ceafa mea udă se ridică și sunt cel mai fericit om din istoria lumii, fiindcă sunt prezent acolo, fiindcă am ajuns la momentul ăsta când stau cu ea, sunt ținta lăcomiei ei.

Tatăl ei era bătrân pentru un părinte și, în ordinea firească a lucrurilor, a murit.

Un cortegiu numeros a plecat de la Grattan House, cu el în dricul tras de cai. N-a trebuit să-l poarte decât câțiva metri până la biserică. Din când în când, în timp ce preotul cuvânta despre răposat, Mai scotea un fel de țipăt ancestral. Am luat-o pe după umeri în strană și am simțit durerea fierbând în ea.

Maică-sa era tăcută, ca și cum jalea i-ar fi cusut buzele cu niște împunsături crude. Eu ședeam între Mai și fratele ei, Jack, pentru că acum nu mai avea cine să mă oprească, și aveam un neplăcut sentiment de stinghereală fiindcă mă aflam acolo, deși nici unul dintre cei vii nu mi-a adresat vreo vorbă necuviincioasă.

Cât timp tatăl fusese în viață, n-am fost în casa lor decât atunci când el era plecat și mama ei mă lăsa să intru, fie pentru că nu împărtășea vederile soțului despre *le buveur* din Sligo, fie pentru că nu voia să-și antagonizeze fiica.

Dar, în iarna grea care a urmat, buna mamă s-a ofilit în casa goală și s-a stins, iar pietrarul a dăltuit sub inscripția de la mormântul soțului cuvintele uzuale: „Și soția sa, Mary".

După cea de a doua înmormântare și după ce jelitorii plecaseră acasă și nu mai rămăsese decât fratele ei Jack așezat într-un fotoliu la etaj, cu picioarele lungi întinse pe pervazul ferestrei, unde nu auzea nimic, ci doar privea rătăcit imensa întindere a mării cenușii, întunecată și mucegăită, ca o oglindă mare cu argintul de pe verso scorojit, nu prea înclinat, cum îi era firea, să tăifăsuiască, am șezut singur cu Mai. Ea era slăbită și vulnerabilă. Arăta ca o persoană bogată căreia totul, domenii, case, bani, îi fusese smuls de un cataclism financiar, șezând acolo umilă și tăcută, ținând în mâinile albe mănușile negre, cu fața plecată, uitându-se la acele mănuși și la mâini ca și cum în ele ar fi găsit un indiciu despre ceea ce trebuia să facă. Straniu, eu mă simțeam ca un doctor și știam instinctiv că ea va avea încredere în diagnosticul meu. Deocamdată însă, mi-am propus să-i arăt binefacerile tăcerii și n-am scos o vorbă. Poate că ăsta era cel mai bun mod prin care-mi puteam demonstra iubirea. Lângă mine era o Mai simplificată. Nu încăpea îndoială, era vlăstarul celor doi dispăruți, copilul absolut, și nu știam dacă va avea în final capacitatea de a deveni altceva.

– A fost cu adevărat un gentleman nobil, de viță veche, am zis.

Când am rostit cuvintele, ea și-a ridicat ochii spre mine, ca și cum ar fi cântărit lucruri secrete într-o balanță nevăzută. A urmat o pauză lungă.

– Și tu ești un gentleman, în felul tău, mi-a răspuns, neîncercând neapărat să mă flateze, poate chiar crezând în momentul respectiv ce spunea. Apoi și-a plecat din nou privirea, ca și cum conversația ar fi luat sfârșit.

– Ne-am putea căsători la primăvară, dacă ai vrea, am zis.

Și-a ridicat ochii din poala la care se zgâia și s-a holbat la mine de parcă, în acea clipă stranie, aș fi fost un obiect neînsuflețit, ca de pildă mănușile ei.

– Te iubesc foarte mult, am declarat.

Fruntea i s-a încrețit și gura i s-a strâns într-o linie, de parcă cineva ar fi tras de un arc ascuns undeva sub obrajii ei. A lăsat să treacă un minut întreg fără să vorbească. A fost unul dintre momentele acelea în care mă simțeam complet relaxat în prezența ei. Ședea în fața mea, genunchii aproape că ni se atingeau, stofa neagră de doliu a pantalonilor mei era aproape lipită de brocartul negru, bogat, al rochiei, ca și cum hainele noastre s-ar fi cununat primele. Cum aș putea vorbi acum despre ea fără s-o preamăresc? Ceva se tot limpezește, se tot clarifică, așa că ajung mereu la ea fără să raționez, la fel ca acum, când mă gândesc la ea în locul acela și o văd cu ochii minții, demult, când era tânără și lăsată singură pe lume de părinți. Ceea ce văd este o esență, în sine singuratică și izolată, și totuși o femeie completă, debordând de talent, muzical, sportiv, inteligentă ca un general, iar ea pare că șade în fața mea, chiar și acum când e dusă, dusă pentru totdeauna, reală de parcă aș putea să întind mâna și s-o ating, atât de puternică, atât de total prezentă, atât de îmbietoare.

– Dar e deja primăvară, a răspuns ea, ca și cum în asta ar fi constat dificultatea ei de a vorbi.

– Abia începutul primăverii, am replicat. Ne putem căsători în aprilie.

Habar n-aveam la ce se gândea. În orice caz, ea nu mi-a spus. Intenționa oare să se întoarcă în Anglia și să predea? Sau să i se alăture fratelui ei la cabinetul din Roscommon?

Brusc, am simțit că era o partidă de necâștigat. Parcă vedeam caii îmbulzindu-se la start, așteptând semnalul, îi vedeam apoi țâșnind, iar biata mea mârțoagă era cu siguranță creatura aia cu spinarea strâmbă care se târa la coada plutonului, pierzând teren cu fiecare pas, pierzătoare nu numai a cursei, ci și a fiecărei secțiuni din ea. Sub mine se deschisese chepengul unui puț de nefericire. Știam, știam, știam că o voi pierde. Îmi plasasem încrederea ridicol de prost. Îi diagnosticasem vulnerabilitatea caraghios de greșit.

– Foarte bine, a zis Mai.

Ca un șoc electric.

– Regret dacă par tristă, a continuat ea privindu-mă, zâmbindu-mi. Se pare că nu mă pot stăpâni. Tu ești atât de bun cu mine, Jack. Și să știi că te iubesc.

– Atunci, în aprilie, am spus râzând.

– Aprilie, a repetat ea.

„Să vă căsătoriți din dragoste“, ne povățuia Pappy când eram copii, „altminteri vă veți trăi viața pe Standalone Point și veți fi îngropați pe Melancholy Lane“. Acestea erau locuri reale din Sligo, unul o limbă de pământ ieșind peste nămolurile râului Garvoge, celălalt, o uliță undeva în capătul răsăritean al orașului.

CAPITOLUL 8

Tocmai când se însera am primit vizita a două persoane, un ofițer și un agent ai poliției de tranziție – deci, presupun, pendulând eu între două lumi, oameni potriviți să apară în amurg. Unul era alb, teribil de asudat și totuși chipeș; celălalt – un tip din aceia cu înfățișare foarte severă și pielea neagră ca smoala, mai ales nigerieni, care predomină printre polițiștii de rând. Precum în vremurile bune din Irlanda, când Eneas era repartizat oriunde, dar nu în Sligo-ul său natal, ei preferă străini ca să facă poliție cu străinii, pentru că un localnic ar fi prea legat de neamurile sale.

„Noua" poliție nu are un renume prea bun la Accra, cu siguranță nu în ochii lui Tom Quaye, care tocmai pleca la sosirea lor. De la geamul verandei i-am urmărit pe cei trei schimbând câteva cuvinte pe nisipul uscat al împrejmuirii, atitudinea și unghiul corpului lui Tom vădindu-i repulsia și teama.

Polițistul negru, în orice caz, își manifesta deschis brutalitatea și ostilitatea, și se părea că-l obligaseră pe Tom să se întoarcă în casă în tovărășia lor, fiindcă iată-l intrând din nou, destul de plouat, cu polițaii după el.

– Oamenii ăștia doi au venit să vorbească cu dumneavoastră, domnule maior.

– Prea bine, am zis.

Ofițerul alb a intrat cu pași mari, cum ar proceda un prieten venit în vizită, în largul său, stăpân pe situație. Judecând după însemnele de pe chipiu, se fălea cu gradul de inspector.

– McNulty? J.C. McNulty?

– Corect, am zis.

– Câteva întrebări, dacă se poate, a spus el, cu accent irlandez, mi s-a părut, dar de la nord de frontieră, probabil din Belfast.

– Bineînțeles. Să-l rog pe Tom să ne facă puțin ceai?

Inspectorul refuză pentru amândoi, fără a privi spre agent. Mi-a făcut semn să ocup fotoliul de trestie și s-a așezat în fața mea, pe scaunul pe care-mi pun de

obicei picioarele. Polițistul a rămas amenințător pe loc, iar Tom se agita pe la ușă, sperând să fie concediat rapid.

– Așadar, ce vânt vă aduce, domnule inspector?

Înainte ca el să-mi poată răspunde, agentul i s-a adresat foarte rapid și fără să ezite lui Tom, într-o limbă ce trebuie să fi fost hausa, în nici un caz ewe. Tom a răspuns cu o unică silabă, probabil „da“ sau „nu“, nu eram sigur.

– Colegul meu doar stabilește că erați cu servitorul dumneavoastră când a avut loc scandalul, m-a lămurit inspectorul.

Se bărbierise cu perfectă meticulozitate, cu excepția unei mustăți miniaturale chiar sub nări, unde briciul nu avusese acces din cauza nasului ce atârna.

– Ce scandal?

– Scandalul care a avut loc în Osu, vineri seara.

– Pe cuvânt că nu-mi amintesc de nici un scandal.

– Poate vă amintiți că un bărbat, Kofi Genfi, a fost rănit?

– Nu.

Eram surprins de-adevăratelea, dar în același timp, revizuindu-mi amintirile vagi din seara aceea, mi s-a părut că în ele pluteau unele elemente misterioase, cum ar fi că cineva șezuse pe mine, sau ceva asemănător. Și mai era și amintirea la fel de vagă că mă amorezasem.

– Îi interogăm pe toți participanții, dar în special grupul din care ați făcut parte dumneavoastră. S-ar zice că ați făcut senzație. Aveți oare obiceiul de a dansa cu servitorul dumneavoastră?

– Nu, am spus.

– Aveam mari speranțe că vă veți aminti de acest incident. De regulă, oamenii de aici nu sunt înclinați să fie sinceri cu noi, dar crezusem că veți fi mai îndatoritor, ca european.

– Adevărul este, mi-e teamă, că eram beat turtă.

Deocamdată, nu părea supărat în nici un fel de răspunsurile mele. Rămânea perfect afabil. „Un inspector foarte competent“, mi-am zis. N-aveam cum să știu ce-i trecea prin minte.

– Numele dumneavoastră complet este John Charles McNulty, nu? Ați făcut războiul la geniști, iar ulterior ați lucrat pentru ONU aici și în Togoland?

– Da. Mai mult aici, la Accra.

– Dar ați fost și în Togo, nu-i așa, în timpul plebiscitului?

– Da, am fost.

– Și ce vă face să rămâneți la Accra, domnule McNulty?

„Chiar așa, oare ce?“

– Cred că... mi-am luat doar o pauză, înainte de a mă întoarce în Irlanda. Eu scriu, știți, am zis, regretând imediat, dar fiind totodată neașteptat de mândru de bizara mea îndeletnicire.

– A, da? a făcut el.

Mi-am fluturat mâna spre masă și spre jurnalul rămas acolo, ca și cum ar fi conținut tot ceea ce era de spus.

– Pot să mă uit? a zis el și, înainte să pot eu răspunde „da“ sau „nu“ în orice limbă, și-a împins scaunul în spate, s-a dus la masă și a luat în mână caietul. L-a deschis și, nu știu din ce motiv, a citit cu voce tare prima frază peste care a dat, aleatorie și misterioasă: „Când am început s-o duc aproape săptămânal la cinema în Galway, mi-am dat seama că filmele sunt un fel de religie pentru ea“.

– Nu pricep, a mormăit inspectorul.

– Presupun că-i un fel de memento, am explicat eu, acum la fel de rușinat pe cât de mândru fusesem. Soția mi-a murit cu câțiva ani în urmă. E o amintire despre ea, presupun. Însemnări răzlețe.

– Credeți că l-aș putea lua cu mine? m-a întrebat el.

– E doar o relatare personală, foarte personală, a lucrurilor. Nu are relevanță decât pentru mine, dar nici așa nu știu sigur de ce îl scriu. Apropo, nu știu cum vă numiți.

El a continuat să frunzărească paginile.

– Este un jurnal?

– Nu, nu cred. Nu știu cum vă cheamă, domnule inspector.

Se părea că surzise temporar. Nu voiam nici în ruptul capului să mă despart de caiet. Știam că dacă mi-l confisca îmi va fi imposibil să scriu mai departe, oricât ar părea de ilogic.

Dar, spre marea mea ușurare, și-a pierdut interesul față de jurnal, l-a pus la loc unde-l găsise și s-a întors la scaun. A șezut acolo o jumătate de minut, fără a scoate o vorbă, ci doar contemplându-mă liniștit.

– Ceea ce a fost interesant pentru noi când am dat de numele dumneavoastră nu e că v-ați îmbătat în Osu, nici măcar că domnul Genfi a fost rănit grav. A fost faptul că atunci când i-am spus numele dumneavoastră domnului Oko, proprietarul, iar el ne-a vorbit despre postul dumneavoastră la ONU, am contactat organizația și am aflat de ce v-au concediat.

A făcut o scurtă pauză, ca să-mi intre bine în cap informația, iar eu, neștiind ce altceva să fac, am zâmbit.

– Vreți să vorbiți despre asta? m-a întrebat.

– Mă tem că e o chestiune oarecum confidențială, am răspuns eu.

Credeam că știu ce urma. Neplăcerea aceea din Ho avea să se țină scai de mine. Suedezul ăla, Emmanuel Heyst, și planurile lui nebunești. Fusesem dus cu zăhărelul de el și de promisiunea unor câștiguri bănești ușoare. Ceea ce nu există.

– A, da? a făcut el. Contrabandă cu arme, nu? Vedeți, Ghana este încă volatilă, cum sunt încredințat că vă dați seama. Anumite răni încă supurează... Și ne preocupă în cel mai înalt grad motivul pentru care ați rămas aici, la Accra, având în vedere suspiciunea care planează asupra dumneavoastră, că în trecut ați făcut comerț ilicit de arme. A continuat odată cu următoarea răsuflare, ca și cum cele două ar fi fost legate: Poate vă va amuza să aflați că am lucrat câțiva ani în Ulster Constabulary. Există o asociere de durată între Irlanda și poliția de aici, într-o formă sau alta.

– A, da? am făcut și eu.

„Contrabandă cu arme.“ Cuvintele îmi răsunau în urechi.

– Ei bine, ce putem spune despre asta? m-a întrebat el zâmbind.

– Despre ce anume?

– Despre activitățile dumneavoastră.

– N-am avut nici o activitate. A fost o neînțelegere. Nu există dovezi că aș fi comercializat arme în Togo sau în altă parte. Funcționarul ONU care v-a informat a greșit. M-am împrietenit cu un om de acolo, un suedez, care, într-adevăr, s-a dovedit că furniza armament rebelilor. Rebeli care, trebuie să adaug, n-au avut ocazia să se răscoale, în final, deoarece plebiscitul a fost încununat de succes. Iar Emmanuel Heyst, suedezul, cum neîndoielnic știți, a fost arestat și judecat.

– Așa este, a fost, sigur că da, a zis inspectorul. Apoi s-a ridicat în picioare. Vizita noastră este un avertisment. Înțelegeți? N-am străbătut Irlanda și Palestina doar ca să fiu dus de nas de tipi ca dumneavoastră.

Tot ce am putut face a fost să-l privesc neutru, întrebător.

– Dacă vom descoperi că sunteți implicat într-o activitate de acest gen – și, dacă sunteți, va ieși la lumină, tot atât de sigur cum după zi vine noaptea –, veți fi strivit de forța deplină a legii, iar cazul dumneavoastră va fi rezolvat exemplar și definitiv.

Acum nu mai era atât de calm, sau era calm în alt fel, auster și trufaș, ca un matador care dă lovitura de grație cu sabia lui subțire.

– În țara asta nu sunteți o persoană tocmai dezirabilă. Sfatul meu ar fi să plecați acasă cât se poate de repede. Aici, în Ghana, nu aveți absolut nici un rol de jucat. Dacă sunteți pus pe rele, veți constata că ați făcut o greșeală teribilă crezând că veți scăpa cu fața curată.

Își îndeplinise misiunea și o știa. Brusc, am fost năpădit de amărăciune și de presimțiri rele. Nu doar din cauza lucrurilor pe care mi le spusese. Din cauza a ceva mai puțin concret, aflat adânc în substrat, o mișcare a terenului pe care stăteam, un ușor cutremur. De ce *rămăsesem*, în definitiv, la Accra? De ce eram aici, cu Tom, pe țărmul greșit al Oceanului Atlantic? Era întrebarea la care nu fusesem în stare să răspund, iar acum, după ce-mi fusese pusă din nou de către polițistul acesta, tot nu aveam un răspuns, pentru el sau pentru mine.

– Bun, a zis el. Noapte bună.

Am încuviințat din cap, incapabil să reacționez decent. Agentul, care, firește, nu-mi adresase nici o vorbă, ci se mulțumise să stea acolo, cu înfățișarea înspăimântătoare a unei divinități malaieziene, l-a urmat pe inspector în bezna adâncă a nopții.

Am rămas așezat o vreme, iar Tom a stat și el acolo unde se afla.

– Polițiștii nu sunt oameni de treabă, a zis el apoi.

– Ce-a pățit Genfi, am întrebat eu, acest Kofi Genfi?

– Ați sărutat-o pe femeia lui, v-ați bătut și pe urmă el a șezut pe dumneavoastră până când l-a tras cineva de acolo, fiindcă voia să vă omoare, și atunci s-a dus afară să-și ucidă femeia, iar fratele ei l-a oprit cu o lovitură năprasnică și acum e la spital.

– De asta am jurat că nu mai beau, de asta n-o să mai beau niciodată.

– Polițiștii ăștia mi-au omorât prietenii la marșul veteranilor. Ei ne-au arestat și ne-au torturat. Susțin că sunt altă poliție, dar nu-i nici o deosebire.

– Niciodată, niciodată de acum înainte, așa să-mi ajute Dumnezeu.

– Amin! a zis Tom.

CAPITOLUL 9

Anul 1926. Căsătoria noastră. Într-o parte a bisericii – invitații eleganți, aleși pe sprânceană, veniți din alte părți ca s-o vadă pe Mai măritându-se: mătușa ei Maria Sheridan din Cavan, cea care avea legături cu Collins, îmbrăcată într-o rochie de zi din brocart, care îi dă un vag aer de războinic în armură, dar foarte șic. Celelalte mătuși ale lui Mai, din Roscommon, Cavan și Leitrim, sclipind în penumbra sfințită a capelei, cu mici puncte de lumină aurie și rubinie jucând pe vechile inele, coliere și brățări. Și, cel mai important dintre toți, splendidul ei frate Jack, doctorul din Roscommon, măreț, cu țilindru, sigur de sine și tăcut. Mai îl adora și umbla vorba că și el o diviniza, chiar dacă era un oaspete scump la vedere, fiind devotat pescuitului în râurile din Roscommon și vânării sălbăticiunilor de acolo. Știam că măsura un metru și nouăzeci și opt de centimetri în ciorapi și în toate privințele mi se părea tot atât de impresionant cât fusese tatăl ei, așa că mă rugam să am parte de aprobarea sa.

Toate sufletele acelea ședeau în partea lor de biserică, având aerul unor oameni consternați, dar liniștiți și oarecum solemni, care în alte împrejurări mi-ar fi trezit suspiciunea că erau, de fapt, protestanți.

În cealaltă jumătate, a mirelui, spilcuitul meu frate Tom, în costumul lui de gală, croit bineînțeles de tata, căci nici un croitor din Dublin n-ar fi izbutit să confecționeze unul mai bun, chiar dacă ieșise din modă de câțiva ani, strict vorbind; dacă arăta provincial, era totuși provincial cu o nuanță plăcută de știaf. Apoi era tata, Old Tom, care se hotărâse să recupereze o veche pălărie de paie dintr-un cotlon întunecat al camerei sale. Își confecționase singur un frac și pantaloni negri, fiind întru câtva sabotat de vechiul palton gri, obiect de îmbrăcăminte pe care nu încercase niciodată să-l realizeze în atelierul său, fiind, prin urmare, cumpărat de gata. El ședea în strană nemișcat, cu ochii închiși, arătând ca într-o veche fotografie a jefuitorilor de trenuri din America, difuzată ca avertisment pentru pionierii de la frontieră.

Lângă el ședea mama, căreia ceva din textura zilei îi dejucase oarecum intențiile, deoarece e probabil adevărat că ținuta ei nu era chiar perfectă. Purta vechea pălărie de stofă și rochița simplă, neagră, austeră, care, spre deosebire de a Mariei Sheridan, și aceasta severă, nu costase cine știe cât, fiindcă mamei nu-i păsa de astfel de lucruri.

Apoi Mai însăși, făcându-și intrarea la brațul lui Nicholas Sheridan, soțul Mariei, în rochia ei de mireasă, o lungă trenă de mătase.

Acum eram și eu lângă Mai, neslăbindu-l din ochi pe preot. Acesta mi-a pus întrebarea și am răspuns „Da“ în timp ce mă pironea cu privirea, uitându-mă în ochii lui cu un efort dureros, ca și cum într-un moment de nebunie aș fi crezut că mă cununam cu el; apoi i-a pus aceeași întrebare lui Mai și a urmat o tăcere care implora să fie umplută de vocea ei, de consimțământul ei, dar nu se auzea nimic, nu îndrăzneam s-o privesc dintr-o parte, eram acum puțin supărat, deranjat de tăcerea aia afurisită, n-ai trata așa nici un câine, darămite un bărbat în costum de mire cusut de tatăl lui, cu butoniere mici și drăguțe, fața mamei acum în cel mai îndepărtat punct al câmpului vizual, înălbită de frică, cum era, poate, și a mea.

– Da, a răspuns Mai.

Pe veranda bisericii am semnat în registrul căsătoriilor, o claie de suflete variate, mama exaltată, gata să danseze, ai fi crezut, tata zâmbitor, de o încântare inocentă, cu canotiera împinsă pe ceafă. I-a scuturat lui Mai mâna cu fervoare, după ce ea și-a semnat numele lângă al meu în vechiul catastif, iar Mai l-a sărutat pe obraz, înclinându-se puțin spre el. Apoi i-a sărutat pe mama, pe mătușile multe și pe verișori. Apoi fratele ei mi-a strâns mâna și eu i-am mulțumit pentru amabilitatea cu care ajutase la organizarea ceremoniei. A urmat un moment de pace. Totul era în regulă, toate la locul lor, o împlinire a vieții mele de până atunci, rezultatul logic și just al iubirii pe care i-o purtam lui Mai. Nicholas era cel care plătise mica recepție de la Great Southern Hotel, iar mama construise uriașul tort. Tom cumpărase bilete de tren până la Dublin și aranjase să dormim câteva nopți la Barry's Hotel. Preotul, după ce terminase de oficiat cununia, se simțea bine, ca un actor eliberat de rolul său. Lumina ploioasă, intrând pe verandă pe ușa cea mare, părea o lumină a bunătății și făgăduielii.

Mai dispăruse atât de repede, că nu se vedea nici urmă de ea când am ieșit pe străduța îngustă. Dar jos, lângă biserica veche, am găsit voalul ei, ca o pânză de păianjen curățată din Casa Domnului, cu toate semnele că fusese smuls de pe

cap și azvârlit. Picăturile de ploaie mă pocneau strașnic și nu aveam haină pe mine, dar m-am gândit că o puteam ajunge din urmă fugind pe Buttermilk Walk. Când am cotit pe St. Augustine Street, o fetiță stătea acolo, privindu-și palma, unde am văzut un inel de aur – verigheta lui Mai. Cu numai cincisprezece metri mai departe era Mai, o fantomă albă în pânzele de ploaie, grăbindu-se spre râu.

La distanță, ploaia cădea în zeci de perdele uriașe, cenușii, sfâșiate și tocate mărunt, pe fundalul format de casele mici. Deși după-amiaza abia începuse, peste tot se întindea o obscuritate cauzată tocmai de soliditatea picăturilor de ploaie. În mijlocul acestora, ca o inimă albă, pulsândă, se vedea silueta tot mai micșorată a lui Mai.

„Peste o secundă are să treacă pe podul Wolfe Tone", am socotit eu. „Pe urmă va alerga în linie dreaptă pe marginea lotului Claddagh." Încotro se îndrepta? La ce se gândea? Am traversat podul în siajul ei, m-am ținut pe lângă Claddagh, nepierzând-o din vedere. Se ridicase mareea de primăvară, iar vântul dinspre mare, asurzitor, izbea odată cu fluxul digurile și zidurile, așa că trombele de apă făceau piruete și se răsuceau în aer, udând trecătorii până la piele. Am ajuns apoi la Grattan Road, unde marea violentă parcă se strânsese grămadă deasupra golfului.

Și iat-o pe proaspăta mea soție, încă la cincizeci de metri înaintea mea. Furtuna a hotărât că nu-și făcea bine treaba și a început să urle și să răcnească. Cu doar câțiva ani înainte o urmărisem exact pe această stradă, când se întorcea acasă de la facultate. Pe atunci nu știam nimic despre ea. Oare acum știam ceva mai mult? La suprafață poate că mă rușinam, neavând habar ce să le spun nuntașilor, dar undeva mai profund eram ținut în priză de o îngrijorare sălbatică pentru ea, ca și cum nu de mine ar fi fugit, ci eu eram doar observatorul acestei stranii împrejurări critice.

Cazarma unde staționaseră trupele Black and Tans[9] rămăsese în urmă pe dreapta, sinistră și dărăpănată ca istoria pe care și-o amintea sau o uitase. Chiar mi-am amintit cum domnul Kirwan tunase și fulgerase împotriva prezenței sale temporare aici, „într-o inocentă stațiune irlandeză de la malul mării". În cele din urmă am ajuns la cotitura de pe Grattan Road, care te scoate în fața caselor. Vedeam sărmana Grattan House ghemuită în ploaie, ca o imagine tristă a dispărutului domn Kirwan, ale cărui ore și timpuri se terminaseră.

Postat în fața frumoasei porți vechi, am privit înăuntru printre gratii. Spre marea mea ușurare, ea era acolo, pe verandă, într-o poziție oarecum stranie,

strângând în mâna dreaptă ciocănelul de bătut în ușă, dar nefolosindu-l, dacă nu cumva ciocănise înainte, și cu trupul atârnându-i de acel braț, cu capul lăsat într-o parte pe umărul stâng, cu bustul și picioarele ciuciulete. Părea că obrazul i se odihnește pe vopseaua scorojită a ușii de la intrare. M-am strecurat înăuntru și am mers silențios până la ea. Aș fi avut dreptul să fiu supărat, presupun. Aș fi putut s-o dojenesc și s-o acuz, dar, de fapt, nu simțeam pentru ea decât un neașteptat respect.

– Mai, am zis.

Mi se părea că o aud respirând sacadat. Nori negri treceau în viteză pe deasupra acoperișului rece al clădirii. Toată frumusețea și atractivitatea casei parcă dispăruseră. M-a surprins că fratele Jack, moștenitorul, o lăsase să decadă, dar, firește, el locuia la Roscommon, unde-și avea pacienții. Prin pietrișul cândva curat răsăreau florile ierbii de primăvară. Pentru că fluxul era mare, terenul jos de lângă casă deborda de apă neagră, doar tulpinile cafenii ale cruciuliței de anul trecut ieșind la suprafață. Dezolantă priveliște.

– El nu-i aici, a spus ea într-un târziu. Nu-i aici.

– Nu-i nimeni aici, Mai, am confirmat eu.

– Mă gândeam că Pappy ar putea fi aici, dar nu e.

– Tatăl tău, îți amintești, Mai, tatăl tău nu mai e.

– Știu, a spus ea.

Pe urmă și-a îndreptat spinarea și a făcut stânga-mprejur. N-am mai văzut o ființă omenească atât de udă, decât poate vreun înotător. Splendida ei rochie de mireasă arăta ca o algă albicioasă, mulată toată pe trup.

– Iisuse, Marie și Sfinte Iosif! am exclamat.

– Știu, a zis ea.

– Care-i treaba, Mai? Nu vrei să fii măritată cu mine? Asta să fie, oare?

– Mi s-a făcut frică. Mi s-a făcut frică.

– De ce? De ce?

– Nu știu. Mi s-a făcut frică.

Și-a înălțat fața ca să se uite la mine.

– N-ai de ce să te temi, am spus, întrebându-mă dacă rostisem adevărul.

– Crezi că putem intra pe o fereastră? a întrebat ea. Mi-ar plăcea să mai văd o dată vechea noastră locuință.

– Nu e într-o stare bună, am zis îndreptându-mă spre geamul salonului, în care ciocănisem deseori ca să atrag atenția mamei lui Mai.

Încercam să privesc înăuntru. Dar fusese numai un subterfugiu. De cum m-am îndepărtat de ea, a dispărut, mișcându-se rapid către zidul grădinii, peste care a sărit iute și a aterizat împroșcând apa de pe maidanul inundat. A mers vreo douăzeci de pași înspre cine știe ce limită a terenului, unde avea să plonjeze iminent sub apă și să dispară. Am sărit și eu peste zid și am tropăit prin apele noroioase, încercând s-o ajung din urmă, alarmat de întunecimea generală, de lipsa de vizibilitate. Apoi ea s-a oprit, și am ajuns în spatele ei. Am simțit cum i-au căzut umerii și mi-au ajuns la urechi hohote de plâns, un sunet pe care nu cred să-l fi auzit de la ea înainte. Plânsetul ei, straniu de profund, m-a înfricoșat oribil.

– Vreau să merg înapoi, a îngăimat ea.

– Să mergi înapoi... unde?

– Vreau să merg înapoi, să merg înapoi, a repetat.

– Nu pricep, am zis.

Am mai făcut un pas spre ea și i-am pus mâinile pe șolduri, iar când ea nu s-a împotrivit, am înconjurat-o cu brațele și m-am lipit de ea cât am putut de strâns. Mă temeam să n-o dobor de pe picioare, pe solul aspru pe care stăteam. Surprinzător, deși era atât de udă în furtuna brutală, fără haină și pălărie, trupul ei de sub mătăsuri dogorea ca un motor în funcțiune.

– Verigheta i-am dat-o micuței cerșetoare.

– Am recuperat-o, m-am grăbit s-o liniștesc. I-am dat un șiling pe ea.

– Ce pârlită mică mai era și aia!

N-a fost deloc dificil, până la urmă, să le explicăm situația invitaților la nuntă. Sunt sigur că au fost contrariați, dar și amuzați, și au pus totul pe seama firii zvăpăiate a lui Mai. Maria Sheridan a declarat că fusese cea mai romantică întâmplare de care auzise vreodată, cum mă dusesem după ea prin apă. Maria, se părea, era foarte apropiată de Mai și intenționa să-i lase proprietatea din Cavan, când ea și Nicholas „se vor muta într-un loc mai bun“, cum spunea. Deci, presupuneam, orice zicea Maria era sfânt. Fusese doar firea zvăpăiată a lui Mai. Fratele ei i-a prescris un praf calmant, asigurându-se că nu răcise grav. Maria și mama au dezbrăcat-o de hainele ude leoarcă și, pe când așteptam pe coridor, le-am auzit râzând în camera de hotel.

A urmat cea mai plăcută lună de miere. Mai iubea Dublinul la nebunie. Am mers în fiecare după-amiază la film și seara la concert. Compozitorul favorit al

lui Mai era Purcell, și am văzut *Dido și Aeneas* la Ancient Concert Rooms. Cât de des am auzit-o pe Mai fredonând, doar pentru ea, „Plângerea lui Dido“. Accepta cu grație disconfortul de la Barry's Hotel și mai târziu i-a scris un bilețel plin de simțire lui Tom, mulțumindu-i. Acum, la Dublin, părea altă femeie – stăpână pe sine și viguroasă. Pe stradă mă ținea de braț încrezătoare, îmi depăna povești lungi despre tinerețea ei la Salthill și aventurile ei ca profesoară în Anglia. Brusc, era ca și cum mariajul nostru ar fi fost o cochilie pe o mare furtunoasă, din care avea să debarce ea, Venus rediviva, gata să-și înceapă a doua viață. Făceam dragoste în camera lipsită de bun-gust de la hotel cu neprefăcuta și ineradicabila fericire a amanților obișnuiți.

Când voi fi pus în mormânt
Relele făcute de mine să nu stârnească
În pieptul tău nici un fior –
De mine amintește-ți, soarta să mi-o uiți[10].

Nume dat trupelor engleze din Irlanda (n.tr.)

Primele versuri din aria „Plângerea lui Dido“; libretul operei lui Purcell a fost scris de Nahum Tate, poet irlandez (1652–1715). (n.red.)

CAPITOLUL 10

În ultimele două săptămâni, după ce țânțarii și-au făcut mendrele cu mine, am suferit consecințele inevitabile. Primul semn l-am avut când m-am trezit simțindu-mă ca și cum aș fi băut un borcan de poitín stricat, deși nu mă atinsesem de nici un strop de băutură din noaptea scandalului – noaptea când, într-adevăr, țânțarii mă ciuruiseră. M-a străbătut un val de greață și de febră, saturând totul cu transpirație. Nu puteam nici să mă dau jos din pat, nici să stau confortabil unde mă aflam. Mama a venit la căpătâiul meu ca un fantomatic înger păzitor, ștergându-mi fruntea – o vizită improbabilă din toate punctele de vedere, inclusiv prin faptul că stătea în picioare pe partea patului care este lipită de peretele solid, sau de ceea ce trece drept perete solid aici, pe Oiswe Street. Mi-a surâs, apoi a dispărut fără urmă. M-a luat în primire o tristețe enormă, întreruptă numai de crizele de tuse, o tuse terorizantă. Când s-a prezentat în sfârșit la lucru, Tom Quaye și-a găsit patronul cu brațele întinse în lături, ca un Iisus în mizerie, cu pieptul pompând și cu capul ca un bolovan mic, lovit mereu și mereu de un ciocan de piatră.

Tom a plecat grăbit după doctor, dar și-a dat seama imediat, ca și mine de altfel, că aveam malarie. Am fost bolnav de malarie de multe ori, dar manifestarea ei haotic-furtunoasă m-a surprins de fiecare dată. Omul uită experiența malariei. Mai spunea că, dacă o femeie și-ar reaminti cu exactitate experiența nașterii, n-ar mai aduce niciodată pe lume alt prunc. Cu o amintire exactă a malariei, nici un om n-ar mai zăbovi în Africa.

Tom s-a întors însoțit de un medic din oraș, doctorul Christiansen, un danez cât un bloc de apartamente, cu râs debordant și maniere dure. Nu-mi aduc aminte ce i-am spus în primele zile. Nu prea îmi amintesc de nimic. O grămadă de oameni s-au vânzolit pe lângă mine, dar cred că toți erau imaginari, în afară de Tom și de medic. Mai nu și-a făcut apariția, deși parcă țin minte că am strigat-o, în delirul meu cel mai profund. Poate a fost mai bine că n-a venit. Ar fi fost mult prea straniu.

De fapt, cât am zăcut pe patul de suferință am avut și un vizitator din carne și oase, dar nici de acesta nu-mi amintesc. Din câte mi-a zis Tom, era agresorul lui Kofi Genfi – cel de-al doilea agresor, ca să spunem așa, fratele splendidei femei a lui Genfi –, care a venit să ceară bani. Se pare că poliția a clasat cazul, iar acum omul acesta se simte încurajat, sau poate obligat, să caute o compensație pentru victima lui, ceea ce este foarte bizar și foarte complicat, iar lui Tom i-a fost foarte greu să-mi explice, cu toată engleza lui excelentă. Faptul că el însuși îl lăsase lat pe iubitul surorii sale nu era atât de relevant cât crezusem eu, decât, poate, ca o încurajare suplimentară să bată tot drumul până la mine, în măsura în care, îmi imaginez, se simțise responsabil. Dar, în mintea sa, individul credea că mi-a făcut un bine, prevenind o omucidere, poate una dublă – a femeii și a mea. Ideea de bază, însă, era că voia banii ca să i-i dea lui Kofi Genfi, ajuns la sapă de lemn din cauza spitalizării ruinător de scumpe pentru un ghanez. Kofi Genfi a încasat o lovitură doborâtoare în tâmplă și acum nu mai e în stare să se achite de sarcinile sale uzuale, ca să nu mai pomenim de brațul rupt care se vindecă greu. Tom părea să sugereze, cu delicatețe, că vinovatul pentru braț eram eu.

– Ei bine, Tom, și ce i-ai zis? Crezi că ar trebui să acopăr o parte din cheltuielile domnului Genfi?

– Nu, domnule maior, nu e cazul. El nu este un om bun. A fost de multe ori la pârnaie. E un tip violent. *Krezy!* Dacă-i dai unuia ca el un șiling, o să se întoarcă în fiecare zi să ceară o liră. Țineți minte vorbele mele, a încheiat Tom, ca întotdeauna un maestru al clișeelor.

A fost o imensă ușurare, deoarece până în punctul acela, în timp ce el îmi vorbea, avusesem supărătoarea premoniție că însuși Tom mă extorca, lucru care m-ar fi întristat teribil. Acum, înțelepciunea și siguranța lui m-au încurajat. Mai mult, mă îngrijise în perioada cea mai aprigă a bolii, brațele lui mari ducându-mă la latrină iar și iar, ștergând voma și făcând tot ce trebuia cu voința neclintită a unei mame. Știam că în fiecare noapte din cele două săptămâni șezuse în camera din față, unde se afla masa cu însemnările mele, cu scaunul de bambus tras lângă perete, pentru că-i plăcea să-l încline și să se balanseze pe picioarele din spate. Când mi-a scăzut febra, l-am auzit cântând șoptit acolo și repetând mereu și mereu rozariul secret al problemelor proprii. Îi sunt profund îndatorat, n-aș fi avut nimic împotrivă să mă despart de câteva lire ca să-l ajut pe domnul Genfi. Dar Tom nici nu voia să audă.

– Nădăjduiesc, Tom, că omul acela a înțeles situația, când i-ai explicat că nu va primi bani?

– Ah! a făcut Tom și n-a mai continuat, ca și cum n-ar fi vrut să riște o minciună despre problema respectivă, sau să-și dea cu părerea. Pe urmă a plecat la bucătărie și a pus de ceai. Doctorul Christiansen mă pusese să cumpăr diverse medicamente, iar Tom mi le administra disciplinat, lingură după lingură, tabletă după tabletă. Nu părea convins că Tușa-Mătușă putea să vindece și malaria, chiar dacă remediul ei pentru mahmureală fusese cât se poate de eficient.

Am închiriat câteva camere într-un vechi conac dărăpănat din Galway, am adunat în jurul nostru câteva catrafuse și ne-am considerat căsătoriți cu acte în regulă.

Nu trecuse nici o lună când am primit faimoasa telegramă de la Maria Sheridan, la ivirea efemeridelor de mai, și am ars de nerăbdare să plecăm cu mașina spre est, la Omard, ca să ne etalăm acolo ca un cuplu proaspăt căsătorit.

Omard House era steaua polară a ospitalității, și Mai vorbea frecvent despre ea. Soții Sheridan, care nu aveau urmași, dăduseră întotdeauna de înțeles că Mai, nepoțica lor favorită, va moșteni Omard – un lucru la care să te gândești cu emoție. Când aripile galbene ale efemeridelor au colmatat văzduhul deasupra Lough Sheelin, acesta a fost mult doritul semnal ca prietenii și rudele Mariei să lase totul baltă și să meargă la Cavan. Fratele lui Nicholas, Felix, nu tocmai întreg la cap, dar un suflet inofensiv, mătura silitor frunzele și urmele iernii de pe terenul de tenis și repara vechiul zăgaz din pârâul ce venea din munți, ca iazul cu pești să fie mai adânc, bun pentru înot, iar preotul paroh, doctorul, avocatul, managerul băncii și diverși fermieri catolici din împrejurimi, precum și toate mătușile, toți verii, convergeau spre vechea casă, ca și cum și ei erau, asemenea efemeridelor, o specie care asculta de o chemare imemorială.

Fratele lui Mai, Jack, cu aura lui calmă și înălțimea lui supranaturală, se afla deja acolo la sosirea noastră, căci venise în grabă de la Roscommon cu undițele și lansetele sale, întrucât nimic nu-l pasiona mai mult decât pescuitul la muscă, decât poate trasul cu pușca, și, firește, persoana lui Mai. Intrând în vechiul hol, m-am simțit ușurat când a venit spre mine și mi-a strâns mâna.

– Iată-vă, a zis, și nu cred că a rostit mai multe vorbe pe toată durata vizitei.

Ca soț al lui Mai, am fost primit cu multă căldură, am simțit chiar că mi se făcea o onoare specială. La lunga masă din bucătărie, împovărată de roadele fermei, ne ocupam locurile nu ca simpli musafiri, ci ca oaspeți care le încântau pe gazde – se vedea bine că Maria adora prezența sufletelor pe care ea însăși alesese să le invite.

Seara, Mai cânta fără vreo urmă de trac la pian. Ziua, pe terenul de tenis, își spulbera adversarii, tineri sau mai vârstnici. În costumul ei de baie bleumarin, dintr-o bucată, descria înot cercuri perfecte în iaz, cu vărul Felix râzând în felul lui neghiob în timp ce o admira. Asigurat de stima Mariei și bucurându-mă de ea, îi povesteam despre călătoriile mele, ceea ce părea să-i facă plăcere, iar cu soțul ei, Nicholas, fost judecător de pace în vechiul regim, și cu pasărea aceea rară, latifundiarul catolic, discutam despre șosele, poduri și canale, trei subiecte de interes comun.

În 1920, Omard o găzduise pe logodnica lui Michael Collins, Kitty Kiernan. Firește, la prima noastră vizită, Collins era deja mort. Dar în timpul Războiului de Independență venise la Cavan cu treburi electorale și se împrietenise cu familia Kiernan, care deținea un mic hotel la Granard și un magazin universal. Într-o zi, un inspector de poliție din Dublin a fost împușcat în timp ce bea ceva la barul hotelului. Kiernanii erau prieteni cu tânărul polițist, dar și cu Collins – taberele adverse, cum ziceam la ONU. Și foarte probabil inspectorul a fost ucis de oamenii lui Collins. Dar, dată fiind complexitatea situației din Irlanda, nouă camioane cu polițiști ai Royal Irish Constabulary și soldați din cazarma de la Cavan au dat iama în oraș și, ca represalii, au incendiat proprietățile clanului Kiernan și aproape întreaga așezare Granard. Familia Kiernan, inclusiv Kitty, a fugit la Omard, unde soții Sheridan i-au adăpostit, câștigându-și astfel, sunt convins, gratitudinea lui Collins în acele vremuri nesigure.

Ciorile se tânguiau de mama focului în fagi, amurgul își dădea sufletul sub ramuri, iar jucătorii de tenis continuau să se înfrunte pe întuneric, înnebuniți de dorința de a câștiga. Jack Kirwan s-a întors de la râu cu păstrăvi atârnați pe nuiele, bătrânul Felix bătea câmpii pe afară, Maria punea lemne pe foc în camere, fierbea cratițe mari de cartofi, frigea, cocea și prăjea, iar sentimentul că lucrurile merg înainte corect și fără întrerupere era palpabil și însuflețitor.

Eram mândru, grozav de mândru să mă aflu printre asemenea oameni și să fiu acceptat de ei. Le eram prezentat persoanelor importante și luminate din

Kilnaleck drept „Jack McNulty, soțul lui Mai Kirwan, un tânăr inginer constructor“ – ca și când aceasta ar fi fost o înșiruire de titluri nobiliare.

Zilele noastre în Africa, zilele tinereții noastre, irepetabile, neprețuite.

La început, ea n-a fost sigură că voia să plece în străinătate, mai ales în slujba britanicilor.

M-am dus la Londra pentru interviul de la Foreign Office. Acolo m-a luat în primire un domn foarte amabil, surprinzător de satisfăcut de faptul că aveam doar o licență secundară. Spunea că omul cel mai potrivit pentru colonii nu e cel cu onoruri de clasa întâi, dichisit și arivist, ci unul de clasa a doua, foarte capabil. Mi s-a oferit un post în Coasta de Aur, ceea ce se numea pe atunci Whiteman's Grave, Mormântul Omului Alb. Amănunt pe care nu i l-am comunicat lui Mai.

Dar, dacă mă întorc în timp treizeci de ani, la 1927, când am ieșit în lume împreună, mă întreb în ce măsură pășesc într-un cadru real. Viața colonială văzută pentru prima oară, senzația de lume lărgită, luminoasă, confereau prezentului pe care-l trăiam o calitate stranie, mai intensă.

Totuși, pe Mai o văd destul de clar, cu înfățișarea izbitoare a tinereții ei. Părul nu i-a fost îmblânzit de lumina africană, tenul ei nu a capitulat în fața căldurii, cum li s-a întâmplat nevestelor lui Jack Reynolds și Billy Ketchum, ceilalți doi ofițeri coloniali de la postul nostru. Atitudinea ei, splendid de firească față de toată lumea, i-a atras simpatia tuturor, uneori în mod extravagant, în special a doamnelor Reynolds și Ketchum, care aveau amândouă fiice de vârsta lui Mai, dar departe, în Anglia. Mai nu era, ca ele, o femeie căreia-i plăcea să bea, deși se delecta cu cireșele din cocktailurile lor, cu care o hrăneau ca pe un animăluț de companie îndrăgit.

„Dragă doamnă McNulty“, o strigau ele, ca și cum „dragă“ ar fi fost un titlu onorific, și chiar când Mai nu era de față le auzeam referindu-se la ea, poate șezând la umbra unui baobab, ca „draga de doamna McNulty“ în sus și „draga de doamna McNulty“ în jos.

Inițial, ajunseserăm la post după ceea ce ea numise „obstacole destul de interesante“. Mijlocul nostru de transport fusese un autobuz mic, plin de nisip și bolborositor, cu care am străbătut Sahara între Africa de Nord și Coasta de Aur. Autobuzul fusese cândva vopsit, dar nenumăratele furtuni de nisip îl scorojiseră până la metal. Deșertul era cât Europa de mare. Populația – băștinașă sau imperială – mișuna prin oaze, sfidând dogoarea, urmărind

scopuri misterioase. Apoi oazele rămâneau în urmă și reîncepea deșertul care-ți pustia sufletul, autobuzul nefiind decât un intrus gălăgios.

Înăuntru, în habitaclul de metal înfierbântat, ședeam eu și Mai, ea privind lung distanța crescândă dintre ea și civilizație, eu privind-o lung pe ea când nu se uita la mine, îngrijorat de ce-ar fi putut crede despre Africa, de ce părere avea despre faptul că o târâsem după mine acolo.

Dar, urmărind-o cu privirea, îi surprindeam uneori pe chip o expresie de bucurie pură, poate cauzată de gândurile proprii, poate de un detaliu care-i plăcuse, deși nu-mi dădeam seama ce anume ar fi putut fi acesta, în vasta și redundanta monotonie a deșertului. Cu diploma mea de geolog știam pe ce fel de teren rulam. Puteam ghici istoria grăunțelor de nisip, ce fel de roci se contopiseră cu altele, vizualizam pădurile și mările ancestrale care înfrumusețaseră cândva acest loc. Cunoșteam totul despre aceste lucruri, dar dureros de puțin despre geologia proaspetei mele soții.

În genere, pe Mai viața în colonii o pasiona. Postul nostru era mic, îndepărtat, dar bine organizat. Ei îi plăcea cum arătam în uniformele mele albe, îi plăcea bungalow-ul cu ziduri de lut și încăperi mari, îi plăceau ordinea lucrurilor, ceea ce numea ea „britanismul“, și deferența pe care i-o arăta toată lumea. Lăsase deoparte vechile convingeri și privea în jur interesată, cu atenție sporită. Citea cărți despre triburile din Coasta de Aur, despre limbile, bijuteriile și mobilierul lor, șefii de trib și vracii lor.

Era o prezență arzătoare, exact cum țara ardea de canicula perpetuă. Era tânără și nu-și trăda darul acestei tinereți. Părea să știe foarte bine că acesta constituia un privilegiu și se desfăta cu el.

Seara, ca și cum Africa ar fi fost o extensie a Omardului, cânta la pian pentru noi, familiile Ketchum și Reynolds, plus subsemnatul. Într-o seară a interpretat la prima vedere o compoziție grozavă de Chopin. Chipul lui Mai era concentrat cu furie, ochii parcă găureau partitura, până când începeai să te temi că vor apărea pe ea niște mici puncte negre din care vor izbucni flăcări. Femeile o ascultau cu admirația obișnuită pe această irlandeză atât de generos înzestrată. Jack și Billy, rezemați cu un aer blajin de barul clubului, păreau și ei impresionați de performanța lui Mai, care a lovit în final clapele într-un crescendo teribil, făcându-le pe doamnele Reynolds și Ketchum să tresalte în fotoliile lor de răchită.

– A fost absolut încântător, dragă doamnă McNulty, a comentat doamna Ketchum.

Apoi Mai a propus ca eu să cânt „Roses of Picardy“, melodia pe care mă auzise deseori fredonând-o în timp ce mă bărbieream.

– Bine, dacă vrei tu, Mai. Dar nu mă pot compara cu pianul tău.

– Haide, Jack, a insistat ea, fă-mi hatârul.

– Bineînțeles că voi cânta ca să-ți fac pe plac.

– Cred și eu, a zis sec Jack Reynolds.

Iar trandafirii au să moară vara,
Cărările ni se vor despărți,
Dar un trandafir nu moare-n Picardia,
Cel păstrat în inima mea.

– Excepțional, Jack, excepțional, a spus înlăcrimat Billy Ketchum, un tip care, la urma urmei, scăpase cu viață din Picardia cea din cântec.

CAPITOLUL 11

Mai a comandat o grămadă de cărți de obstetrică și a înființat o mică clinică, nu pentru alde noi, ci pentru nevestele și odraslele băștinașilor. Incidența febrei puerperale era mare, și Mai le-a învățat pe mămici despre importanța igienei scrupuloase. Femeile nu erau nici pe departe niște sălbatice și au ascultat-o atent, în timp ce omul nostru, Tom Nobody, traducea.

Tom Nobody – aproape că uitasem de el. Primul Tom, înainte de Tom Quaye. Când la școală i se spusese să-și ia un nume englezesc, optase pentru Nobody, fiindcă-i plăcea cum suna cuvântul. Mai și Tom se înțelegeau bine. Ea avea grijă să fie bine îmbrăcat – i-a făcut rost de două costume albe și i-a dăruit o caschetă de plută cum scrie la carte. De fapt, Mai nu contribuia deloc la acele conversații interminabile și haotice despre băștinași. La doamnele Ketchum și Reynolds, disprețul clocotitor față de africani și de Africa era o chestiune de rutină. Billy Ketchum se mai plângea câteodată de „putoarea de la sate". Atunci Mai devenea tăcută, misterioasă, cu zâmbetul ei de sfinx.

Dacă nu mai existau triburi sălbatice de supus, cu certitudine ea l-a înrobit pe Thomas, Lord Goodworth, guvernatorul din Accra – Goody pentru prieteni. El îi găsea fonduri pentru clinică. O muncă neremunerată și neoficială, pe lângă nenumăratele lui servicii. După cum s-a dovedit, Mai poseda frânturi și fărâme de cunoștințe medicale de la fratele ei, și în fiecare lună doctorul Booth venea de la Accra cu provizii de medicamente și dădea consultații, iar ea visa s-o aducă pe Queenie Moran ca să fie soră medicală în clădirea mică de lemn, ceea ce nu s-a întâmplat niciodată. În felul acesta și-a câștigat legenda de făcătoare de minuni, iar rata mortalității a scăzut până aproape de zero. Pe doamna Ketchum o uimea faptul că Mai nu părea deloc stânjenită de căldură. Umbla prin împrejmuirea fierbinte fără umbrelă sau pălărie, foarte mândră de bronzul ei, care-i dădea o înfățișare de arăboaică. O dată m-am trezit dis-de-dimineață și m-am răsucit în pat ca s-o privesc. Aruncase cearșaful de pe ea în timpul nopții și corpul ei lung și alb stătea întins acolo, cu fața înnegrită și

brațele maronii până la coate. Corpul ei inocent și etern, ca într-o pictură veche.

La ora aceea, însurat de trei ani, mă cuprindea uneori îngrijorarea că poate se săturase de mine. Ceva trebuie să te îngrijoreze. Dar era o îngrijorare cu suișuri și coborâșuri. Ca ofițer districtual plecam deseori pe teren, iar atunci îmi imaginam fel și fel de lucruri, făcându-mi griji în timp ce zăceam pe patul de campanie incomod, dar când eram acasă îmi dădeam seama din nou că viața în colonii i se potrivea la fix. Nimic mai limitativ, te puteai gândi, decât să fii una dintre singurele trei femei albe pe o rază de o mie cinci sute de kilometri, în întinderile vaste, neumblate, bântuite de stihii ale Africii de Vest. Dar nu, ei îi plăcea asta. Uneori îmi dădea impresia că mă „inspectează". Ședeam seara în bungalow, în fotoliile de trestie, și dacă eu citeam din Tennyson sau Kipling, beam alene whisky în timp ce fluturii de noapte se prăjeau la lămpile Tilley, ea nu făcea deseori decât să mă urmărească, ceea ce nu-mi trezea întotdeauna un sentiment plăcut. Când se afla în dispoziția aceasta, era laconică, dar din când în când, după o lungă tăcere, mai făcea câte un comentariu, parcă răspunzând unui interlocutor nevăzut și neauzit de mine. Nu o dată m-a luat prin surprindere, discutând vreun aspect al lucrurilor la care eu nici nu mă gândisem.

– Știi, a zis o dată, peste o sută de ani s-ar putea ca africanii să ne fie șefi. Sper că ne vor ierta.

– Ce vrei să spui, Mai?

– Păi, ne-am obișnuit să avem putere de viață și de moarte asupra oamenilor. Știai că Billy Ketchum l-a spânzurat pe unul aici, anul trecut? O, da, a continuat ea, chestiile de felul ăsta au tendința să se inverseze.

– Nu, Mai. Nu cred.

– Ba să mă crezi, Jack.

– Nu-mi închipui c-o să trăim destul ca să fim martori la așa ceva.

– Ar fi mai bine, Jack, că tot ești ofițer districtual și așa mai departe. Apoi a avut bunul-simț să râdă: Nu pe tine te acuz, Jack. De tine îmi place. În mod sigur voi interveni să-i opresc când vor voi să te spânzure.

– Îți mulțumesc, Mai.

Adevărul adevărat este că mă bucuram nespus să stau acolo cu ea, indiferent ce spunea, ce gândea. Eram mândru de ea. Mă gândeam – ba nu, știam – că era o femeie unică și minunată. „Neobișnuită" era adjectivul cel mai zgârcit pe

care-l puteai folosi în privința ei. Dar *era* neobișnuită. Pentru mine, în orice caz, avea un farmec fără margini.

Nu mai departe de noaptea trecută am avut un vis viu, în care ea era „bună“ cu mine, cum spunea – „Acum am să fiu bună“ – și mă asculta cu o atenție ușor ironică, comportându-se cât putea de frumos și nefăcând zgomotul acela ușor, ca o fornăială, iar când mi-am întrerupt perorația – habar nu am despre ce – s-a apropiat și mi-a pus brațele în jurul umerilor. Apoi s-a mai apropiat cu doi centimetri. Era o mișcare foarte delicată, și totuși, în vis mi s-a tăiat respirația.

Pe urmă a fost obligată să plece acasă. Rămăsese însărcinată.

– O fi ceva molipsitor, a zis ea. Cu toți țâncii ăia de la clinică.

Oricum, doctorul Booth și cele două doamne au povățuit-o să se întoarcă în Europa. Eu, vai, eram țintuit locului de încă șase luni de contract. Așa că trebuia să plece singură, neînfricată, cu valizele ei de piele și un cufăr marinăresc mare și negru, pe care scria cu litere albe:

Doamna Mai McNulty
c/o dl Thomas McNulty,
John Street, Sligo, Statul Liber Irlandez
Inaccesibil în timpul voiajului

– Să ai foarte mare grijă de tine, Mai, i-am zis.

– Nu-ți face griji, Jack. Cred că știu la ce să mă aștept. Nu întârzia la botez.

– O, Mai! Cum s-au mai schimbat lucrurile. Un copil. Doamne, ce fericire!

– Da, a spus ea radiind prin toți porii, da, ai dreptate. Așa e, un lucru foarte bun. Cred că ar trebui să-ți spun „bună treabă“. Sau doar între bărbați se folosește expresia asta?

– Poți să spui „bună treabă“, dacă vrei.

– Atunci am s-o fac. Bună treabă.

– Bună treabă ai făcut *tu*, Mai.

– Ah, da, sigur, da. Trebuie să spun că a fost necesar un mare efort din partea mea.

– Ești o muiere oribilă, am spus râzând.

– Știu, m-a aprobat ea. Oribilă.

Recent, salvase o maimuțică Diana orfană, așa că s-a hotărât s-o ia cu ea.

– În sfârșit, o să am un partener plăcut de conversație, mi-a zis.

– Ei, nici chiar așa! am protestat.
– O să-mi fie dor de tine, Jack, a rostit ea, acum cu seriozitate.
– Zău?
– Dumnezeule, da.

Doamna Ketchum și doamna Reynolds au apărut ca să-și ia rămas-bun, toate numai batiste și întristare autentică și promisiuni că într-o bună zi o vor vizita în Irlanda. Sătencele i-au organizat o ceremonie de despărțire care i-a făcut o plăcere deosebită și i-au dăruit un elefant cioplit din fildeș, ca să-i amintească de Africa.

Am călătorit împreună cu ea până la mare, unde am încredințat-o pachebotului lung și semeț al Liniei Peninsular and Orient. În automobil mă luase de mâna stângă între schimbările de viteză și o dată sau de două ori mi-o pusese pe pântecul ei. Tremura când a urcat pasarela. Un vas de linie ca acela face pe oricine să arate mărunțel pe estacadă.

În timpul lungului ei voiaj pe mare, eu a trebuit să merg în ținutul Asante ca să văd cum progresa construirea unui nou canal.

Am avut de îndurat multe ore de muncă în zăduf, umblând printre săpători, în efortul de a extinde alimentarea cu apă spre nord. Conducătorii locali ceruseră un canal, și Colonial Office le făcuse pe plac. Era o întreprindere nobilă și, în condiții normale, m-aș fi dedicat ei cu tot sufletul. Dar de data asta, sufletul meu plecase cu Mai.

Mama a parcurs toată distanța din Sligo la Dublin ca s-o întâmpine. Mai a debarcat la North Wall, și iat-o acolo pe Mam, în vechea ei rochie neagră, așteptând-o fidelă. Mai a zis că mama voise s-o țină de mână pe chei, ca pe un copil, dar fiindcă Mai era destul de înaltă, iar mama, scundă, la prima vedere, impresia de tinerețe o degaja tocmai femeia mai vârstnică. Oricum, Mai nu era sigură că ar fi vrut să fie ținută de mână, căci era îmbrăcată într-un voluminos pardesiu bleumarin, cumpărat în timpul escalei la Gibraltar, ca să-și ascundă sarcina, și avea pe umăr maimuțica, un fel de flacără alb cu negru, tivită cu portocaliu. Îi era recunoscătoare mamei că venise s-o întâmpine, dar nu voia să fie tratată ca un om bolnav. Mama a insistat însă și a condus-o așa pe Mai până la gara Knightsbridge, agitându-se apoi în jurul ei pe fiecare segment al călătoriei până la Sligo.

Urma să aducă pe lume copilul în căsuța de pe John Street. Nu credea că era posibil să stea la fratele din Roscommon, cu toate că acesta era doctor. Maria Sheridan ar fi fost bucuroasă s-o primească la Omard, dar Mai nu era sigură, ca și cum graviditatea ar fi fost incompatibilă cu o vizită la Omard. Casa de pe John Street nu era suficient de spațioasă ca să poți învârti o pisică de coadă, darămite o maimuță Diana, însă Mai prefera să locuiască acolo.

În sfârșit, sezonul ploilor. Toată ziua, marginea cerului albastru-verzui, ca oul de măcăleandru, fusese tivită cu un gri metalic. În urmă cu câteva minute, universul a dat din umeri, timpul parcă a făcut un salt înapoi, după care s-a repezit înainte să recupereze, iar cerul s-a sfâșiat în o mie de locuri, ca o velă gabier putredă. A început să se prăvălească un zid solid de apă, de credeai că nici o creatură n-ar putea respira în el. Răpăitul ploii a aneantizat orice alt zgomot, de insecte, păsări, animale. Palmierii s-au cocoșat sub ea ca niște balerine cu frumoasele lor costume, acum sfâșiate și boțite. Acoperișul de tablă a fost dat în vileag: zeci de găuri au aflat numaidecât unde crescuseră neobservate. A trebuit să mă reped să-mi mut masa cu câțiva pași, deoarece paginile jurnalului fuseseră deja stropite cu ceea ce părea a fi un sânge cenușiu, plin de praf. Era atât de vie ploaia aceea, încât am izbucnit într-un râs sonor. Tom stătea lângă mine și privea, suduind amarnic potopul. Știa că-i putea face țăndări adăpostul pitit între copacii cu frunze mari.

L-am privit lung. Deși ochii îi sunt străjuiți de sprâncene și aproape ascunși, în cutele pielii sale lucesc două țăndări de smarald. Nu știu cât de supărat este, dar știu că e trist. A fost extraordinar de bun cu mine, îmi spuneam. Un om de treabă, pe care te poți baza. Are o bunătate în el, da, există în el ceva din Dumnezeu. Nu e decât un localnic angajat să deretice și să se ocupe de locuință, iată un unghi din care poți privi problema. Ceva din grija și loialitatea lui Tom Quaye – chiar dacă vorbele astea pot sugera servilism – mă farmecă. Pentru mine, el este ca un pumn de medicamente.

– Știi, Tom, după ce scăpăm de vremea asta, peste câteva săptămâni, poate facem o excursie în nord.

El și-a întors fața spre mine, nu pe aceeași lungime de undă.

– Ce fel de excursie, domnule maior?

– Poate dăm o fugă cu Indianul să-i vedem, știi, pe soția ta și pe cei doi copii.

Era o eventualitate care, evident, nu-i trecuse niciodată prin cap. Poate că nici nu-i plăcea cum suna.

– La Titikope, domnule maior?

– Da, sau, dacă preferi, poți merge singur cu motocicleta.

– Nu, eu... Cred că e o idee bună.

– Păi, așteptăm să se termine ploile și după aceea facem un plan. Până se sfârșesc ploile astea, pun pariu că vom fi nebuni după mișcare. Vom simți nevoia unei hoinăreli de un fel sau altul. Asta dacă nu vrei să te duci singur, cum spuneam.

– Nu, nu singur, domnule maior, a zis Tom.

– Conducem cu schimbul.

Tom m-a privit la fel de atent cum îl privisem eu. Ochii lui verzi nu mă mai slăbeau, sporindu-mi stânjeneala cu fiecare clipă. Apoi, încet, ca uruitul tunetului de afară, a început să râdă. A întins mâna dreaptă spre mine, mișcând din ea, asigurându-se că-i înțeleg gluma. Am înțeles gluma. Am râs și am râs cu el, sub ploaia enormă.

CAPITOLUL 12

Destul de curând am ajuns acasă. La câteva săptămâni după naștere. Am intrat și am găsit-o pe Mai așteptându-mă în holul îngust, sprijinită cu o mână de peretele de culoarea vinului. Trupul ei era puțin îndoit într-o parte, și a trebuit s-o iau în brațe ca s-o strâng bine la piept. M-am îngrijorat văzând ce mult slăbise din cauza nașterii. Dar simțeam enorma ei ușurare. Ea a plâns, bătându-mi pieptul cu palma. Ce clipă perfectă de iubire! Apoi m-a condus în salon, s-o văd pe Maggie. Nu există o experiență comparabilă cu aceea de a-ți vedea primul copil pentru întâia oară. Este un El Dorado al sufletului.

După ce sosise, mi-a povestit mama, Mai făcuse senzație în Sligo, plimbându-se pe Wine Street sau O'Connell Street, trecând pe Grattan Bridge cu pași mari și fermi, intrând și ieșind din prăvăliile de fițe, bând ceai la Café Cairo cu boilerele ei șuierătoare și ospătărițele cu vorba înceată, unde doamnele mondene din Sligo ședeau aranjate la mese ca animalele fabuloase în jurul unei adăpători imposibile, în pardesiul din Gibraltar și cu maimuțica Diana legănându-i-se abia perceptibil pe umăr. Acum mama nu mai vorbea decât despre Mai. O considera o persoană excepțională.

Da, Mam o îndrăgise. Mă întreb acum dacă nu cumva investise în Mai o idee reziduală privind-o pe mama ei biologică, despre care refuza întotdeauna să vorbească. Spectrul ilegitimității o făcea să-și îndure chinul în tăcere. Dar poate că în amintirea lui Mam mama ei fusese exact ca Mai, înaltă, puțin teatrală, în rochii și blănuri alese pe sprânceană. Cu siguranță, când le vedeai împreună pe stradă, nu puteai să nu le socotești, cum am mai spus, o mamă și copila ei, din cauza diferenței mari de înălțime.

Dar mama, nefiind defel proastă, a receptat și alte semnale de la Mai. Douăzeci de ani și mai bine cususe șorțuri și halate pentru femeile de la azil, așa că știa câte ceva despre suferințele femeilor. De câteva ori o găsise pe Mai în dormitorul din spate, cufundată în ceea ce numea Mam „gânduri negre".

Doctorul Snow îi prescrisese niște tablete – erau mici și albe, ca năsturașii pe care i-ai coase pe vesta unui măcăleandru.

Când a sosit luna aprilie, n-am putut onora invitația Mariei Sheridan de a merge la Omard pentru efemeride. Dar Mai a spus că ne vom duce sigur anul viitor. Acum nu se simțea în stare, cu bebelușul și cu „ușoara letargie“ pe care o mărturisea.

Câteva luni mai târziu, ședeam cu ea în salonașul din John Street. Pruncul nostru dormea în coșulețul său de răchită, nu era aprinsă nici o lampă sau lumânare, doar licărirea focului ce murmura, ajuns la ultima oră de ardere, juca pe trăsăturile lui Mai. Afară, orașul Sligo stătea tăcut în faldurile profunde, camforate, ale beznei și ploii, orele mici aparținând doar ultimilor hoinari care se întorceau acasă și calului bătrânului Keighron, tropăind în drum spre brutărie. Mai era nemișcată ca o pisică. Era atâta liniște, că o auzeam pe Maggie respirând, un sunet mărunțel și delicat, care l-ar fi făcut și pe un criminal crunt să zâmbească recunoscându-l. Tata plecase undeva cu orchestra, iar mama se dusese, buna de ea, la o activitate de-a redemptoriștilor, cu mama ei, mai bine zis mama vitregă, Ma Donnellan. Orașul avea acum un tânăr predicator avântat, părintele Gaunt, pe care mama îl credea Iisus revenit pe pământ.

Maimuța Diana ședea lângă grătarul sobei, contemplativă ca noi, cu pisica lui Mam lângă ea, lingându-și labele subțiri. Fața lui Mai avea o expresie posacă, nezâmbitoare, dar mi-am dat seama că în momentul acela era fericită.

Mă gândeam la poezia lui Coleridge în care poetul se descrie pe sine, așezat chiar lângă un astfel de foc, cu fetița sa dormind alături într-un leagăn, iar pelicula de cenușă de pe grătar, tremurând într-un curent ușor, îl duce cu gândul la starea proprie – singur, în intimitate, într-o seară pierdută a anului 1798. Ochii pisicii captau licărirea focului în genunile lor verzi. Maimuța a întins un braț șerpuitor, descărnat, și cu multă delicatețe i-a scos pisoiului un ochi. Mai a sărit în picioare, consternată, smulsă din reverie.

La întoarcerea mamei, a trebuit să-i povestim ce se întâmplase. Mai i-a făcut un ceai și a pus-o să se culce.

A doua zi a telefonat la grădina zoologică din Dublin și a aflat că ei ar fi primit bucuroși o maimuță Diana. Mai a lăsat treburile casei în grija mea și a plecat cu trenul la Dublin, unde a depus creatura printre semenii săi, în casa maimuțelor.

– O mâță chioară e mai bună decât nici o mâță, a zis filosofic mama.

Doctorul Snow ne vizita regulat, încercând s-o ajute pe Mai cu alăptatul la sân, care-i punea mari probleme, zicea mama. Nu reușea să producă tot timpul cantitatea optimă. Au angajat o doică de lapte din Far Finisklin, însă Mam a trimis-o înapoi, afirmând că nu se spăla.

Mai voia să-și vadă fratele, pe Jack. Acesta a venit cu un nou Crossley coupé, strălucitor chiar și în aerul metalic din Sligo. Eu mergeam pe John Street, după o vizită scurtă la agenția de pariuri, când l-am văzut descinzând din colosala mașină, neagră și elegantă ca un episcop.

– Ho, Jack Kirwan! l-am strigat.

L-am condus înăuntru prin ușa mică din față. Jack a dat din cap spre mama, ca și cum nu știa sigur cine era, dar ăsta era felul lui obișnuit de a fi, vag și derutant pentru muritorii cu care se străduia să comunice. Apoi în sus, pe scările înguste ca un sicriu, până la dormitorul din spate care, când Jack a pășit înăuntru, brusc a arătat ca o ilustrație veche din *Alice în Țara Minunilor*. Din privirea pe care mi-a aruncat-o am înțeles destul de clar că voia să stea de vorbă cu Mai între patru ochi. Oricum, era evident că soarele răsărise în inima lui Mai, judecând după zâmbetul ei de bun venit.

M-am dus în anexa bucătăriei s-o ajut pe Mam să taie carnea de oaie pentru cină. Maggie a făcut ochi, și Mam a hrănit-o din sticla cu formă bizară. Era înfășată în scutece; totuși, piciorușele ei, în botoșei violeți – chintesența stilului infantil, comandați special de Mai de la Johnston's, pe O'Connell Street, după o fotografie dintr-o revistă pariziană – se îndoiau și se răsuceau.

Apoi Jack a coborât, urmat de Mai.

– Jack, Jack! a strigat Mai. Ne dă nouă Grattan House! Ce părere ai?

Am rămas cu gura căscată. Să ne dea Grattan House!

– Nemaipomenit de generos, i-am spus lui Jack, dar nu putem spera să te răsplătim cum se cuvine.

Eram deja zăpăcit. Aștepta oare bani de la noi? Să ne-o vândă la un preț „ca între prieteni"?

– Ne-o *dăruiește*, a precizat Mai. O, Jack, a continuat ea, adresându-i-se fratelui ei, nu mie, nu cred că am să mai fiu vreodată nefericită, dacă-mi pot atârna pălăria în cui în Grattan House!

– Ei, nici chiar așa, a zis Jack. De fapt, îmi faceți o favoare, Mai. Mă scăpați de ea. Stă acolo goală. Într-o casă trebuie să trăiască oameni. Eu sunt bine instalat la Roscommon. Cui să i-o dau, dacă nu surioarei mele?

Pentru Jack, acesta a fost un discurs incredibil de lung. Până și Mai l-a privit de parcă era Edmund Burke[11] tachinând Camera Comunelor cu o idee năstrușnică.

*

În timp ce scriu asta, îl urmăresc pe Tom prin ușa deschisă. Abia pot distinge cu ce se ocupă, la cum se leagănă pe acolo tocând, adunând. Căldura este atât de violentă, încât are pe el ceea ce-am putea numi zale de sudoare. Ploaia cade nemilos afară, ca o cascadă. Parcă o sută de toboșari lunatici răpăie pe acoperiș. E o cacofonie belicoasă, haotică, dar straniu de liniștitoare.

Tocana „Nemaipomenită“ a lui Tom Quaye: Topește treizeci de grame de grăsime în tigaie, rumenește cinci sute de grame de cubulețe de carne de vită. Îndepărtează carnea. Prăjește morcovi, napi și ceapă, adaugă un sfert de litru de zeamă de carne. Pune înapoi vita, acoperă tigaia, fierbe la foc mic o oră. Și gata, poftă bună, Unchiule Bob[12]!

– E nemaipomenită, am zis eu prima oară când m-a servit.

– Vreți o „Nemaipomenită“, domnule maior? mă întreabă el, când găsește la piață carne destul de bună.

De obicei, eu o mărunțesc și fac din ea o tocătură. Treabă care-mi place.

Dacă te-ntrebi de ce oare
Soldatul bătrân nu moare,
Ține ritmul, ține ritmul
Urmează-l pe Unchiul Bob[13].

Mai nu mai pomenea niciodată de plecarea la Dublin ca să-și facă un renume în cercurile guvernamentale, și se referea la noii conducători cu o desconsiderare comică. Dar era o epocă de dezamăgiri și deziluzii. Un mare efort spiritual fusese investit în construirea unei țări noi. Inevitabil, nu putea satisface toate așteptările. Mai ales când a venit la putere, în ’32, De Valera[14], așa-zisul pierzător al Războiului Civil.

– Pappy avea dreptate, zicea Mai, trebuia să rămânem cu bătrânul John Redmond, căci flăcăii ăștia nu sunt ce am crezut că sunt.

Totuși, nu a urmat exemplul fratelui meu Tom, care ținea cu alde generalul O’Duffy, nu-i plăcea de acesta. Una dintre prietenele lui Mai din Galway era Rosie Fine, fiica lui Fine de la casa de amanet. Când Tom arunca remarci despre evrei, maimuțărindu-l pe O’Duffy, Mai se încorda de exasperare.

– Asta-i o tâmpenie curată, spunea ea clătinând din cap.

Când Tom îi amintea că O'Duffy fusese pe vremuri mâna dreaptă a lui Collins, Mai pufnea:

– Acum Collins l-ar biciui ca pe o mârțoagă.

Era plăcut, într-un fel, s-o auzi vorbind ca altădată. Acum mă gândesc că, dacă toată lumea ar fi zis „Asta e curată tâmpenie", n-am fi avut nicicând războiul care în cele din urmă s-a declanșat.

Cât despre mine, mi-a fost imposibil să găsesc un post bun ca inginer, așa că m-am angajat la Comisia Agrară ca inspector adjunct. Cariera mea din Ministerul de Externe britanic nu valora doi bani acasă, așa că am fost obligat să pornesc de la zero. Am cumpărat un Baby Austin drăguț, fiindcă munca mea însemna deplasări prin Donegal, Leitrim și Cavan, unde decupam domeniile vechi în ferme profitabile și așa mai departe. Dar leafa era mică și mă descurcam greu. Bucuria lui Mai la primirea Grattan House a mai durat, însă administrarea proprietății era costisitoare. Când ne-am dus acolo prima oară, unicele lucruri nemucegăite de aerul sărat erau armatele de platouri, farfurioare și cuțite adunate de mama lui Mai de-a lungul deceniilor, pe măsură ce rudele cu dare de mână i le lăsau moștenire. Prin urmare, a trebuit să înlocuim draperiile și covoarele vechi și să alungăm legiunile de cari, șobolani și șoareci.

Dar Mai, nedând nici o binecuvântată atenție acestor chestiuni, și-a pus punga cu sovereignii de aur primiți de la mama ei în dulap, laolaltă cu cizmele contra țânțarilor și alte echipamente africane scoase la pensie, și-a strâns cunoștințele în jurul ei și de două, trei ori pe lună dădea mese pentru prietene sau pleca cu Maggie să mănânce la acestea acasă. Queenie Moran, când venea de la Sligo, Rosie Fine – un cârd de femei puternice de care se înconjurase cu o anumită abilitate în legarea prieteniilor. Adesea soseam acasă după o deplasare lungă și, stând pe verandă, le auzeam înăuntru râsetele și le invidiam oarecum. Bărbații au mai puțin talent la așa ceva. Ea era stăpâna unei case care-i plăcea, într-un oraș ce se bucura de aprecierea ei. Galway ocupa un loc mai înalt în inima ei decât Dublinul, deși îi plăcea grozav să facă excursii acolo, să cumpere de la Switzer's rochii de ultima modă, brățări și inele de la Weir's, să meargă la teatru sau la concert, luând de fiecare dată aceeași cameră la hotelul favorit din Kildare Street. Și, că veni vorba de „apreciere", câte rochii, jachete și bluze i se trimiteau de la marile magazine universale din Dublin pentru „apreciere"! Nici nu le puteai ține socoteala.

La un an după Maggie s-a născut Ursula. Doi copii în doi ani, asta însemna o greutate pentru Mai și, înainte de toate, cheltuieli foarte mari pentru un funcționar de rang inferior al Comisiei Agrare.

Cu toate acestea, era un spectacol plăcut s-o vezi pe Mai pășind semeață pe esplanada din Salthill, cu mica ei slujnică din Kerry împingând căruciorul și cei doi căței zburdând și dându-le târcoale. Îi plăcea vântul din larg, cu cât mai tăios, cu atât mai bine. Mânuța lui Maggie în a mamei sale, cu părul ei negru fluturând în vânt și cu pardesiul ei parizian. De îndată ce Mai a primit de la reviste indicația să poarte pantaloni, i-a tras pe ea: la început pantaloni bufanți de călărie, apoi niște chestii largi ca pijamalele, care parcă o ajutau să plutească. Avea un costum de baie „Jersey“ și nu se codea să intre cu el în apele reci, luând valurile în piept și înotând până departe în golf. Aceste lucruri – pantalonii și înotul până prea departe – făceau vâlvă în satul Salthill. Pentru Mai era o regulă ca, dacă întâlnea pe stradă un mic cerșetor, să-i îndese în mâna întinsă o monedă de șase penny. Virtuoșii clătinau dezaprobator din cap.

Cealaltă bucurie a ei era să-și desființeze prietenii pe terenurile clubului de tenis. După aceste partide mi se făcea o relatare amănunțită, lovitură de lovitură, victorie după victorie, noaptea în culcuș, noi amândoi cuibăriți în vechiul pat regal al tatălui ei, ea ilustrând jocurile cu demonstrații de forehands sau backhands, brațele ei lungi șfichiuind aerul pe deasupra plăpumilor și cuverturilor de damasc.

În camera aceea era atât de frig iarna, încât pe toate obiectele se formau lacrimi de gheață, așa că la trezire ne simțeam ca niște exploratori arctici după ce căzuse peste ei o ninsoare ușoară, fiind nevoie de o rugăciune și de o înjurătură ca să ieșim din pat și să intrăm în haine.

Cealaltă mare bucurie a acelor zile, diferită de a lui Mai și chiar tăinuită, erau cursele de cai. În deplasările pentru Comisia Agrară, deseori mă abăteam din drum pentru o cursă, o mică întrecere pe pistele vântoase din Donegal, sau la evenimente mai complexe în interior, ori, dacă nu reușeam să merg, îmi plasam banii la oricare casă de pariuri din Galway, discretă și îndepărtată de strada principală.

O, cursele de cai din Sligo, în ploile vioaie de primăvară, exaltarea pe care mi-o provocau! Sau, în serile lungi de vară, cursele cele mai poetice din Irlanda, la Phoenix Park, care meritau lungul drum de întoarcere la Galway la ore mici, trecând prin orășele și sătucuri adormite, ocazional înviorat de un

câștig care venise pe neașteptate, cu ștergătoarele de parbriz licărind din dreapta în stânga ca un metronom bolnav. Poate că, dacă trăgeai linia, erau mai multe pierderi decât câștiguri. Multe, multe pierderi. E adevărat că marea mea slăbiciune era să-mi pierd nopțile studiind formularele de pariuri, ca apoi, într-o admirabilă manifestare de lașitate, să-mi plasez banii tot pe blestemații de favoriți. Da, dar Phoenix Park, cu copacii mari de pe marginile incintei, cu aerul conspirativ pe care-l avea până și cel mai neînsemnat lucru, elegantele clădiri din lemn, orologiile cioplite, excentricii pariori bătrâni care nu ieșeau niciodată din bar ca să urmărească o cursă, bookmakerii din cabinele de sus, care-și strigau informațiile în coduri bizare, secretele antrenorilor divulgate de grăjdari și infectând cu îngrijorare și emoție toate conversațiile, briza estivală curgând printre copaci, mulțimile care urlau, răcneau, ca un adevărat cor al vieții! Toate astea mă înveseleau, și nici o distanță n-ar fi fost prea mare ca să ajung la ele.

În acea perioadă, fratele meu Tom ieșea de câțiva ani buni cu Roseanne Clear.

Tatăl lui Roseanne fusese, precum fratele meu Eneas, în vechea poliție, se vârâse într-o sumedenie de belele în timpul Războiului Civil și se spunea că fusese ucis cu sânge-rece de noua Armată Națională. După câștigarea independenței, tatăl ei n-ar mai fi putut rămâne în RIC, pentru că RIC fusese dizolvată. Se zvonea însă că încercase să intre pe sub pielea noilor autorități, dând informații într-un mod sau altul – iar informatorii erau, desigur, la modă atunci. El a avut soarta tuturor informatorilor din Irlanda: a fost ucis. Dar nimic din toate astea nu l-a descurajat pe Tom. Între timp, noi ne întorseserăm din Africa. Mai și-a asumat sarcina de a-l lua la o parte ca să-i explice câteva lucruri: că a ieși cu o fată era una, a te logodi cu ea era alta, iar căsătoria, cu totul altceva. Tom a ascultat-o cu bunăvoință; oricum, nu avea altă părere, nu, el era doar îndrăgostit lulea.

Lui Mam nu-i plăcea prea mult fata, nu numai fiindcă era prezbiteriană, ci și pentru că, spunea ea, toți bărbații de treabă din Sligo se uitau „câș“ la ea. În plus, nu se cuvenea, în opinia ei, ca o femeie să cânte la pian într-o orchestră pentru baluri.

În ciuda tuturor piedicilor, Tom a luat-o de nevastă. Au trebuit să meargă la Dublin ca să facă acest pas cu discreție. Mai a fost domnișoară de onoare. Mai mult ca sigur, asta se întâmpla în 1934, la doi ani după venirea la putere a lui

De Valera, care a făcut praf ambițiile politice ale lui Tom. El mergea pe mâna tipului ăluia, O'Duffy, un mic Mussolini irlandez, dar nu era un subiect pe care să-l poți aborda cu el, și într-un fel sau altul însurătoarea cu Roseanne Clear s-a legat de toate astea, așa cum un cristei se trezește uneori legat într-un snop de secerătorul neglijent.

Astea erau noutățile atunci, ăsta era mersul lucrurilor.

Edmund Burke (1729–1797), filosof, om de stat, parlamentar și orator irlandez (n.tr.)

Bob's your uncle – expresie tipic englezească însemnând „gata", „totul este în regulă" (n.red.)

Versurile unui cântec popular în anii '30, interpretat de Florrie Forde (n.red.)

Eamon De Valera (1882–1975), politician irlandez, prim-ministru al Republicii Irlanda (1932–1948) (n.tr.)

CAPITOLUL 13

Într-o după-amiază au venit doi domni de la bancă. Managerul în persoană, domnul Tuohy, și asistentul său.

Era o zi furtunoasă de vară, cu vântul ridicându-se în est.

Domnul Tuohy avea o gușă impresionantă sub bărbie, care îi afecta vorbirea, așa încât parcă nu vorbea, ci cânta, pe un ton plângăreț și melancolic. Era un om cu o comportare în general letargică, despre care se zicea că ar fi un pasionat al băilor cu alge de mare din Enniscrone. Era slab, așa că, din depărtare, în costumul său negru, arăta întotdeauna ca o liniuță trasă cu creionul.

Mai îl cunoștea pe domnul Tuohy mai bine decât mine, deși el îmi înlesnise de curând obținerea unor credite. Casa, firește, era trecută pe numele meu și constituia o garanție solidă, așa că micile împrumuturi îmi fuseseră acordate cu un zâmbet.

Fata din Kerry i-a condus în camera de zi, unde Mai răsfoia revista *La Femme chic* (întotdeauna un obiect rușinos de luat de la chioșcul de ziare, unde venea la comandă specială – „Domnule McNulty, revista dumneavoastră franțuzească...“), iar eu parcurgeam ziarul cu programul curselor, în vederea unei noi descinderi la vreun hipodrom îndepărtat. Mai s-a ridicat în picioare, părând încântată să-i vadă, deși surprinsă. A trimis-o pe slujnică după ceai, dar se pare că domnului Tuohy nu-i era sete și nici nu și-a consultat asistentul stingher. Așa că am luat cu toții loc și ne-am zâmbit.

Domnul Tuohy s-a uitat câteva minute afară, la brizanții albi ce se agitau în golf, și a dat din cap, făcând să tremure bărbia umflată.

– O proprietate foarte frumoasă, a zis el. Am observat din documente că tatăl dumneavoastră a cumpărat-o acum șaizeci de ani, doamnă McNulty. Mult timp a rămas în familie. Și cât de plăcut este să vii aici și să auzi vocile copilașilor. Știu că vă este excepțional de greu.

Asta a prins-o pe Mai cu garda lăsată, chiar dacă pe mine mai puțin.

– Excepțional de greu? a repetat ea.

Primisem câteva scrisori în legătură cu creditele, destul de multe, de fapt, pe care le citisem cu multă atenție. În adâncul sufletului, știam de ce venise. Eram alarmat, mi se făcuse chiar greață. Strângeam brațele fotoliului și rosteam, fără sunet, numai în creierul meu încins, o grăbită, dar sinceră rugăciune. Cu cât succes, în marele meu efort de a menține totul deasupra liniei de plutire, de a ține lucrurile în perfectă ordine și de a le face să progreseze, exclusesem posibilitatea ca un asemenea eveniment teribil să se întâmple! Ăsta era un talent, mă gândeam eu cu disperare, un talent, iar acum, ca notă de plată pentru acest talent, poftim, venise inchiziția.

– Iertați-mă, domnule Tuohy, dar nu am idee despre ce vorbiți, a spus Mai cu accentul ei plăcut din Galway, muzical și constant în felul lui.

– I-am scris pe larg domnului McNulty, ca să-l țin la curent cu toate. Când a luat creditele știa că banii vor trebui restituiți la un moment dat, și când garantezi cu ceva, firește că acela este lucrul la care trebuie să renunți pentru a onora plata împrumuturilor, dacă nu se găsesc alte căi.

Îmi dădeam seama, după tonul domnului Tuohy, că alesese să ne explice totul ca unor copii. Dar Mai nu era un copil. Ea se uita acum la domnul Tuohy de parcă ar fi fost de zece ori mai mare. Mi-am zis că cei patru pereți ar fi putut fi mutați din loc de privirea ei și înecați în marea biciuită de vânt. A spune că-mi era rușine nu mi-ar descrie nici pe departe sentimentele. Ședeam acolo, anulat, chiar și pentru mine însumi, dar apoi a venit momentul când Mai și-a întors fața spre mine, fața ei memorabilă, cu trăsături fine și cu ochi luminoși, acum mocnind de supărare.

– Jack?

Doar atât a zis.

– Păi, am spus eu, în culmea slăbiciunii, e adevărat că am făcut câteva împrumuturi.

– Domnule McNulty, a intervenit domnul Tuohy, nu doresc să vă contrazic în propriul dumneavoastră cămin, dar scopul major al vizitei mele de astăzi este să vă conving de necesitatea de a vinde casa cât de repede. Datoria dumneavoastră se ridică la multe sute de lire.

– Jack, a zis ea din nou, de data asta mult mai moale.

Vinovăția, îngrozitoarea vinovăție, începea să pună stăpânire pe mine.

– N-a existat absolut – a început domnul Tuohy, și aici vocea lui agresivă s-a frânt o clipă, așa că a reluat cuvântul – absolut nici o încercare, *nici una*, de a plăti ratele, așa încât, cu tot cu dobânzi, pretențiile noastre față de proprietatea

dumneavoastră se ridică acum la valoarea ei integrală. Este datoria mea solemnă și obligatorie de a dispune de ea. Regret nespus, doamnă McNulty.

Apoi asistentul lui a luat cuvântul pentru prima și ultima oară:

– Adevărat, a spus el, ca și cum durerea evidentă de pe chipul lui Mai îi interzicea să mai păstreze tăcerea, chiar dacă superiorul lui insistase pe necesitatea de a-și ține gura într-o împrejurare atât de delicată.

Mai a făcut „Hmm", a mișcat brusc din cap și s-a uitat lung afară, la golf. „Hmm", a repetat ea. O clipă de ușurare am crezut că mă iertase, sau că, într-adevăr, incidentul venea în întâmpinarea unei dorințe a ei, tăinuită față de mine, de a se descotorosi de casă...

– Dar, a spus peste câteva clipe, banii nu sunt o problemă. Dacă aveți nevoie doar de bani... A făcut un pas spre ușă. Am fonduri, domnule Tuohy, despre care nu știți nimic. Vedeți dumneavoastră, nu ținem totul la bancă. O, nu, a continuat ea, râzând acum. Vă rog să așteptați aici un moment și vă arăt.

– Unde te duci, Mai? am întrebat-o eu, acum dublu, triplu alarmat.

– O să vedeți, domnule Tuohy, a zis ea, plecând să-și îndeplinească misiunea.

Ședeam acolo, domnul Tuohy dând din când în când din cap, parcă discutând acum cu sine însuși, oferindu-mi un zâmbet pe jumătate stins, și am auzit pașii lui Mai pe scări, mergând grăbiți spre dormitorul nostru. Îi auzeam tocurile înalte – piele colorată în două nuanțe – călcând pe covorul persan și pe scândurile cerate ale pardoselii spre dulap, puteam să-mi imaginez totul perfect, am auzit ușa deschizându-se și, mai slab, cotrobăitul ei printre rămășițele ordonate ale șederii noastre în Africa, căutând cu toată încrederea, am presupus, săculețul cu monede. Apoi am auzit – dacă un astfel de lucru poate fi auzit – pauza de tăcere, de stupefacție, creierul ei zbârnâind în căutarea unui gând liniștitor, a unei explicații acceptabile: le pusese Jack la bancă, totuși? Le pusese ea, într-un moment de confuzie? Dar ea nu se mai uitase în săculețul acela de cinci ani, nu? Sau le mutase în altă parte a casei – unde erau, unde erau?

Cum n-a găsit nici un răspuns satisfăcător, nici vreo indicație despre locul unde se afla averea, a fost obligată să facă drumul înapoi, pe frumosul covor și pe scările bine îngrijite, străbătând tristețea căscată a holului și revenind la noi în camera posomorâtă, nu altfel decât cu inima pe jumătate frântă, dar gata ca într-o clipă de nebunie să se calmeze, să-și revină; pe urmă a rămas acolo, privind valurile acum tunătoare, dar mute dincolo de sticla vechii ferestre, așa cum făcuse și înainte, dar cu eoni între cele două acțiuni. Am știut că voia să

vorbească, dar parcă nu avea energia necesară ca să pronunțe măcar un cuvânt. Și parcă nedorind cu adevărat s-o facă, în caz că, drept consecință a exprimării, ar fi primit un răspuns. Cinci minute întregi a păstrat tăcerea, ca un săritor balansat pe marginea trambulinei, gata să țâșnească, să facă saltul prin aerul limpede; apoi, pentru că altă ieșire nu era, și-a întors fața de la mare și, cu o putere ostenită, dar cu putere, în ciuda situației, m-a privit din nou și a zâmbit, a zâmbit splendid, zâmbetul acela care era o părticică din motivul pentru care o iubeam, pentru care o curtasem și mă însurasem cu ea, un zâmbet pe care-l prețuiam atât de mult, încât nu m-am putut abține să-i zâmbesc și eu. Mai, stând acolo în picioare – chiar și acum, în Africa, scriind, deplâng acel moment și-i simt încă teroarea.

– Toți banii, Jack, toți banii, a izbutit ea să spună.

Încă mai era iubire în glasul ei, așa cum luna august mai are în ea vara. Dar și dezolarea iernii.

Grattan House a fost vândută. Acum întreg adevărul ieșise la lumină și, ca majoritatea adevărurilor revelate după o îndelungată tăinuire, nu-i era de nici un folos lui Mai și, desigur, nici mie. Da, mă dusesem de zeci de ori la dulapul acela, din cauza datoriilor de la curse, de la magazinele de confecții și pălărier, din pricina facturilor venite de la Switzer's sau Weir's pentru una, pentru alta și pentru cealaltă. Băgam de fiecare dată mâna în săculeț fără a-l deranja prea tare, nevoind să se știe ce făceam, spunându-mi de fiecare dată: „Doar câteva monede, mai sunt multe acolo", până în ziua nefastă când mâna mea a intrat în săculeț și până și omul care făcea cel mai mare efort din istoria omenirii să nu bage de seamă nimic (eu) a observat că ceea ce scosesem din el era ultimul sovereign.

Sentimentul de vinovăție legat de „pierderea" Grattan House este încă profund, etern, terifiant. Dar nu sunt sigur că în momentul respectiv am înțeles ce făcusem.

Acum, privind în urmă, în odaia simplă din lemn din Accra, mi-e clar că acela a fost momentul când ar fi trebuit să-mi descarc sufletul în fața ei, să-i explic cum trăiserăm și să-i cerșesc iertarea pentru cele întâmplate. Însă n-am făcut nimic din toate acestea.

Am achitat facturile ei la măcelăria Divilly's și la băcănia doamnei Synott din Salthill, datoria mea de la barul de la Bal, apelând la ultimele mele resurse,

incapabil să recurg la subterfugii; casa a fost scoasă pe piață și vândută cât ai clipi unui prieten al domnului Tuohy, iar noi ne-am mutat, cu cățel și cu purcel, mai degrabă fără cățel și fără purcel, într-o „căsuță drăguță“ din Magheraboy, în Sligo, obținută de Pappy de la un camarad de-al său cu o chirie atât de mică, încât Mai, destul de surprinzător, și-a plesnit șoldurile cu palmele când i-am spus, nu se știe dacă în semn de dezgust față de noul nostru statut sau de încântare față de ieftinătatea din Sligo – nu mi-am putut da seama, dar probabil nu din ultimul motiv.

Pentru că, de parcă ar fi existat o boală ascunsă în mariajele McNulty, ea încetase să mai vorbească direct cu mine, exact cum procedase și Mam cu Pappy. Dacă am fi luat acum ceaiul acasă la Mam, ar fi fost cu siguranță o seară complicată. Cum Mai nu avea în casă un agent de legătură de vârsta raționii, ci doar doi copii micuți, schema asta de vorbire indirectă era foarte greu de pus în practică tot timpul, și uneori necesitatea oarbă o obliga să spună ceva, situație în care vorbea scurt, sec și la obiect, cum dă ordine un ofițer superior.

Și insista să dormim în camere separate.

Deși îmi provoca o imensă durere, consideram și eu că atitudinea ei era într-un fel îndreptățită, și noapte de noapte mă rugam pe canapeaua îngustă care-mi servea drept culcuș să existe măcar un sâmbure de adevăr în zicala că timpul vindecă orice. Dar era insuportabil să-i văd disperarea, aerul de neajutorare și mâhnire, și acum, seara, beam cât puteam de mult și de repede în barurile reci și igrasioase din Sligo, încercând să-mi șterg din minte imaginea plutitoare a fantomei înalte, subțiri, albe la față care devenise soția mea. Într-o seară m-am îndreptat spre casă atât de beat, încât căutam pretutindeni Grattan House, având buimăcitoarea credință greșită că acolo era și acum căminul nostru, căutând în sus și în jos pe străzile din Sligo o casă aflată în altă localitate.

Nu-mi pierdusem însă toate speranțele. Mai era încă aproape, și eram încredințat că legătura noastră va fi în cele din urmă restabilită. I-am spus-o și lui Tom, iar el m-a aprobat din cap, cu o tăcere înțeleaptă.

CAPITOLUL 14

E adevărat, căsuța noastră era umilă. Dar aveam loc pentru cele două fetițe, chiar și pentru strania dislocare a părinților lor, iar raportul cu venitul meu real era mai bun. Afară, în dos, exista un pătrat stingher cu iarbă și păpădii, vântul se răsucea în spațiul acela neroditor și-și trecea prin iarbă degetele înghețate, întrebând florile de păpădie cât e ceasul. Casele erau noi, clădite de un dezvoltator speculant din Rossaveal, suficient de departe în Connemara ca să nu fie găsit când o țiglă o lua la vale pe acoperiș sau țevile de canalizare se dezlipeau sub pământ.

În prima vară am trăit micuța satisfacție că Mai a descoperit Gibraltar, o clădire de beton pentru băi de mare construită pe buza stâncoasă a țărmului, la Far Finisklin. Se rezema pe o stâncă uriașă – de unde numele – pe care Mai se tolănea în zilele fierbinți, alcătuindu-și un mic regat din prosop, sacoșă și haine și având-o la picioare pe micuța Maggie, pe post de paznic de frontieră. Ursula era depusă la bunici, Mam trudindu-se să treacă imensul cărucior peste neconvenabila treaptă de granit din fața ușii sale. Mai, într-adevăr, îi făcuse o plăcere lui Mam, botezând-o pe fetiță după Sfânta Ursula a ursulinelor. Mama era o mare iubitoare de ordine religioase și chiar o promisese, cu mulți ani înainte, pe soră-mea, Teasy, măicuțelor de la Nazareth House; când a împlinit paisprezece ani a dus-o la sediul acestora de la Bexhill-on-Sea, unde prosperă și acum în calitate de călugăriță cerșetoare, printre colinele și zonele nedezvoltate din East Sussex.

Mam o iubea în mod special pe Ursula, inițial pur și simplu în virtutea numelui. Mai primise fără entuziasm ideea ca Ursula să fie și ea dată la călugărițe, deși în felul ei era la fel de religioasă ca mama.

– Cred că o McNulty ajunge cu asupra de măsură pentru orice ordin de maici, a zis Mai.

Mama a râs sănătos:

– Poate că ai dreptate, Mai, poate că ai dreptate.

Maggie frecventa acum grupa mică și era foarte vorbăreață, principala ei misiune în acest sens fiind s-o facă pe intermediarul oficial între mama ei și mine.

În oraș s-a declanșat o epidemie de „nerușinări și păcăleli“ care s-a extins și asupra Gibraltarului, și oamenii provocau țipete și valuri înalte sărind în apă de pe treptele de stâncă. Într-o seară, în timp ce Mai gătea în bucătăria de afară, revenită acasă după o lungă zi de plajă și baie – vedeam cristalele de sare uscându-i-se pe față –, am întrebat-o dacă o supăra că trebuie să împartă cu sălbaticii tărâmul pe care abia îl descoperise.

– Spune-i tatei că prefer compania lor, nu a lui, i-a zis ea lui Maggie.

– Mama zice... a început Maggie.

– În regulă, Maggie, am spus. Am înregistrat mesajul.

*

Într-o zi, peste câteva luni, am primit un cartonaș într-un plic de la prietena ei Queenie Moran, care-mi solicita să ne vedem între patru ochi în oraș. Era un mesaj neobișnuit, având în vedere că nu prea avusesem de-a face cu Queenie, decât în măsura în care era prietena lui Mai. Uneori Queenie venea pe mare ca să ia ceaiul la Magheraboy. Atunci Maggie era gătită cu rochia ei Shirley Temple și părul negru îi era torturat ca să stea în bucle, iar Mai o ridica pe masa din salon ca să cânte, așa cum o sută de fetițe din Sligo erau obligate s-o facă în epoca aceea. Maggie se descurca de minune, dansând step, făcând reverențe și cântând:

Mi-am aruncat jucăriile
Până și toba și trenurile

Așa că am contemplat o clipă cartonașul lui Queenie, admirând frumoasele bucle ale literelor caligrafiate. Dar cuvintele erau politicoase și n-am găsit nimic rău în mesaj, așa că am fost de acord să mă văd cu ea la cafeneaua Lyon's, local nefrecventat de Mai.

Era sâmbătă dimineața și m-am dus îmbrăcat la patru ace, deși aveam o durere de cap monstruoasă din ajun. Mă bărbierisem și înghițisem un ou crud, cu un pic de brandy, ca să-mi ostoiesc cât de cât măruntaiele. Faptul că era sâmbătă dimineața constituia, într-un fel, un pericol, deoarece lui Mai îi plăcea să pornească exact atunci în raid prin magazine, împreună cu Maggie, ieșire care o încânta și pe fetiță. Mă gândeam mulțumit că Mai găsise o metodă și o

rutină pentru a trăi în Sligo, orașul exilului ei din Galway. Totuși, Sligo avea câteva mărgele pe ață: câteva mercerii și magazine de galanterie, ca să nu pomenim, seara, de lumile fictive și visurile amețitoare de la cinematograful Gaiety. Mai încă mergea la filme așa cum se duc alții la birt, ca să se cufunde în ceea ce era pentru ea opiumul modei elegante: rochii lungi de seară, lumini pâlpâitoare, Fred Astaire sau altul ca el cântând melodii romantice, punându-și jobenul, arătându-și manșeta sau scuturând un picior. Așa că eram foarte vigilent, ca să mă asigur că Mai nu pornise pe drumurile ei, cel puțin nu pe aproape de Wine Street.

Iat-o acum și pe Queenie, care alesese o masă mai mult sau mai puțin conspirativă, ferită din calea diverselor soții din Sligo care-și savurau mica plăcere de sâmbătă. Locul vibra din cauza lor, amintindu-mi de ciripitul graurilor. Ea s-a ridicat în picioare când m-am apropiat de masă și mi-a întins mâna, scoțându-și mănușa cu un gest expert. I-am simțit mânuța rece în a mea și mi-a trecut fugar prin minte că avea o circulație foarte proastă pentru o asistentă medicală districtuală, dacă îi era frig în sala aceea supraîncălzită, cu aerul viciat, cu țigările rusești în portțigarete și papiroasele aspre Sweet Afton amestecându-și democratic fumul în aer.

– Jack, a zis ea. E cu adevărat frumos din partea ta că ai venit. Zău dacă nu.

– A, da, sigur, Queenie, de ce nu? Dă-mi voie să-ți spun că nu primesc des bilețele de la doamne care să mă invite la o întâlnire discretă.

Am avut impresia că mi-a considerat remarca puțin deplasată, căci am văzut pe fața ei un rictus minuscul, dar, oricum, s-a așezat la masă și m-am așezat și eu, după ce am smuls paltonul de pe mine și l-am azvârlit pe alt scaun, provocându-le un mic șoc doamnelor de la masa învecinată, de parcă paltonul meu ar fi fost un cadavru.

– Iei ceva, Jack? m-a întrebat ea ridicând mâna stângă, albă și fără verighetă.

– Nu, nu, am spus, nu mă simt chiar în apele mele, știi?

Și-a lăsat mâna să meargă mai departe până la coafură și și-a netezit părul roșcat. Destul de bizar că cea mai bună prietenă a lui Mai era roșcată, când atât eu, cât și Ursula aveam părul roșu. Dacă Ursula ne-ar fi însoțit, am fi arătat ca o mică familie.

– Uite ce, Jack, a zis ea, dacă tata mi-a spus ceva de o mie de ori, a fost să nu mă amestec niciodată într-o căsnicie, să nu mă bag în nici un fel între cei doi membri ai cuplului, și tu știi, Jack, că tata este avocat consultant și zilnic se

ocupă de probleme omenești. Deci, nu mi-ar plăcea să-ți închipui că vreau să fac așa ceva.

Rostise aceste cuvinte cu o oarecare emfază, ca și cum ar fi dorit să spună ceva vesel, dar ele au avut mai degrabă darul să mă alarmeze.

– De fapt, Jack, sunt foarte îngrijorată din pricina lui Mai.

– Cum așa?

– Ești sigur că nu vrei un ceai? Pari cam pleoștit, Jack.

– Nu, nu, sunt bine așa, Queenie, foarte bine... Deci, spune-mi, ce te tulbură în legătură cu Mai?

– Să știi că „mă tulbură" este expresia potrivită. Sunt tulburată, da... Sunt unele lucruri pe care mi le-a spus în ultimul an... Știu că ați avut unele greutăți... Nu cunosc detaliile, firește, și pe ea n-am întrebat-o. Dar, Jack, tu știi că după ce a aflat că este însărcinată cu Ursula a venit la mine hohotind de mama focului? Venise de la Galway cu autobuzul, așa, plângând. Mi-a spus că pur și simplu nu putea să mai aibă un copil. Mi-a spus... Ei bine, lucruri teribile.

– Ce fel de lucruri teribile? am îmboldit-o, gândindu-mă că era mai bine să aflu acum totul, căci nu mă puteam simți mai alarmat decât eram.

– Ea nu... Crezi că...? Nu, ceea ce spun... Tehnic vorbind, înțelegi, ca soră medicală, nu sunt doctoriță, dar știi, Jack, uneori percep la ea o tristețe... Te șochez spunându-ți asta?

– Ce vrei să spui?

Recunosc că m-am înfuriat puțin, dintr-odată. Doar o idee. Ce-mi sugera, că Mai era într-un fel bolnavă? Ca vlăstar al azilului din Sligo, n-aveam de gând s-o las pe această femeie să-mi spună că soția mea era...

– Ce încerci să-mi spui? am stăruit, pe un ton neîndoielnic dur ca piatra.

– Se întâmplă cumva să crezi că Mai suferă de nervi?

– Păi, nu, nu cred, Queenie, și trebuie să spun că sunt de acord cu tatăl tău în privința sfatului foarte bun să nu te amesteci în viețile oamenilor, trebuie s-o spun, Queenie, zău că trebuie.

– Nu m-am exprimat bine, te rog să mă ierți, Jack. Toate astea îmi apasă sufletul, și ea îmi spune unele lucruri și mă întreb dacă-ți spune și ție aceleași lucruri, sau poate drăguței de Maria Sheridan, sau fratelui ei, și el un om drăguț...

Pe urmă, a tăcut. Ajunsese în punctul în care ajungem cu toții când încercăm să ajutăm pe cineva, dar constatăm că există o prăpastie între intenția noastră și

destinatarul ajutorului. Un gol căscat, simbolul eșecului. Brusc, mi s-a făcut milă de ea. Queenie Moran, celibatară, asistentă districtuală, fiica unui avocat din Galway, încercând să abordeze un subiect oribil cu soțul prietenei iubite.

– Știi ce, Queenie, am spus. Apreciez faptul că mi-ai scris. Ceva te roade. Dar, crede-mă, Mai e bine. Doamne, nu-i întotdeauna irascibilă? Ba da, este. Uneori vorbește prostii. Evident, își împinge gândurile până la extreme. Dar ascultă, Queenie, ea este Mai McNulty, fostă Mai Kirwan, și ai întâlnit vreodată o fată mai...

Dar nu mi-a venit în minte sintagma necesară pentru a o descrie. Mi-am dat seama că mă lăsasem copleșit de emoție, o lacrimă mi se prelingea pe obraz și speram că ea o va interpreta drept o consecință a mahmurelii.

– Jack, a zis ea pe un ton oarecum resemnat, de parcă se hotărâse să încalce sfatul patern, chestia e că dacă nu spun nimic și se întâmplă ceva groaznic, niciodată, niciodată nu mi-aș ierta-o.

Acum a fost rândul meu să tac, privind-o. Poate că mi-a tresărit o sprânceană, fiindcă ea a reacționat ca și cum aș fi încurajat-o, deși aș fi fost nemăsurat de bucuros dacă ar fi dispărut într-un norișor de fum ca un duh nedorit, cum mi se părea a fi în acel moment.

– Știi, când s-a născut Ursula, Mai mi-a spus că ar vrea s-o poată ucide, s-o ucidă, asta mi-a spus, șezând la Café Cairo cu numai doi ani în urmă, fremătând de mânie și Dumnezeu mai știe de ce, și zicea că vrea să omoare bebelușul fiindcă are părul roșu. Ședea acolo, la Café Cairo, afirmând că nu are deloc instinct matern, iar mie mi-era greu să aud asta, fiindcă... fiindcă... Fiindcă o iubesc pe fetița aia, Jack, toată lumea care o cunoaște o iubește... Să spui astfel de lucruri... ba chiar și înainte de nașterea Ursulei, Cerule mare, Jack, zicea c-o să rezolve ea problema de-ndată ce i se ivește ocazia, o să facă o baie fierbinte și-o să bea o sticlă de gin, m-a implorat să-i spun cum să scape de sarcină, Jack, nu înțelegi ce oribil a fost să porți o astfel de conversație cu prietena ta din copilărie?

Acum Queenie plângea pe față; or, eu am constatat că mi-e imposibil să fiu sever cu o persoană care plânge.

– Dar, Queenie, ea n-a făcut nimic din toate astea.

– Dar a încercat, Jack, a încercat, știu precis, a băut sticla de gin șezând în apa fierbinte, a făcut tot ce a putut, știu că da, ar fi trebuit să-ți spun mai devreme, văd acum că ar fi trebuit, din cauza celuilalt lucru pe care l-a spus

când s-a născut Ursula, iar ea n-a simțit nici măcar un firicel, un firicel de sentiment, așa mi-a zis, pentru vreuna dintre copile...

– Nu, nu, am murmurat, întrebându-mă totuși dacă Mai nu cumva riscase să facă ceva cumplit când eram plecat cu treburile de la Comisia Agrară. Nu, încă locuiam la Grattan House când s-a născut Ursula, încă eram – voiam să spun în același dormitor, dar firește că n-am spus-o – împreună și, oricum, o iubește tare pe Maggie și-i este total devotată Ursulei, o, da, am zis, este o mamă extraordinară și n-ar trebui să-i dai atenție...

– Dar, Jack...

„Ce?“ m-am gândit. A urmat o tăcere mai lungă. Femeile de la masa vecină erau bizar de tăcute, astfel încât m-am temut că trăgeau cu urechea. Poate că mă știau, poate că o cunoșteau pe Mai. „Of, Queenie, Queenie, mi-am spus, cară-te de aici cu adevărul tău murdar cu tot. Dacă-l iei cu tine, nu va trebui să mă gândesc la el, o să mi-l alung pur și simplu din minte.

– Mi-a spus, Jack, că făcuse, știi...

– Ce? am întrebat, în culmea disperării. Știam că-mi va spune totul acum și nu voiam, Doamne iartă-mă, să-mi spună tot. Mai bine negură decât transparență.

– Tentative, a zis Queenie, parcă sperând că un singur cuvânt va fi de ajuns, că nu va trebui să elaboreze.

– Tentative? am repetat eu, dârdâind dintr-odată în sala sufocantă, privind pe furiș la doamnele de la masa vecină și adresându-le un zâmbet fugar. „Orice veți fi auzit, nu dați atenție, nu dați atenție.“

– Da. Doctorul Snow, știi.

– Ce-i cu doctorul Snow?

– El i-a dat pilule și ea a zis... a zis că a luat o grămadă de pastile într-o noapte, cam acum o lună, le-a înghițit cu gin...

– Ascultă, Queenie, am spus, râzând de data asta, chiar râzând, Mai nici măcar nu bea. Nu s-a atins de nici un strop de alcool în viața ei. Niciodată.

Queene s-a uitat la mine, nemaiștiind ce să zică. Brusc, m-am simțit infernal de prost, ignorant și neînsemnat. Firește, Mai ar fi putut să fumeze și opium fără știrea mea, ori să danseze goală în camera ei, fiindcă după ora nouă seara n-o mai vedeam până dimineața. Așa era în zilele acelea, și eu trăiam cu speranța la vremuri mai bune. Trăiam sperând la împăcare, cum fac toate cuplurile, cum fac toți oamenii obișnuiți și decenți, până la urmă, după ce timpul a tămăduit toate rănile.

– Nu s-a atins de nici un strop de alcool în viața ei, am repetat, ca și cum ar fi fost un precept religios.

– Of, Jack, of, Jack, a suspinat ea izbucnind în plâns.

Am rămas fără aer.

CAPITOLUL 15

Când m-am întors la Magheraboy am aflat că Mai ieșise totuși cu Maggie, deși nu le zărisem în oraș. M-am dus la etaj, în camera ei, să arunc o privire. Nu mă simțeam bine să scormonesc pe acolo, dar ardeam de dorința de a găsi cea mai mică dovadă că ceea ce-i spusese Mai lui Queenie era o aiureală fantezistă, sau că Queenie o luase pe arătură.

Camera, cum mă și așteptasem, era splendid aranjată. Vechiul pat matrimonial era finisat cu mare pricepere, în stilul Bristol. Pe noptieră, revistele de modă stăteau într-un teanc ordonat, cu ochelarii de citit așteptând în vârf. Grilajul șemineului era curat și avea pregătită o lădiță de cărbuni. Două gravuri mezzo-tinto, cu portretele tatălui și mamei ei în zilele bune, stăteau înrămate de fiecare parte a șemineului, tatăl părând cam supărat, dar cu un aer demn, de magistru. Mătura pentru covoare își făcuse recent datoria. Draperiile salvate de Mai de la Grattan House și adaptate la această fereastră mai modestă, reprezentând scene din vechea Franță rurală, în alb-roșu, erau aproape închise, discret și cu ipocrită modestie.

M-am simțit dintr-odată foarte trist. Nu pentru că acea încăpere îmi stârnea tristețea, ci pentru că-mi amintea cât de fericită fusese, în mare, viața noastră conjugală. Era o încăpere din care eu lipseam, chiar dacă stăteam acum în mijlocul ei. M-am uitat în șifonier, și acolo nu atârnau decât hainele ei, pe când altădată conținea și costumele și jachetele mele. Nu-i dădeam pic de crezare lui Queenie. Aș fi găsit semne, semne ale unei supărări atât de mari – aș fi știut la vremea respectivă, sigur aș fi știut. Ea niciodată nu le arătase copilelor altceva decât iubire. Poate ținea ceva mai mult la Maggie, dar și Ursula fusese atent îngrijită – răsfățate, de fapt, amândouă.

În sertarul mesei de toaletă erau, într-adevăr, niște flacoane din medicamentul respectiv. Doar unul avea pilule înăuntru, și data de pe etichetă era recentă. Era ăsta un lucru bun, sau unul rău? Mă gândisem că luase pastile doar ca să răzbească prin perioada anevoioasă când fusese însărcinată cu Maggie. Dar, la urma urmei, astea erau chestiuni private – necazuri femeiești,

le-ar fi zis Mam. N-aveam nici un drept să scormonesc pe acolo și să inventez teorii.

Cel mai de jos sertar conținea chiloțeii ei de mătase pentru ocazii speciale, sutienele mai de calitate și exemplarul ei din *Married Love*, carte pe care multe doamne din Sligo o țineau pe vremea aceea în sertarul pentru chiloți. Învelit într-unul dintre cele mai bune șervete de ceai ale mamei sale, păhărușul venețian cu irizări roșii folosit de tatăl ei pentru unicul pahar de whisky, de sâmbăta. Aranjate ordonat, ca niște cutii cu muniție, erau două sticle de gin, una pe trei sferturi goală, cealaltă plină. Datau ele oare din vremea când Queenie zicea că Mai lua pilule, sau de când era gravidă cu Ursula – baia fierbinte și ginul? Nu puteam crede că da. Nu credeam că vreunul din cele două lucruri se întâmplase cu adevărat. Imposibil să accept că voise s-o omoare pe Ursula, numai fiindcă avea părul roșu. Ridicol! Poate că biata Queenie era băută, poate că biata Queenie înnebunise. Auzea voci, avea vedenii. Pentru că ăsta era dormitorul lui Mai McNulty, perfect curat și ordonat, și chiar dacă găsisem unele mici dovezi, știam în adâncul sufletului că adevărul, sfântul adevăr, era că Mai nu băuse în viața ei un strop de alcool. Asta făcea parte din legenda ei. Pe coasta de vest a Irlandei, până și călugărițele trăgeau la măsea. Dar nu Mai, nu Mai Kirwan, nu, exclus. Mai își iubea evident copiii, și dacă ea și cu mine traversam o perioadă grea, cu siguranță totul avea să se îndrepte până la urmă. Mai, Mai, pe care o iubeam la nebunie, era prea bună și prea mândră ca să bea alcoolul ăla afurisit – să ni-l lase nouă, celorlalți! Și chiar dacă ar fi vrut să bea seara câteva păhărele, fie și singură, în dormitor, avea tot dreptul, nu era nici un rău în asta, dar nu, nici vorbă, adevărul ultim și palpabil era că Mai McNulty, născută Kirwan, niciodată, niciodată nu se atinsese de vreun strop. De aceea niciodată, niciodată n-ar fi încercat să-și pună capăt zilelor sau să-i ia viața pruncului nenăscut, nu era posibil, era absolut imposibil, iar dacă cineva susținea altceva, acela era un mincinos vrednic de milă.

Mai a venit acasă binedispusă, cu pachete mult mai puține decât pe vremuri, doar câteva chilipiruri care-i ieșiseră în cale, neacordându-mi prea multă atenție, aruncând câteva legume în anexa bucătăriei ca să fie spălate mai târziu. Apoi a adus-o pe Maggie în camera de zi, la lumina bună de la geam, fiindcă voia să-i pieptene claia de păr negru în căutarea lindinilor. Stătea în picioare acolo, în lumina picturală, trăgând pieptănul printre șuvițe, examinând scalpul

ca să găsească ouă, părând în momentele acelea foarte mulțumită, puțin distrată, departe de imaginea unei sinucigașe sau a unei criminale.

Când Maggie a fugit iar afară, ca să se joace în peticul neîngrijit de grădină, m-am mobilizat și eu. Primul obstacol era obiceiul ei de a mă ignora, întâiul lucru de care speram să scăpăm prin mult jinduita vindecare. Pentru că era foarte dureros, foarte înjositor, s-ar putea spune.

– Mai, am zis, te superi dacă-ți pun o întrebare?

Mi-a trecut prin cap că ar fi fost mai eficient dacă aș fi putut s-o leg ca s-o interoghez sub tortură; aș fi avut mai multe șanse de a căpăta un răspuns. Dar trebuia să încerc. Mă simțeam deja înfrânt, înainte de a fi început măcar, în fața lipsei ei de reacție. Examina pieptănul la lumina ferestrei, căutând ticăloasele de ouă.

– Nu vreau să vorbesc, Jack.

– Știu, Mai, dar noi doi n-am schimbat o vorbă de... să fie deja un an?

– Zău că n-am chef de discuții, Jack.

– Mai, pot cel puțin să spun că-mi pare foarte rău de ceea ce am făcut, îmi pare foarte rău de toate, adică sunt dezolat că ți-am provocat atâta chin sufletesc și înțeleg perfect cum te simți, cred că ai dreptate să fii monumental de supărată, că trebuie să fii supărată în continuare, firește, dacă asta e situația. Dar mă întreb dacă mi-am cerut iertare cum se cuvine. M-am gândit să-ți scriu o scrisoare, dar suntem aici, în casa noastră, așa că vreau să ți-o spun clar, pentru că, după cum am constatat, lucrurile nu sunt întotdeauna exprimate clar în viață. Regret, regret enorm; mai mult, te iubesc și te venerez, și tot ce vreau este să fii fericită.

Am văzut-o oprindu-se din examinarea pieptănului. M-am simțit cum se va fi simțit Cicero când obținea, la finalul unor căutări laborioase, argumentul perfect în favoarea clientului său. Pentru prima oară după multe luni, mă simțeam ușurat, despovărat, mai bărbat, presupun. Nu un gentleman, o știam, dar bărbat. Ea se uita la pieptăn, mișcându-și încet buzele strânse una peste alta.

– Chiar așa, Jack? a zis până la urmă.

– Nici dacă mi-aș scrijeli cuvântul „regret“ pe frunte n-ai înțelege cât de mult regret. Îmi regret idioția, afurisita de idioție. De fapt, nu cred c-ar trebui să mă ierți, fiindcă toată întâmplarea a fost de neiertat.

Ea a dat din cap, nu ca să aprobe sau să dezaprobe, mi-am spus, ci pur și simplu ca o reflectare a gândurilor care-i treceau prin minte. Totul a rămas

suspendat circa un minut. Încă un minut. Încă unul.

– Îți accept scuzele, a spus în cele din urmă.

– Cum? m-am mirat.

S-a învârtit pe tocuri și m-a privit drept în ochi, peste cei trei metri care ne separau. Peste cei o sută cincizeci de kilometri.

– Am fost atât de singură...

Doar atât a spus, și a rămas pe loc, șovăielnică, ținând pieptănul nemișcat. Am pășit înainte peste covorașul persan și am ajuns la ea cât de repede puteam fără s-o dobor în avântul meu. Am crezut că avea să leșine. Bărbia i-a căzut în piept și ochii i s-au închis, tot corpul parcă i se lăsa în jos, ca și cum ținuse bolta cerească pe creștet și cineva ar fi pus în locul ei un pilastru. Am văzut la constructori aceeași reacție, când încercau să introducă un suport de pod. Am strâns-o în brațe atât de ușurat, încât cred că am scos un hohot de plâns, iar Mai și-a pus și ea brațele în jurul meu. Am rămas așa vreo cincisprezece minute, poate mai mult, îmbrățișați, simțindu-ne vag ridicoli și minunat de fericiți.

Peste trei ani, în 1938. S-ar fi zis că toate cărămizile și mortarul casei erau îmbibate cu alcool. Ca și cum însăși casa era o bețivancă. Chestia asta era întru câtva amuzantă, cel puțin la început, cel puțin la începutul unor anumite seri. Cum aveam obiceiul de a aduce acasă prieteni și amici după închiderea puburilor, la orele mici puteai găsi uneori o mică gașcă în camera din față. Se și cânta, în special când Tom era și el prezent cu doi, trei membri ai orchestrei sale; auzeai „The Leitrim Lass“, melodia cea mai populară a lui Tom, și uneori sunetul era foarte plăcut, când Joe Burns aproape că făcea tencuiala de pe tavan să tremure cu clarinetul său. Vechiul pian al lui Mai din colț nu era neglijat, cântau la el o sumedenie de mâini. Iar eu așteptam cu nerăbdare să cânt „Roses of Picardy“.

Până la urmă, după multe seri, multe luni și luni întregi de seri, Mai a apărut în cameră, mergând puțin îndoită într-o parte din cauză că băuse, dar elegant îmbrăcată și într-o dispoziție bună; s-a așezat la pian și a început să cânte „Keep the Party Clean“, în timp ce eu rosteam versurile, imitând accentul englezesc în batjocură:

Nu ceda vechii tentații
De-a trata virtutea simplă cu dispreț.

Să păstrăm decența petrecerii.

Apoi Pappy cânta o suită de dansuri scoțiene și polci, care conduceau la o țopăială stângace. Însă Tom era bine cunoscut pentru solourile lui demodate, și acum, dând naibii prudența, s-a urcat pe solida masă de sufragerie a domnului Kirwan și și-a tropăit dansul cu brațele lipite de corp în stil profesionist, doar cu degetele mișcându-se imperceptibil, tot ce era sub genunchi formând un vârtej amețitor de mișcări laterale ale gambelor, în răpăitul sonor al pantofilor.

Mai era brusc cuprinsă de o veselie minunată și ciudată, și ceva din motivul din care toți prietenii ei din tinerețe o iubeau începea brusc să strălucească. Era fericire în toate astea, chiar dacă fericirea unor oameni pe care băutura îi ridicase deasupra firii lor obișnuite. Nu spuneau înșiși romanii, posesori ai celor mai bune lucruri, că viața ar fi insuportabilă fără ea? Cred că viața mea ar fi fost, cu siguranță, insuportabilă, chiar dacă insuportabilitatea ar fi fost parțial cauzată chiar de antidotul ei. Pentru că, pe măsură ce noaptea înainta, se producea o schimbare considerabilă, chiar dacă treptată, nu numai cu Mai, ci cu toți petrecăreții, ca atunci când unor copii li se cere să plătească la sfârșitul distracției. Atunci vedeai fețe trase, livide ca luna, trupuri obosite împleticindu-se afară în bezna din Magheraboy, cuvinte de rămas-bun aruncate printre bombăneli și șoapte.

Pe urmă, când Mai urca înapoi pe scară, mi se întâmpla să zăresc fețișoarele lui Maggie și Ursulei privindu-ne de sus prin balustradă, nu atât ca niște paji care se zgâiau la viața veselă și mirobolantă a adulților, ci mai degrabă ca niște martori ai întunecimii din sufletele acestora. Și o să țin minte întotdeauna cum se deștepta în mine o dorință confuză de a urca după ea, o undă de speranță că se va răsuci pe scară și-mi va face semn s-o urmez, dar nu, aceea era o întâmplare rară, căci reapropierea noastră rareori ajungea la împărțirea patului, așa că mă întorceam în camera acum pustie, cu farfuriile doldora de mucuri și resturi de trabucuri, cu sticlele căzute pe o parte ca niște turnulețe, și-mi luam în primire postul pe canapea. Partea care mi se pare curioasă acum este că toate acestea îmi produceau un soi de mulțumire; până și în oribila greață matinală reușeam să găsesc un amuzament crispat, ca un om care se consolează cu neașteptatul umor al propriei execuții.

CAPITOLUL 16

Ca să experimentez cum ar fi fost să ies în oraș fără a provoca o nenorocire și pentru că aveam un dor nebun de mișcare, am șofat aseară singur, ca să verific oferta noului cinematograf Regal. Când zic „șofat“ vreau să spun mai curând „derapat“ și „hurducat“, dar până la urmă am scos-o la capăt. Erau zeci de spectatori, cu plăcuta bună dispoziție a oamenilor eliberați de grijile vieții, și, cu toate că eram singur și, după cum am văzut pe fața mea oglindită scurt în geamul gheretei de bilete, roșu ca sfecla din cauza ploii și a căldurii, n-am simțit nici o privire lungă și supărătoare. În public nu se vedea nici o altă față albă, iar în program era una dintre misterioasele povești epice realizate de Casa de Filme a Coastei de Aur, precum și o producție veche, pare-se de la sfârșitul anilor treizeci, despre văcarii din Colorado. M-am simțit foarte bine mâncând niște bomboane de ciocolată care aveau, miraculos, gustul din copilărie.

Cam tot pe atunci am primit vestea că Nicholas Sheridan murise; oare voiam să traversăm până la Omard, pentru înmormântare? Ei bine, nu încăpea îndoială că voiam, dar pentru Mai exista o dificultate. În primul rând, a fost total consternată de această veste. Mi-am dat seama când m-am dus sus în camera ei s-o anunț, era îmbrăcată în capotul albastru lung și mătăsos care n-ar fi făcut-o de râs nici pe o stea de la Hollywood, deși era ceva mai puțin curat decât s-ar fi cuvenit, cu pete în poală și pe piept de la cinele mâncate în singurătate de-a lungul lunilor. Am înțeles că existau noutăți pe care nu le mai putea suporta cu detașare, dacă fusese vreodată capabilă de asta. S-a uitat la mine cu privirea aceea goală a ei și a scos un vaiet lung și pătrunzător, ca într-o scenă tristă dintr-o piesă țărănească.

Dar acum trebuia să-și adune forțele într-o manieră la care renunțase poate deja de un an și să se înveșmânteze nu doar în cele mai bune haine de doliu, ci și în dârzenia zilnică a persoanelor obișnuite, care înțeleg ce se întâmplă și ce li se cere la înmormântarea unui prieten drag. Cred că Mai nu se considera în stare să facă față; totuși, s-a îmbăiat și a pus-o pe Maggie să-i treacă prin păr cu

peria de o sută de ori, ca pe vremuri, de parcă s-ar fi pregătit de pelerinajul pe la prăvălii.

Copiii au fost lăsați în grija bunicilor, iar noi am pornit spre est în intrepidul Austin, care, datorită serviciului meu, cunoștea aproape pe dinafară drumul până la Cavan. Cât de des trecusem pe lângă Kilnaleck și decisesem să nu risc o vizită la Nicholas și Maria, de teama inteligenței lor și a inabilității feței mele de a ascunde adevărurile insuportabile! Călătoria părea lungă, lungă de tot, iar Mai n-a scos o vorbă tot drumul, un lucru cam neplăcut într-un automobil atât de mic. Nu că aș fi simțit ostilitate din partea ei. Din când în când trăgeam cu ochiul la ea când se uita, pare-se fără să vadă nimic, prin parbrizul punctat de ploaie și mă întrebam în ce stare sufletească se afla. Părea împăturită în ea însăși, împăturită plat, ca o pânză de pus la păstrare.

– Trage pe dreapta, Jack, a zis Mai când am ajuns la porțile de sus de la Omard.

Era un loc unde fusese fericită de atâtea ori, ca fetiță și femeie tânără, și părea să aibă nevoie de câteva minute ca să se lase atinsă de ecoul acelei fericiri. Știam că încerca să se întărească, organ după organ, să regăsească o asemănare cu vechiul ei caracter, cu tânăra neîmblânzită care, prin pura forță de caracter, fusese, atât de faimos, „iubită de toți". Femeia a cărei putere, în acele zile timpurii, mă făcuse să mă rușinez. Acum, efortul ei de a se regăsi mă îngrijora, sporindu-mi vigilența.

Ziua fusese instabilă, și din când în când vântul îmbrâncea automobilul. Au trecut cincisprezece minute, o jumătate de oră. Mai continua să stea nemișcată.

– Of, Doamne, am zis în cele din urmă. Bietul Nicholas. Îmi era foarte drag.

– Și tu i-ai fost drag lui, a spus ea fără ironie.

– Chiar?

– Sigur că da, Jack.

Am oftat, pentru că, dintr-odată, îmi plăcea să fiu în mașină și să vorbesc cu ea. Oh, strania lume veche! Într-adevăr, un ecou din alte vremuri. Vorbind calm, ca niște persoane umane. Unei persoane, în special uneia care s-a căsătorit cu cealaltă persoană, i s-ar putea scuza dorul de așa ceva. Dar tristul adevăr era că Mai arăta gălbejită, bolnăvicioasă, consumată, cu acea falsă impresie de sarcină în jurul burții cu care te pricopsești de la gin. Rareori mai făceam dragoste, era adevărat, mă hrăneam doar cu amintirea trupului ei – acesta fusese esența îmbătării pentru mine, fără un adjuvant atât de primitiv ca alcoolul. Tocmai când mă gândeam la asta s-a căscat o gaură în nori, și o

placardă mare de lumină solară s-a aruncat pe bulevardul din fața noastră. Porțile metalice vechi, nevopsite de mult, cu vulturii înghețați de pe fiecare stâlp, neobișnuita decrepitudine a ierbii de pe ambele părți ale bulevardului au fost brusc scoase în evidență, luminate, și în momentul acela mi s-a dezvăluit și ceva despre Omard: se schimbase și el treptat, devenind intangibil, în sensul propriu al cuvântului. De câțiva ani nu mai primisem telegrame cu faimoasa efemeridă desenată în grabă cu creionul. Și orice ar fi auzit familia Sheridan despre noi, cei din Sligo – și presupuneam, date fiind natura vieții la țară și multitudinea de guri și urechi gata să comunice secrete și chestii tăinuite, că aflaseră majoritatea noutăților noastre –, și mie îmi parveniseră ocazional vești despre ei, aflasem cât îl slăbise boala pe Nicholas, ca să nu pomenesc de ororile așa-zisului război economic, când crescătorii de vite ca Nicholas, neavând cui vinde carnea, fuseseră adesea obligați să-și ucidă vițelușii chiar pe câmp, unde fuseseră fătați.

Lângă mine, Mai a izbucnit în râs. Un râs care te băga în sperieți. A râs câteva minute, iar eu n-am îndrăznit să întreb de ce.

După o vreme m-a îndemnat să șofez mai departe, așa că am urcat strada șerpuită de un kilometru și jumătate până la casă. Acolo am găsit un pâlc de fermieri în straie de duminică și câteva automobile parcate pe peluză, precum și vreo șase cabriolete cu ponei și vreo două trăsurici mai vechi cu forme fanteziste, dar și grupuri de rude și prieteni, și tocmai când am ajuns la semicercul unde întorceau atelajele, din fața ușii de la intrare, al cărui pietriș, spre deosebire de vremurile înfloritoare, era negreblat și năpădit de iarbă, din casă au ieșit șase bărbați în costume negre cărând pe umeri sicriul, cu Maria a șaptea figură în urma lor, arătând mai rotunjoară, mai tăcută și mult mai bătrână, de parcă eu și Mai n-am mai fi văzut-o de douăzeci de ani și nu de zece, cât fuseseră de fapt. Mai a deschis iute portiera și s-a dus repede la ea, ținând-o îmbrățișată pe femeia mai mică, punându-și obrazul bine pudrat pe umărul ei nins cu mătreață, care se vedea, clară și bogată, pe rochia veche și lucioasă de satin.

Maria a murit și ea după o lună, iar proprietatea de la Omard i-a revenit unui nepot care nu s-a arătat interesat de ea. Într-adevăr, a fost de datoria ironică a Comisiei Agrare să „curețe“ locul, după ce nepotul a demontat acoperișul casei ca să nu plătească impozitele și n-a folosit în nici un chip generoasele pogoane ale lui Nicholas. Am fost recunoscător că problema asta n-a căzut în sarcina mea.

Totul fusese spus fără să se rostească vreo vorbă, totul fusese înțeles fără urmă de înțelegere.

Doctorul Snow se răsucise pe trunchiul arborelui pe cale de prăbușire care era Mai și creștea pe ea ca iedera – cel puțin așa înțelegeam eu situația. Se spunea despre doctorul Snow că era un fel de Lothario[15]. Unele paciente îi erau foarte devotate. Poate că eu nu vedeam lucrurile limpede, dar n-aveam încredere în el, cum venea și pleca, dându-i îngrijiri și umflând totodată o notă de plată piperată. Cumva intrau în casă și sticlele de gin, nu prin intermediul doctorului Snow, firește, ci pe căi mai misterioase. Sunt înclinat să cred că Gaffney's le livra la poarta din dos, sub acoperirea întunericului. Apoi urcau cumva scările până sus, în dormitorul lui Mai.

Pașii sprinteni ai doctorului Snow de două ori pe săptămână, pe aceleași trepte, îmi dădeau de gândit. Dar acum îmi spun că nu era nimic rău în asta. Poate că pur și simplu îi plăcea de ea, iar soarta ei îl înduioșa.

Curând am avut ocazia să mă bucur de prezența doctorului Snow, pentru că, spre marea surprindere a lui Mai și a mea, a mai rămas o dată însărcinată. Târziu în '38, poate la începutul lui '39. Crezuse că avea o infecție la plămâni, poate chiar pneumonie, căci o durea spatele. Când doctorul Snow i-a spus de ce se simțea rău, s-a lăsat încet în genunchi, atât a fost de șocată.

– Nu se poate să mai am un copil, a protestat ea.

– Păi... a zis doctorul.

Când Mam a felicitat-o, Mai n-a făcut decât s-o privească alb. Dar apoi, încetul cu încetul, parcă s-a împăcat cu ideea. A început să vadă și partea amuzantă. Ocazional, desigur, sfârșiserăm împreună în pat; totuși, noua ei sarcină friza miraculosul. A amenințat că-i va scrie o scrisoare Sfântului Duh, să se plângă. Bineînțeles, nu le-a spus același lucru părintelui Gaunt sau mamei mele. Era o glumă doar pentru noi doi.

În același an a izbucnit războiul în Europa. Era ca și cum ar fi rămas însărcinată o fantomă, și era nevoie de toată știința delicată a doctorului Snow ca sarcina să fie dusă până la capăt. Primăvara era splendidă. Cele două copile au fost lăsate să se joace pe stradă, și jocurile vechi, tradiționale, au fost reinventate în versiuni mult mai interesante, lucru la care copiii se pricep de minune.

Mai a dezvoltat o plăcere extraordinară de a hoinări în compania mea, și când străbăteam pogoanele disputate și contestate din district, pentru Comisia Agrară, o duceam cu feribotul la Rosse, unde se putea plimba, cu toată graviditatea ei, pe țărmul mării. Era vorbăreață într-un stil de care abia îmi aminteam, chiar și din primele zile. Mersul bisăptămânal la cinema a fost reluat cu religiozitate. Fred Astaire, pe vremuri împăratul și zeul ei, s-a strecurat din nou în conversație. Brusc se redeșteptase la viață și era pe cale să nască o viață nouă; ceva în legătură cu sarcina de acum era foarte diferit, ca și cum anii în care băuse în camera ei fuseseră o pregătire îndelungată pentru o cumpătare de-a dreptul sacră. Nu era nici măcar ea însăși, sau ea însăși transformată; era un eu cu totul nou.

Povestirile lui Kipling sunt optimiste, dar uneori optimiste pe o mare foarte întunecată. Dacă ceva e trist, însă nu într-un mod dureros, plâng pe față citind o carte, nu văd nici o rușine în asta. Dar propria poveste mă întristează. Mă doare, aici, sub cerul Accrei.

Nu mă simt în apele mele, ori, mai degrabă, nu mă simt eu însumi. „Nu sunt eu însumi“, spunem, dar ce înseamnă asta? Până n-am început să aștern totul pe hârtie, n-am avut nici cea mai vagă idee ce ar putea însemna. Poate și acum, când cred că înțeleg, interpretez totul greșit, dar cel puțin percep ceva în locul negurii dense care mi-a acoperit viața. O negură pe care se pare că nici o lumină n-a putut s-o străpungă. Există un munte semeț, ravine înalte și un pericol de moarte, dar negura nu-ți spune nimic despre asta, sporovăiește la nesfârșit numai despre ea însăși. Natural, claritatea n-o interesează câtuși de puțin. Dar din când în când ceața se dispersează, și în micile intervale de lumină limpede parcă văd figurile: pe părinții mei, pe Mai, pe copiii noștri, șezând sau stând în picioare, vorbind, urmându-și, ai putea spune, viețile și zilele. Continuând. Dar acum am și eu un mare dezavantaj, pentru că ceea ce mă umple, cum umple ploaia o luncă joasă fără sistem de drenare, este tristețea, o tristețe crudă și dureroasă. Dureroasă. L-aș întreba pe Dumnezeu, și dacă nu pe El, pe un înger binevoitor, de ce Mai Kirwan a avut o astfel de soartă, de ce ei, dintre toți oamenii, dintre toate femeile din lume, i-a fost hărăzită această soartă, când la început promitea atât de mult și era fără discuție înzestrată cu de toate. Când fusese unul dintre cele mai strălucitoare exemple de feminitate din Galway-ul tinereții sale, o persoană care putea parcă să facă orice, să meargă oriunde, să fie orice voia. De ce i-a fost destinată o soartă atât

de neagră? Este inexplicabil, în afară de cazul în care Dumnezeu sau îngerul, aghiotantul Lui, cunosc motivul. Însă El, firește, tace mâlc, și îngerul Său își ține și el gura.

Un ghem de lână atât de încâlcit, că nu poate fi desfăcut, nodurile i se strâng din ce în ce mai tare. Acum văd lucrurile ceva mai clar, dar limpezirea aceasta nu-mi produce fericire. Îmi aduce un soi de certitudine rece, comparabilă, să zicem, cu bravura unui soldat care, asaltat de teribilul cataclism al bombelor și armatelor, constată că nu este atât de înspăimântat cât crezuse că va fi, ci surprinzător de resemnat și de pregătit – gata de eroism, ba chiar de moarte.

Mi se pare groaznic că în timpul sarcinii ei, când împrejurimile din Sligo, de obicei nedemne de atenție, păreau să conspire cu ea, floricelele albe înlocuind zăpada de pe Knocknarea, apoi soarele turnând toată vara lumină galbenă în cupele și bolurile pământului și toți copiii din Sligo prăjindu-se ca niște raci pe prundiș, când creatura umană oglindea vremea neobișnuită în propria-i inimă stranie, când ginul nu mai era, în acel anotimp, sfătuitorul ei misterios, și când, în pofida împrejurărilor, ea se întorsese la mine, ca și cum aș fi fost din nou, sau chiar pentru prima oară, soțul și prietenul ei, toate aceste strădanii, aceste manifestări ale capacității sufletului de a se reface, de a începe din nou, exact așa cum un copil reinventează inocent vechiul joc atât de des inventat, au fost întâmpinate doar de mâna cumplită și de chipul neîndurător al tragediei.

Copilul s-a născut mort. E imposibil pentru un nebăutor să scrie aceste cuvinte, dar eu le-am scris oricum. Nu știu ce să fac. Ploaia cade pe acoperiș ca și cum o ceată de o sută de dansatori ar tropăi pe el cu ghete țintuite. Colin – un boț mititel pe care l-am înfășat în scutece și l-am îngropat în mormântul tatălui meu din cimitirul din Sligo. La începutul iernii, când pământul începe să opună rezistență cazmalei. Când groparul presimte greutățile ce-l așteaptă în lunile de îngheț, dacă mai mor mulți. Când zilei începe să-i descrească încărcătura firească de lumină. Când am avut impresia că era mai multă cruzime decât bucurie înmagazinată în povestea omenească, bunătatea și mângâierea fiind raționalizate, dar cartelele pentru ambele nefiindu-le eliberate tuturor. O oră când clopotul catedralei a bătut în orașul de jos cu un înțeles fantastic, copleșitor. Când mama a stat fără prunc. Când tatăl a stat fără fiu.

Maggie și Ursula erau triste ca niște bufnițe. Întotdeauna încercam să le citesc ceva înainte de culcare, în turul pe care-l făceam prin cele două cămăruțe de sub acoperiș, acum mai asiduu, căutând să mențin o atmosferă de normalitate.

Lucrurile normale sunt cel mai greu de menținut, mă învață experiența. *Povestea doamnei Tiggy-Winkle*. Sally Henny Penny căutându-și mănușile lungi și galbene. Lucy planând atât de sus deasupra orașului, încât ar putea arunca pietricele prin hornuri. Degetarul umplut de la cascadă, vesta roșie a măcăleandrului în coșul cu rufe murdare.

Imediat după moartea lui Colin însă, Maggie m-a alungat de la marginea patului ei. Când pierzi aceste mici drepturi, vezi că sunt, de fapt, niște favoruri cât casa. Așa că n-am mai intrat cu cartea decât în camera Ursulei.

Pierderea acestor mici bucurii te face să plângi și mai abitir.

Eram atât de trist din cauza lui Colin, că n-am fost destul de atent la ce se întâmpla cu Tom și Roseanne. Cu ei se petrecea ceva sumbru și dureros. Roseanne o luase cumva razna și se întâlnea cu un neisprăvit în vârful muntelui Knocknarea. Dar și alte lucruri. Tom șocat și rănit și Mam uneltind să-l scape de Roseanne, altceva nu se poate spune despre asta. Eroul mamei, părintele Gaunt, intervenind ca să ajute; zicea că va încerca să obțină de la Roma anularea căsătoriei. Biata Roseanne exilată în vechea baracă de tablă de pe Strandhill folosită pe vremuri de Tom ca depozit pentru sala lui de dans. De parcă ar fi fost un scaun rupt. M-am dus și eu acolo cu părintele Gaunt, ca să-i explicăm cum stătea treaba. Cumplită misiune. Dar ea parcă n-a înțeles, nu părea să gândească rațional deloc.

Urâtă treabă. Urâtă perioadă, pe cuvânt.

Apoi a venit războiul și a înfulecat deodată, dintr-o singură mare înghițitură, toate aceste mărunțișuri. Dușumeaua lumii a crăpat, și totul s-a scurs prin ea.

Personaj ficțional la Cervantes și Nicholas Rowe, prototipul seducătorului lipsit de scrupule (n.tr.)

CAPITOLUL 17

Timp de două luni am încercat să rezolv problemele familiei noastre. După care aveam de gând să mă înrolez voluntar. Aveam treizeci și șapte de ani, vârstă înaintată pentru un soldat, însă armata căuta ingineri și alți specialiști. Motivele îmi erau și mie obscure, dar știam că o voi face. Prima mea idee a fost să le scot pe Mai și pe fete din Irlanda, întrucât toată lumea credea că Germania ne va invada imediat, ca să poată ataca Anglia. Sau, dimpotrivă, că ne va invada Churchill și va aduce războiul la noi în felul acesta. De Valera fenta și se mlădia într-un dans al neutralității ce părea condamnat la un fiasco rapid. Am întrebat pe unii și pe alții până când cineva mi-a spus că Malta ar fi fost o alegere bună, fiindcă nimeni n-avea să-și facă de lucru cu Malta, iar acolo se puteau cumpăra case la prețul unui coteț de găini din Sligo. Așa că am scos la vânzare casa din Magheraboy și i-am dat-o unui flăcău din Bonniconlon; spre marea mea ușurare, Mai părea să subscrie la ideea mutării în Malta. Am reușit să achiziționez o casă acolo prin intermediul unei agenții din Dublin, și în cele din urmă am înghesuit în Austin tot ce puteam lua cu noi. Copilele erau deja în mașină, excitate la culme, iar eu m-am întors în casă s-o iau pe Mai și să închid ușa de la intrare. Ea stătea în picioare în hol și tremura.

– Nu pot pleca, Jack. Îmi pare rău.

– Dar, Mai, am împachetat totul!

Ea a clătinat din cap, ca și cum niște legături invizibile ar fi priponit-o de podea, cu o mină atât de derutată, între acceptare și refuz, încât m-a înduioșat la culme. Mai trecuse prin iad, și chipul ei reflecta supliciul acelei călătorii. Dar eram și furios, furios, pe Iisus, pe Maria și pe Sfântul Iosif.

Am revândut casa din Malta, fără a ști măcar cum arăta – nu văzusem nici o fotografie. În mare grabă, am găsit una în Finisklin: fosta reședință a căpitanului portului. Așa că în loc să mergem cu mașina de la Sligo în Malta, via multe vapoare și căi necunoscute, am condus de la Sligo la Sligo și ne-am despachetat bunurile și averea într-o casă de piatră veche, lângă râu.

Anul 1940. Tom a adus fetele cu mașina de la Sligo la Ballycastle, ca să-și „vadă tatăl în noua lui ipostază“. Ne-am întâlnit la un mic hotel de pe țărm. Prin ferestrele murdare se vedea insula Rathlin, ca un dulău de vânătoare adormit pe apa mării. Numirea mea temporară urma să vină, iar pregătirea ca ofițer se apropia de sfârșit. Lipsisem de acasă șapte luni.

– Ei, Jack, a zis Tom, iată-te, gătit cu toate zorzoanele.

– *Aye*, am zis.

– Știi, probabil, că acum zece ani ai fi fost împușcat dacă purtai țoalele astea.

– *Arra*, am încuviințat.

– Dacă britanicii au poftă să ocupe Irlanda, îi poți sfătui să treacă granița la Belcoo. Doamne sfinte, n-am întâlnit nici un suflet în cale.

– Ah, sigur, am spus.

– Și le țineam pe fete ascunse pe bancheta din spate.

– Păi, nu-i deranjează să vii aici, Tom. Cu siguranță. N-ai cântat de atâtea ori la Ballycastle cu orchestra?

– Iisuse, am cântat, în vremurile mai bune!

Apoi ne-am făcut comozi ca să bem un ceai și i-am dat lui Maggie câteva monede de șase penny să cumpere acadele – dacă mai exista așa ceva în lume –, iar ea și-a mânat sora mai mică afară pe chei.

– Să nu cădeți cumva în apă, le-am zis.

Apoi am vorbit nimicuri, ca oamenii, până ni s-au terminat nimicurile.

– Frumos din partea ta că le-ai adus aici, l-am lăudat.

– Prea mult timp nu și-au văzut tatăl, a spus el, iar eu m-am gândit: „Hopa, acum începe!“

– Nu e nevoie să-ți spun că am avut greutăți după plecarea ta, a adăugat el, după care s-a blocat.

– Ce fel de greutăți, Tom?

– Păi, presupun că nu e cazul să mă refer la miezul problemei. Există vreo șansă să te întorci și s-o vezi? Pe Mai, vreau să zic.

– Știi, deocamdată nu am dreptul la permisie.

– Păcat, atunci.

– Știu, am zis.

– Mai stă mai mult la spital, și Mam spune că toată ziua plânge.

Am tăcut un moment, strângându-mi picioarele sub scaun.

– Cum o mai duce Roseanne? am întrebat.

– Se vorbește că va fi internată la azil, știi.

– Iisuse, cum de-au ajuns lucrurile atât de rău? Nu se poate să nu te întrebi.

– Oricum, mi se rupe inima, pot să-ți spun.

– Urâtă treabă, Tom.

– Ah, Doamne! a exclamat Tom. Chestia asta cu însurătoarea. Ne-a prevenit cineva c-o să fie atât de afurisit de greu?

– Nu-mi aduc aminte să ne fi spus cineva ceva, am zis.

Am simțit că voia să plece. Poate că îndeplinise doar o misiune de dragul lui Mam. Totuși, bătuse un drum lung. Furând și fetele de acasă, cu ocazia asta.

– Am toată nădejdea că fetițele nu s-au înecat, a zis Tom.

– Păi, Tom, n-ai primit tu două medalii de salvator?

Într-adevăr le primise, una pentru că o scosese pe Roseanne din mare, cu mulți ani în urmă, când ea dăduse de greu. O tânără de o frumusețe insondabilă, aproape înecată în abisurile insondabile. Plaja Strandhill. „Earl Grey și un melc cu stafide", îi ceream la Café Cairo când era doar o copiliță. Începeam să uit cum e viața normală. Uitam lucrurile banale. Și Mai se dădea în vânt după ceaiul Earl Grey. În vremurile mai fericite.

– Naiba să mă ia, așa e, a spus Tom râzând. Două blestemate de medalii.

Tom cel drăguț, rubicond și prietenos, m-am gândit, în misiune de salvare la Ballycastle, în toiul războiului mondial.

– La întoarcere, du-le la Giant's Causeway, l-am sfătuit. Sunt sigur c-o să le placă.

– Bine, a zis Tom. Așa o să fac. Bună idee.

*

Colonelul mi-a ascultat relatarea despre depresia soției și mi-a acordat o permisie pentru probleme familiale. Am fost simultan surprins și temător. Nu știam cât din asta mi se citea pe chip.

– Este timp berechet ca să te folosim așa cum trebuie, McNulty, a zis el.

Trecând în goana mare prin Derry, i-am cumpărat lui Mai o brățară cu rubine, demnă de consoarta unui ofițer, mi-am spus. Oricum, am avut tăria de caracter de a disprețui granatele. La trecerea frontierei spre Donegal mai purtam încă uniforma, sfidând oarecum legea recentă care interzicea arborarea acestei ținute în Irlanda. Înțelegeam de ce de Valera voia ca țara să rămână neutră – de teamă că va erupe un nou război civil dacă permitea unui singur vas de război englezesc să acosteze într-un port irlandez –, dar nu mai eram de acord cu el când îmi interzicea să-mi manifest mândria de a fi devenit soldat.

De fapt, am trecut frontiera ca și cum n-ar fi existat o graniță între Nord și Sud, exact cum spusese Tom. Ca și cum între cele două locuri ar fi existat o uniune secretă, uniunea secretă a acelui lucru nespus de stânjenitor, teribil de solicitant, numit viață zilnică.

Am cumpărat brățara deoarece continuam s-o iubesc. Ăsta e adevărul gol-goluț. Oricâtă frică îmi inspira viața noastră în comun – și mă temeam de ea, de haosul ocazional și de durerea ei –, acum jinduiam enorm s-o revăd. Doream ca ea să fie diferită, dar absolut aceeași. Voiam ca același praf să adaste pe mobilierul dormitorului de la Harbour House, dar îmi doream și un pămătuf grațios și agil care să șteargă praful, lăsând în urmă curățenie.

Ajuns acasă, mi s-a părut că ciudata mea dorință fusese îndeplinită. Ea sau, oricum, cineva, spălase iarna de pe ușă, și cele cinci ferestre ale fațadei străluceau de o curățenie lustruită, scânteind înspre apele de culoarea balenei ale râului Garvoge, care trecea pe alături năvalnic. Dincolo de râu zăcea orașul, într-o linie zgâriată necruțător în tuș negru și creion. Un automobil virând undeva departe în lumina slabă a soarelui a proiectat, scurt, o pală de lumină peste apa care se rostogolea. Un cargobot își urma cursul printre geamandurile de apă adâncă, arzând în lumina mocnită ca un cărbune plutitor imens. Am zărit furia buruienilor și a ierbii din peticul nostru de grădină de peste drum, cu poarta arcuită înclinată, și brusc m-am văzut acolo înăuntru, într-un viitor nedeterminat, răsturnând brazdele cu hârlețul, plantând rânduri de cartofi, morcovi și varză în niște haine străvechi, anume păstrate în acest scop. Am șovăit uitându-mă la toate astea, trecutul, prezentul și viitorul într-un degetar de lumină veche, cu mâna pe clanță și cheia introdusă în broască. M-au năpădit fericirea și teama – cocktailul din vreme de război.

Interiorul avea, într-adevăr, înfățișarea sărăcăcioasă a locuinței unui bețiv, când multe obiecte, farfurii și platouri au fost sparte în nenumărate certuri și încăierări aprige și nu se mai vede decât o selecție de obiecte decorative, ca și cum multe lucruri ar fi fost împachetate cu grijă în lăzi și cufere, ori, ca în cazul nostru, aruncate în pubele de-a lungul anilor, în cascade de cioburi – arheologia și rămășițele grandioasei vieți a tatălui ei. În hol se afla același mezzo-tinto al respectivului grande care dominase dormitorul de la Magheraboy, lângă cel al mamei în rochie victoriană de organdi, cu înfățișarea ei permanentă de sfidare îngrijorată.

Altminteri, totul era așa cum trebuia să fie. Așa cum trebuia să fie și atât de rar era. Covoarele, tușe de împletitură persană, erau tocite, dar arătau proaspăt bătute. Cineva măturase dușumelele și linoleumul, cineva lustruise suprafața măsuței din hol – cu rotița de fildeș lipsă la unul dintre picioare. Iată și ușa salonului deschisă, iat-o pe Mai ieșind prin ea, arătând primăvăratic și frumos coafată, în cea mai bună rochie de mătase. Obrajii îi erau puțin galbeni, dar evident petrecuse mult timp la masa de toaletă, netezindu-și fața cu fond de ten, alegând rujul potrivit pentru tenul ei. Și – lucrul cel mai rar în ultima vreme – surâzând.

A venit direct la mine și și-a pus fruntea pe pieptul meu kaki. Nu mă descotorosisem de valize și-mi doream din toată inima s-o fi făcut, dar n-am vrut să le las să ne cadă simplu la picioare sau s-o rog să-mi dea voie să le pun jos, ca să pot s-o îmbrățișez delicat. M-am gândit că n-aș mai fi putut-o aduce din nou la pieptul meu dacă ziceam ori făceam ceva.

– O, Jack, iubitul meu Jack, a spus ea.

CAPITOLUL 18

Nu a durat mult, firește, ar fi fost imposibil. Ea crezuse, bănuiesc, că mă întorsesem de tot, că găsisem o modalitate de a ieși din armată, poate la cererea lui Tom, sau că o clauză ascunsă fusese descoperită și invocată. N-a mai fost atât de bine când i-am reamintit că semnasem pentru toată durata războiului. Dar era foarte posibil ca războiul să nu mai țină mult, i-am spus, iar atunci aveam să mă întorc, inevitabil ca ploaia, și aveam să luăm totul de la început. I-am spus că aș fi putut să rămân în armată, că pe timp de război erai înaintat în grad repede și că poate aveam să fim postați într-un loc plăcut la venirea păcii, posibil chiar în Anglia, iar atunci ea, dacă dorea, putea să-și găsească de lucru ca profesoară, fiindcă starea ei civilă de căsătorită n-ar fi fost un impediment. Ea a depus un efort imens și evident de a mă asculta cu bunăvoință. Mi-am dat seama atunci că, după cum spusese Queenie, nu stătea bine cu nervii, nu stătea bine deloc. Și că dacă odinioară stătuse bine cu ei, moartea băiețelului nostru îi provocase o recidivă.

În seara aceea, după câteva pahare de gin, mi-a șoptit, cu prietenia indusă de băutură, că nu se simțea bine, dar deloc, că Queenie n-o înțelegea și că Jack Kirwan se transformase într-o stafie în viața ei; nu voia sau nu putea să se întoarcă la ea. Că în sufletul ei domnea groaza, o groază al cărei nume nu-i era cunoscut. Că aceasta îi râcâia prin vene ca un șobolan, lipsind-o de orice urmă de liniște și plăcere. Capul, zicea, chiar capul ei, era greu de durere, ca o găleată de venin. Apoi, după alte ginuri, încetul cu încetul totul s-a transformat în vina mea, iar în toiul nopții ea a azvârlit vechiul ceasornic de pe perete spre capul meu, apoi a azvârlit și pisica, neavând altceva la îndemână, iar eu am băut până m-am cherchelit; dimineața, trezindu-mă singur în salon, m-am dus în hol, unde am găsit-o pe Ursula la piciorul scării, uitându-se fix la corpul mamei sale unde aceasta căzuse, cândva în orele pierdute ale nopții, nici înger din ceruri, nici demon ieșit din pământ, ci doar un suflet de om chinuit.

Întors la Ballycastle, am găsit brățara cu rubine uitată în buzunarul interior, așa că am fost obligat să i-o trimit, plin de mâhnire, prin poștă.

Afară, în curte, într-o stranie pauză dintre averse, o pasăre albastră fără nume cântă cu o dulceață imensă. Contemplu fotografia lui Mai și a fetițelor, pe care o am în portofel. Eu lipsesc din poză, probabil fiindcă sunt cel care a făcut-o. Judecând după înălțimea lui Maggie – deși ea a fost întotdeauna un copil înalt –, poza a fost făcută în anul 1940, foarte devreme, cam pe timpul ăsta. În care caz, motivul lipsei mele nu este că am fost fotograful, ci că eram plecat la război. Au ieșit amândouă foarte bine, Mai, destul de zveltă. Poartă ochelari de soare ca o interpretă de jazz, dar nu este soare deloc. Expresia ei lipsită de zâmbet, serioasă, nu spune mare lucru, dar s-a îmbrăcat cu multă grijă. Cumva, poza mă întristează stupid, de parcă este imaginea a ceea ce-ar fi putut să fie, nu a ceea ce a fost în realitate. Poate că Ursulei îi este cam frig în *gansai*-ul ei, și părul ei are aspectul uscat, mort, pe care i-l dau lindinile. Poate că imaginația mi-o ia razna, dar poate că nu. Ambele fete aveau, din când în când, lindini. Era marea epocă a păduchilor.

A trebuit s-o las în pace. Nu mi-e ușor să mă gândesc la asta. La nimic nu-mi este ușor să mă gândesc. Ca flăcău de șaisprezece, șaptesprezece ani, înainte de studenție, Primul Război Mondial tocmai se termina, mările colcăiau încă de mine; în frumoasa mea uniformă albă, mândru ca Punch, am văzut toate porturile lumii și am înconjurat Capul Horn de o duzină de ori, pe furtună și pe splendide ape calme, am văzut bârloguri ale răului și am auzit conversații de spaimă, deci știam că lumea nu este un loc pe de-a-ntregul plăcut, cum speri că ar putea fi când ești tânăr și pleci prima oară să-ți cauți norocul. Străzile deprimante din Bombay și Liverpool, oameni cărora le e totuna dacă trăiesc sau mor și care te-ar înțepa voios cu cuțitul în timp ce alunecă spre iad. Dar nici unul dintre aceste lucruri nu m-a izbit vreodată cu forța năucitoare a sorții repartizate lui Mai. Am scris ceva de genul ăsta acum câteva zile, astăzi scriu iar. Tot nu înțeleg, pe cuvânt, în ce limbă se poate povesti mai bine, sau ce loc ar putea-o descrie. Arabii susțin că totul ți-e scris deja și trebuie să respecți scrupulos instrucțiunile Cărții. Ce beznă, ce mișelie, ce tom înnegrit de cerneala cea mai neagră i-au fost rezervate lui Mai! Iar ea a fost obligată, zi de zi, paragraf de paragraf, capitol după capitol, să trăiască așa, ca la carte. Mintea mi se vestejește la gândul acesta, tot așa cum se strânge în ea însăși în fața sarcinii de a-și reaminti acum crâmpeie din ce a fost și se trudește să acceadă la lumină.

Prima însărcinare după primirea brevetului a fost să contribui la întărirea Africii Britanice împotriva unei posibile invazii franceze, așa cum am descris-o deja. La Accra, după torpilarea navei, am fost spitalizat împreună cu alți o sută de militari. Mulți, mulți alții au pierit în timpul atacului ori s-au înecat în ocean. Corpul meu, oarecum spre surprinderea mea, pentru că fusesem încredințat că scăpasem „nevătămat“, cum se zice, era marcat de vânătăi ca o hartă ciudată a unei lumi noi, mările și oceanele fiind pielea mea curată, iar echimozele, roșii și negre, mase de uscat cu porturile lor înșelătoare. Sora-șefă a salonului era o micuță călugăriță irlandeză, cu inima largă cât Sahara și tot atât de caldă, iar asistentele ei erau vesele, drăguțe și competente. Ea era de părere că mă salvase whisky-ul pe care-l băusem. Poate că zicea asta în glumă. M-am vindecat și, externat după două luni, m-am pomenit numit inginer secund la o unitate din Regimentul Gold Coast. Toată lumea mai credea că francujii Guvernului de la Vichy ne vor invada, deși gândul acesta își pierduse din intensitate. Pericolul iminent se dizolva în acidul a ceea ce era, de fapt, destinat să ni se întâmple, lucru pe care nici cel mai strălucit general sau om de stat nu putea să-l prevadă.

Am fost dus cu autobuzul în ținutul Asante, simțind fiecare făgaș al drumului, privind defilarea bizară a unui peisaj epic: plăcute coline distante, cu nuanțe moi de verde desenate pe ele cu tușe subtile de penel, apoi câmpuri înguste, străjuite de arbori, prin care țâncii alergau țipând de-a lungul potecii, ca niște pietre de râu negre date de-a berbeleacul de curent. Destinația mea era vechiul oraș Kumasi. Deja aveam gradul de locotenent-major, iar când am ajuns la cazarmă s-a creat o confuzie, fiindcă, aparent, aveau acolo un om cu același nume și același grad.

– Dar sunteți deja aici, sir, a spus ofițerul intendent, un bărbat scund și bronzat.

Avea obrajii crestați de vechi cicatrice de cuțit, ca șănțulețele nucilor braziliene.

– Păi, nu știu ce să spun despre asta, am zis.

– Sergentul de la popotă v-a servit deja, sir, aseară. Uitați-vă, domnule, vă am pe lista de masă. Locotenent-major John Charles McNulty.

– Și m-ați văzut și dumneavoastră ieri? am întrebat.

– Da, sir, și pot să spun că nu erați dumneavoastră, sir.

Dar râdea, de bună seamă. Totuși, întâmplarea friza enigmaticul și miraculosul, eram perplex și nu puțin contrariat. Nu e un gând liniștitor că te

afli în dublu exemplar pe lume, când erai sigur că ești unic.

Apoi am avut o întâlnire stranie la cazarea ofițerilor. Paturile metalice erau înguste, cu nimic mai grozave decât ale soldaților simpli. O cazarmă democratică, așa cum se găsesc uneori în armata de peste mări. Intendentul mi-a făcut cunoștință cu un individ lung și slab, tolănit pe un pat – mai bine zis, o treime din el era pe pat, iar restul întins pe podea. Am observat că se uita la boneta mea, ca să știe cum să mă salute, dar eram egali în grad. Mi-am dat seama că nu era ofițer de geniu, ci tanchist.

A fost extrem de prietenos și încântat să mă cunoască. Am făcut împreună un tur al taberei, după care ne-am refugiat din căldura sufocantă în biroul comandantului, unicul loc cu ventilator mânuit de un om. Am râs puțin, el m-a întrebat despre experiențele mele din timpul călătoriei la Kumasi, dar cel mai mult i-a stârnit interesul episodul cu vaporul torpilat. Eu știam că-mi știe numele, și el știa că-i știu numele și poate că un moment și-a imaginat că este locotenentul-major John Charles McNulty, dat de-a dura de valurile asasine. Era cam filfizon, așa mi s-a părut și, judecând după un comentariu de-al lui, mi-am format părerea că era și el din Irlanda, apoi, după alte afirmații, că era din Sligo, și atunci, în arșița aspră, nisipoasă a Coastei de Aur, m-a apucat amețeala, gândindu-mă cum era posibil așa ceva.

Așa că am continuat cu poveștile, iar el a pomenit de locul nașterii, o veche moșie pe care o cunoșteam, cum mergi cu mașina pe drumul spre Enniscone. Pe urmă am simțit că obrajii mi se golesc de sânge și aerul îmi părăsește plămânii. Preț de o clipă am avut o senzație atât de asemănătoare cu un atac de cord, încât sper să nu mai am niciodată o astfel de experiență. A fost o reacție ridicolă. Copil fiind, crezusem, desigur, poveștile tatei, așa cum crede un creștin Biblia. Iar când am mai crescut, le-am transformat prin autosugestie într-o convingere fermă, dar în subteran pândeau îndoiala și necredința. În special, povestea extraordinară despre fratele dezmoștenit din secolul al șaptesprezecelea, asemănătoare cu o mie de legende străvechi din o mie de familii irlandeze. Dar acum, din tot ce relata omul ăsta, povestea se confirma rând după rând. Bărbatul din fața mea era descendentul unui frate al lui Oliver McNulty, despre care îmi vorbise deseori tata. „O, da“, a recunoscut el, „totul se află în arhiva familiei.“ Rostea asta pe tonul cel mai prietenos, poate și cu regret, cu accentul englezesc dobândit prin școlirea la Eton, în timp ce eu stăteam în fața lui, mut de uimire și împiedicat la vorbă.

Ne-am dat mâna pe deasupra unei mese șubrede, pline de hârtii, conținând, îmi imaginez, planurile de aruncare în aer a podurilor din regiune, în eventualitatea unui atac francez. I-am oferit versiunea mea asupra poveștii, ca și cum m-aș fi aflat în fața unui straniu complet de judecată, unde toți eram obligați să ne declarăm sincer identitatea, de parcă puteam să știu vreodată, în fața lui Dumnezeu sau a oamenilor, cine sunt ori cine-mi imaginam că sunt, iar celălalt locotenent-major John Charles McNulty mi-a aprobat entuziast, dând din cap, istorisirea confuză, până în momentul când m-a prins de mână. Nici o asemănare de familie, dar ofițerului intendent, care asculta de pe margine, trebuie să i se fi părut extrem de straniu că acești doi bărbați, de aceeași vârstă, din același oraș și purtând același nume, nu se întâlniseră niciodată. Pe de altă parte, nu te puteai aștepta ca intendentul să înțeleagă viețile sufletelor catolice și protestante din orașele de provincie ale Irlandei.

– Da, a conchis el solemn, știm cine suntem, tu și cu mine.

În seara aceea am dat-o pe whisky fără cruțare și am anulat totul, stelele, poveștile vechi, bâzâitul ca de radio al insectelor, popota ce se învârtea cu noi și cu ceilalți tineri ofițeri. Poveștile noastre s-au dizolvat în haosul fericit al alcoolului, cineva ne-a dus, desigur, la culcare, pe locotenentul-major John Charles McNulty și pe locotenentul-major John Charles McNulty. El trebuia să plece la patru dimineața; l-am auzit ieșind și nu l-am mai văzut niciodată.

CAPITOLUL 19

Furlough. Primul lucru de care-mi aduc aminte este zăpada, o ninsoare densă, fărâmicioasă, de parcă întregul Sligo fusese transformat într-o sală imensă, doar ca să conțină capriciile și maiestuozitatea acelei ninsori, cu acoperișul prea înalt și întunecat ca să poată fi văzut, cu pereții camuflați de perfecta genialitate a fulgilor albi, mărunței, cu o muzică atât de tăcută, încât trebuia să-ți ciulești urechile. Urcam încet strada Finisklin în taxiul antediluvian, drum pe care, întâmplător, chiar eu îl proiectasem și-i supravegheasem construcția, cu câțiva ani înainte, pentru consiliul orășenesc, din care făcea parte și fratele meu Tom. Acum, Marele Lucrător cu chip necunoscut turna în liniște tonele de criblură albă, așternând o suprafață ciudată și inutilă, pneurile o presau ca pe o mare de insecte albe ce trebuiau strivite, lămpile dezvăluiau doar albeață și întunecime lucitoare și, din când în când, deschizându-se și închizându-se, mici dumbrăvi și vâlcele fără zăpadă în văzduh, în care putea să apară câte o casă cunoscută, porțile doctorului pe stânga, negrul profund al râului Garvoge amestecându-se cu Atlanticul negru care urcase până aici cu fluxul, o cerneală atât de neagră, că era ca un miliard de cuvinte tipărite unele peste altele, povestea lumii care se împinge în podul orașului, povestea lumii supte înapoi la Oyster Island și la Rosses, totul ilizibil, incognoscibil, anulat. Bătrâna mașină Wolseley se târa mai departe. Auzeam torsul motorului sub capotă. Eram nerăbdător să ajung acasă. Era oare mijlocul deceniului cinci? Foarte greu de precizat, dar cred că a fost după Africa și înainte de Londra. Mă îndreptam, desigur, spre Harbour House, mergeam acasă. Casa va sta în vârful drumului, privind înapoi spre Sligo, râul va fi foarte aproape, lingând pietrele colosale din zidul cheiului și bolarzii din mijlocul apei, Garvoge, o ființă atât de capabilă și de puternică, larg, adânc și întunecat, încât întotdeauna mi s-a părut, când locuiam acolo, că ar putea smulge orașul din amarajul său, ar putea să tragă după el casa, să tragă peisajul ca pe un covor, cu tot cu școala pedagogică, ogoarele lui Middleton și parcela mea de cartofi cu arcul ei instabil.

În sfârșit, cu aceeași lentoare obligatorie, am ajuns în dreptul casei, cu porticul ei cu coloane și cele cinci ferestre, curate sau soioase de data asta, nu mi-am dat seama, și fără să disting vreo lumină cât de mică. Am coborât din mașină, părăsind scaunul de piele scârțâitor, cald și crăpat, am trântit portiera, provocând un pocnet plăcut, l-am plătit pe bătrânul McCormack și am pășit prudent spre casă în cizmele mele de inginer. Am deschis propria ușă de la hol, am intrat în încăperea obscură cu linoleumul ei negru și masa în dezordine, mi-am scos paltonul și l-am aruncat pe un scaun și mi-am agățat pălăria pe un corn de lemn al cuierului. Apoi am mers mai departe pe coridorul întunecat, întrebându-mă unde erau fetele mele, gândindu-mă că cele mici dormeau, poate, în camerele de la etaj. Din spatele casei mi-au parvenit niște zgomote, așa că am continuat să înaintez până când am fost nevoit să deschid a doua ușă, care dă în micuța noastră grădină. Lumina dintr-un dormitor dosnic încerca să răzbească prin căderea de zăpadă, și în zăpăceala alburie am zărit două figuri, pe Mai, mai clară într-o rochie neagră, iar la picioarele ei, pe jumătate întinsă și pe jumătate ridicată, pe fiica mea Ursula, încordându-mi tot mai tare vederea am văzut că era în cămașă de noapte, o făptură mică și palidă, în vârstă de nouă sau zece ani, iar Mai cu brațul drept ridicat, pe care apoi l-a lăsat să cadă, cu brațul drept ridicat și lăsat să cadă, și am mai făcut doi pași în zăpada imaculată, care acoperise deja urmele soției mele și ale fiicei ei, ca și cum ele două ar fi apărut din senin în centrul grădinii pustii, și m-am uitat în sus la fereastra cu lumină, ceva atrăgându-mi privirea, și am văzut în strălucirea unei lămpi o altă figură stând în picioare, pe Maggie privind nemișcată cum brațul negru se ridica și cădea, se ridica și cădea, cu nuiaua strânsă în palmă, pe care de asemenea abia o puteam vedea, ca pe o linie subțire într-o gravură, ridicându-se și coborând, Ursula rămânând tăcută, tăcută ca o stană de piatră, iar Mai gâfâind, gâfâind, o auzeam, ca și cum nu putea lovi destul, ca și cum nu punea în asta suficientă putere, șfichiuind și șfichiuind copila, în zăpadă, în Sligo, pe întuneric, și zăpada căzând și din creația lui Dumnezeu nemairămânând decât copila care privea și copila bătută, femeia distrusă și tatăl consternat.

– Mai, Mai!

M-am repezit prin zăpadă și am prins-o de braț ca s-o opresc. Până în secunda aceea nu cred că știuse unde se afla, cine era. Se holba la mine în lumina tulbure. Cu siguranță uitase că urma să mă întorc acasă, cu siguranță uitase o mulțime de lucruri. Am strâns-o pe Ursula cu un braț, i-am cumpănit

greutatea și mi-am dat seama că trebuia s-o prind și cu celălalt braț. Am rămas așa un moment, cu fiica mea în brațe, țintuindu-mi soția cu privirea.

– Mai, pentru numele lui Dumnezeu, ce faci?

– Jack, Jack, tu ești? De unde ai răsărit? m-a întrebat ea.

Am dus-o în brațe pe Ursula în casa rece, am învelit-o cu o păturică și am aprins focul în camera de zi, unde fetița ședea într-un fotoliu, suspinând. I-am frecat brațele și picioarele ca s-o mai încălzesc. Eram și eu înclinat să suspin. Una era să fii în război, să încerci să-ți croiești drum prin el, și alta să fii aici, fără o cale de urmat, fără cârmă.

Apoi Mai a intrat din grădină și a rămas în picioare în prag, fără să zică nimic, total nemișcată, privindu-mă cum aprindeam focul.

– Ai chibrituri, Mai?

– Am, da, da, a zis ea și a plecat grăbită, poate în bucătărie, să le aducă, apoi s-a întors zorită și hotărâtă ca o infirmieră.

– A mâncat ceva copilul ăsta? am întrebat.

– Tocăniță. A mâncat tocăniță.

– Îi fac patul aici și pe urmă mergem în bucătărie să vorbim, am spus. Nu înțelegi că trebuie să mă întorc mâine? Nu am decât o zi.

– Numai o zi, Jack? Da, da, bine, bine.

Ne-am dus în bucătăria înghețată. Evident că de ceva vreme nu se mai ocupase nimeni de gospodărie. Toate farfuriile noastre erau în chiuvetă, toate ceștile, toate paharele, absolut toate tacâmurile. Locul trăsnea a carne alterată și a lapte stricat.

– Dezgustător, Mai. Ce făceai acolo în zăpadă cu Ursula?

– A fost obraznică, Jack, a fost obraznică.

– Nici cu un câine nu te porți așa.

– Cruță nuiaua și răsfață copilul, Jack.

– Crezi? Fetița în cămașă de noapte, în blestemata de zăpadă?

– Tu nu ești acasă, Jack. Au nevoie de tatăl lor.

– Eu sunt plecat la război. Plecat la război. Toată lumea este plecată la război.

– Și ce mama dracului cauți acolo? Nimeni din Irlanda nu dă o ceapă degerată pe asta.

– Când ai să-l vezi pe Hitler venind cu tancul pe Vine Street poate îți schimbi părerea, am zis.

– Blestematul ăla de Hitler... Ce ți-a făcut el ție, Jack?

– Mai! am zis, strigând acum, fiindcă alunecam spre vechiul subiect al vinovăției mele pentru tot ce se întâmpla. Aveam un sentiment dureros al urgenței. Trebuia să plec înapoi a doua zi și refuzam să-mi imaginez c-ar fi putut să mai facă o dată ceea ce tocmai făcuse. Dacă-i mai faci așa ceva Ursulei, Dumnezeu să mă ajute, Mai, te omor cu mâinile mele!

– Ți-ai omorî propria nevastă?

– Da, Mai, în cel mai expeditiv chip la care m-aș putea gândi.

– M-ai omorât deja, Jack.

– Văicăreala asta *ochón is ochón ó* nu ține acum, Mai. Era pentru alte timpuri. Acum îți spun: să nu care cumva să te mai atingi de fetiță. Ce fel de nebunie sinistră e asta, să stai afară în curte, cu o nuia, și să dai și să dai în ea? Vrei cumva să vezi raiul, Mai? Pentru o astfel de persoană nu se găsesc locuri în rai.

– Nu ești duhovnicul meu, Jack.

– Nu, sunt soțul tău, soțul tău cel nefericit.

– Dar mă iubești, Jack.

Acum și-a înălțat fruntea și m-a privit drept în ochi. În cuvintele ei am deslușit o anumită mândrie sălbatică. Era foarte ciudat. Totul era atât de ciudat!

– Totul are o limită, chiar și iubirea. Nu iubirea pentru un copil, pentru asta nu sunt limite. Cât despre dragostea de nevastă, acum cred că pentru ea există unele limite.

– De ce te-ai implicat în războiul ăla, Jack? De ce nu poți sta acasă? Trăim în Irlanda neutră. Ți-a făcut Hitler vreodată ceva?

– Cândva aveai multe de spus despre Hitler și ce le face el evreilor.

Și deodată iat-o plângând, plângând. Maggie a venit spre noi și a rămas în spatele mamei sale.

– Maggie, scumpo, vino și dă-i tatei un pupic, am zis, neașteptându-mă să mă asculte.

Dar credeam că era bine să dau glas vechilor îndemnuri, care nu îmbătrâniseră cum îmbătrâniseră multe alte lucruri.

Însă ea a ocolit-o pe mama sa, a traversat dalele reci până la mine și m-a sărutat cu toată dragostea.

– Te rog să-mi răspunzi la scrisori când ai prilejul. Ai păstrat toate timbrele?

*

Înainte de a pleca, am dus-o pe Ursula la Mam și am lăsat-o în grija ei. Am spus că avea să locuiască acolo până mă întorceam eu ori se termina războiul.

Mama nu m-a întrebat nimic despre semnele lăsate de băț pe șoldurile Ursulei, dar a dat din cap cu destulă înțelepciune. Am întrebat-o dacă știa ceva despre Eneas și mi-a spus că primise o carte poștală militară din Franța. Apoi le-am sărutat, pe ea și pe Ursula, spunându-le că trebuia să plec iar.

M-am întors pe jos la Harbour House și am rugat-o pe Mai să facă tot posibilul să se stăpânească. I-am cerut să înceteze imediat să mai bea. Mi-a promis solemn că mă va asculta. I-am zis că trebuia să-și ceară iertare de la Ursula, să găsească o modalitate de a repara ce stricase. Se vedea limpede că era foarte înfricoșată, nu de ce ar fi putut să i se întâmple ei, ci de ceea ce se petrecuse deja. Cât despre mine, nu puteam decât să mă întreb: era asta un fel de răutate declanșată de alcool? Nu credeam că de felul ei – în sufletul și-n inima ei – era o femeie rea. Cum se face că pentru unii băutura e un împrumut pe termen scurt, garantat cu spiritul, iar pentru alții o ipotecă ruinătoare pusă pe suflet? Cum se face că mulți alcoolici sunt veseli și au inima ușoară, iar alții sunt atât de posomorâți și de negri la chip, de parcă li s-ar fi scos cu scalpelul orice fărâmă de fericire, încât sunt în stare să-și biciuiască odrasla în zăpadă? N-am putut răspunde la aceste întrebări atunci și nici acum nu pot. Cu toate riscurile, am îmbrățișat-o pe Mai și i-am spus că o iubesc. Ea părea înfrântă de vestea plecării mele. M-am dus să-mi continui treaba, războiul, cu inima grea și cu o sinistră premoniție.

CAPITOLUL 20

M-am dus în Anglia, cum stipulau ordinele mele, și am fost repartizat la o unitate de dezamorsare a bombelor. Nu știam dacă voiam să lucrez la dezamorsarea bombelor, dar în același timp eram aproape ignorant în domeniu.

Așa că am urmat un curs de patru zile. Hitler aruncase mii de bombe asupra Londrei, multe neexplodate. Deci pe noi ne trimiteau să le dezamorsăm. E periculos să înveți meserie pe un proiectil mare și mârșav, care te poate trimite pe lumea cealaltă.

Geniștii mei săpau ca să le găsească. Bombele neexplodate aveau obiceiul să sfredelească pământul până la zece metri adâncime. Mai și coteau, în funcție de tipul de sol, oprindu-se nu tocmai unde te așteptai. Prin urmare, cunoștințele mele de geologie erau folositoare. În timp ce geniștii săpau, împingeam în sol o țepușă lungă și subțire, sperând să simt până la urmă metal pe metal. Apoi ne puteam îngrozi pe cinste, dezgropând obiectul acela cu o înfățișare posacă și asigurându-ne că nu ticăie și că nimic nu apasă pe focos.

Erau băieți simpatici cu toții, geniștii din mica mea unitate. Pat Millane era un flăcău din insulele Aran.

– Nu le spun celor de acasă cu ce mă ocup, sir, mi-a mărturisit el. Ei cred că mersul la război e totuna cu o grămadă de coaie de țap bătrân.

Spunea astfel de lucruri în gaelică, pesemne ca să le înțeleg numai eu. *Magalraí pocaide* este echivalentul irlandez pentru „coaie de țap".

După ce oamenii săpau groapa, îmi venea rândul să cobor pe scară, de unul singur, și să încerc să extrag detonatorul sau detonatoarele. Uneori, lac de sudoare cum eram în acele momente, uitam de Mai. Uitam de toate, în afară de bomba pe care călăream. Obiceiul era să șezi pe bombă când îi scoteai focosul, fiindcă în felul acesta nici nu observai când te arunca în aer.

Aveau bombele astea destul de comune pe care le numeau (15) – numărul înscris de nemți pe ele. Piloții lor trebuiau să știe numerele, ca să le armeze corect înainte de lansare. Mai târziu am început să găsim bombe (17), care

erau viclene, fiindcă aveau o încărcătură explozivă sub centrul de greutate, iar când una din astea era cuplată cu o (50), dotată cu senzori de mișcare, ei bine, la început oamenii ziceau că nu era nimic de făcut, decât să aștepți până când (50) se deteriora sau bomba exploda, ceea ce nu era întotdeauna posibil. Noi, bieții ignoranți de la unitatea de dezamorsare, trebuia să facem tot posibilul, orice ni se punea în față, și dracu' să-l ia pe cel rămas ultimul – ceea ce dracu' era uneori prea bucuros să facă. Când un om sărea în aer, nu mai rămânea din el decât o jumătate de kilogram de carne, sau un fragment de braț, sau poate o bonetă găurită – asta se punea în coșciug și în rest îl umpleau cu săculeți de nisip, ca rudele să nu știe. Toate aceste lucruri ne erau cunoscute.

Iată, deci, de ce uneori până și Mai dispărea din gândurile mele. Însă revenea în scurtă vreme, plutind. Mă întrebam ce mai făceau Ursula și Maggie. Apoi plecam din nou într-o misiune, hurducați pe străzile Londrei într-o camionetă de serviciu.

Vedeam cu toții lucruri îngrozitoare. Ne aflam la capătul „lucruri îngrozitoare" al realității. Dezamorsam bombe de cincizeci de kilograme, două sute cincizeci, cinci sute, o mie, și bombe din alea imense, mine parașutate, pe terenurile foarte diferite din punct de vedere geologic din East End, West End sau Bloomsbury, din Isle of Dogs – toate punctele cardinale. Comportarea bombelor era foarte diferită, deoarece se înfigeau în sol respectând toanele geologiei.

Ceva se micșora în noi tot timpul și altceva creștea, ca să ocupe locul. De micșorat, se micșorau gândurile privind un viitor posibil. De crescut, creștea un soi de încredere în caracterul altor oameni, mai ales al locuitorilor Angliei. Cu trecerea timpului, membrii unității noastre erau tot mai apreciați. Primeai de băut pe gratis la pub când îți vedeau însemnele. Galben și roșu cu o bombă micuță pe umăr, creația reginei Mary însăși.

Pentru că nu te puteai gândi la viitor. Era, într-un fel, o cură pentru prezent, pentru toate relele prezentului. În chip straniu, asta m-a ajutat să supraviețuiesc îngrijorării provocate de Mai și de fete.

Ca ofițer, mi se adresau cu „sir", dar asta era unica diferență dintre noi. Exista un anumit cavalerism în faptul că numai un ofițer dezamorsa bomba, ostașii păstrând distanța, în spatele unui zid, după ce terminau de săpat. Multora li s-a proiectat curul afară prin gură. Gentlemeni efemeri, într-adevăr.

Am cunoscut câțiva ofițeri de la dezamorsări care nu le-au destăinuit niciodată nevestelor cu ce se ocupau. Nici eu nu i-am povestit lui Mai despre

asta. Și așa avea destule pe cap.

Până la urmă, Hitler s-a săturat, după toate aparențele, să mai încerce să-i extermine pe toți cetățenii Marii Britanii – incredibilii cetățeni – și, executând o întoarcere de 180 de grade, s-a năpustit asupra Rusiei.

Așa că eu am servit un scurt timp în Africa de Nord, nu departe de locul unde acostase vaporul nostru cu ani și ani în urmă, când eu și Mai abia ne căsătoriserăm.

Mă deplasam cu unitatea mea de geniști prin ținutul accidentat. Cred că era în '42, foarte devreme. Ne distrugeam propriile depozite de armament cât puteam de repede, ca Rommel să nu beneficieze de ele când avea să rupă linia frontului. Probabil că armata lui nu se afla prea departe, așa că eram nervoși și vigilenți.

Într-o seară am ajuns la o porțiune de câteva hectare de deșert nedeosebită de multe altele. Pe harta mea nu era marcat nimic care să indice că acolo se dăduse o bătălie. Dar am găsit creaturi de metal sfărâmate, cândva tancuri germane și britanice, și, ici și colo, în oribilă putrefacție, trupuri de soldați căzuți, împușcați atunci când ieșiseră din vehiculele incendiate, și de infanteriști uciși în timpul atacului. Am rămas acolo, privind lung acest rezultat al unei bătălii nenumite, veche, poate, de o lună sau două. Nu aveam cum să știu dacă pierduserăm ori câștigaserăm acea înfruntare, iar atitudinea cadavrelor parcă spunea că n-avea importanță. Erau cu toții morți, naționalitatea lor nu mai era acum una pământeană.

Coborâsem din transportor ca să văd dacă puteam identifica soldați de-ai noștri, iar militarii mei vii mă urmăreau din camionul cu prelată, calmi și tăcuți. M-am răsucit pe călcâie să mă întorc la ei.

O ciocârlie, o singură pasăre cu penajul necolorat, a țâșnit dintr-un cuib din nisip chiar în fața mea și, ca un ac săgetând pe vremuri în mâna mamei mele, a efectuat o lungă împunsătură între pământ și cer, cu o exuberanță ce mi-a frânt inima.

Le scriam lui Maggie și Ursulei cât puteam de des. Maggie nu mi-a răspuns niciodată, sau scrisorile ei s-au rătăcit, dar epistolele Ursulei m-au urmat peste tot. Conțineau întotdeauna vești despre bunici, relatate cu umor. Ea îl iubea în special pe Pappy. Nici o vorbă despre Mai.

La scurt timp după aceea am ajuns mai aproape de fetele mele datorită postării la Ballycastle, ca ofițer de legătură pentru yankeii veniți la instrucție acolo.

Bineînțeles, Ballycastle făcea deja parte din marele imperiu al dansului din Irlanda. Dar nimic nu pregătise orașul pentru militarii negri. Soldații radiind de energie și femeile din Ballycastle înflăcărate de entuziasm, aruncate în aer, dându-se ca pe un tobogan pe spinări bărbătești, cu fustele umflate sau căzute. Irlandezilor obișnuiți nu le rămânea decât să se zgâiască de pe margine, resemnați. S-au aliniat pe Ballycastle Strand, punctând golfulețele stâncoase. Înfofoliți în mantalele mari, americanii de culoare îi admirau pe localnicii care se îmbăiau în apele arctice. Populația din Ballycastle nu era nici pe departe scandalizată, cei care s-au alarmat și s-au simțit ofensați au fost ofițerii lor albi. Desigur, la ei acasă exista segregarea, dar locuitorilor din Ballycastle nu le păsa câtuși de puțin.

– Domnule căpitan, m-a implorat un locotenent american, trebuie să facem ceva în privința asta.

Ca ofițer de legătură, problema îmi era bine cunoscută. Se distribuiau broșuri gratuite. Le găseai aruncate în rigole, ca tot atâtea săculețe cu nisip nedorite.

– Trebuie să facem ceva, domnule căpitan.

M-am gândit că ne sporeau șansele de a câștiga războiul dacă participau și ei.

Încercam să ticluiesc o cale prin care s-o scot pe Mai din impas. Am discutat cu medicul militar despre dezintoxicare, o mare problemă în armată, el fiind expert în dezalcoolizare și alte treburi din categoria asta.

– Eu m-aș interesa dacă n-o pot interna în spital o vreme, mi-a sugerat el. Simpla privare de băutură i-ar fi benefică. Nu e exclus să înceapă să vadă lucrurile în altă lumină.

La următoarea permisie am fost plin de speranță.

Destul de ciudat, Mai *era* în spital când m-am întors acasă. Dar fiindcă era bolnavă: plămânii i se lipiseră de coloana vertebrală din cauza pleureziei, și mi-am dat seama imediat că nu se îngrijise suficient de bine. Nu era o surpriză, însă era un lucru foarte enervant. Mam se ocupa acum și de Maggie, nu numai de Ursula, hrănindu-le și trimițându-le la școală, la mănăstirea Ursulinelor.

L-am întrebat pe doctorul Snow despre băutură, dacă o putea face pe Mai să se lase în spital, iar el s-a uitat la mine ca la un țicnit.

– Acum nu bea, mi-a răspuns. Poți face o seamă de lucruri într-un spital irlandez, nu mă îndoiesc, dar, din câte știu, nu și să bei.

– Atunci e bine, am zis.

– A stat o săptămână în casă, aproape incapabilă să se miște. În final, fiica voastră a venit să mă cheme. Norocul nostru că n-a murit.

– E foarte complicat pentru mine, i-am spus, pentru că, știți, sunt în armată.

– Da, a răspuns el, știu. Ascultați, domnule McNulty, întrucât ați ridicat problema băuturii, îmi permiteți să fac observația că și dumneavoastră beți remarcabil de mult, ceea ce nu ne ajută, mai ales dacă vreți ca ea să se lase.

– Păi, eu nu beau decât în societate, ca să fiu prietenos, am protestat, spre rușinea mea.

Cred că trebuie să recunosc: era o minciună. Dar doctorul Snow nu a numit-o așa, cu toate că ar fi vrut, presupun.

– Mai bine s-o lăsăm în pace deocamdată, a propus el, și să încercăm s-o vindecăm. După aceea ne putem gândi și la cealaltă problemă.

– Neapărat, am zis.

– Câtă permisie aveți?

– Trebuie să mă întorc mâine-seară.

– Se vede că vă țin foarte ocupați în armată, a comentat el.

CAPITOLUL 21

M-am trezit catapultat până în Yorkshire, ca să țin cursuri de dezamorsarea bombelor. Beam strașnic, și cred că superiorii mei au fost ușurați să se descotorosească de mine, chiar dacă nu mi-au spus-o pe șleau. Dar tabăra din Yorkshire s-a bucurat de venirea mea, fiindcă pe hârtie eram un specialist. Și cu adevărat eram expert.

Întâmplarea a făcut ca Pat Millane să fie și el acolo. Rolul lui era să mă ajute la demonstrații. Învățăceii mei erau niște tineri ofițeri voioși. Lucram într-un hambar vechi, la adăpost de vremea neplăcută din Yorkshire. Acoperișul din bârne de stejar era foarte frumos, destul ca să încălzească o inimă de inginer. Aveam loc berechet ca să aliniem toate bombele, toate fitilele și echipamentul, iar Pat reușise să pună mâna pe un boiler mare, ca să le arate cum să neutralizeze explozibilul sub presiunea aburilor. Aveam la dispoziție găselnițele cele mai noi pentru extragerea mecanică a focoaselor.

Era ceva foarte straniu să lucrezi în perfectă siguranță.

Anexată hambarului era o sală care servea de popotă, unde, între cursuri, găseai o halbă de bere sau două.

Tinerii ofițeri erau foarte dornici să învețe. Și acum le mai văd chipurile neslăbindu-mă din ochi în timp ce-i instruiam.

Într-o zi am petrecut o lungă după-amiază demonstrând viclenia subtilă a bombei parașutate. Aveam o mostră goală pe dinăuntru a acestei orori de doi metri și jumătate. Focoasele erau un (17) și un (50), și demonstram cât de util este să păcălești bomba, făcând-o să creadă că se află în submersiune. Bombele de felul ăsta fuseseră folosite mai întâi ca mine marine, fiind concepute să explodeze fie când loveau suprafața apei, fie după ce se scufundau câțiva metri. Dacă însă se scufundau mai adânc, focosul se dezactiva și aștepta să treacă pe deasupra o ambarcațiune, moment în care mecanismul redevenea activ. De la o vreme, astfel de bombe începuseră să fie lansate și asupra orașelor. Așa că un isteț s-a gândit să folosească para de cauciuc a unui claxon de bicicletă, un tub și o pompă de umflat roțile, șmecheria fiind să convingi focosul că a ajuns la o

anumită adâncime, așa încât să se închidă. Apoi se pompa aer, imitând presiunea apei. Problema era că cea mai neînsemnată lovitură repornea ceasul bombei, și se descoperise că focosul declanșa explozia după numai șaptesprezece secunde, adică un interval mult prea scurt. Asta încercam eu să-i învăț pe ofițerii de sub oblăduirea mea.

Așa că am scornit un mic joc: rând pe rând, ofițerii trebuiau să tragă pe sfoară focosul. Aveam o mină inofensivă, atârnată cu funii de căpriori, ca să imite o parașută, pentru că bombele de felul ăsta adeseori se opreau în hornuri sau în șemineele caselor. Ofițerii mei își îndeplineau sarcina cu o agerime fabuloasă, și, chiar dacă în adâncul inimii știam cu toții că lucram în perfectă siguranță, în grup tensiunea creștea vizibil când, unul după altul, atașau obiectele ridicole – tub, pompă, pară de cauciuc –, pândeau sunetul ce indica oprirea ceasului, iar apoi, într-o tăcere și mai înfricoșătoare, sunetul ce arăta revenirea acestuia la viață. Primii doi ofițeri s-au descurcat onorabil. Cel de-al treilea a lovit ușor mina cu genunchiul, imediat după ce a oprit-o, și a auzit cum ceasul micuț a reînceput să ticăie. Atunci am rupt-o la fugă, împrăștiindu-ne în cele patru colțuri ale hambarului, ca să vedem cât de departe puteam ajunge în șaptesprezece secunde, dar și, în chip straniu, pe jumătate încredințați că bomba va exploda cu adevărat.

Pe urmă, firește, nimic. Cei șapte am adăstat la marginile hambarului, în cea mai ciudată liniște, până când eu am început să râd, și după mine și ceilalți, cu glasurile neobișnuit de pițigăiate, în pragul crizei de nervi, iar individul care lovise bomba cu genunchiul tremura de-a binelea, tremura de emoție, dar după aceea și de râs, și toți am izbucnit în hohote, ca niște adevărați *eejits*, niște idioți, dar niște idioți în viață.

Ca urmare, am anunțat o pauză în strădaniile noastre, declarând că venise timpul să bem ceva la popotă, după care să revenim și să mai încercăm o dată. Eram stupid de satisfăcut de mine însumi, și ca de fiecare dată m-am gândit că-i puteam povesti incidentul lui Mai când ajungeam acasă, și poate că asta avea s-o înveselească, poate că nu; poate că era de preferat să nu-i spun nimic, poate că asta era întotdeauna cea mai bună strategie. Am comandat două halbe pentru mine, ceilalți ofițeri au cerut doar câte una.

Apoi flăcăii și-au băut berile și s-a făcut timpul de întoarcere.

Eram postați nu departe de aerodromul RAF, și am auzit în depărtare un avion întorcându-se la bază. Era după-amiaza târziu, dar încă lumină, așa că am presupus că aparatul făcea un zbor de rutină în spațiul nostru aerian.

Tinerii ofițeri au intrat tropotind în hambar prin ușa de lemn îngustă, eu aveam mâna încleștată pe a doua halbă, intenționând s-o dau de dușcă în clipa următoare. Chiar mă simțeam puțin ușurat că nu erau acolo să mă vadă, deoarece în adâncul sufletului îmi dădeam seama că eram cam lacom, lăcomia băutorului inveterat. Pe care mai eram capabil s-o dezaprob, cu acea stranie dedublare a alcoolicului. Unicul martor de acum era simpaticul șef al popotei, caporalul Timmony. Încă eram pe jumătate conștient că se auzea un motor de avion în depărtare, mai bine zis ceva mai aproape acum, și în același moment caporalul Timmony s-a uitat la mine și eu m-am uitat la el și presupun că ne-a venit același gând, exact același gând, sau aceeași întrebare, dar ce ridicol, în lumina mare a zilei, doar un avion german din zece mii încerca să facă ceva în timpul zilei, dar, sigur, Hull nu era prea departe, nici toate fabricile de pe Humber, poate că era un raid individual, poate că Herr Cutărică deviase de la curs, navigatorul pierzându-și reperele în spațiul aerian englez, dar *cu siguranță* nu era un zgomot de avion prieten. Și toate astea într-un interval extrem de scurt, timpul dintre apucarea paharului și ridicarea lui la buze, ca să sorb din el cu grijă, și privirea întrebătoare a barmanului și totul dând buzna în acel moment ca o viitură murdară, iar apoi un zgomot mult mai sinistru, un zgomot care m-a îngrozit până în măduva oaselor, lungul, funebrul, agitatul fluierat scos de un obiect aflat în cădere, în cădere liberă, un zgomot curios de asemănător cu cel al unei gloate care bolborosește, și apoi, într-un scurt fragment de secundă, același zgomot străpungând lemnul, fără îndoială lemnul frumoaselor bârne ale acoperișului, și apoi – eu vrând să beau de o eternitate, caporalul vrând să vorbească de o eternitate, mereu mai mult, neclintindu-ne de acolo, neajungând în momentul următor – o bubuială violentă, zgomotul care-ți face mintea terci scos de explozibilele care se aprind, care înfloresc din pricina vicleanului focos, a viclenei încărcături auxiliare, a ferocelui percutor ZUS, apucând cu o mână mare și viguroasă întreaga lume în strânsoarea ei, hambarul, pământul, cerul până la rai, deplasând totul cu o jumătate de metru mai încolo, cu o jumătate de metru mai încoace, mi se părea, dar fără ca explozia principală să fie la noi, la caporal și la mine, ci la tinerii mei ofițeri și la binecuvântatul meu genist din odaia cealaltă, și știam că acolo avea loc răvășirea totală a luminii, urmată de tunet, mai bubuitor decât simplul tunet din norii simpli, reteveiul de foc vârât cu forța în gâtlejuri, antebrațul puturos al fierbințelii, ale cărui degete aveau să tragă de plămânii lor, apoi monstrul imens, arzător al exploziei, fum infinit și obiecte devenite lame tăioase și

proiectile și un om – cum s-a dovedit mai târziu – proiectat afară din hambarul spulberat și azvârlit la doisprezece metri peste un acoperiș vecin și găsit mai târziu fără viață la marginea unui lan de grâu, și alții prinși în așa hal de explozia asasină încât nu s-a mai găsit nici o fărâmă, nici un atom din ei, și toate astea petrecându-se într-o secvență demențială, după care am văzut, prin ce ochi nu știu, fiindcă nu știam dacă sunt orb sau văzător, o creatură de foc și flacără „deschizând" ușa îngustă de lemn, straniu, bizar, și privind înăuntru, cum se zice, și stând în cameră o clipă, ca un strigoi, ca o persoană, cu ce istorie nu se știe, doar că era o istorie a morții, în straie roșii și portocalii, și apoi, după ce s-a zgâit la noi, după ce-a lăsat toate cohortele de violență să intre în încăperea noastră, retrăgându-se, parcă suptă înapoi ca să li se alăture tovarășelor sale asasine din hambar, și apoi întreaga lume, din Patagonia (cunoscută mie) până la hotarele Ultimei Thule, de la lumea de foc la lumea de gheață, s-a cutremurat, s-a cutremurat puternic, ușor, vast – și am simțit mâna aceea cruntă scărmănându-mi plămânii, dar neîndemânatic, dureros, și, printr-un capriciu pervers al exploziei, l-am văzut pe caporal uns pe perete ca un unt roșu, și apoi, în lumea aceea complet sfărâmată, total sfârșită, a intrat încă o versiune a tăcerii, rămânând doar o ceață densă de praf învârtejit în jurul meu, domol, domol, aproape, iar peste încă zece minute am știut că ofițerii mei fuseseră uciși, că genistul fusese omorât fără milă și caporalul spulberat cu cruzime, în fața tuturor acestor lucruri stăteam în picioare, praful căzând în jurul meu ca un milion de perdele, ca și când nimic nu s-ar fi transformat și totul s-ar fi transformat, iar eu aș fi fost cetățeanul zăpăcit a două lumi posibile, și apoi întregul perete din spate al popotei s-a năruit și o lumină stranie a plonjat înăuntru, ca un lichid, iar urechile mele au început să vâjâie, să vâjâie asemenea celei mai formidabile furtuni văzute de mine în Sligo Bay, și bizar, bizar, mi s-a părut, la un picior de fața mea, acum parcă plutind, neconectată și atât de perfectă, neprihănită, imaculată, fără nici o picătură vărsată, fără nici o pană scoasă din ea, solidă și curată în mâna mea – halba de bere ce mă aștepta.

Pat Millane mi-a stăruit în minte toată noaptea. Lunecam din somn în trezie sub plasa de țânțari, și el, în semisomnul meu, era acolo, zâmbind și trăncănind în engleza sa de Galway și irlandeza de Aran. Straniu și neliniștitor, dar bine-venit, nu-mi displăcea să-l visez. Vechii camarazi au vieți de apoi bizare în sufletele camarazilor vii. El a fost un tip obișnuit, dar extraordinar în același timp, iar când Messerschmittul ăla i-a făcut zob pe el și pe tovarășii lui,

trimițându-i în eterul binecuvântat ca pe o duzină de îngeri înstelați, a șters de pe fața pământului o persoană care era o podoabă a speciei omenești.

Sicriul său conținea în cea mai mare parte săculeți de nisip.

Din nou în permisie, din fericire, datorită faptului că fratele Tom tocmai fusese ales primar în Sligo.

Am ieșit cu Tom să bem ceva. Era, cumva, foarte plăcut să-l văd în „zilele de glorie". Tom are un suflet permisiv; nu e greu să iubești o astfel de persoană, iar când îți este și frate poți fi foarte mândru de el. Ne-am dus la un băruleț strâmt, pe care nu l-am fi frecventat în mod obișnuit, doar fiindcă acolo ne simțeam mai feriți de ochii lumii. Era încântător să comanzi whisky și să șezi pur și simplu pe taburetele înalte, examinând sticlele murdare de Guinness de pe rafturile prăfuite, care se doreau a fi o prezentare atractivă. Afară – ultima lumină cutezătoare a unei seri de vară târzie, deși îți venea să crezi că luminii i se interzicea să pătrundă în grota întunecată, care nu mai văzuse mătura de ani întregi, unde bătrânul domn Ferriter stătea îndoit de spate în dreptul casei de marcat.

– Am vorbit cu Jonno Lynch zilele astea, a spus Tom.

– Jigodia care l-a condamnat la moarte pe Eneas.

– Păi, da. Adevărat. Dar acuma, știi, este consilier municipal.

– Cum? În echipa ta? m-am mirat.

– E un foarte bun organizator.

– Măi, să fie, am spus.

– Oricum, a continuat Tom, vine la mine, Jonno, adică, se apleacă și zice: „Sperăm să câștige nemții". Asta-i tot ce spune, și apoi îmi face cu ochiul. O victorie germană – ca și cum tărășenia asta ar fi un blestemat de meci de fotbal. Apoi zice: „Presupun că tu ai păreri împărțite despre război, dată fiind situația". „Ce vrei să spui?" l-am întrebat. „Dacă te referi la Jack, toți sperăm că se va întoarce teafăr, sunt sigur." „Nu", zice el, „nu mă refer la Jack, mă refer la Eneas. Am auzit că luptă în armata britanică." „Păi, sigur", i-am spus, „jumătate din lumea bună este în armata britanică. Eneas doar încearcă să-și facă și el datoria, sunt sigur." „El și-a făcut deja datoria ticăloasă pentru Marea Britanie", zice Jonno. Jonno posedă un fel ciudat de a rosti o răutate cu umor, așa încât nu mai pare insultătoare. Pentru mine, discuția devenea enervantă și am încercat să găsesc o modalitate de a mă descotorosi de el. „Cei din RIC erau curve, Tom, curve", zice Jonno, cu vehemența aia pe care i-o știi. Vedeam

deja că regretă puțin cuvântul injurios. „Dar nu avem nimic împotriva lui Jack“, adaugă el, ca pentru a îndulci lucrurile. „Sigur că tuturor le place de Jack.“ „Cum așa?“ întreb eu. „Nu-i nimic rău cu Jack“, afirmă el sentențios, de parcă ar rosti o propoziție din Biblie. Iar eu am spus, destul de interesat, știi, pentru că mă întrebam de mult cum te privește un ins ca Jonno Lynch, tu fiind în armată și așa mai departe: „Sigur, Jack s-a băgat în asta numai ca să-i cumpere rochii nevestei“. „Da, sigur, știm cu toții“, a zis Jonno. Și s-a cărat.

– E o jigodie, am mormăit.

– A fost foarte curajos în Războiul Civil, a zis Tom, cu neașteptată reverență.

În ciuda străduinței noastre de a rămâne singuri, câțiva prieteni buni de-ai lui Tom au intrat în local. Poate că el le propusese să se vadă mai târziu, habar n-aveam. Pe unul îl cunoșteam: McCarthy, campionul de curse automobilistice, al cărui tată fusese comandant în Războiul de Independență. Avea o căpățână ca un vârf de deal mocirlos pe care se scurgeau dâre mici de sudoare.

Au discutat cu patimă, spunând o grămadă de bancuri, ironizându-se ca de obicei, dar am observat că n-au pomenit de război toată noaptea. Am ascultat conversația familiară despre proprietăți, târguri, afaceri și scandaluri locale – nimic despre război. Firește, nu vor fi auzit multe despre el, radioul nu-l comenta, ziarele păstrau o tăcere desăvârșită. Ideea pe care o aveau despre război nu era cu nimic mai bună decât a unui copil. Era ciudat să te afli între ei, cu Tom ținându-le isonul la râs, presărând sarea proaspătă a triumfului personal pe cuvintele sale. Întâmplările din Sligo ocupau locul central, și dacă zece mii de oameni fuseseră făcuți una cu glia rusească de ger și de sânge, asta nu însemna nimic. Războiul era doar un cuvânt. Venisem dintr-un cuvânt și aveam să mă întorc în el.

Jack Kirwan o dusese pe Mai la Roscommon, să-și termine convalescența alături de el și soția lui cea nouă. Acum Mai se întorsese la Harbour House, cu Maggie revenită lângă ea și într-o dispoziție excelentă. Râdea și glumea cu mine într-un fel de care aproape uitasem. Dintr-odată, devenise o înfocată partizană a războiului.

– E bine că unul dintre noi poate face ceva, zicea.

A copt pentru noi faimoasa ei musaca în bucătăria care sclipea de curățenie. Era o mare plăcere să fiu alături de ea. Era încă puțin slăbită după pleurezie, dar culoarea îi revenise în obraji și, cu toate că bea gin, o făcea cu măsură. Intenționasem să-i prezint planul meu de a vizita un centru de dezalcoolizare, dar deocamdată fusese în destule spitale și, oricum, totul părea că merge bine.

În dimineața de sâmbătă pe care am petrecut-o acasă s-a dus în oraș cu Maggie și și-au cumpărat rochii noi. A cumpărat și o manta rusească pentru Maggie, care arăta în ea ca un mic general.

Aveam o soldă suficient de bună ca Mai să-și permită niște lucruri mai luxoase. Orașul cunoștea destule greutăți, pentru că o mulțime de oameni plecaseră în Anglia să lucreze la fabricile de muniție, tot mai multe produse deveneau greu de procurat și o grămadă de afaceri mici dăduseră faliment. Deși aproape nimeni nu știa nimic despre război, efectele acestuia se făceau simțite. Era ca și cum lumea ar fi trăit la marginea cea mai îndepărtată a unei explozii, atât de departe, încât lumina catastrofei nu ajungea până acolo. Nu se vedea nimic din cataclism, din suprimarea totală a vieților umane, din orașele rase de pe fața pământului, din milioanele trimise în pribegie în Europa și în întreaga lume. Când mă gândeam la tragedia de la Singapore... Era un alt gen de suferință, minoră, s-ar putea spune, și m-am gândit că toată lumea ar fi regretat, ar fi fost surprinsă și oripilată dacă Hitler ar fi ajuns până la Sligo. Presupun că ignoranța orașului meu natal ar fi trebuit să mă indigneze, dar efectul era cel contrar. Era ceva aţâţător în ea. Deoarece știam mai multe, mă simțeam responsabil de siguranța concetățenilor. Într-un fel sau altul, mecanismul neutralității era unul care genera și iubire.

Apoi m-am dus la Mam, s-o văd pe Ursula și să-i dau cadouașul pe care i-l adusesem. Era un copil care investea multă valoare în orice i se dăruia, sub forma sărutărilor. În general, o fetiță iubitoare, curajoasă. Când am plecat de lângă ea, de data asta, am simțit doar cu ceva mai puțină tristețe decât atunci când îmi abandonam un soldat într-o zonă de luptă. Eram sigur că lucrurile mergeau spre bine, sigur că zeii ne zâmbeau din nou.

CAPITOLUL 22

Nu știu ce ne-a apucat azi pe Tom Quaye și pe mine de am petrecut o oră nebunească intonând pe rând vechi imnuri ostășești, „Împachetează-ți necazurile în ranița veche“, „Tipperary“, „Îți atârnă tare boașele?“ și încă vreo cinci sau șase. Ciudat cum cântecele din Primul Război Mondial se potriveau perfect cu al Doilea, deși conflagrațiile se deosebeau enorm. Tom cântă aproape la fel de bine ca contele McCormack, sau poate cred asta numai pentru că nu am cu ce să-l compar în sălbăticia asta, în afară de propriile mele orăcăieli.

Conduceam mașina pe cel mai prost drum, lângă trecătoarea Ishkuman. De jur împrejur, numai geologie, și mi-a venit ideea, nu pentru întâia oară, că litosfera nu este decât un fel de mormânt al creației. Conduceam un jeep Willys prin teritoriul Pathan. La începutul lui ’45 războiul continua să facă ravagii, dar aici, sus, totul era calm și pustiu. Amenințarea că rușii ar putea să vină prin trecători și să ajungă în India nu mai era de mult actuală. Japonezii ocupaseră Birmania, dar întregul subcontinent al Indiei se întindea între mine și ei, un coșmar pe care Tom Quaye îl cunoaște prea bine. Erau trupe la Frontiera de Nord-Vest, pentru că și locurile neamenințate trebuiau păzite. Citeam *Lăncierul din Bengal* și încercam să nu-mi bag nasul unde nu-mi fierbea oala. Acum mă îndreptam spre una dintre trecătorile montane mai îndepărtate, deoarece aflasem că o secțiune a șoselei se năruise într-o râpă, iar eu urma să constat și să decid ce trebuia făcut. Deci aveam de șofat o zi întreagă și, neavând luxul unei ordonanțe sau al unui tovarăș de drum, intenționam să-mi ridic de unul singur cortul printre colinele tot mai întunecate, lucru la care tânjeam, câtă vreme nu avea să mă piseze nimeni în izolarea mea. Cu mulți kilometri în urmă intrasem într-un sat din Pathan și cumpărasem un vin de dude nemaipomenit. Stătea lângă mine, pe scaunul pasagerului, într-un urcior de lut, înțepenit între cărți, binocluri și cutia puștii.

Cu deliciu trăgeam din când în când câte o sorbitură, în timp ce vâjâiam prin aerul uscat, stârnind în urma mea un colosal dragon de praf.

Timp de o oră nu văzusem nici un suflet de om, și eram voios și mulțumit de misiunea mea, delectându-mă cu pustietatea picturală a peisajului și efectul de înceţoşare al vinului. Îngânam doar pentru mine melodia „Când scad luminile în Cairo“, bine-cunoscută mie datorită faptului că Roseanne o cânta ca piesă specială la sala de dans. Mă gândeam iar la extraordinara frumusețe a fetei și la necazurile ei de acum. Părintele Gaunt se purtase corect, îi cususe rana și-i înnegrise numele. Bietul Tom. Nu exista nici o limită a suferinței sale din cauza lui Roseanne. Ea era afară în Strandhill chiar în momentul ăsta, presupuneam, adormită sau trează, în vântul sălbatic sau în lumina soarelui, în timp ce eu rulam prin sălbăticia și stranietatea diferită din Hindu Kush. Cât de îndepărtat mi se părea Sligo, și totuși, atât de aproape, de proxim, asemenea tuturor spectrelor și oamenilor vii din Sligo, acele inimi și suflete cunoscute odinioară.

Cu astfel de gânduri în cap, îmi amintesc acum limpede că am ocolit un colț stâncos, unde muntele atârna peste șosea ca o streașină masivă de granodiorit, drumul fiind tăiat în stâncă suficient de adânc pentru a permite trecerea cel puțin a unui camion modest, de fapt, un drum de tipul celor pe care eu însumi le construisem ici și colo, lăsându-mi semnătura anonimă pe munca asta mai degrabă umilă. Ieșind din curbă, am dat brusc de problema raportată, cea pe care venisem s-o verific, secțiunea șoselei care cedase. Dispăruse cu totul, nu mai era decât o lungă alunecare de teren șistos până jos în râpă, lucru pe care l-am putut constata în mod absolut satisfăcător, pentru că am intrat drept în ea cu jeepul, micul vehicul virând dintr-odată la stânga, într-o secundă, o fărâmă de secundă, și am avut doar timpul să-i înjur pe bunii militari care se mulțumiseră să observe problema fără a lăsa măcar un indicator improvizat pentru șoferii nebănuitori, ori, în cazul meu, cercheliți, înainte de a-mi începe coborârea spre fundul văii, la început trecând în viteză pe pietriș, unicii martori fiindu-mi fără îndoială coralii cretacici și bivalvele calcificate, locuitori ai vreunui fund de mare antică, cu toată forța unui vagon de roller-coaster de la bâlci, jeepul scoțând un urlet ascuțit total disproporționat față de eveniment, îmi spuneam, în timp ce creierul îmi galopa de frică și de șoc, și apăsam cât puteam de tare frâna, ca și când asta ar fi ajutat la ceva, iar apoi am început să cosesc tufe mici și arbuști miniaturali de un fel sau altul, afectați de altitudine, jeepul balansându-se și strivind fără noimă, și după o sută de metri parcurși în

felul ăsta eram gata să dau cu ochii de Creatorul meu, deoarece mi-a crescut brusc în minte gândul că s-ar putea să fie o prăpastie la capăt, de care parcă îmi aminteam vag din neatenta mea evaluare a terenului. Dar, înainte de a mă cuprinde adevărata panică, jeepul a continuat să lunece pieziș și a prins a se răsuci, făcând salturi mortale și dându-se de-a dura, poate fiindcă în efortul de a rămâne în el apăsam acum și pe accelerație, și cum de am rezistat atâta timp acolo habar n-am, n-aveam centură sau curea care să mă priponească, doar oțelul și acoperișul de canava, probabil că am fost învârtit în spațiul acela, trebuie să fi fost, ca o bucată de gunoi într-un vârtej, și apoi – bang, bang! – totul s-a oprit și mi s-a făcut greață: întâlnisem ceva mult mai tare decât pietrișul sau tufărișul, iar acel lucru, ce-o fi fost, câștigase competiția și ne stopase, pe mine și jeepul, ce mai rămăsese din el, brutal, complet și nici nu sunt sigur că mai eram conștient, dar parcă îmi amintesc că am fost catapultat afară din jeep, înspre cer, un moment curios de lung, descriind un arc de cerc violent și neregulat prin văzduhul de un albastru sec al Frontierei de Nord-Vest, apoi m-am izbit probabil de pământ cu umărul înainte, pentru că atunci când mi-am recăpătat cunoștința așa zăceam, pe un umăr rupt, nu mă puteam mișca deloc, nu pentru că nu aveam energie în corp ca s-o fac, ci pentru că jeepul se prăvălise peste partea inferioară a spinării mele și pe picioare, cu toată nepăsarea și greutatea moartă a unui bețiv. E cazul să recunosc, presupun, că eram doi din ăștia.

După ce am zăcut așa mult timp – nu pot spune cât de mult, deși privind într-o parte, gest stopat numai de faptul că păream să fiu și eu făcut din metal, ca jeepul, vedeam soarele mult mai jos pe boltă, chiar începând să coloreze în roșu muntele îndepărtat –, m-am trezit de-a binelea. Eram buimac, dar nu mă durea nimic. Sub obraz aveam o piatră neagră, am presupus că era o țandără desprinsă din filitele ce stăteau într-o poziție verticală destul de stranie pe versantul muntelui. Știam că undeva mai jos trebuia să existe un râu, dar nu-l auzeam din cauza liniștii perfecte, asurzitoare în felul ei, punctată doar de ciripitul prietenos al păsărilor cu nume necunoscut.

Se apropia seara, și știam că în acea perioadă a anului nopțile puteau fi reci. Presupuneam că se terminase cu mine. În primul rând, nu-mi puteam mișca trupul, și cu siguranță nu puteam să mă eliberez de greutatea ca de plumb a jeepului. Până și brațele îmi erau parcă țintuite, așa încât numai capul îl puteam mișca, doar câțiva centimetri în ambele părți, singura poziție cât de cât confortabilă fiind pe obrazul drept, dar și atunci pietricelele colțuroase mă

înțepau. Adevărul e că mai eram destul de torpilat – doctorul meu se numea Bacchus. Dar nu mă îndoiam că-mi va trece. Deși aș fi putut încerca să denumesc fiecare atom și fir de praf și rocă din vale, mi-am dat seama că nu știam nimic despre fauna zonei; inevitabil, într-o poziție ca aceea în care mă aflam eu, mintea ți se agață de posibilitatea ca, la adăpostul nopții, animalele să-și vadă de treaba lor, adică să înfulece stârvuri și să ucidă între dealurile liniștite. Pe drum zărisem porci-spinoși și fazani, și m-am trudit să-mi amintesc ce rău îi puteau face rozătoarele acelea omului. Apoi mintea mi s-a concentrat lin și natural asupra șerpilor, dar am izbutit să înăbuș acel gând, punându-mi nădejdea în faptul că șarpele, în general, este o făptură singuratică și discretă. Cel puțin acum nu exista nici un pericol să calc pe ceva.

Frica mă copleșise, dar treptat a început să se risipească. Neajutorarea mi-a limpezit brusc mintea. Nu aveam nici un plan de făcut, nici un traseu de planificat, nici o apă de găsit, nici o mâncare de gătit. Cumva, viața era suspendată. Povara vieții mele cu Mai fusese ridicată, inexplicabil. Urma să mor. Avea să plângă cineva? Mă întrebam dacă Maggie va scoate sunetul ei zeflemitor la auzul veștii, ca și cum ar fi avut loc ceva absolut neimportant. Și Mai, și Mai? Privind în jur și observând cu dificultate dispunerea rocilor, uimit că erau straturi de calcar atât de aproape de granit și întrebându-mă ce cataclisme lente, cu durata de milenii, produseseră o astfel de absurditate, încercam totodată să înțeleg povestea căsniciei mele. Priveam în interior la spectacolul pe care-l oferea, încercând să sortez și să aranjez secvența epocilor. Atunci, un clopot a început să sune în mine, un clopot cu dangătul jos, bătând cu un înțeles sinistru, dar și acuzator. Mai McNulty, cu viața ei răzuită pe măsură ce o trăia, un soi de Viață-în-Moarte sau Moarte-în-Viață – *totul din vina ta*, bătea clopotul, *din vina ta*. În ziua aceea stranie, înainte de căderea nopții.

Sunt oare acțiuni ale noastre care ne abrogă umanitatea și ne aduc moartea înainte de moartea reală?

Aceste gânduri mi-au fost întrerupte de o durere bruscă, atât de feroce, că era ca un animal separat de mine însumi. S-a aprins în membrele mele inferioare, undeva sub jeep, și a început să-mi urce în trup.

Probabil că am leșinat. Când am redeschis ochii, am început să-mi dau seama că auzeam un zgomot care mă nedumerea. Credeam că vine de la apă, de undeva în susul văii, o revărsare de pe urma unei averse nevăzute, care umplea albia. Am ascultat și am tot ascultat, mi se părea că nu auzeam doar venirea

undei, ci și propriul sânge curgând sub piele, și m-am întrebat dacă asta era tot, dacă era doar sângele meu în urechi. Din nu știu ce motiv, această neștiință mă chinuia, îmi închipuiam că eram deja pe jumătate nebun și că din acel moment totul avea să fie disproporționat, lipsit de sens, inexplicabil. Ca viața mea, îmi spuneam, ca blestemata mea de viață.

Dintr-odată, mai la vale, chiar la limita câmpului meu vizual, au apărut o sută de capre, fiecare cu un clopoțel la gât, clopoțeii laolaltă producând un zgomot ca scurgerea unui râu, și odată cu ele un păstor, un băiat tânăr cu pantaloni largi, albi, o cămășoaie lungă și o pălărie de fetru rotundă, cu un mers ușor, nepăsător, la fel de nestânjenit ca și caprele de terenul accidentat. El s-a holbat la mine câteva minute în timp ce turma trecea, apoi a întins brațul și a înhățat o capră care abia fătase. Ținând-o de picioarele din față, mi-a arătat burta ei plină de sfârcuri și, cu un gest al feței și ochilor, m-a întrebat dacă vreau să beau. A îngenuncheat mai aproape de mine și, deși capra mă lovea cu picioarele în umeri și în cap, mi-a pus în gură un sfârc, din care am supt cu nemărginită recunoștință.

*

Cu acest accident, războiul s-a încheiat pentru mine, mai mult sau mai puțin, deoarece am petrecut șapte luni într-un spital din India. În amintirea salvatorului meu, păstorul, le-am dus fetelor de acasă, în afară de propria persoană, două păpuși Pathan.

CAPITOLUL 23

Din când în când, se pare că, în efortul de a zămisli un fel de narațiune, ating dureros ceva mai sensibil decât o simplă rană, ceva ce seamănă mai mult cu o cruzime, un element otrăvitor a cărui simplă atingere îmi provoacă o senzație bruscă de boală și nefericire – exact contrariul atingerii regelui taumaturg. Și chiar în momentul acela se declanșează și o senzație profundă de alarmă, de dezastru iminent, chiar de groază, ba nu, mai ales de groază, ca într-un vis vechi și urât din copilărie, când mă rătăceam în codrii cei mai deși și mai sumbri și ceva se târa, se târa, urcându-se pe mine. În copilărie, când mă trezeam din visele astea, plângeam, și uneori, scriind în acest jurnal, plâng și acum, chiar dacă nu am idee de ce – ba plâng și mai abitir din cauza asta. I-am invocat pe zeii adevărului, iar ei fac cu mine ce vor.

Războiul se sfârșise. Eram mândru – mai mult sau mai puțin – că servisem în armată. Dar să fii mândru de acel război „străin“ nu însemna mare lucru în Irlanda. Sute de mii traversaseră până în Anglia și munciseră în fabrici, iar alte zeci de mii se înrolaseră în diferite armate – cu siguranță, știau totul despre război. Însă cei rămași acasă și cei neînclinați să aprecieze vreo forță aliată cu britanicii rămâneau insensibili la subiect ori vibrau de dispreț. În Irlanda nu se găsea un strop de petrol, toate lucrurile râvnite erau raționalizate, se extrăgea mai multă turbă din mlaștini decât în toate mileniile dinainte. Războiul fusese doar un fel de inconvenient gigantic.

Dar acum se terminase. M-am dus acasă la tăceri, la surpriza de pe fețele oamenilor, care parcă uitaseră că fusesem plecat. „Ah, Jack, ah, Jack, cum îți merge? Unde ai fost, omule?“ Și tot restul flecărelii dătătoare de viață de prin baruri.

Armata mi-a oferit o jumătate de salariu de colonel dacă acceptam să mai rămân. Solicitarea mi-a făcut o imensă plăcere. Dar Mai nu se putea împăca defel cu gândul, și mi-am zis că suferise suficient.

– Te vreau aici, mi-a zis ea, te vreau aici.

După război, haosul și confuzia domneau pretutindeni, dar în același timp unele mecanisme au fost lăsate să funcționeze liber. Anularea căsătoriei lui Tom a sosit în sfârșit de la Roma. Roseanne fusese acuzată de diverse chestii, iar acum totul ținea de trecutul prăfuit, ca și cum mariajul lor nici n-ar fi existat. Într-o zi posomorâtă, Mam m-a trimis cu părintele Gaunt la șandramaua de tablă, să-i duc vestea. Am fost șocat să aflu că era gravidă, dar nu cu Tom, după toate aparențele. Cu Tom n-a avut niciodată copii. La naștere, pruncul a fost dat spre adopție în Anglia, prin ordinul de călugărițe căruia îi aparținea sora mea Teasy. Roseanne a fost internată la azilul din Sligo și cred că acolo a și murit de TBC, nu după multă vreme. Așa s-a încheiat un capitol teribil.

Dacă mi-ați fi spus mie, lui Tom sau oricui, în ziua aceea splendidă și luminoasă când s-au cununat la Dublin, că la sfârșitul războiului va fi închisă în casa de nebuni și la scurt timp după aceea va muri, nimeni nu v-ar fi crezut. Nimeni nu și-ar fi imaginat o soartă atât de crudă pentru o fată atât de strălucitoare, plină de nuri.

O mie de dimineți apoi la Harbour House, trezindu-mă ca să mă cred împrăștiat undeva, ca o bucată de algă de adâncime ruptă de pe fundul mării de o furtună, uscată, clătinând din cap la adresa lumii, căutându-mi pe pipăite tăieturile și echimozele, recuperând insulte și blesteme pe jumătate uitate, inventariind cioburile de peste noapte, farfuriile azvârlite, tacâmurile, ceainicul Arklow, coșulețul din Belleek, păstorițele din porțelan de Dresda, tablourile doborâte de pe pereți, mucurile de țigări semănate pretutindeni, milieurile mamei aruncate în cele patru colțuri ale încăperii, covoarele îngrămădite la pereți, totul sunând sălbatic în capul meu, al meu și al ei, iar dacă aruncam o privire în dormitor, da, Mai în pat, părul ei încărunțit pe pernele soioase și poate Maggie cuibărită lângă ea, unde probabil că eu o pusesem din nou, Mai plângând după alinare, după companie, înfricoșată, atât de beată încât nu putea înregistra teroarea, fiind doar un receptacul al terorii.

Maggie dorea să devină actriță și am hotărât că se putea duce la Dublin, la școala de teatru. Mam a aranjat ca Ursula să meargă la Liverpool, la un curs de asistente medicale. Prin urmare, am rămas singuri. Tot mai rar și apoi deloc răsunau bătăile în ușă, ale fratelui sau ale mamei, ca și cum sfârleaza vieții noastre nefericite i-ar fi proiectat pe toți departe, oricât s-ar fi străduit să se

țină. În asemenea împrejurări, se pare că unicul lucru care-i face să se întoarcă la tine pe oamenii care au participat la nunta ta este înmormântarea ta.

Despărțirea lui Mai de Maggie n-a fost o acțiune lipsită de pătimiri precum cele de pe Muntele Golgota. În seara aceea, după ce Maggie s-a luptat să se îndepărteze de noi – era în 1947, anul marii căderi de zăpadă –, târându-și geamantanul și cutia pe dalele peronului, înaltă ca un cocostârc în paltonașul albastru care o făcea și mai subțire decât persoana filiformă care era, cu izbitorul ei păr negru, Mai s-a otrăvit cu gin, într-un enorm efort de anulare a propriei ființe, egal ca proporții cu giganticele tone de zăpadă căzute peste Sligo, căzute peste Irlanda, care au impus o liniște nefirească peste tot – acoperișurile dezordonate ale orașului, drumurile pentru utilități, casele frumoase de pe Finisklin Road – și care au înghețat și râul.

N-a fost o problemă pentru ea să deșerte cele două sticle de gin; a făcut-o cu o mână aproape sigură pe toată durata serii și începutului nopții, nu în camera ei, cum îi era obiceiul, ci chiar la masa din bucătărie, ca și cum n-ar mai fi avut acum nimic de ascuns, absolut nimic. Iar după ce a golit sticlele, trebuie să se fi dezbrăcat în bucătăria înghețată, trebuie să fi scos de pe ea orice fir de îmbrăcăminte, o femeie care se apropia de cincizeci de ani, cu toate cicatricele de după bătălii, și apoi a ieșit pe ușa din față în vâltoarea și labirintul zăpezii. Am știut ce face doar fiindcă stăteam la fereastra din camera de zi, privind afară, uluit de căderea neîntreruptă a zăpezii, întrebându-mă dacă va avea vreodată un sfârșit, când i-am zărit silueta subțire cam la cinci metri de casă, căci dacă s-ar fi îndepărtat mai mult n-aș mai fi văzut-o. Am țâșnit prin cameră și afară prin hol, am galopat în susul străzii, cu zăpada instabilă sub papuci, de parcă eram dintr-odată un locuitor al Moscovei, și am gonit mai departe, cu fulgii de nea biciuindu-mi fața, biciuind-o și biciuind-o, iar când am ajuns lângă ea, am strigat-o și am întrebat-o unde se duce. Mai mi-a spus, cu vocea ei stranie de beție, dar cu o dicție perfectă: „Vreau să găsesc râul“, și cu toate că pierduse direcția spre râu din cauza ninsorii, părea hotărâtă să persevereze, așa că m-am năpustit asupra ei și am ridicat-o în brațe, mai mult sau mai puțin am smuls-o din zăpadă, șocat, șocat, chiar și în momentele acelea de urgență, de cât de teribil de ușoară era, cu toate că era o persoană destul de înaltă, și am dus-o înapoi, făcând tot posibilul să nu cad cu ea, minunându-mă totodată de albul impecabil al lumii, neaua nu doar acoperind totul, ci ștergând lumea, anihilând-o, ca și cum toată povestea noastră ar fi putut redeveni o coală de hârtie albă, nescrisă, cu excepția, poate, a primei noastre promisiuni de iubire.

Iar după aceea cum aș fi putut-o lăsa așa, îndurerată, derutată, bând cu o aviditate crescândă, ca un copil care șterge un desen cu o furie enormă și o nerăbdare extravagantă?

Era să uit ceva – cum am putut? Poate pentru că a avut ca urmare o tristețe atât de ciudată, atâta confuzie. Oricum, la câteva luni după plecare, Maggie a venit într-o zi acasă cu trenul și ne-a spus că reușise să-i „rezerve" – ciudat termen, ca și cum ar fi fost vorba de un hotel – maică-sii un loc la un centru de dezintoxicare în interiorul țării, la câțiva kilometri de Mullingar. Și, orice i-o fi spus Maggie mamei sale, în orice moment bun o fi rugat-o să meargă, Mai a fost de acord, aproape nu-mi venea să cred. Pappy – nu eu, de ce nu, nu știu sigur – a dus-o acolo, în rabla lui antediluviană, iar mai târziu mi-a spus că Mai fusese întru câtva „reconfortată", cum se exprima întotdeauna tata, și extrem de binedispusă, și mi-a mai zis că în rabla aceea dărăpănată trăise cu adevărat sentimentul că ceva măreț urma să se întâmple. Au reușit să-i inducă un fel de comă timp de zece zile, cu niște medicamente, poate morfină, nu știu, și după alte zece zile mi-au expediat-o înapoi, curată ca ploaia și în perfectă ordine, ca o corabie.

– Mai, am zis, Mai, neștiind bine ce să spun și cu câteva whisky-uri în mine, și recunosc acum că serile mi se păruseră lungi și pustii fără ea. Poate că e ciudat că spun un asemenea lucru, Mai, arăți ca o fetiță, o simplă fetiță.

– Nu știu ce vrei să spui prin asta, Jack, a zis ea voioasă, eu nu sunt o fetiță.

Primul lucru pe care l-a făcut a fost să meargă la Queenie; acum, Queenie avea cinci copii și de mulți ani cele două prietene nu mai ținuseră legătura. Dar în ziua aceea s-au văzut și s-au simțit foarte bine, minunat, Mai însăși mi-a declarat-o, și simplul fapt că-mi spunea ceva în felul ăsta simplu, adevărat și normal, m-a bucurat și mi-a dat speranță.

Așadar, a fost jalnic, a fost poate chiar malefic și dezgustător că în atmosfera generală de bețivăneală din casă – mă refer la propriul meu tras la măsea – ea parcă aluneca înapoi în patima băuturii, la fel de lin cum intră un pivot în gaura lui. Presupun că a fost un lucru teribil și tragic. Pe toți sfinții, a fost!

Iartă-mă, Doamne, te rog, iartă-mă, Doamne!

Ea a început să-și imagineze că dacă Maggie ar fi fost acasă ar fi putut face încă o tentativă, încă o strădanie, dar Maggie nu era acolo, nu-i așa, era plecată și n-avea să mai locuiască în casa noastră niciodată – niciodată, niciodată, niciodată.

N-o puteam vedea atât de tulburată din cauza lui Maggie, pur și simplu nu puteam. Chiar dacă în sinea mea credeam că era bine pentru Maggie că plecase. Am scos la vânzare Harbour House. Oricum, în Sligo nu se găsea o slujbă care să merite efortul; era o criză universală, dar locurile de muncă decente lipseau cu desăvârșire. Zecile de mii de oameni care plecaseră în Anglia să muncească pentru război n-au mai catadicsit să se întoarcă, cu siguranță că nici n-ar fi putut, ar fi fost absurd. Așadar m-am gândit că la Dublin aveam șansa să-mi meargă mai bine. Cel puțin asta mi-am spus, când am vândut casa cu mai puțini bani decât dădusem pe ea. Îi împărtășisem planul meu lui Mai, și ea nu ridicase obiecții, iar acesta n-a fost ca planul cu Malta, pentru că în ziua sorocită ea s-a urcat perfect obedientă în automobil, chiar grăbită, îmbrăcată cu cea mai bună dintre jachetele care supraviețuiseră, ăsta fiind felul ei de a proceda când știa că i se cere un efort, chiar dacă i se întâmpla foarte rar, și, fără a ne uita înapoi pe Finisklin Road, am pornit spre noul nostru cămin din Dublin.

Firește, pentru prețul unei case din Sligo nu puteai achiziționa ceva foarte îmbietor, așa că reușisem să cumpăr doar o locuință mică și meschină la Clontarf, dar când am ajuns pe Dunseverick Road, Mai nu a acordat acestui aspect nici o atenție, nicicum să se răzgândească, ci m-a ajutat să ducem înăuntru tot calabalâcul pe care-l căraserăm după noi din Sligo în remorca unui constructor, legată de spatele mașinii. Și, cu toate că n-am zugrăvit nici măcar un perete din casa aceea și abia dacă am mutat un articol de mobilier din poziția în care-l pusesem în prima după-amiază –, iar cutiile mele cu cărți n-au fost despachetate niciodată, ci au rămas în holul mititel cinci ani dificili –, pentru Maggie a avut denumirea de „acasă“ atunci, după ce am pescuit-o din ascunzătorile ei din Westland Row. Sărmana de ea, bănuiesc, planificase să nu vină acasă decât în vacanțe. Vacanțe. O denumire nu foarte adecvată pentru zilele petrecute în casa aceea, recunosc. O anumită doză de ferocitate, boală, zbierete, distrugere a ultimelor obiecte ajunse până acolo din trecutul îndepărtat, foarte îndepărtat, uneori cu câte un răgaz clement între ele, când firea esențială a lui Mai răzbea la suprafață, strălucind, când râdeam „ca niște guri de canal“ cum spunea ea, și totul era senin un timp – dar orice lingură tocită de vreme era strâmbă și toate lucrurile aveau crăpături.

CAPITOLUL 24

Numele lui este Tomelty, descopăr, al inspectorului alb care s-a întors azi fără caporal. N-am avut habar cine sau ce era, fiindcă a sosit într-o enormă mantie de gabardină și cu o pereche de galoși găuriți care au lăsat o grămadă de apă noroioasă în camera de zi. Când s-a dezechipat de hainele de ploaie, cu o mișcare exasperată, aproape brutală a brațului, alți litri de ploaie au fost turnați pe scândurile dușumelei. Sub acoperământul acesta, transpirase copios. Cred că auzisem mârâitul jos al mașinii lui la sosire și cu siguranță asistasem la modul cum o parcase în cei opt centimetri de apă care acoperă în prezent proprietatea domnului Oko. Deși mă așteptam la noi amenințări voalate și la aluzii tulburătoare, s-a dovedit că omul venise într-un fel de misiune de exprimare a compasiunii – o vizită de prietenie, aproape, deși nimic nu mă poate convinge că ar vrea cu adevărat să fim amici.

– Înțeleg că domnul Mensah a trecut pe la dumneavoastră, a zis el.

– Cine este domnul Mensah? l-am întrebat.

Știam că este un nume frecvent întâlnit în Accra, îl purta și un cântăreț faimos, dar nu-mi aminteam să fi cunoscut pe cineva numit astfel.

– Fratele doamnei cu care ați avut sau n-ați avut de-a face. Omul care l-a stâlcit sau nu l-a stâlcit în bătaie pe Kofi Genfi, în afară de cazul că l-ați bătut sau nu l-ați bătut chiar dumneavoastră.

– Bun, am spus, un pic liniștit că tenebroasa afacere era încă îmbrăcată în ambiguități multiple.

– Acum nu mai e important, a zis Tomelty, încercând să mai stoarcă niște apă din manșetele pantalonilor și distrugând prin acest gest dunga uniformei. E un caz închis. Dar am auzit, așa cum se aud pe aici tot felul de lucruri, că Mensah a fost foarte nemulțumit de vizita pe care v-a făcut-o, și mă întreb dacă n-ați vrea să faceți puțină lumină.

– Nu pot, am zis, având senzația că totul se întâmplase acum o mie de ani, căci eram în ghearele unui mic atac de malarie. Tom Quaye se îngrijea de toate. Cred că l-a trimis la plimbare.

– Păi, el s-a dus la diferitele adăpătoare pe care le frecventează, spunând despre dumneavoastră lucruri urâte, foarte urâte, și, nu știu cum, motivul pentru care vă abordez este că personajul ăsta, Mensah, e un om foarte respectabil în unele privințe, în ciuda cazierului său, iar când l-am luat la întrebări mi-a dat impresia că e un om de caracter, știți, fără joc dublu, fără subterfugii, de fapt de o onestitate destul de frustă. Deci, când un asemenea om amenință că va omorî pe cineva, îi dau mai multă atenție decât dacă aud un gangster grozăvindu-se cu asta, dacă mă urmăriți.

– Desigur.

– Așa că, în locul dumneavoastră, aș ține ochii deschiși în ce-l privește, a continuat Tomelty, nu fără un dram de plăcere, m-am gândit.

Mă prevenea, dar era mulțumit că mă poate alarma în același timp.

– Sunt sigur că n-o să mai treacă pe aici, am spus.

– Nu, nu, probabil că nu. Dar este foarte vexat. A trebuit să-i dea prietenului său o sumă bunicică și se aștepta ca dumneavoastră să-i acoperiți pierderile, dacă mă urmăriți. O haimana, știți.

– Sunt sigur că asta este, am spus eu râzând, în rolul de om de lume pe care mi-l asum uneori.

– Atunci, a încheiat Tomelty, scuturându-se ultima oară înainte de a trebui să pornească la drum și să strice tot ceea ce făcuse bine, mă bucur că nu sunteți prea îngrijorat. Tipii ăștia nu uită nimic. Nu-s prea diferiți de băieții ăia săriți de pe fix din Irlanda anilor douăzeci. N-o să mă prindeți întorcându-mă acasă curând. Nu, dom'le.

– Ce trist, am spus.

El mi-a aruncat o privire. Poate credea că și eu eram trist, ori îl deranja comentariul meu. Cred că un adevărat om de lume ar fi lăsat remarca să treacă neobservată. Presupun că multe lucruri spuse de irlandezi pot fi ignorate cu câștig. Dar văzusem și o mică fereastră de vulnerabilitate deschizându-se pentru o clipă? O umbră de îndoială și suferință în ochii lui? Un moment de întunecare? Oare așa arată acum fratele meu Eneas când cineva pomenește de Războiul de Independență? Undeva, chiar într-un loc îndepărtat, ca acesta, prinzându-l cu garda jos, nepregătit? Eneas, care nu se mai poate întoarce acasă nici el, dar s-a strecurat înapoi de câteva ori și s-a ascuns în casa lui Mam, neîndrăznind să iasă la lumina zilei, cu Mam frângându-și mâinile în bucătărie și vărsând pe ascuns lacrimi pentru el? Tomelty nu-mi spusese înainte că fusese implicat și în sud, menționase doar prezența sa la nord de graniță, dacă

memoria nu-mi juca un renghi. Poate fiind iar aproape de mine, fratele unui fost reprezentant al Royal Irish Constabulary, se simțea îndemnat să se confeseze. Ce oameni bizari populau pământul, după o jumătate de secol de războaie! Bărbați care fuseseră cândva onești și a căror onestitate se preschimbase în trădare, când paginile istoriei au fost răsfoite de vânt. Bărbați deseori răi și neîndurători, deveniți eroi și patrioți. Plus o sută de nuanțe și amestecuri din cele două. Poate că și pe el îl reconforta, straniu, faptul că participasem la război. Da, o singură clipă am zărit tocul ferestrei prin care se putea pătrunde în Tomelty. A arătat lovit și părăsit, pentru un moment, doar pentru un moment, după care a fost ca și cum ar fi închis geamul la loc.

Nu știam ce avea să spună și poate nu știa nici el. Evident, nu era un sentimental. Cât ai zice pește s-a pus în perfectă ordine, cu toate deschizăturile bătute în scânduri.

– Cum merge cu jurnalul? m-a întrebat, făcând un semn cu capul spre masă.

– Of, Doamne, e... am zis, nefiind în stare să termin enunțul.

– Eu l-aș continua. Nu uita, McNulty. M-a izbit constatarea că atunci când un polițist îți rostește numele, sună întotdeauna ironic. Peste o clipă, el a făcut o mișcare cu mâna dreaptă prin fața ochilor, ca și cum ar fi zis: „Fii vigilent". Mensah e taximetrist. Are multă mobilitate. E furios. Pe cuvânt, jumătate din timpul petrecut de mine aici este ca și cum nici n-aș fi plecat din Irlanda. Dacă am înlătura căldura și blestemații de palmieri și pieile negre, totul e ca Ballymena pe ploaie, pe cuvânt.

După care și-a aruncat pelerina pe cap și a plonjat înapoi în potop, ca o enormă ureche de elefant.

Abia după plecarea lui m-am gândit că poate ar fi fost cazul să-i mulțumesc, dar era prea târziu, mașina lui crea două V-uri mari de apă, îndepărtându-se ca pe valuri.

Ursula. Făcuse treabă bună la școala de asistente și mi-a trimis o fotografie cu ea în uniformă de soră medicală, de la absolvire, una foarte impresionantă, o mare bucurie pentru mine. Eu i-am trimis o bancnotă de cinci lire și m-am scuzat că nu fusesem de față, cum credeam că s-ar fi căzut.

În miezul iernii lui ’52 am primit de la ea o scrisoare conținând o mare cantitate de durere, prin care solicita fonduri. Scria că fusese concediată din slujba de asistentă și trăia într-o oarecare mizerie la Toxteth. După vreo zece

zile mi-a venit încă o scrisoare, în care spunea că treburile îi mergeau mai bine, ceea ce, din nu știu ce motiv, m-a îngrijorat mai mult decât scrisoarea dintâi.

Atunci am plecat în Anglia, să văd despre ce era vorba. Lui Mai nu i-am spus nimic despre călătoria mea.

Toxteth avea un aer sumbru irlandez, cu cerul jos și un vânt tăios, amarnic. Când am ajuns la căscioara ei și mi-a deschis chiar ea ușa, uimită, nu mi-a trebuit mult ca să observ cât de înfricoșată era. Cochetă și frumușică, dar ochii îi străluceau de teamă.

– Ce face biata mami? m-a întrebat.

– Cam ca întotdeauna, am zis. Foarte mult ca întotdeauna.

– Știi dacă a primit felicitarea de ziua ei, tati?

– O, da, a primit-o și s-a bucurat mult. Nu ți-a scris ca să-ți mulțumească?

– Nu, dar nu-i nimic.

– Dacă asta te consolează, nici mie nu-mi răspundea la scrisori când eram la război.

– Nu-i o corespondentă prea bună, mami, a zis ea.

– Scria scrisori interesante când era profesoară la Manchester, i-am spus. Dar asta a fost demult.

Am întrebat-o apoi de ce o concediaseră. Mi-a spus imediat adevărul, cum obișnuia. A zis că o prinseseră șterpelind ceva din dulăpiorul de medicamente și o dăduseră afară pe loc. Barbiturice, a precizat, pe care începuse să le ia din cauza nervilor. Acum se îmbujora până la rădăcinile părului. Apoi mi-a destăinuit că o săptămână, două făcuse foamea și nu avusese un acoperiș deasupra capului, după ce-și pierduse locul din căminul surorilor. Dar apoi, a continuat, cunoscuse un băiat drăguț, cu care avea să se mărite.

Am întrebat-o cine era bărbatul cu pricina și mi-a zis că-l chema Patrick Pawu – mi-a spus numele literă cu literă – și era nepotul Olowului din Owu – iarăși literă cu literă – și eu am întrebat-o dacă era un nume portughez, iar ea a zis că nu, nigerian. Inima din piept mi-a fost cuprinsă de panică. Stafiile tuturor Ketchumilor și Reynoldsilor din lume îmi umblau prin cap. Nu cred că auzisem vreodată despre un astfel de lucru în Anglia, o femeie albă cu bărbat negru, deși Emmanuel Heyst avusese cinci neveste negrese. Apoi m-am gândit brusc la Mai și la afecțiunea pe care o nutrise cu ani în urmă, în Nigeria, pentru primul Tom. Dar am vrut să strig la ea: „Niciodată n-o să poți veni acasă cu un astfel de bărbat, și gândește-te la copii, gândește-te la copiii pe care

i-ați avea!“ Dar îi mulțumesc lui Dumnezeu, îi mulțumesc lui Dumnezeu că n-am făcut-o.

– Îl iubesc, tati, mi-a declarat ea privindu-mă cu ochii aceia înfricoșați.

Își ținea capul plecat, așteptând, desigur, să cadă securea. Nu ea mă rugase să vin, dar acum eram acolo și avea să-și primească pedeapsa.

A fost ca atunci când îngerul a dat de-a rostogolul bolovanul de la intrarea mormântului lui Hristos. Fusesem singur cu bolovanul ăla colosal, bolovanul care blocase o parte atât de mare din istoria omenirii, povara dominației asupra altora, a sclaviei. Apoi îngerul îl dăduse de-a dura. Mărturisesc că am fost un blestemat de om alb până în ultima clipă. Și acum, subit, libertatea, afurisita de libertate adevărată.

– Cred că este o veste minunată, am zis, uimit de cuvintele care-mi ieșeau pe gură. Cea mai bună veste, Ursula, absolut cea mai bună.

Îmi simțeam capul ușor, datorită unei specii oarecare de bucurie.

– Tati, a zis ea ridicându-se de pe scaun cât se poate de fericită – și fusese o copilă dotată din naștere cu capacitatea de a fi fericită –, n-am scris să vă anunț fiindcă mi-a fost frică.

– Păi, să nu-ți fie, n-ai de ce.

Atunci negura fricii s-a risipit din ochii ei, și-a prins fața în palme și a plâns tăcut. Oare nu-i vorbisem niciodată înainte cu blândețe? Mă temeam că poate nu, mă temeam că nu. O tratase vreunul din noi doi vreodată cu destulă gentilețe, așa cum merita? De ce să fi crezut că o voi face de data asta? Nu exista un precedent. Am înțeles asta, ca și când cineva mi-ar fi luminat inima rea. Am înțeles și n-am putut face altceva decât să pășesc spre ea și s-o îmbrățișez.

E atât de greu să reconstitui în minte o beție deoarece ea este de fapt o formă de absență, un maelstrom care dizolvă peisajul. Poate dacă privești din afară... Dar ce urât ar fi să pretind că am stat vreodată în afara mea! Am fost pe deplin implicat în bătălie, și în fiecare dimineață știam că fusesem menționat în comunicatele de purtare bună sau de purtare rea. Purtare bună, pentru că uneori – la fel de rar ca o zi fierbinte în Irlanda – un fel de uriașă bunătate omenească se cobora peste noi, Mai și Jack, și pentru un scurt interval aveam uniforme identice și luptam pentru aceleași cauze. Când Mai rostea repede lucruri neașteptate, prețioase, nimicuri dulci, de fapt, poate rodite de gin, dar neprețuite pentru mine. Căci aveai nevoie de ceva fonduri ca să poți funcționa în orele de relativă trezie ale zilei.

Dar barbaria, echipamentul barbariei. Subtilul clinchet mecanic al mașinăriei, când roata de tortură este fixată în punctul de pornire și trupul îți este legat cu frânghii. Terifianta elocință a băutorului aproape nearticulat. Insulte, care ar fi fost eficace în formă de cuțit, legate într-un mare mănunchi, de teamă că nu vor nimeri ținta. Capetele noastre bombardate de o furtună de cuvinte, cuvinte-cioburi, cuvinte-pietre, cuvinte-tăișuri, cuvinte-gloanțe, bombe. Starea de după, de ură crescândă, epuizarea când zăcem, posibil, în camera de zi, nu în fotolii, ci ea trântită poate cu spatele la perete, eu întins cât sunt de lung pe podea. Ca și când casa ar fi fost izbită de o bombă care a distrus totul în cădere, dar fără să explodeze. Așa că ceva zăcea acolo cu inima secretă ticăind, și cine să cunoască natura diavolească a focoaselor? Numărul lor și soluțiile. Nu eu. Nu se poate exprima în cuvinte cât este de trist să te gândești la asta, cât te rușinează – rușinea e cea mai rea. Transformându-ne noapte după noapte în diavoli răzbunători, pe de-a-ntregul schimbați – creații ale unui Frankenstein repetent –, vrednici de milă pentru că eram atât de nefericiți, de josnici, de provizorii, atât de despuiați de lucrurile bune pe care – în special ea – le avuseserăm cândva din abundență. Eu cu nimic mai bun, nici cu o iotă, dar în cazul meu, trebuie să mă gândesc, pornind de la mult mai puțin. Cei doi draci nebuni din Dunseverick Road. Maggie, mare acum, în plină ascensiune profesională, dar înfricoșată în patul ei, ca un copil electrocutat de un cablu șerpuitor. Bieții vecini bătând adesea cu pumnii în pereți. Corpul tot mai topit, tot mai slab, al lui Mai. Floarea grotească a sănătății primare din obrajii mei, trupul meu rotofei, capitonat. Cu nimic rămas în centru decât tăciunele a ceea ce fusese, așchii din panoul pierdut ce reprezenta începutul călătoriei noastre de acum aproape treizeci de ani, în stil eroic, pe acest drum tot mai întunecat.

„Bucată de căcat omenesc, bărbat smiorcăit, necredincios și netrebnic ce ești!“

Din nou și din nou și din nou – nu exista nici un sfârșit, iar începutul se pierdea în timp.

*

Dimineața – nimic de menționat. Dacă era duminică, o urmăream din ochi la slujba de la St. Fintan, îngenuncheată în strană, rugându-se lacom, cu fața albă și prăfoasă din cauza excesului de pudră. Întâmplările nopții lăsate în urmă, până când totul reîncepea. La ce bun să spun c-o uram – cum se

întâmpla tot mai des – când prin miezul lucrurilor trecea, ca o venă cu sângele răvășit, iubirea aceea, crescând din nou, nesupusă logicii, care ucidea și dădea viață în egală măsură?

Se făceau „eforturi“. Cu câteva pahare de gin mai puțin, cu câteva pahare de whisky mai puțin, un efort de a ieși la restaurantul lui Jammet, în orice straie elegante aveam la dispoziție.

– Trebuie să facem un efort, Jack, zicea ea, și de fiecare dată un mic tiv de lacrimi, ca o dantelă, îi încadra cuvintele.

Apoi, o dată la două luni, cu siguranță făceam un drum până la Abbey Theatre ca să ne vedem fiica în noua ei piesă. Mai era încovoiată, îmbătrânită înainte de vreme, nervoasă, nesigură, cel mai puțin de ea însăși. Nemulțumită de timpul pierdut în stal, de austeritatea înfricoșătoare a decorului. Nu era capabilă s-o „vadă“ cu adevărat pe Maggie, era acolo o oarecare orbire, nu se discuta niciodată despre spectacol sau piesă, ca și cum să fii treaz era acum doar ceva ce ținea de autoritatea viselor, și nu a unor vise pe care ai putea să le povestești, nici măcar a unora pe care să ți le aduci aminte.

CAPITOLUL 25

Anul 1952. Lucram la o mică instalație de apă la Collooney, dintre toate locurile, pe partea cealaltă a țării, căci exact așa stăteau lucrurile în zilele acelea nebune, iar într-o seară m-am întors acasă târziu. Când m-am strecurat în bucătărie să văd dacă lăsase pentru mine un sendviș – eram flămând după șofatul până acasă –, am făcut zgomot în beznă vreo jumătate de minut până mi-am dat seama că ea era acolo, așezată la masa din bucătărie. Am aprins lampa de lângă plită. Avea paltonul pe ea, ca și cum intenționa să iasă, sau tocmai se întorsese de undeva și nu se dezbrăcase. Pălăria maronie îi era prinsă de părul coafat cu un ac de argint lung, moștenit de la mama ei. Acum mi se pare ciudat că știam aproape totul despre ea, până și ce bijuterii deținea. Presupun că asta se datora faptului că o urmăream atent, ori prea atent, ori deloc atent, nu știu. Oricum, ședea acolo, și nici măcar noua pâlpâire a luminii pe partea ei dreaptă n-o făcea să se clintească. Nu avea alături nici sticlă, nici pahar. M-am dus la ea și m-am oprit lângă umărul ei drept.

– Te simți bine? am întrebat-o.

– Tocmai voiam să mă duc la culcare, mi-a răspuns, de parcă era lucrul cel mai natural din lume să șadă acolo și ar fi făcut-o în fiecare seară, ar fi șezut acolo în paltonașul ei elegant cu blană de vulpe rusească la guler, un palton de-acum douăzeci de ani – poate mai mulți, poate treizeci. Cu adevărat ochii ei încercănați aveau ceva de vulpe, iar pielea, deși Mai trecuse de cincizeci de ani, era netedă ca o coajă de măr. Înfățișarea ei avea ceva de pictură, ca și cum însuși Whistler ar fi sărit de după ușă și ar fi început s-o picteze, să-i picteze profilul puternic, umbrit și pentru mine atât de familiar. Cât despre mine, eram treaz ca un bebeluș, asta și pentru că știam că dimineața trebuia să fiu în picioare la ora cinci și înainte de a mă culca mai aveam de petrecut o oră la planșă, ca să transfer pe harta orașului măsurătorile pe care, cu ajutorul unui flăcău, le făcusem cu o miră topografică și să marchez conductele cu creionul roșu. Anticipasem cu plăcere această muncă, așa cum mamei îi surâdea ideea de

a călca rufe – sau cel puțin așa pretindea – la miezul nopții, când toată casa dormea.

– Vrei o ceașcă de cacao? mi-a venit inspirația s-o întreb, gândindu-mă că asta beau oamenii normali la ora aceasta din noapte, foarte probabil.

– Cacao, Jack? s-a mirat ea. Nu avem cacao.

– Cred că avem cacao, sunt sigur că avem, sunt sigur că am văzut o cutie în bufet.

– O fi acolo de cine știe când. Era cacao pentru Ursula.

– E făcută din boabe de cacao, am insistat eu. Nu-și pierde aroma.

Așadar i-am făcut o cacao, fiindcă arăta ca o femeie care avea nevoie de ceva. Lapte nu era, dar am dizolvat-o în apă și am adăugat mult zahăr. Apoi i-am pus în față ceașca aburindă, iar ea a întins mâna înmănușată și a ținut-o în ea.

– Exact ce-mi trebuia, a comentat.

Dimineața m-a anunțat că trebuie să meargă în oraș, la un anumit doctor, fiindcă fusese la medicul ei de familie din Clontarf și acesta îi dăduse o trimitere. Voia să ia tramvaiul, dar eu l-am sunat pe șeful șantierului din Collooney, domnul Ryan, și i-am comunicat că nu puteam veni săptămâna aceea. Am urcat-o pe Mai în mașină – pe atunci aveam un Ford, din cele fabricate la Cork. Un automobil relativ simplu, dar care își făcea treaba. Era o zi luminoasă și rece de februarie, sub o boltă enormă de un albastru de gravură, și am condus prin Clontarf și prin împrejurimile vechiului oraș ca și cum ar fi fost doar o excursie de plăcere, deși, sincer vorbind, de mulți ani nu mai făcuserăm plimbări cu mașina.

La Dublin, medicul specialist a dus-o în cabinetul său și a examinat-o în timp ce eu așteptam afară. După circa o oră s-au reîntors, arătând bizar, ca o pereche căsătorită: Mai îi zâmbea, pălăvrăgind despre Rosses Point. S-a dovedit că doctorul crescuse acolo și era un Middleton, deși acesta nu era al doilea nume al său. Apoi i-a programat o nouă consultație, peste două săptămâni, iar eu și Mai am plecat cu mașina spre casă, beneficiind de același extravagant cer albastru de primăvară.

În cele două săptămâni am fost cuminți ca doi porumbei, eu am gătit pentru ea carne tocată și cotlete, într-o seară am mers până la pui fiert cu varză, deși gătindu-l nu eram sigur că este cu adevărat un fel de mâncare. Oricum, ea l-a mâncat recunoscătoare, spunând că era cel mai plăcut mod de a găti un pui. Tot timpul ăsta era foarte tăcută și, cinstit vorbind, destul de ciudată. Din câte îmi dădeam seama, avea dureri, dar n-am îndrăznit s-o întreb unde anume. În

fiecare zi se îmbăia și apoi se machia și se coafa la masa de toaletă, care, pe tot timpul războiului și al beției, rămăsese cumva intactă și elegantă în dormitorul nostru. Pe urmă își alegea desuurile și rochia pe care voia s-o poarte în ziua respectivă, iar într-o zi am găsit vechile cizme pentru țânțari în fundul unui dulap și am râs când ea le-a încălțat. Abia a intrat în ele, din cauza gleznelor umflate.

În ziua fixată am dus-o cu mașina la spitalul din Dublin, unde a fost pregătită de surori și i s-au dat niște pilule, iar după ce a intrat în sala de operații a fost anesteziată cu gaz și de data asta a ieșit după o oră, ceea ce m-a surprins; bine că renunțasem la planul de a face o plimbare în centru spre râul Liffey, până la North Wall.

După o vreme au pus-o într-un pat dintr-un salon, iar eu am șezut la căpătâiul ei până când s-a trezit, și pe urmă chirurgul – numele lui era domnul Blakely, evident un Blakely din Rosses Point, deși nu auzisem niciodată de ei, dar oamenii din Sligo pot fi întru câtva ubicui – a intrat, după ce se reechipase cu costumul de tweed de Donegal și cu pălăria sa elegantă. Avea mâini frumoase, foarte curate, cu degete lungi care, presupun, îi prindeau bine în profesiune și pe care le-a pus acum pe pernă, lângă capul lui Mai. Mai era încă năucă, dar și-a venit în fire când l-a văzut, dăruindu-i zâmbetul ei încrezător, egalitarist, pe care nu sunt sigur că-l văzusem prea des de la cununia noastră, dar pe care mi-l aminteam perfect din studența ei, când se plimba cu prietenele pe aleile mărginite de arbori. Doctorul mi-a raportat că o examinase temeinic: deschisese zona de deasupra ficatului, ca să spunem așa, privise atent și nu credea că mai avea ceva de făcut dincolo de asta, o examinase și o cususe la loc și a spus că-i va prescrie, desigur, un bun tratament medicamentos pentru orice durere posibilă din viitor. Știa, a zis – fiindcă ea i-o spusese în cabinet în urmă cu două săptămâni –, că Mai dorea să spună lucrurilor pe nume și că va proceda în consecință, după care a numit tipul de cancer de care suferea ea, ne-a spus la ce ne puteam aștepta, și, tot timpul cât a vorbit, Mai l-a ascultat cu impasibilitatea perfectă a soldatului călit în bătălii. A fost ca și cum nu-i puteai aduce la cunoștință nimic înfricoșător, era imună, asta părea a spune zâmbetul ei.

Doctorul i-a vorbit mult despre regimul alimentar, zicea că asta era acum metoda la modă, efectele benefice ale nutriției corecte, ce să mănânci, ce să nu mănânci, și a chestionat-o în legătură cu exercițiile fizice pe care le făcea

rutinier, iar ea i-a destăinuit că-i place să plimbe câinii până la Gibraltar; când el a ridicat o sprânceană auzind asta, i-am explicat că era vorba de un loc de scăldat din Sligo, și un moment mi-am dat seama că, în zăpăceala ei, uitase că ne mutaserăm de mult la Dublin și că, oricum, câinii ăia doi nu mai trăiau. Atunci el a râs și mi-a strâns mâna. „Cu siguranță", a spus, „eu n-am înotat acolo când eram mic." A luat mâna ei dreaptă în ambele mâini ale sale, i-a strâns-o scurt și dus a fost. După o săptămână ne întorceam la Dunseverick Road, și tot ce avea Mai de arătat deocamdată, după calvarul ei, era cicatricea de un purpuriu viu peste zona unde era ficatul, umflată și tare.

În fiecare seară, timp de aproximativ trei luni, i-am citit din Dostoievski – *Idiotul* era romanul ei favorit, dar și *Frații Karamazov*, pe care îl socotea prea lungit, dar l-a suportat, totuși; îi plăcea felul cum Dostoievski scria întotdeauna numele complet al cuiva, cu patronim cu tot, după tipicul rusesc. Am încercat s-o introduc în opera lui Kipling, dar considera *Kim* un roman bizar, iar *Lăncierul din Bengal*, o colecție de bazaconii. Drept care m-am întors la Dostoievski și apoi am citit *Doamna Bovary*, pe care-l socotea al doilea roman ca valoare. Nenorocirea era că nu se putea atinge de băutură, deoarece durerea care urma era insuportabilă. Nu că n-ar fi încercat, dar n-a fost ceva plăcut, consecințele – vomatul și gemetele – fiind prea groaznice și rușinoase ca să dorească să repete. Destul de bizar, și-a recăpătat parțial culoarea în obraji și a început să arate foarte bine, oricum foarte slabă și stilată, și declara că în orice caz se bucura că pierduse din greutate. Niciodată nu ești prea slabă, a decretat ea. Îi stăteau bine acum niște rochii pe care nu le mai purtase de la începutul anilor '30, dar pe care le păstrase, fiindcă, spunea, asta era biblioteca ei: un lung alai de rochii, fuste, bluze, pantaloni, cămăși și Dumnezeu mai știe ce, rezistând încă într-un șifonier, deși cam decolorate și mucegăite. Am lăsat dracului slujba la aducțiunea de apă din Sligo și am rămas acasă, chiar m-am dus la bancă în Clontarf să împrumut câteva lire, garantând cu brățările și colierele ei. De parcă mirosise ceva sau ca și cum niște informații îi ajunseseră la ureche, mai misterioase, dar tot atât de credibile ca telegramele Mariei Sheridan, fratele Jack a venit într-o zi, tot drumul de la Roscommon, și s-au ascuns amândoi în salonașul rușinos de gol, unde au discutat până n-au mai putut, Jack reapărând la căderea serii ca să mă îmbrățișeze scurt în hol și să plece cu mașina înapoi în Vest.

Găteam acum pentru toți trei, și într-adevăr Mai stătea în picioare în bucătărie, curățând cartofi și vorbind fleacuri, ținându-și într-o parte fața

serioasă în timp ce împlânta vârful cuțitului sub coaja cartofului cu o precizie letală. Noaptea lăsam naibii precauția și aprindeam focul sub grătarul jilav, deși se presupunea că era iulie, și-i citeam cărți la lumina zilelor tot mai lungi, noile drumuri de bitum până la Dublin fiind transfigurate de amurgul târziu, fluxul ezitant dintre Clontarf și Bull Island curgând pe lângă noi limpede și înșelător de liniștit.

Cu vremea, cancerul a mușcat mai adânc și am fost nevoiți să ne întoarcem la spital. Au pus-o în altă încăpere decât cea de data trecută, singură în salon, eu vânam în Dublin revistele de modă, iar Mai avea uneori umor și era binedispusă, glumea și vorbea exact cum o făcea când era studentă, de parcă eu eram prietenul ei de la colegiu.

Nu că istoria noastră haotică ar fi dispărut, ca și cum niciodată nu s-ar fi întâmplat. Era doar un răgaz trecător, binecuvântat, de grație, când, printr-o milostenie nespecificată, ne simțeam în largul nostru împreună, într-o manieră pe care nu reușiserăm s-o adoptăm când ea fusese sănătoasă și înfloritoare. Ceea ce nu însemna că păcatele noastre nu ne stăteau pe vecie pe cap, nu însemna că fuseserăm iertați. Cu siguranță, Mai nu era vindecată, poate că în situația dată nu exista nici un fel de bucurie pentru ea, deoarece avea în buzunar hârtia de plecare pe lumea cealaltă și știa bine totul. Cu toate acestea, nu văzusem niciodată atâta curaj, nici măcar la un soldat muribund. Lupul este întotdeauna prezent în câine, spinul în trandafir; ea nu suferea o schimbare profundă, era aceeași Mai McNulty născută Kirwan, eu eram același Jack. Dar nu pot să mă rușinez pentru că am iubit-o așa cum am iubit-o, nici nu pot spune nimic împotriva acelei iubiri sau să caut nod în papură cu privire la adevărul și verosimilitatea ei. Căci era francată și ștampilată de aceeași mână care franchează și ștampilează toate iubirile omenești.

CAPITOLUL 26

Ploile au contenit într-un final și, cu toate că țânțarii sunt acum beți de fericire și se adună pretutindeni după lăsarea întunericului, ca băieții pe la colțuri în Sligo, în special în nori mari în exteriorul plasei mele, pământul este indiscutabil răcorit și, cu solul reavăn și reîntoarcerea luminii solare nemolestate, tot ce este verde crește spre cer, iar frunzele feluriților palmieri se îngroașă și se lățesc în ritm absurd. Toate astea îl înviorează pe Tom instantaneu, de parcă norii de ploaie și-au avut geneza chiar în capul său. Și-a petrecut toată ziua făcând curățenie de primăvară, deși, tehnic vorbind, aici nu există primăvară: în timp ce lovea podelele de scânduri cu mătura, a trecut prin tot repertoriul de cântece în ewe și engleză. De asemenea, s-a bărbierit și a scos dintr-o tainiță un set nou de straie albe, pantaloni și cămașă, iar acum arată, într-un fel, mult mai fercheș decât mine. I-am expus iarăși planul de a-l duce cu mașina la țară, să-și vadă soția. Nu rostise nici o vorbă de când i-l împărtășisem prima oară, și m-am gândit că era posibil să fi uitat de el. Dar Tom s-a luminat la față imediat, s-a lăsat pe spate pe călcâie, apoi în față, pe vârfurile picioarelor, și, pe tăcute și ceremonios, mi-a luat mâna și mi-a strâns-o.

*

Acum dorința de a mă întoarce acasă începe să aibă sens. Îmi pot închipui această întoarcere și, cu moneda forte a imaginației în minte, voi începe curând să mă gândesc la plecare. Cum o să-mi fac bagajele și-o s-o iau din loc. Scrierea acestor cuvinte mă întristează puțin. Am un vechi cufăr marinăresc în care pot înghesui o mulțime de chestii și îl pot expedia acasă cu vaporul. Dar cred că de data asta eu, personal, nu voi face acest lung voiaj pe mare: voi zbura până la Lagos de la noul aeroport, iar acolo îmi voi căuta un zbor bun spre Europa. Acum, lucruri altădată de negândit au devenit fezabile. Când mă gândesc la străbaterea Saharei cu autobuzul! Deși îmi va părea rău că plec, gândul la călătorie mă umple, ca întotdeauna, cu o stranie speranță. Va fi o

călătorie spre fiicele mele și spre cei doi copii ai lui Maggie, încă necunoscuți mie, ba poate că și Ursula are acum un copil, parcă făcea o aluzie nervoasă la asta în ultima ei scrisoare. Mă voi duce să fac tot ce pot mai bine, iar astea sunt cuvintele unui tip care, adeseori în trecut, a făcut tot ce a putut mai rău. Voi fi un bunic cu dulciuri și jucării și un tată cu toate sfaturile înțelepte de care voi fi în stare, dar nu doar cu atât, ci, în primul rând, cu o lungă listă de scuze. Le voi cere iertare, le voi întreba cum să-mi dovedesc bunele intenții, să fiu *bona fide* ca tată și bărbat. Dacă va fi nevoie de penitență, voi face și asta. Sunt umilit de răbojul faptelor mele rele, dar este vorba, în mare măsură, de istoria unui om rău. Cum să fiu mai bun, mai cumsecade, trebuie să devină obiectul meu de studiu, știința mea. Să folosesc toată îndemânarea pe care o dețin pentru a construi punți cât de cât solide și coerente între fete și mine, dacă ele mai doresc acest lucru. Știu din spusele ei că Ursula, cel puțin, simte că m-a avut, poate într-o mică măsură, lângă ea, și îndrăznesc să cred că mă iubește. Eu cu siguranță o iubesc. Și, cu toate că Maggie este îngropată mult mai adânc, închisă într-un sarcofag de neîncredere și acuzații, trebuie să șed și pe rugul acela și să văd ce mai rămâne după ce a ars tot ceea ce trebuie ars. Știu că în adâncul sufletului o iubesc, o venerez, ea fiind primul meu născut, copilul meu viguros, fiica mea. Cu siguranță, cu siguranță, când sufletul meu se hotărăște să facă aceste lucruri, voi fi capabil să le execut. Îl rog pe Domnul să mă ajute.

În scurt timp îi voi scrie domnului Oko să-i mulțumesc. Voi încerca să fiu afabil la plecare, dacă nu mai mult. I-aș lăsa cheile la Tom, dacă ar exista chei, dar nu există. Ziua când în Africa va fi nevoie de chei la case va fi o zi neagră.

Acum mi se învârtejesc în minte alte chestiuni delicate, le-aș putea numi întunecimile curente, care mă trezesc noaptea, mă îngrijorează ca niște țânțari interni, și doar oboseala și consolarea lunii africane din fereastră îmi permit să mă cufund din nou, încet, în fântâna milostivă a somnului. De exemplu, soțul lui Maggie, un tip căruia am impresia că nu-i sunt foarte simpatic. Se gândește la mine într-un fel superior, ironic, crezându-mă slab de minte. În ciudatul lui costum verde, culoarea mesei de biliard, cu barba de un roșu aprins, cu poezia pe care o scrie și cu beția tumultuoasă... bine, pentru asta nu-i pot cere socoteală. Totuși, în linii mari, un om și-ar dori altceva pentru fiică-sa. Ceva mai simpatic. Tatăl lui este o persoană de treabă, dar l-am întâlnit o singură dată: un pictor din Cork care, mi se spune, a ieșit pe străzi în 1916, dar care, îmi imaginez, a dus o viață calmă și sobră de atunci încoace. Mi-a plăcut enorm și am fost foarte încurajat, dar, din păcate, nu cred că fiul este croit din

aceeași stofă. Iar acum sunt și doi puști care-mi stârnesc cea mai intensă curiozitate, însă nu știu bine cum să procedez în legătură cu Maggie. A luat tonul superior de la soț și ori de câte ori ne vedem mă tratează aspru – dar o fi vorba și de lunga moștenire a copilăriei. Altminteri, strălucește pe scena din Dublin, fiind considerată un tânăr talent deosebit de promițător. Sper doar că soțul ăla al ei nu-i va devora talentul, cu ea cu tot. Un om convins că nu poate face rău nimănui este o creatură periculoasă. Mai, la care m-am gândit adesea ca la o tigroaică, era mai vinovată decât își putea închipui oricine. Mai bine pentru ea dacă n-a simțit nimic, dar era vinovată.

Sora mititică, trebăluind în fundal de fiecare dată când veneam în vizită, știa și ea câte ceva. Rostul ei, mi-a explicat, era să se asigure că Mai va beneficia de ceea ce ea denumea, oricum cu duioșie, „o moarte bună“. Mi s-a părut o expresie frumoasă. Am avut senzația că Mai vorbea mult cu ea, îi spunea câte-n lună și în stele. Dar, dacă așa era, o făcea absolut confidențial, și sora nu mi-a suflat niciodată vreun cuvânt.

Le-am chemat în salon pe Maggie și pe Ursula când a sosit mesajul că s-ar putea ca Mai să se ducă.

Maggie s-a așezat pe un scaun tare de metal de lângă pat, iar Ursula a rămas în picioare în cealaltă parte a camerei întunecoase. Mai a întins o mână spre Maggie, care i-a luat-o, cu atâtea lacrimi în ochi, că nu putea vorbi. Apoi Mai s-a întors spre Ursula.

– Vino la mine, Ursula, a zis ea, iar Ursula, fără a ști prea bine cum, dar gata să încerce, a pășit mai aproape de patul înalt și s-a aplecat înspre mama sa, cea proptită în pernele albe și mari. Era însă evident că Mai o dorea mai aproape, așa că Ursula și-a pus cu stângăcie pieptul pe cuvertură, îndoită în unghi drept, iar Mai și-a ridicat brațul drept obosit, și-a pus mâna pe obrazul Ursulei și l-a mângâiat, spunând: A, sigur, da.

Părea capabilă să facă murind lucruri pe care nu le putuse face trăind.

După o vreme, sora le-a scos din încăpere pe cele două tinere. Am auzit-o vorbindu-le încet pe coridor, în limbajul blând al surorilor medicale. Am rămas singur cu Mai.

– Jack, a zis ea, totul a fost degeaba? Un dezastru?

– Nu, Doamne, nu, am răspuns.

În felul ăsta se dă glas tăciunilor când marea conflagrație a vieții se apropie de sfârșit. Vocea ei era atât de stinsă, că a trebuit să mă aplec ca s-o aud. Răsuflarea

îi era puțin fetidă din cauza bolii și mirosea a medicamente amare. N-aș putea spune că mi-a păsat.

– Arătai foarte chipeș în uniforma aia albă, a rostit vocea pierită. În poza din Straits Settlements, a continuat ea în aceeași șoaptă, ca și cum uniforma albă de acum patruzeci de ani ar fi explicat totul.

– Păi... am spus.

– Jack, a șoptit ea. E foarte ciudat să fii trează zi după zi. Am prea mult blestemat de timp ca să gândesc. Sunt atâtea chestii îngrozitoare, chestii îngrozitoare. De ce, Jack, de ce-i așa viața?

– Nu știu, Mai.

– Crezi că este atât de cumplită încât nu voi ajunge în rai?

– Sunt sigur că vei ajunge în rai.

– Ce bine ar fi să ai dreptate, să-l mai văd o dată pe tata. Doar o dată și apoi mă pot târî în iad, nu-mi pasă.

– Te vor târî în iad doar peste cadavrul meu, am zis.

Ea a făcut o pauză, și râsul s-a ridicat din corpul ei trudit.

– Jack, Jack! Am vrut să le spun ceva fetelor. Să fac să fie mai bine, cumva. Dar pe urmă nu mi-am găsit cuvintele. Te iubesc, Jack, le iubesc și pe ele, zău, zău că da. Degeaba, degeaba. Câte lucruri ni s-au dat, și I le-am aruncat pe toate în față lui Dumnezeu. De ce, de ce? Îmi pare atât de rău! Spune-le că-mi pare rău, după ce mă duc, bine, Jack?

Sintagma „după ce mă duc“ rostită într-o șoaptă înfricoșată.

– Și mie îmi pare rău, Mai. Nu, lucrurile n-au ieșit atât de bine cum am fi dorit. Dar niciodată, niciodată nu voi înceta să te iubesc.

– Nici eu pe tine, mi-a răspuns ea, cu șoapta și mai firavă, fiindcă se apropia sfârșitul. Te rog, roagă-te pentru mine.

Dacă aș putea calibra cuvintele astea ca să descriu natura acelei șoapte, atât de subțire, atât de finală, atât de asemănătoare cu firul păianjenului! Și valurile năvalnice de mândrie ciudată și iubire care creșteau în mine în timp ce ea vorbea, cu sora într-un colț al salonului, reintrată fără s-o fi văzut, moșmondind ceva la o lumânare, pregătindu-se pentru ultimele clipe. Nu totdeauna este posibil, sunt sigur, ca soldații unei căsnicii, războinicii, învinșii și supraviețuitorii dintr-o singură răsuflare, să ajungă la ultimele cuvinte care, poate, într-o zi, le vor îngădui o alinare modică. Nu este sigur că va veni ziua când ceva ce s-a spus va lovi în sfârșit ținta, ca o săgeată subțirică trasă sus în eter care cade jos după trecerea multor ani.

Mai a fost inconștientă multe ore, respirând anevoie. Apoi a inspirat pentru ultima oară, și mecanismul respirației ei s-a stricat. Asistenta a aprins lumânarea și a deschis geamul, ca sufletul lui Mai, a zis, să poată zbura sus în cer. Apoi a suflat în lumânare și a stins-o.

Când aștern aceste lucruri pe hârtie, Dumnezeule, atunci mă lovește. Săgeata îmi străpunge inima. Ridic ochii de pe pagină și sunt surprins că mă aflu la Accra.

Obișnuia să fie doar o ceață a gândirii, o avertizare lăuntrică. Sunt multe de spus despre asta acum că scriu. Ceața se risipește, iar adevărul, sau ceva foarte apropiat de el, se vede gol și limpede, nu întotdeauna confortabil, nu. Însă asta a fost sarcina urgentă, presupun: să fac tot posibilul ca să arunc o punte improvizată spre viitor, chiar dacă fierăria și cablurile pălesc și dispar în neant.

Îmi vine des în minte momentul acela din deșertul nord-african când și-a luat zborul ciocârlia. Văzând cadavrele camarazilor din armată, inima mea frângându-se în afundul pieptului, ochii soldaților vii de pe platforma camionului urmărindu-mă. Ochii oamenilor atât de înfricoșați, poate pe bună dreptate temători pentru ei înșiși, dar și doritori de justiție, de explicație, de rațiune. Dar ce rațiune există pentru natura generală a lucrurilor? Nu pot pretinde că știu.

A însemnat ceva faptul că ciocârlia s-a avântat spre cer, în concluzie? Când am început să umplu acest caiet, nu credeam cu adevărat că da. Sau presupun că am crezut că da, într-un sens vag poetic. Am crezut că însemna ceva. Dar ce am crezut că însemna? N-am știut. Are mirarea vreo putere asupra faptelor, la urma urmei? Nici acum nu știu, nici acum nu știu.

O, dar poate că știu, poate că da. Că iubirea se avântă ca o ciocârlie, chiar și din câmpurile morții.

Era atât de înzestrată, după cum bine știa: pentru pian, pentru a preda, pentru modă, chiar și pentru terenul de tenis. Daruri introduse în borcane mari de spirt și sufocate, mumificate. Formol turnat peste ele. Așa că, la sfârșitul poveștii, ea ar fi putut fi doar un specimen ale cărui atribute vii nu se manifestau. Dar cea mai gravă problemă a noastră și mântuirea noastră constă în faptul că avem suflet. Timpul poate părea o undă uriașă care aduce cu ea aluviunile trecutului și te prinde până la urmă fugind pe câmpiile tale. Ceea ce a fost cândva un foc întețit poate că ți se pare acum doar un cărbune ținut în palmă. Dar acel cărbune este sufletul, și nimic în lume nu-l poate scinda.

Mi-e dor de chipul ei, de frumusețea ei și de frumusețea ei pierdută.

CAPITOLUL 27

La înmormântare, Queenie Moran a venit discret la mine să-mi spună că eu fusesem cauza morții lui Mai Kirwan și că domnul Kirwan avusese dreptate să mă numească „ticălos“, în urmă cu mulți ani. N-am găsit un răspuns. Simțea, mi-a spus, că ar fi păcătuit față de memoria prietenei sale dacă și-ar fi ținut gura. Poate cuvintele ei au căzut departe de țintă în momentul rostirii, dar acum mă lovesc cu o forță remarcabilă.

Când meditez la suferințele de pe Drumul Crucii îndurate de Mai, îmi este imposibil să nu fiu de acord cu Queenie. Nefericirea produsă de faptul că a avut copii nu i-am înțeles-o, cu toate că Mam a încercat să mi-o explice. De pierderea Grattan House eu eram vinovat. Reacția mea la moartea lui Colin a fost să mă mut și mai departe și apoi să mă înrolez cât mai repede, după izbucnirea războiului. Iar când a fost evident că avea cea mai mare nevoie de mine, m-am întors pe front. În toate aceste etape, de la început, beam de stingeam, demonstrându-i ce însemna să bei.

Ce să fac de-acum cu mine însumi? În dimineața de după înmormântare, trezindu-mă și intrând în baie, am constatat că-mi căzuse tot părul din creștetul capului.

Am încercat să le spun lucrurile cuvenite Ursulei și lui Maggie, dar tăcerea lor mă stingherea; de altfel, simțeam că distanța dintre mine și orice alt om viu era imensă.

Nu puteam fi consolat, deoarece jalea era ca un fel de chit îndesat în mine. Tom a încercat să mă ajute, chiar și Ursula a încercat, dar nu eram bun la nimic.

Ursula a avut cu siguranță un mare impact asupra Dublinului insular, plimbându-se pe străzi însoțită de nepotul Olowului din Owu. Trecuse ceva timp de când Dublinul găzduise toți militarii aceia americani veniți la recuperare în anii de război – o adevărată invazie. Dar chiar și la asta eram indiferent, și când Tom m-a întrebat: „Ce se petrece cu ei?“, m-am mulțumit

să dau vag din cap. „E un băiat foarte bun“, i-am răspuns, „se va purta bine cu Ursula.“ „Dar ai venit acasă la nuntă, Jack?“, a exclamat el uimit. „N-am venit, Tom, pentru că s-au cununat discret, la Liverpool. Dar Pappy a asistat.“ „Pappy s-a dus? Mie nimeni nu-mi spune nimic“, a zis el, parcă regretându-și propria absență.

Rosteam cuvinte, dar nu eram prezent cu adevărat. Eram amorțit, gol pe dinăuntru; adevărata tristețe și plânsul adevărat au venit mai târziu, aici, la Accra, sub îngrijirea lui Tom Quaye, în intimitatea acestei căsuțe.

Am simțit că redevin omul provizoriu care fusesem în chiar ceasul de dinainte de a o vedea prima oară pe Mai.

M-am întors la Sligo ca să văd dacă puteam găsi acolo liniște sufletească și normalitate. Tata și mama m-au primit bucuroși la ei.

Într-o zi, am intrat în salonaș să vorbesc cu ea. Lângă fotoliul ei erau vreo șase albume doldora de foi volante, fotografii, articole din *The Sligo Champion* despre succesele micuței Maggie la bâlciurile din Sligo, tot ce-i stârnise interesul într-o lungă viață de selectare și lipire, deși nu era salonașul originar, ci o cameră mică în noul – sau acum nu prea noul – bungalow.

Cleiul, pensula și toate albumele alea mi s-au părut ceva foarte asemănător cu împletirea coșurilor de către alienații mintal de la azilul unde lucrase ea. În plus, fiecare fotoliu avea o husă brodată, ca să-l apere de grăsimea din părul lui Pappy, al lui Tom și al meu, și nu te puteai așeza în camera aceea fără să deranjezi vreuna, iar atunci brațul ei scurt se întindea, ca și cum n-ar fi avut nici o legătură cu un gând concret al mamei, și o îndrepta la spatele tău sau sub tine.

Așa că într-o zi, înnămolit în propria-mi confuzie, am intrat în camera aceea cu nici un alt scop decât să scap din strâmtul dormitor în care mă ascunsesem să îndur primele zile de văduvie. Mama ședea acolo, în rochia ei neagră și strâmtă, cu laturile puțin uzate și poate chiar nespălate și cu genunchii lucioși unde-i frecase cu palmele în timp ce gătise în ajun tocănița de oaie. Mirosul de carne de oaie impregna, de fapt, întreaga casă.

Mama ședea pur și simplu acolo. Încăperea era capătul din dos al camerei de zi, izolat cu un perete de ghips, astfel încât se realizase o reproducere accidentală a vechiului salon din John Street. Deci, pe moment, în jalea atemporală a doliului, mi-a fost posibil să-mi imaginez că nu trecuse decât puțină vreme din clipa în care intrasem în acea încăpere, acum dispărută, ca s-

o întreb cum Dumnezeu puteam cere mâna unei frumuseți de talia lui Mai Kirwan.

Dar – și asta a fost ca un medicament pentru mine, pentru că m-a distras – mama plângea. Lacrimile i se furișau în jos pe obraji, formând pârâiașe în stratul de pudră, ca mâzgălelile de pe suprafața Lunii.

– Ei, Mam, am zis, care-i necazul?

Mi-am spus că se putea gândi la un număr mare de lucruri: la fiul ei dispărut, Eneas, care nu mai fusese văzut în Sligo de vreo zece ani, la continua perplexitate pe care i-o provoca soțul ei ireproșabil, încă atât de sănătos și de robust că-și călărea bicicleta mare și neagră prin tot orașul Sligo și prin împrejurimi, iar la pensie retrogradase la postura de cântăreț de *gigs* și *reels* la piculină și la fluier, violoncelul fiind exilat într-o rână în cămară, sau la zeci de alte lucruri care o puteau face să se frământe în fotoliul ei.

– Nimic, a răspuns ea.

– Păi, Mam, nu poate fi „nimic".

– Sunt bine, Jack, sunt bine.

Vorbea cu răbdarea și bunătatea ei obișnuite, dar apoi capul i-a căzut și încă un degetar de lacrimi i s-au prelins pe obraji.

– Cred, Mam, că trebuie să-mi spui ce ai.

– Păi, a spus ea, bine, este Vechea Problemă. Vechea Problemă.

Eu, vezi bine, știam ce era Vechea Problemă, negreșit.

– Dar ce o face actuală, Mam?

– Știi, cred că moartea lui Mai, dacă nu te superi că ți-o spun. Uite cum ea, o femeie tânără, de cincizeci și doi de ani, și-a terminat viața, iar eu sunt încă aici, în fotoliul ăsta, în casa asta, în orașul ăsta și tot nu știu nimic despre mine, cine sunt sau de unde vin, cine sunt neamurile mele, nimic.

Acum parcă nivelul lacrimilor îi urca în gâtlej, inundând-o, venind din stomac, fiindcă abia mai putea vorbi.

– Mam, povestește-mi tot ce știi, tot ce-ți amintești, să ne punem mințile laolaltă și să vedem ce-i de făcut.

– Nu este nimic de făcut. Nu s-a dus tatăl tău să se uite în registrele bisericii din Collooney, de unde se presupune că sunt, și n-a găsit nici un semn despre mine acolo, nici unul? Nici un semn despre mine nicăieri, a repetat ea.

– Mam, dă-mi numele pe care le cunoști. Spune-mi numai totul, rămășițele de lucruri pe care le mai știi.

– Nu, nu, a zis ea frângându-și mâinile.

– Uite, Mam, toate s-au petrecut atât de demult, erai un prichindel, nu-i așa, iar faptele celor mari nu aveau nici o legătură cu tine, asta-i tot.

Ea a meditat la ideea asta câteva momente. Apoi și-a scos batistuța din mânecă și și-a șters cu ea nasul, unde atârna o perlă de umezeală care o gâdila.

– Bine, a zis încet, adunându-se, cu mâinile puse acum pe genunchii mici, desigur, numele meu de fată a fost Donnellan și ăsta era numele tatei, care era militar, și ei m-au crescut ca pe propria odraslă, dar nu eram copilul lor. Necazul este că nu am certificat de naștere, nici acum, iar când m-am măritat cu Pappy ar fi trebuit să am unul la mine, dar n-am avut, și totul a trebuit să i se explice preotului. Că mama mea, mama mea... Aici s-a oprit și puteai crede că nu va mai vorbi, dar a continuat, s-a avântat în povestire, iar mie mi se părea că nu mai eram acolo în cameră, că nici nu mă mai născusem, ci totul era o poveste de pe vremuri, când, ca fată tânără, gravidă la șaisprezece ani, avusese norocul – pentru că asta fusese, neîndoielnic, noroc – ca tânărul Tom McNulty să n-o părăsească, să vrea s-o ia de nevastă. Mama mea era o dansatoare, o dansatoare, Jack, a zis ea, ca și cum s-ar fi trezit cu ceva nisipos în gură, o dansatoare numită Lizzie Finn, și a dat de belea cu un tip, Gibson, fiul unui lord, am aflat, din familia Castlemaine din Kerry, și... Și pruncul, pruncul, adică eu, i-a fost dat ordonanței lui Gibson când a murit mama. Și..., a mai spus ea, dar nu părea să mai aibă nimic de adăugat.

Poate că nu știa mai mult de atât; oricum, era mai mult decât o auzisem vreodată povestind. Fața îi era atât de udă de lacrimi, încât încetase să le mai dea atenție.

– Dar erau căsătoriți când te-au avut, Mam? am întrebat.

– Presupun că nu, a zis ea, brusc vehementă.

– Dar ți-a confirmat asta vreodată cineva? Ți-a spus-o bătrâna Ma Donnellan? I-a spus-o Pa Donnellan preotului care v-a cununat pe tine și pe Pappy?

– Nu e un lucru pe care oamenii îl discută cu voce tare, Jack.

– De ce?

– Fiindcă le e rușine!

– Presupun că așa o fi fost. Dar, Mam, nu trebuie să te rușinezi. Mie nu mi-a fost deloc rușine cu asta. Îmi pare rău pentru tine, atât. Îmi pare rău și de ea.

– De cine? a întrebat Mam incredulă. Doar nu de dansatoarea aia?

– Poate că da, am zis.

Mama s-a uitat lung la mine, de parcă nu mă văzuse în viața ei.

Iată că discutaserăm, neinhibați, o problemă care fusese întotdeauna pecetluită, închisă în nefericire și tăcere. Mă șoca la fel de mult ca pe mama. Brusc, parcă se deschisese o cărare înainte, sau o mică rază de lumină pătrunsese într-o beznă stătută. Ba chiar am râs, derutând-o și mai tare pe biata Mam. Pentru că, nefiind în stare să fac nimic în legătură cu moartea soției mele, simțeam, pe neașteptate, că aș putea face ceva în legătură cu nașterea mamei – cel puțin să o fortific împotriva autoacuzărilor și să preschimb o poveste despre rău într-una despre bine.

– Ar trebui să mergem într-o zi cu mașina la Kerry și să luăm ceaiul cu familia Castlemaine, asta ar trebui să facem, Mam.

Din nou o privire mirată.

– Nu sunt ei rudele tale? am întrebat.

– M-au alungat de acasă, mi-a amintit, cu o bravă încercare de a ne întoarce, pe ea și pe mine, la văicăreala *ochón is ochón ó* care i se părea cuvenită.

– E cert că nu ți-ai găsit un cămin la familia Donnellan. Și, Mam, tu ești o aristocrată, nu-i așa, o aristocrată, în ciuda tuturor necazurilor.

– Care necazuri? a întrebat ea suspicioasă.

– O casă mare, plină de igrasie, imposibil de încălzit, o mulțime de pogoane înțelenite și, mai recent, bombe aruncate pe ușă și casa arsă.

– Cum? a exclamat ea, îngrijorată o clipă pentru micuțul ei bungalow.

– Și, Mam, nu ți-e mai bine cu noi, care te iubim mai mult decât ar putea un lord sau o lady în vârstă?

Pentru prima oară de când mă străduiam, propoziția asta parcă i-a gâdilat simțul umorului. A izbucnit în râs, un sunet din copilăria noastră care întotdeauna a însemnat sfârșitul temporar al răcelii dintre noi. Asta a continuat puțin, ca niște acorduri duioase la scripcă, după care volumul a crescut considerabil și Mam și-a dat capul pe spate, râsul izbucnind din ea cu putere.

CAPITOLUL 28

Singurul lucru pe care m-am gândit atunci să-l fac a fost să mă întorc în Africa. Amintirile mele din primul an de după acele evenimente nu sunt prea clare. Beam mai strașnic decât oricând și Dumnezeu știe cum s-au descurcat cu mine angajatorii mei. Apoi a venit micul meu moment de pe drumul Damascului din '54 și m-am lăsat de băut. Dar există ceva numit beție uscată, am aflat, și capul nu mi s-a limpezit pe de-a-ntregul multă vreme. Pe deasupra, în toată perioada asta chiar și oamenii pentru care munceam se pare că pierduseră controlul asupra lumii.

Când am fost vărsat de ape pe țărmul Coastei de Aur în timpul plebiscitului din Togo, problema n-a fost că-mi lipsea o viziune morală a lucrurilor, ci că-mi lipsea *o viziune*, ca unui geam de hotel care dă spre un zid înalt și gol.

Totuși, aflat acasă, în concediu, am hălăduit câteva zile prin Dublin. Îmi venise ideea că mama mamei fusese protestantă și din cauza asta era totul învăluit în mister. M-am dus la Consiliul Reprezentativ al Bisericii, unde mi s-a spus că, dacă existase o cununie și mirele era bine situat, era posibil să fi avut loc la catedrala Christ Church. M-am dus și acolo, am petrecut o după-amiază citind numele din registrul cununiilor pentru anii 1870–1890 și, miracol, uite ce am găsit: cununia lui Elizabeth Finn cu Robert Gibson. I-am dus mamei acasă acea pepită de libertate.

– Partea proastă, Mam, este că ea era protestantă. Partea bună este că s-au căsătorit.

– Bine, și asta înseamnă o îmbunătățire? a întrebat mama, râzând însă.

Era euforică, legitimitatea o făcea radioasă.

În același concediu m-am dus până la Glasnevin, pentru că se împlineau trei ani de la moartea lui Mai. La mormântul ei nu mai era nimeni. Pietrarul trecuse pe acolo, în sfârșit, după multe scrisori din partea mea, ridicase piatra funerară și dăltuise pe ea inscripția:

MARY (MAI) McNULTY
1902–1953

Mi-a venit în minte că numele ăsta nu avea nici o semnificație decât pentru cineva care și-o amintea și care o iubise, și astfel am decis să fac tot posibilul să-mi amintesc de ea și s-o iubesc.

Când ieșeam prin porțile de fier, cine intra în cimitir, dacă nu Queenie Moran?

– Queenie, i-am zis stânjenit, amintindu-mi ultimul nostru schimb de cuvinte, dar și bucuros că mai era cineva care s-o comemoreze pe Mai.

– Oh, Jack, a spus ea. Jack.

Aducea un buchețel de frezii, florile favorite ale lui Mai. Le cam trecuse sezonul, dar am presupus că Queenie cunoștea pe cineva cu o seră.

– Mă bucur să te văd, Jack. Cum o duci?

Vorbe fără importanță, dar uneori foarte puternice.

Din acel moment, am început să mă simt mai bine, dar, totodată, mult mai rău.

Reîntors în Togoland, m-am străduit să cred în munca mea. Emanuel Heyst era un tip charismatic. Întâi și întâi, le avea pe cele cinci neveste băștinașe, fiecare de o frumusețe mai epatantă decât a celorlalte. Își asumase sarcina covârșitoare de a-și construi o piscină chiar în vârful unui deal înalt de treizeci de metri, dându-mi ocazia de a intra și eu în legătură cu el. Îi plăcea să-și ducă prietenii albi acolo sus, în amurg, în flotila lui de jeepuri rămase de la armată, ca să-și bea cocktailurile, în timp ce nevestele negrese, cinci, ședeau decorativ pe scaunele lor de lemn vopsite în auriu, cum se cădea să fie scaunele și soțiile unui mare șef.

Când a adus vorba despre modestul său plan de a introduce arme în ecuația plebiscitului din Togo, l-a prezentat mai mult ca pe o propunere socială, decât comercială. Și, chiar dacă am făcut câteva eforturi neentuziaste în direcția aceea, și poate câteva lădițe au dispărut dintr-un transport oficial de pușți militare, nu peste multă vreme mi-a venit mintea la cap. Deja birocrația era suficient de amplă ca să-mi vină de hac. Așa s-a întâmplat că ONU, în felul ei surprinzător de decent și plin de tact, până la urmă m-a demis. De fapt, nu pot spune că mă simt tare vinovat, având în vedere ciudatul haos din anii aceia, un haos lent, letal, dubios și dezamăgitor, când multiple facțiuni din Togoland

doreau lucruri complet diferite, iar când doreau ce dorea și Marea Britanie, adică anexarea la Coasta de Aur, nu o făceau din aceleași motive.

Oameni de aceeași teapă ca aceia care-l schingiuiseră pe Tom Quaye, reținându-l și interogându-l ca agitator, își făceau mendrele și acolo. Impresia mea era de violență și constrângere, uneori acoperite cu lozinci și aspirații oficiale. Și, într-adevăr, auzind ce povestea Tom despre suferințele îndurate de el după război, în mâinile poliției din Accra, poate că acest fenomen era mai răspândit decât știam. Ce-am făcut noi cu Kikuyu[16] în Kenya, în ultimii ani – cum vă poate povesti pe șoptite orice fost funcționar englez din acea țară, la câteva păhărele de bitter la Army and Navy Club din Londra – a fost o afacere foarte, foarte tenebroasă. Eram sigur că inspectorul Tomelty nu era străin de aceste lucruri. Legătura cu Marea Britanie este încă strânsă acolo, și nu sunt pe deplin sigur că Tom nu l-a recunoscut ca pe unul din trecutul său. Aici, orice este nou conține cancerul putred al vechiului, după cum am constatat că e cazul și la noi, în Irlanda.

Iar azi-noapte m-am gândit la bietul meu frate Eneas și la ce-o fi făcut el în Royal Irish Constabulary, când Irlanda se îndrepta spre independență și se făceau eforturi să se stopeze procesul cu orice preț, Black and Tans și Auxies semănând dezastre, prăpăd și disperare în toată țara. Eneas susținea totdeauna că cei din RIC se țineau departe de asta, dar eu nu l-am crezut. Bineînțeles că nu se țineau. El era un fel de personaj cu două fețe. Trebuie să recunosc că-mi provoacă multă suferință psihică, în calitate de fost ofițer al Imperiului, să percep, să simt, să intuiesc că s-a ajuns la asta. Un bărbat absolut onorabil, ca Tom Quaye, torturat cu rângi de fier de niște creaturi ale căror suflete au rămas mult în urmă pe scara evoluției. Tomelty a pomenit de Palestina, și dacă vrea cineva să știe unde dracu' s-au dus Black and Tans după Irlanda, acesta este răspunsul: în Țara Sfântă.

Înainte ca toporul să cadă asupra mea la locul de muncă, am fost postat temporar în Suez.

Într-o după-amiază m-am pomenit stând în picioare pe malul Micului Lac Amar. De jur împrejur roiau militari și oficialități. Sub tălpile bocancilor era un nisip de un galben palid, măcinat atât de fin de soare și de vânturile deșertului infinit, încât, în timp ce apa lacului trăgea din el, și el părea că trage din apa lacului. Mi-am scos cele două pașapoarte, unul britanic și unul irlandez.

Colonelul Nasser era hotărât să traverseze deșertul și să ocupe Zona Canalului, readucând Lacurile Sărate și apele Canalului la sânul Egiptului. Sute, mii de săpători egipteni muriseră în șanțul ăla cu o sută de ani înainte, și oricum nu era decât o regiune, un fel de cicatrice colonială în flancul Egiptului. Păsările ei emiteau țipete străine, și peștii ei visau la faraoni, nu la regi. Venea Nasser, cu tancurile sale moderne și cu trupele sale înflăcărate. Eu stăteam acolo, învârtind în mâini pașapoartele. Mi-l imaginam pe Nasser ca fiind meticulos, imprevizibil și brutal. Se ridicase împotriva unei puteri străvechi, a unei idei cu un enorm talisman legat de ea, nepăsătoarea forță a Imperiului, așa că precis știa că trebuie să izbească puternic de tot. Așteptându-se, datorită inspirației și voinței sale de fier, să câștige bătălia. Avea să fie debandadă și distrugere totală, le simțeam venind.

Mi-am azvârlit pașaportul britanic în apele mătăsoase. M-am gândit că aveam mai multe șanse de a rămâne în viață cu cel irlandez. Faptul că Nasser n-a venit n-a contat atunci, nu contează nici acum.

Firește, prin naștere eram britanic, ca toată generația mea. Britanic. Ce cuvânt straniu! Înseamnă o sută de lucruri diferite. Lumea îl folosește ca să desemneze orice. Un lucru misterios. Insulele Britanice – unde se află, în care ocean?

Mi-am aruncat pașaportul britanic în canal și la fel de bine aș fi putut arunca restul din mine. Nu se isprăvise doar cu acea parte a mea în care încercasem să mă gândesc la mine ca la un gentleman – un membru al claselor profesionale, un ofițer britanic, o autoritate districtuală în British Foreign Office, un operator radio în Marina Comercială Britanică – tot calabalâcul care fusese Jack McNulty. Băutorul inveterat dispăruse, soțul dispăruse.

După aceea am făcut drumul înapoi spre Coasta de Aur, folosind splendida rețea de linii aeriene și mici aeroporturi, aterizând ici-colo, pe epiderma încinsă a Africii Centrale, cu pașaportul irlandez. M-am întors la cocioaba mea din Accra, la serviciile lui Tom Quaye, la senzația care lucra lent în mine că ceva nu era cum trebuie.

Oare am greșit azi-dimineață, crezând că văd în oglinda de bărbierit un păr ca puful în creștetul capului? Șuvițe subțirele, dar sigur erau acolo? Nu roșu, ci alb ca zăpezile de pe Kilimanjaro?

M-am întors din călătoria la Titikope, satul lui Tom.

Am fost în oraș, ca să vorbesc cu inspectorul Tomelty, în ciuda părerii mele mizerabile despre el, și să-i spun că m-am hotărât să plec din Ghana. Am făcut-o dintr-un impuls. Nu eram obligat. M-am gândit că poate era bine să procedez astfel, dar nu pot pune degetul pe motivație.

Eram în biroul lui cu pereți de lemn din complexul extins al Poliției din Ghana. Acolo, totul este pus la punct, terenul de paradă măturat și clădirile proaspăt zugrăvite, în contrast cu vesela paragină din zona înconjurătoare. Pe parcursul întrevederii, mi s-a părut relaxat; totuși, mă scruta cu mutra lui de polițist, făcându-și ocazional însemnări, dar nu prea multe. Asuda copios în cămașa lui kaki rigidă, însă nu i se clintea nici un mușchi. Mi-am adus aminte cum transpirase sub pelerina de ploaie la prima noastră întâlnire. În orice caz, era sinistru, criminal de cald, cum se întâmplă în universul Accrei după sezonul ploios. Aerul nu era cu adevărat respirabil – era ca un experiment îndrăzneț, menit să determine cât poți înfierbânta o persoană până să moară. Pe o masă de tablă se vedea o sticlă de whisky scoțian, dar Tomelty n-a făcut nici un gest înspre ea. Eram cufundat atât de profund în strania mea emoție, încât simțeam toată setea de altădată, și un păhărel din lichidul chihlimbariu ar fi fost mai mult decât bine-venit. Eram într-o stare psihică extrem de dezechilibrată. Dacă aș fi descoperit că partea superioară a craniului îmi fusese retezată cu o tăietură rapidă, atât de rapidă încât nici să n-o fi simțit, iar calota mi-ar fi stat doar pe creier ca o pălărie, nu m-aș fi mirat. Nu transpiram ca Tomelty, eram uscat ca iasca. Era extrem de bizar să ședem acolo și să discutăm, ca și cum dintre noi doi el era persoana adultă, receptorul unor adevăruri importante. Brusc, îndrugam tot felul de lucruri pe care nu avusesem nici cea mai mică intenție să le fac publice. Lucruri pe care mi-ar fi fost teamă să le șoptesc și în singurătate. Simțeam că nu puteam să plec din țara aceea așa, pur și simplu, am spus. Voiam să știu dacă era posibil să ofer o compensație și dacă el sau justiția aveau să emită vreo acuzație împotriva mea. Am vorbit în detaliu despre Togoland și mi-am mărturisit participarea la contrabanda cu arme. Socoteam, am zis, că acela fusese un act nesăbuit din partea mea, într-o vreme de mare neliniște și nesiguranță, un act absolut contrar comportării pe care ar fi trebuit s-o am. Oare doreau domnul Oko și ONU să mă cheme în instanță?

Cu toată arșița feroce, tremuram. La sosire, cred că nu intenționasem să declar altceva decât că voiam să plec. Dar m-a copleșit, dintr-odată, nevoia de a înșira povestea completă. Făceam ceva periculos, presupun, ruinător, și vedeam

pe marginile feței lui late și impasibile un fel de surâs care, îmi spuneam, nu era un zâmbet de încurajare, ci un rânjet batjocoritor, deși ținut în frâu.

Mi se părea, am spus apoi, că oamenii buni sunt luați primii din lumea noastră, ca un fel de regulă fundamentală a vieții. Cei buni și drepți pleacă primii, cei răi și nedrepți au vieți lungi și, în general, nu sunt trași la răspundere. Poate că am mers prea departe pentru Tomelty, deoarece când am terminat de vorbit mi-a spus:

– Chestiile astea au cumva vreo legătură cu ceea ce scrieți în caietul dumneavoastră?

În clipa aceea, iute ca un lăstun ce zboară dintr-o grotă, mi-a devenit simpatic.

– Păi, nu știu, am zis. S-ar putea.

– V-am mai spus, domnule McNulty, că trebuie să plecați din Ghana. A fost primul lucru pe care vi l-am spus. Acum afirmați că veți pleca, și asta e bine. Avertismentul meu către dumneavoastră rămâne valabil. Păziți-vă spatele, domnule McNulty. V-ați făcut dușmani aici. Trebuie să plecați chiar acum, cât timp se mai poate pleca ușor.

Trib din Kenya ai cărui membri au format în anii ’50 organizația Mau Mau, care, prin acțiuni violente, încerca să-i alunge pe coloniștii europeni din țară. Revolta lor a fost reprimată sângeros. (n.tr.)

CAPITOLUL 29

Tom, căruia i-aș putea spune „dragul de Tom“, întrucât îl socotesc un prieten adevărat, la urma urmei omul care mi-a făcut șederea aici, la Accra, nu numai suportabilă, ci uneori chiar luminoasă și prețioasă; și despre el am încercat să-i vorbesc lui Tomelty, însă n-am apucat. Aș vrea să știu mai multe despre mecanismele lumii când este vorba de emoții. Pot, cred, să afirm cu toată siguranța că știu cum să construiesc un pod peste orice râu, pot determina curenții probabili chiar și în anotimpul ploios, aș cunoaște presiunea asupra metalelor și a pietrei, nici un pod ridicat de mine nu ar fi dus de ape și nu s-ar nărui sub un tonaj prea mare. Nu sunt totuși sigur că aș putea susține același lucru privitor la inima mea, sau la inima oricărei alte persoane. Cumva am fost surprins în deplină ignoranță, și ceea ce m-a zguduit a fost gradul acesteia.

Ne-am urcat pe fidelul Indian dis-de-dimineață, în ziua călătoriei noastre. Tom ședea îndatoritor la spate și, fiind mai corpolent decât mine, iar scaunul mai înalt, cred că era o figură îndeajuns de impunătoare în timp ce înaintam spre est, pe Labadi Road. Bineînțeles, îi povestisem lui Tom despre Tomelty și avertismentele repetate ale acestuia, și, cu toate că păruse să trateze nepăsător această știre, l-am observat privind în jur într-un fel neobișnuit la plecare și chiar și acum, cocoțați pe motocicletă, aveam sentimentul că era cu ochii în patru. Din cauza asta eram nervos și mă întrebam dacă vom fi urmăriți.

– N-am încredere în Mensah, a fost singurul comentariu al lui Tom.

Știam destul de bine încotro ne îndreptam. Tom desenase o hartă rudimentară și, firește, cunoștea drumurile ca pe propriul buzunar, precum și numele punctelor de pe râu, de unde urma să luăm bărci locale. Titikope era satul lui natal – oricine știe cum se ajunge în satul său.

Un fel de febrilitate îl cuprinsese gândindu-se la călătorie și la scopul ei. Nu știam cum avea să ne întâmpine soția lui, deși cu câteva zile înainte el îi trimisese o scrisoare. Acum nu sunt sigur nici de ce a fost în mintea mea, cum credeam că-l ajut făcând acea călătorie în susul râului. Era ceva în legătură cu Mai, totuși, dar și ceva fără nici o legătură cu ea. Eu eram foarte bucuros că

ieșisem pe drumurile de țară, nu cred că mint dacă afirm că eram straniu de fericit, mai fericit decât oricând. Acționam, făceam ceva, luam taurul de coarne. Îmi era totuna dacă avea să-și întâlnească soția, sau n-avea s-o întâlnească, sau ce avea să se întâmple cu el. Speram totuși să joc rolul unui catalizator pentru îmbunătățirea situației lui. Consideram că ar fi fost de dorit să se realizeze o apropiere, nu în ultimul rând pentru că, îmi ziceam, după plecarea mea Tom avea să rămână fără slujbă. Dar nu sunt sigur că planurile mele de atunci aveau vreo noimă. Erau mai mult intenții izolate și separate, ca planurile simpatice ale unui copil. Poate că tocmai copilăreasca îndrăzneală a planurilor mele a contribuit la rezultat. Optam să ne plasăm într-un peisaj care dorea să-l excludă pe Tom și ar fi putut dori să-l excludă mereu – pentru totdeauna –, dar noi contestam faptele. Un tablou care, potențial, cuprindea oricâte finaluri doriți, romantice sau îngrozitoare: întoarcerea lui Odiseu la Ithaca, pieirea lui în această încercare. Tom se ținea hotărât de cămașa mea, iar când voia să fac un viraj sau altul pe drumul plin de praf, își agita un braț la dreapta sau la stânga în fața ochilor mei, aplecându-se în față ca și cum s-ar fi ghemuit peste mine și strigându-și instrucțiunile în curent. Percepeam acum din plin soliditatea acelui bărbat, al cărui trup, deși masiv, preferase să nu ocupe din lume mai mult spațiu decât era strict necesar și se simțea tare și vânjos în spatele meu. Pe când corpolența mea vagă îmi părea și mai neîngrijită, chiar decăzută, umflată și rotunjită în spatele ghidonului.

Ploile care udaseră masiv pământul și se retrăseseră imprimaseră inițial lucrurilor vii o adevărată frenezie a creșterii, nu contest, dar acum toată acea verdeață începuse să se pleoștească. Țara dogorea îngrozitor în furnalul obișnuit. Oamenii pe lângă care treceam se mișcau lent în vipie, de fiecare dată întorcându-și fețele ca să ne vadă, uneori salutând cu o înclinare a capului, precum sătenii irlandezi. Fericirea mea dobândise acum o dimensiune suplimentară. Nu sunt sigur că m-am simțit vreodată mai bine în lume, cu excepția fericirii contrafăcute induse de alcool. Dacă făgașele greu încercate și gropile din drum ar fi permis o astfel de nonșalanță, cu plăcere le-aș fi făcut semne vesele cu mâna tuturor sufletelor întâlnite în cale.

După câteva ore de mers, am oprit motocicleta și am schimbat locurile, lăsându-l pe Tom să ia în stăpânire ghidonul. El a râs și a prins strâns mânerele, după care am țâșnit înainte. Conducea de două ori mai repede decât îndrăznisem eu, de multe ori mergea pe marginea de lut uscată pe care ploile o creaseră pe partea mai joasă a drumului, fără să-și rețină chiotele și urletele

când mai lipsea doar un fir de păr ca să facem o tumbă, roata din spate derapând când într-o parte, când în cealaltă, picioarele lui mari patinând pe sol, iar apoi râsul său când recâștiga controlul și țâșneam înainte. Atunci m-a izbit ideea că poate nici el nu aștepta nimic de la călătoria aceea, nimic în afară de acele plăceri accidentale: pericole și cascadorii.

Curând am ajuns la prima stație de pe râu și am lăsat Indianul în grija omului de la feribot; Tom i-a vorbit acestuia în ewe, fără îndoială asigurându-l că ne vom întoarce la timp ca să recuperăm mașinăria. Toată lumea era relaxată, iar Tom glumea agreabil cu operatorul feribotului și cu fetele sale drăguțe. Apoi ne-am aburcat în ambarcațiunea goală, nevopsită, străveche, nu un vas făcut de băștinași, ci un obiect salvat din rămășițele Imperiului, cu multe decenii înainte, și călăfătuit cu multă trudă pentru a putea fi folosit pe râu. Ne-am lăsat pe spate pe lavița de lemn, lăsând malurile, cu verdele lor aprins, să curgă înapoi. Doi bărbați trecuți de cincizeci de ani – să îndrăznesc să spun doi prieteni, sau ar fi greșit și absurd din partea mea? Doi bărbați care râdeau din nimica toată, pentru că nimic nu se întâmpla, și admirau satele care treceau repede, făcându-le nonșalant cu mâna femeilor, fetelor și băieților ocupați pe mal cu ceva care mie mi se părea tot nimic. Malul se deschidea doar pentru câteva secunde, expunând aceste scene pastorale africane, iar apoi le lăsa în plata Domnului, le dădea uitării, pe măsură ce motorul grosolan pufăia înainte, vărsând fum negru pe o gaură uleioasă situată chiar sub timonă.

Apoi am schimbat ambarcațiunea, ținând cont de faptul că trebuia să mergem în amonte pe un afluent. Ședeam acum într-un vas mult mai mic, fasonat grosolan, dar tot în stil european. În mintea mea ne-am văzut luând bărci din ce în ce mai mici pe râuri din ce în ce mai mici, până ajungeam într-o canoe scobită. Când noaptea se lăsa în jungla din jurul nostru și am început să fiu îngrijorat din cauza țânțarilor, zgomotele diurne făcute de maimuțe și de naiba știe ce păsări au cedat locul țipetelor mai subtile și din când în când răgușite, nereținute, ale prădătorilor nocturni, zburătoare sau fiare. Barcagiul ne-a pregătit culcușul în cabina strâmtă, așa că Tom și cu mine am zăcut unul lângă celălalt pe spate, precum un cavaler și domnița sa pe o lespede de mormânt, și am adormit, legănarea domoală a râului garantându-mi un somn splendid. M-am trezit cu același sentiment neobișnuit, un soi de euforie, un clar semnal de fericire reînnoită, iarăși, mi-am spus, ca în inima și corpul unui copil, ale copilului care am fost la Sligo, în casa părintească. De parcă ziua, ispititoarea zi, s-ar fi întins în fața mea lipsită de teamă sau de primejdii. Ne-am

spălat pe față în apa ce curgea pe lângă noi și barcagiul, care probabil stătuse treaz toată noaptea bibilindu-și motorul, ne-a dat ca mic dejun niște fructe pe care poate le culesese pe drum, nu știu. Apoi am ajuns la halta de pe fluviu de unde, după cum spunea Tom, pornea o potecă pe care în câteva ore aveam să ajungem la Titikope.

Tom a făcut niște aranjamente cu barcagiul, nu mi-am dat seama dacă în ewe sau în altă limbă, deși suna ca o a treia limbă, necunoscută mie, sau ca ewe într-o nouă versiune ori cu un alt accent, așa cum irlandeza sună diferit din Ulster în Lenister, de la Munster la Connaught. Și-a aruncat pe umăr coburii de la motocicletă, cu niște haine de schimb și alte lucruri, nu în ultimul rând o cutiuță conținând un dar cumpărat pentru Miriam, nu-mi spusese ce. Am pornit pe poteca aceea, lată cât să poată umbla doi oameni umăr la umăr, ca o linie despărțitoare a haoticei dispute dintre rădăcinile de copac și tufăriș.

– Nu mai avem mult acum, domnule maior, a zis el când am făcut un popas să ne odihnim, după două ore de mers.

Atunci s-a întâmplat. Într-o clipă căuta ceva, uitându-se sub ramuri, răzuind solul cu picioarele, nu știam ce anume voia să găsească – în clipa următoare a încremenit, și-a pus mâinile pe laturile grumazului, le-a ținut acolo în poziția aceea bizară, și-a mijit ochii, a emis un geamăt răsunător de durere și groază, un sunet care conținea, sunt sigur, în rezumat, suferința întregii sale vieți, a rămas așa, imobil, treizeci de secunde, apoi a îndoit genunchii, s-a împleticit înainte, a pus un moment genunchiul stâng pe pământ, ca atunci când ești declarat cavaler, pălăria plină de praf căzându-i de pe cap, apoi s-a lăsat și mai mult în jos, încât am crezut c-o să se oprească acolo, cu fața la cincisprezece centimetri de țărână, mâinile tot pe grumaz, dar acum gâfâind, ca și cum s-ar fi sufocat, n-ar fi primit aer, și, aruncându-mi o privire înspăimântată, o privire întrebătoare, oribilă, ca unul care este victima unei crime, a căzut cât era de lung, iar fața lui a lovit pământul acoperit de praf amestecat cu frunze și acolo a rămas, cu brațele căzute pe lângă corp, cu palmele întoarse straniu în sus, ca și cum s-ar fi împăturit într-un fel, ca și cum intenționa să execute o figură complicată ce implica o ghemuire joasă, cerea așa ceva, o performanță fizică de tipul milioanelor de performanțe pe care le realizase eficient în viața lui: iubitul nevestei, săpatul de tranșee la armată, împușcarea japonezilor, interminabila goană după muncă, de pe azi pe mâine, de la un an la altul, cu mărinimia și afurisita lui de amabilitate curmate definitiv.

– Tom Quaye, Tom Quaye, am strigat, prietene! Ce ți s-a întâmplat?

M-am uitat în jur, surprins și speriat. Fusese împușcat cu o armă cu amortizor? Avusese un atac cerebral, făcuse un infarct? Ca un om doborât în bătălie, de parcă însăși viața era o bătălie sau un conglomerat de bătălii însumate acum într-o singură lovitură, invizibil calculată în timp, păstrându-și secretă intenția până în acest moment final, fatal?

Eram sigur că murise. I-am pipăit pulsul, brusc conștient de întoarcerea zgomotelor în luminiș, ca și cum până și animalele își ținuseră respirația o clipă. Dar nu i l-am simțit. Apoi am mers în sus pe potecă, să caut satul. Nu știam ce altceva aș fi putut face. Am șontâcăit în hainele mele lipicioase și am înaintat împiedicându-mă la tot pasul până la o aglomerare de colibe din lut. Întâmplător, unica persoană de acolo care vorbea engleza era soția lui Tom. Miriam. Am încercat să-i explic cine eram, ce căutam acolo și ce se întâmplase cu Tom. A făcut ochii mari de surpriză și șoc. A chemat ajutoare și, în fruntea unui mic grup de săteni, a coborât pe potecă împreună cu mine. Tom era tot nemișcat, ghemuit ca un musulman care se roagă cu fața la Mecca.

Miriam parcă șovăia. S-a oprit, și tovarășii ei s-au oprit cu ea. I l-am arătat cu degetul pe Tom, parcă temându-mă că nu-l vedea. Îmi reproșam că n-o pregătisem îndestul pentru acest gen de traumă. Soțul ei – soțul ei, dar ce știam eu despre atitudinea ei față de Tom? Poate că fusese crud cu ea, poate era un tip cu toane, ce știam eu? Apoi ea a pășit afară din umbra copacilor, a venit lângă mine și și-a pus o mână pe brațul meu, strângând bumbacul mânecii ce atârna. Amândoi am înaintat spre Tom.

Miriam a îngenuncheat lângă el și i-a atins fruntea. Subit, deși fusesem absolut sigur de moartea lui, el și-a ridicat capul, exact când ea l-a atins, și a privit-o. S-a uitat la ea. Ea n-a părut deloc surprinsă. El a spus ceva în ewe și ea i-a răspuns.

Au confecționat o targă grosolană și l-au cărat înapoi la Titikope. Mi-am amintit ce-mi spusese Tom despre întoarcerea acasă de la război: că indiferent ce fel de pulbere presărase șamanul pe trupul său, la marginea satului, Miriam insistase că era mort. Concluzia, după genul lor de logică, era că nu se putea întoarce la el în sat ca să-și reia viața alături de soție și de copii decât dacă dovedea, sub ochii lor, că trecuse de la moarte la viață.

Au sărbătorit întoarcerea lui Tom Quaye. Am băut vin de palmier până la orele mici. Dimineața l-am lăsat pe Tom acolo, la Titikope, și am făcut lunga călătorie de întoarcere singur, cu Indianul.

E dimineață, ultima mea dimineață în casa asta. Aseară m-am dus cu motocicleta în districtul Osu pentru ultima oară și am cerut companiei de taximetre, care are acolo un mic birou, să trimită o mașină la ora zece ca să mă ducă la aeroport – la „aerodrom“, zicea dispecerul – pe mine și bagajele mele. Mi-a promis că va trimite pe cineva, cu siguranță.

– *Akbe*, am zis. *Akbe*. Mulțumesc.

Am dormit fără vise toată noaptea. Am garat Indianul în șandramaua lui Tom și l-am anunțat printr-o scrisoare că putea veni s-o ia după ce se va fi înzdrăvenit pe deplin. Am târât afară prin spate vechiul cufăr marinăresc și l-am lăsat acolo. Kipling și Francis Thompson și restul puteau rămâne; obosisem să-i târăsc după mine. Am curățat și frecat căsuța de la provă la pupă, pentru ca domnul Oko să n-aibă o impresie proastă despre mine.

Presupun că asta-i ultima însemnare din jurnalul meu. Am să-l vâr acum în valiză și-l voi arde cu prima ocazie. Mă voi întoarce în Irlanda și mă voi ocupa cât pot de bine de treburile de acolo. Cumva, ultima lecție a lui Tom Quaye este că totul e posibil. Se poate ca omul să moară și să trăiască din nou.

Spre deosebire de Tom însă, eu nu mă pot întoarce acasă. Satul meu, țara mea a fost Mai. Poate voi fi un soi de exilat oriunde merg – până o revăd. Atunci vom avea, poate, o șansă mai bună de a ne găsi pacea și libertatea.

Acum aud taxiul cum cotește pe Oiswe Street. Vine.

*

Notă întocmită de Peter Oko, atașat ONU, Accra:

Luăm act cu regret de tragica răpire, dispariție și presupusă moarte ale domnului John (Jack) Charles McNulty, fost funcționar ONU și maior al Royal Engineers. Se recomandă ca acest document să NU fie transmis rudelor sale din Irlanda, dimpreună cu celelalte bunuri, având în vedere caracterul confidențial al unor pasaje. Se recomandă, ca atare, să fie plasat în dosarul său, aici, la sediul ONU. Împrejurările dispariției sale sunt investigate actualmente de către inspectorul Tomelty, membru de încredere al Poliției din Ghana, Cartierul General, Accra, căruia îi vor fi adresate de acum toate întrebările.

Semnat: Peter Agymah Oko, PhD (Oxford)